

ANADOLU AĞIZLARINDA KALIP SÖZLER VE
KULLANIM ÖZELLİKLERİ

SERDAR BULUT

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI / YENİ TÜRK DİLİ

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ANADOLU AĞIZLARINDA KALIP SÖZLER VE
KULLANIM ÖZELLİKLERİ**

SERDAR BULUT

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI / YENİ TÜRK DİLİ**

**AKADEMİK DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK**

ORDU – 2012

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından/...../..... tarihinde yapılan sınav ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mehmet AYDIN

Üye : Doç. Dr. Fatih ÜNAL

Üye : Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2012

Doç. Dr. İlhan EKİNCİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

/ / 2012

Serdar BULUT

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	xii
ABSTRACT.....	xiii
ÖNSÖZ.....	xiv
ÖZGEÇMİŞ.....	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvii
METİN TARAMASI YAPILAN ESERLERİN KISALTMALAR CETVELİ.....	xviii
İLLERİN KISALTMA LİSTESİ.....	xxiv
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM:	
KALIP SÖZLER VE ÖZELLİKLERİ.....	7
1-Hayır Dualar.....	18
2-Beddualar.....	29
3-Selamlaşma Sözleri.....	40
4-Yeminler.....	41
5-Günlük Hayatta Kullanılan Çeşitli Kalıp Sözler.....	44
6- Atalar Sözü Şeklinde Meşhurlaşmış Kalıp Sözler.....	48
7-Anlatımı Süslemek İçin Kullanılan Takımlaşmış Kalıp Sözler.....	50
8-Küfür Gibi Kullanılan Kalıp Sözler.....	50
9-Kızılan Kişilere Söylenen Kalıp Sözler.....	50
10-Cevabı Beklenmeyen Sorularda Kullanılan Kalıp Sözler.....	51
11-Benzetme Amacıyla Kullanılan Kalıp Sözler.....	51
12-Bir şey Rica Ederken, Bir İstekte Bulunurken, Yalvarırken Kullanılan Kalıp Sözler.....	51
13-Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler.....	52
14-Günlük Hayatla İlgili İyilik Dileyen Kalıp Sözler.....	52
15-Misafire veya Bir Yerden Gelene Söylenen Kalıp Sözler.....	52
16-Masal ve Hikayelerde Kullanılan Kalıp Sözler.....	53
17-Halk Ağzındaki Şarkı, Türkü ve Oyunlarda Geçen Kalıp Sözler.....	53
18-Güreşlerde Geçen Pehlivan Duası.....	53
19-İnsanlara Hitap Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	54
20-Hayvanlara Seslenirken Kullanılan Kalıp Sözler.....	54
21-Sevgi ve Aşk İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	54

İKİNCİ BÖLÜM:

ANADOLU AĞIZLARINDA KULLANILAN KALIP SÖZLER VE ÖRNEKLERİ.....	56
2.1. HAYIR DUALAR.....	56
2.1.1-Uğurlama ve Karşılama Duaları.....	56
2.1.2-Ölünce İyiliklerle Karşılaşmak Üzerine Dualar.....	57
2.1.3-Nazardan Koruyucu Dualar.....	58
2.1.4-Helalleşme Duaları.....	59
2.1.5-Yemek İçmek Üzerine Söylenen Dualar.....	60
2.1.6-Bolluk, Zenginlik ve Rızık Üzerine Başkalarına Yapılan İyilik Duaları.....	61
2.1.7-Bolluk, Zenginlik ve Rızık Üzerine Kişinin Kendisine Yaptığı Dualar.....	63
2.1.8-Şükür Duaları.....	63
2.1.9-Sağlık Dileme Üzerine Dualar.....	67
2.1.10-İş Üzerine Dualar.....	68
2.1.11-Devlet, Millet ve Vatan İçin Edilen Dualar.....	69
2.1.12-Rüya Görene Edilen Dualar.....	69
2.1.13-İsteklerin Kabulü Üzerine Dualar.....	70
2.1.14-Çocuğu Olanlara Edilen Dualar.....	70
2.1.15-Ölenin Arkasından Ölenin Kendisi İçin Edilen Dualar.....	71
2.1.16-Ölenin Arkasından Ölenin Ailesine Söylenen Dualar.....	72
2.1.17-Yaşlılar İçin Dualar.....	74
2.1.18-Hastalar İçin Edilen Dualar.....	74
2.1.19-Sevdiğine Kavuşma Üzerine Dualar.....	75
2.1.20-Yeni Bir Mal Edinene Dualar.....	75
2.1.21-Başkalarına Muhtaç Olmamak Üzerine Dualar.....	76
2.1.22-Kötü Bir Felakete Uğrayana veya Hastalara Edilen Dualar.....	77
2.1.23-Uzun Ömür Dileyen Dualar.....	77
2.1.24-Nasip, Kısmet, Talih ve Murada Ermek Üzerine Dualar.....	80
2.1.25-Okula Giden Çocuklar İçin Dualar.....	81
2.1.26-İyi Bir Gelecek, Mutlu, Mesut Bir Yaşam Dileyen Dualar.....	82
2.1.27-Yeni Doğan Çocuklara Dualar.....	83
2.1.28-Dini Yönden İyi Olmak Üzerine Dualar.....	84
2.1.29-Hayır Dileyen Dualar.....	84
2.1.30-Ulu Kişiler Tarafından Korunmak ve Onların Yoldaşlığını Kazanmak Üzerine Dualar.....	86
2.1.31-Cin, Peri ve Şeytan'dan Korunmak Üzerine Dualar.....	86

2.1.32-Allah'ın Rahmetine Kavuşma Üzerine Dualar.....	87
2.1.33-Bela ve Kazadan Korunmak Üzerine Dualar.....	87
2.1.34-Utanç Verici Durumlardan Korunmak İçin Dualar.....	87
2.1.35-Evlenenler İçin Dualar.....	88
2.1.36-Evlenecekler İçin Dualar.....	90
2.1.37-Dert, Sıkıntı Görmemek Üzerine Dualar.....	91
2.1.38-Askere Gidenler İçin Dualar.....	92
2.1.39-Açlıktan ve Fakirlikten Korunmak Üzere Dualar.....	92
2.1.40-Bir İyilik Yapana Teşekkür Etmek İçin Kullanılan Dualar.....	92
2.1.41-Kötü Yollardan Kurtulmak İçin Yapılan Dualar.....	95
2.1.42-Baht Açıklığı Üzerine Dualar.....	95
2.1.43-Günahların Affı İçin Dualar.....	96
2.1.44-Kötü Yollara Düşmemek Üzerine Dualar.....	96
2.1.45-Komşu ve Akrabalar İçin Dualar.....	96
2.1.46-Eski Kötü Mutsuz Günleri Bir Daha Görmemek Üzerine Dualar.....	96
2.1.47-Çocuk Sahibi Olmayanlara Yapılan Dualar.....	97
2.1.48-Genç Kızlara Evlilik Üzerine Edilen Dualar.....	97
2.1.49-Beddua Gibi Söylenen Dualar.....	98
2.1.50-Bir Yere Gidenin Geride Kalanlara Ettiği Dualar.....	98
2.1.51-Bekâr Erkeklerle Edilen Dualar.....	99
2.1.52-Tebrik Etmek İçin Kullanılan Dualar.....	100
2.1.53-Takdir Edilip Beğenilen Kişiler İçin Dualar.....	100
2.1.54-Dini Bir Görevi Yerine Getirene Söylenen Dualar.....	101
2.1.55-Tüm İşlerin Yolunda Gitmesi İçin Dualar.....	102
2.1.56-Birlik ve Beraberlik Üzerine Edilen Dualar.....	102
2.1.57-Allah'ın Yardımını Dileyen Dualar.....	103
2.1.58-Söylenen İyi veya Kötü Söze Karşı Edilen Dualar.....	104
2.1.59-El, Ayak ve Ağz İle Yapılan Bir İş İçin Dualar.....	104
2.1.60-Ölümden Korunmak İçin Dualar.....	105
2.1.61-Başça Gelen Kötü Durumlardan Kurtulmak İçin Dualar.....	106
2.1.62-Aklımıza Gelen veya Başkalarının Başına Gelen Kötü Durumlardan Korunmak İçin Söylenen Dualar.....	107
2.1.63-Herhangi Bir Olumsuzluk Karşısında Sabır Dileyen Dualar.....	108
2.1.64-Ölen Kişinin Arkasından Ölenin Ailesine Başsağlığı Dileyenlere Söylenen Dualar.....	109

2.1.65-Günahlarımızın Başkasının Üzerine Gitmesi Üzerine Dualar.....	109
2.1.66-Çocuklar İçin Söylenen Dualar.....	110
2.1.67-Sevilen Kişilere Gelecek Tüm Olumsuzlukların Kendi Canına Gelmesi Üzerine Dualar.....	110
2.1.68-Yağmur Yağması İçin Edilen Dualar.....	110
2.1.69-Birbirine Hasret Kalmış Kişilerin Kavuşması Üzerine Dualar.....	112
2.1.70-Doğru Yoldan Ayrılmamak, Şaştırmamak Üzerine Söylenen Dualar.....	113
2.1.71-Kişinin Değerinin Düşmemesi Üzerine Söylenen Dualar.....	113
2.1.72-Herhangi Yanlış Bir Şey Yapana Söylenen Dualar.....	113
2.1.73-Yapılan Bir Uğraşın, Bir Çabanın Karşılığını Almak İçin Söylenen Dualar.....	114
2.1.74-İftiraya Uğramaktan Korunmak İçin Söylenen Dualar.....	114
2.1.75-Kişinin Anne Babası İçin Söylenen Dualar.....	114
2.1.76-Çocuk Sahibi Olacaklara Söylenen Dualar.....	115
2.1.77-Alışverişlerde Kullanılan Dualar.....	115
2.1.78-Günler ve Mevsimlerle Alakalı Dualar.....	115
2.1.79-Allah'ın Gerekli Olan Şeyi Gerektirdiği Yerde ve Zamanda Vermesini İsteyen Dualar.....	116
2.1.80-Soyun Sopun Devamı Üzerine Söylenen Dualar.....	116
2.1.81-Kötü İnsanların Şerrinden Korunmak İçin Söylenen Dualar.....	116
2.2. BEDDUALAR.....	118
2.2.1-Kişinin Adının Yok Olması Üzerine Beddualar.....	118
2.2.2-Ölmek Üzerine Beddualar.....	118
2.2.3-Mutlu, Huzurlu Günler Görmemek Üzerine Beddualar.....	128
2.2.4-Ahlaksızlık Yapana Beddualar.....	129
2.2.5-Kişinin Çocuklarının Olmaması Üzerine Beddualar.....	130
2.2.6-Kişinin Soyunun Kesilmesi Üzerine Beddualar.....	130
2.2.7-Hastalığı ve Sakatlığı Dileyen Beddualar.....	131
2.2.8-Kimsesiz Kalmak Üzerine Beddualar.....	133
2.2.9-Evsiz Barksız Kalmak ve Yuvanın Dağılması Üzerine Beddualar.....	134
2.2.10-Bela ve Cezayı Dileyen Beddualar.....	137
2.2.11-Doğal Afetlere Uğramak Üzerine Beddualar.....	138
2.2.12-Nazara Uğramak Üzerine Beddualar.....	138
2.2.13-Göz Üzerine Beddualar.....	139
2.2.14-Dert Bulup Derman Bulamamayı Dileyen Beddualar.....	141

2.2.15-Evlilik Üzerine Beddualar.....	142
2.2.16-Başkalarına Muhtaç Olmak Üzerine Beddualar.....	143
2.2.17-Anne ve Babası İçin Yapılan Beddualar.....	144
2.2.18-Çok Uyuyana Edilen Beddualar.....	145
2.2.19-Kulakları Duymayan Kişiye Edilen Beddualar.....	145
2.2.20-Ahirette Kötülük Dileyen Beddualar.....	145
2.2.21-Yüzü Görülmek İstenmeyen İnsanların Yok Olması Üzerine Beddualar.....	147
2.2.22-İş Üzerine Beddualar.....	148
2.2.23-Kötü Talih (Baht Karalığı) Dileyen Beddualar.....	149
2.2.24-Din İle İlgili Beddualar.....	149
2.2.25-Esprili Beddualar.....	150
2.2.26-İstenip de Verilmeyen Şeyler İçin Edilen Beddualar.....	150
2.2.27-İftiraya Uğramak Üzerine Beddualar.....	151
2.2.28-Ettiğini Bulmak Üzerine Beddualar.....	151
2.2.29-Soy ve Sop Üzerine Edilen Beddualar.....	152
2.2.30-İnsanların Hayvanlardan Zarar Görmesi Üzerine Beddualar.....	152
2.2.31-Kişinin Dert Keder Sahibi Olması Üzerine Beddualar.....	153
2.2.32-Okula Giden Çocuğa Edilen Beddualar.....	154
2.2.33-Kötülük Yapanın Yaptığını Çocuklarından Bulması Üzerine Beddualar.....	154
2.2.34-Silahla Vurulmak, Ölmek Üzerine Beddualar.....	154
2.2.35-Mal Mülk ve Para İle İlgili Beddualar.....	155
2.2.36-Özel Günlere Yakın Söylenen Beddualar.....	156
2.2.37-Rezil, Rüsva Olmak, Küçük Düşmek Üzerine Beddualar.....	157
2.2.38-Allah'a Havale Etmek ve Allah'ın Gazabına Uğramak Üzerine Beddualar.....	158
2.2.39-Ölünce Arkasında Dua Okuyacak Kimsesi Kalmaması Üzerine Beddualar.....	159
2.2.40-Kahrolmayı Dileyen Beddualar.....	159
2.2.41-Kudurmuş Kimselerin Kendi Kendine Zarar Vermesini Dileyen Beddualar.....	160
2.2.42-Kişinin Sürekli Acı Çekmesini Dileyen Beddualar.....	160
2.2.43-Kişinin Ölüsünü Kaldıracak Kimsesi Kalmaması Üzerine Beddualar.....	162
2.2.44-Kötü Duruma Düşen Kişinin Kendisini Bu Duruma Düşüre Aynı Duruma Düşmesi İçin Ettiği Beddualar.....	162
2.2.45-Kişinin İki Yakasının Biraraya Gelmemesi ve İşlerinin Yolunda Gitmemesi Üzerine Edilen Beddualar.....	162
2.2.46-Nasip, Kısmet, Murada Erememek Üzerine Beddualar.....	163

2.2.47-Yemek, İçmek Üzerine Beddualar.....	164
2.2.48-Haram Etmek Üzerine Beddualar.....	165
2.2.49-İki Yüzlü İnsanlara Edilen Beddualar.....	165
2.2.50-Herhangi Bir Organıyla Zarar Veren Kişilerin Organları İçin Edilen Beddualar.....	165
2.2.51-Her Şeyden Mahrum Kalmak Üzere Söylenen Beddualar.....	166
2.2.52-Felek İçin Edilen Beddualar.....	166
2.2.53-Ölünce Kişinin Ölüsünün Bulunmamasını ve Toprağa Girememesini İsteyen Beddualar.....	167
2.2.54-Kişinin Herhangi Bir Hayvan Olmasını İsteyen Beddualar.....	167
2.2.55-Hasret Çekmek, Kavuşamamak Üzerine Beddualar.....	167
2.2.56-Dua Gibi Söylenen Beddualar.....	168
2.3. SELAMLAŞMA SÖZLERİ.....	169
2.3.1-Dinin Etkisiyle Kullanılan Selamlar.....	169
2.3.2-Başka Toplumların Etkisiyle Kullanılan Selamlar.....	169
2.4. YEMİNLER.....	170
2.4.1-Esprili Yeminler.....	170
2.4.2-Değer Verilen Şeyler Üzerine Yeminler.....	170
2.4.3-Ölmek Üzerine Yeminler.....	170
2.4.4-Anne, Baba ve Çocuklar Üzerine Yeminler.....	171
2.4.5-Göz ve Görmek Üzerine Yeminler.....	171
2.4.6-Belaya Uğramak Üzerine Yeminler.....	172
2.4.7-Şahit Gösterme Yoluyla Yeminler.....	172
2.4.8-Dinden Çıkma, Haram ve Günah İle İlgili Yeminler.....	172
2.4.9-Yiyecek, İçecek (Nimet) Üzerine Yeminler.....	173
2.4.10-Kişinin Kendi Bedeninin Sakat Olması Üzerine Ettiği Yeminler.....	173
2.4.11-Karşıdakinin Günahını Kendi Üzerine Almakla İlgili Yeminler.....	173
2.4.12-Namus ve Şeref Üzerine Edilen Yeminler.....	173
2.4.13-Rezil Rüsva Olmak, Utanıp, Küçük Düşmek Üzerine Söylenen Yeminler.....	173
2.4.14-Tövbe Etmek Üzere Söylenen Yeminler.....	174
2.4.15-Günlük Hayatta En Çok Kullanılan Yeminler.....	174
2.5. GÜNLÜK HAYATTA KULLANILAN ÇEŞİTLİ KALIP SÖZLER.....	176
2. 5.1- Bir Yere Gidene (Ayrılık Bildiren) Söylenen Kalıp Sözler.....	176
2. 5.2- Özür Dilemek İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	176
2. 5.3- Hal Hatır Sormak İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	177

2. 5.4- Uykudan Önce Söylenen Kalıp Sözler.....	178
2 5.5- Yıkılan veya Tıraş Olan Kişiler İçin Söylenen Kalıp Sözler.....	179
2 5.6- Kutlamalarda Kullanılan Kalıp Sözler.....	179
2. 5.7- Sembolik Olarak Ödüllendirme Bildiren Kalıp Sözler.....	180
2 5.8- Töre Gelenek ve Kültürel Değeri Yansıtan Kalıp Sözler.....	180
2 5.9- Dinleyeni veya Konuşanı Yücelten Kalıp Sözler.....	181
2 5.10- Dini İnançları Bildiren Kalıp Sözler.....	181
2 5.11- Batıl İnançları Yansıtan Kalıp Sözler.....	202
2 5.12- Bir İstek Bildiren Kalıp Sözler.....	203
2 5.13- Soru Sorup Cevap Almak İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	204
2. 5.14- Bir İsteği Kabul Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	205
2. 5.15- Bir İsteği Reddetmek İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	206
2. 5.16- Bir İyilik Karşısında Teşekkür Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözler.....	206
2. 5.17- Şaşırlan Durumlarda Kullanılan Kalıp Sözler.....	207
2.6-ATALAR SÖZÜ ŞEKLİNDE MEŞHURLAŞMIŞ KALIP SÖZLER.....	208
2.7-ANLATIMI SÜSLEMELİK İÇİN KULLANILAN TAKIMLAŞMIŞ KALIP SÖZLER.....	215
2.8-KÜFÜR GİBİ KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	221
2.9-KIZILAN KİŞİLERE SÖYLENEN KALIP SÖZLER.....	223
2.10-CEVABI BEKLENMEYEN SORULARDA KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	225
2.11-BENZETME AMACIYLA KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	226
2.12-BİRŞEY RİCA EDERKEN, BİR İSTEKTE BULUNURKEN VE YALVARIRKEN KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	227
2.13-KARŞILIKLI KONUŞMALARDA KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	230
2.14-GÜNLÜK HAYATLA İLGİLİ İYİLİK DİLEYEN KALIP SÖZLER.....	233
2.15-MİSAFİRE VEYA BİR YERDEN GELENE SÖYLENEN KALIP SÖZLER.....	234
2.16-MASAL VE HİKAYELERDE KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	236
2.17-HALK AĞZINDAKİ ŞARKI TÜRKÜ VE OYUNLARDA GEÇEN KALIP SÖZLER.....	239
2.18-GÜREŞLERDE SÖYLENEN PEHLİVAN DUALARI.....	240
2.19-İNSANLARA HİTAP ETMEK İÇİN KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	241
2.20-HAYVANLARA SESLENİRKEN KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	246
2.21-SEVGİ VE AŞK İÇİN KULLANILAN KALIP SÖZLER.....	247
SONUÇ.....	248
KAYNAKÇA.....	251

ÖZ

[BULUT, Serdar]. [*Anadolu Ağızlarında Kalıp Sözler ve Kullanım Özellikleri*], [Yüksek Lisans Tezi], Ordu, [2011].

Anadolu ağızları üzerine yapılan çalışmaların geçmişi 1876'lara kadar götürülebilmektedir. 1940 yılına kadar yapılan çalışmalar yabancı araştırmacılara aittir. Bu çalışmalar Anadolu ağızlarına ışık tutan ilk çalışmalar olmasına rağmen birçok yönden eksiktir. Bu eksiklikler son yıllarda yapılan bibliyografya, sınıflandırma, metin ve gramer çalışmalarıyla giderilmeye çalışılmıştır.

Anadolu ağızlarında yer alan kalıp sözleri incelediğimiz çalışmamızda bizden önce yapılan ve Anadolu ağızlarını konu alan metin kitaplarını inceledik. Kitaplarda yer alan metinlerden hareketle, Anadolu ağızlarının farklı bir zenginliğini ortaya koyan kalıp sözleri belirlemeye çalıştık.

Kalıp sözlerin belirli durumlarda söylenmesi gelenek olmuştur. Bu sözler sayesinde toplumun kültürü, dini inancı, yaşayışı ve gelenekleri hakkında bilgi sahibi olunmaktadır. Çünkü bu sözler toplumun hafızasında duran ve konuşmalarda anlatımı kolaylaştırmaya yarayan renkli söyleyiş özellikleridir. Toplumdan topluma, hem söyleyiş hem de kullanım olarak farklılıklar göstermektedir.

Çalışmamızda Anadolu ağızlarında yer alan kalıp sözler toplanarak, illere göre ayrıştırılmış, çeşitli alt guruplara ayrılarak hangi hallerde hangi sözlerin söylendiği tespit edilmiştir. Türkiye Türkçesinin gizli hazinesi olan ağızlar üzerine yapılacak çalışmalara öncülük etmesi temennisindeyiz. İki bölümden oluşan tezimizin sonuç kısmında ise ulaşılan veriler belirtilmiştir.

ABSTRACT

[BULUT, Serdar]. *[Static words in Anatolian Dialects and how to use them]*, [Master's Degree thesis], Ordu, [2011].

Studies on Anatolian Dialects dates back to 1876. Pre – 1940 studies belong to foreign researchers. Although they are the first studies that have been on Anatolian dialects, they were lack of many important points. These points has been tried to be eliminated by recent bibliographies, classifications and studies of grammar and text.

We have studied on earlier works and texts on Anatolian dialects in this thesis which analyzes static words routines of Anatolian dialects. We tried to analyse static words routines that are very important for Anatolian dialects by editing parts of texts.

It is traditional that static words routines are used in some certain conditions. These words explain culture, daily life, traditions and beliefs of the society because such words are striking speech qualifications that make expressions easier to say and live in the minds of people for a long time. Their expressions and usage changes according to the societies.

We will collect static words routines of Anatolian dialects and edit according to the cities. Static words will be decomposed and it will be tried to be understood where each word has been said. We hope that our study will be a prototype for further studies on dialects which are latent treasures of Turkey Turkish. Our thesis composes of two parts and the outcomes of our study will be explained in the conclusion.

ÖNSÖZ

Çalışmamız çok sayıda derleme kitabı ve makalenin incelenmesiyle oluşturulmuştur. Bu amaçla önce Anadolu Ağzları üzerine yazılmış kitapların metin kısımlarını taradık, bizi ilgilendiren kalıp sözleri fişledik ve tezimizde ilgili bölümde inceledik.

Tez iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kalıp sözler hakkında bilgi verdik. İkinci bölümde ise kitaplardan fişleme yoluyla tespit ettiğimiz kalıp sözleri sınıflandırarak açıkladık. Tezimizin asıl konusunu ikinci bölümdeki metinler oluşturmaktadır. Kalıp sözleri kendi içlerinde ‘Hayır Dualar’, ‘Beddualar’, ‘Selamlaşma Sözleri’, ‘Yeminler’, ‘Günlük Hayatta Kullanılan Çeşitli Kalıp Sözler’, ‘Atalar Sözü Şeklinde Meşhurlaşmış Kalıp Sözler’, ‘Anlatımı Süslemek İçin Takımlaşmış Kalıp Sözler’, ‘Küfür Gibi Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Kızılan Kişilere Söylenen Kalıp Sözler’, ‘Cevabı Beklenmeyen Sorularda Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Benzetme Amacıyla Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Bir şey Rica Ederken, Bir İstekte Bulunurken, Yalvarırken Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Günlük Hayatla İlgili İyilik Dileyen Kalıp Sözler’, ‘Misafire veya Bir Yerden Gelene Söylenen Kalıp Sözler’, ‘Masal ve Hikâyelerde Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Halk Ağzındaki Şarkı, Türkü ve Oyunlarda Geçen Kalıp Sözler’, ‘Güreşlerde Geçen Pehlivan Duası’, ‘İnsanlara Hitap Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Hayvanlara Seslenirken Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Sevgi ve Aşk İçin Kullanılan Kalıp Sözler’, şeklinde sınıflandırdık. Bununla da yetinmeyerek ‘Hayır Dualar’, ‘Beddualar’, ‘Selamlaşma Sözleri’, ‘Yeminler’ ve ‘Günlük Hayatta Kullanılan Çeşitli Kalıp Sözler’i de kendi içinde ayrıca gruplandırdık. Ek olarak anlamı bilinmeyen kelimelerin parantez içinde anlamlarını vermeye çalıştık. Kalıp sözlerin hangi eserlerden fişlendiğini ve hangi ile ait olduğunu da parantez içinde yanına yazdık. Kalıp sözleri özellikle de “Duaları, Bedduaları, Yeminleri ve Selam Sözleri”ni hangi durumlar karşısında söylendiklerine göre ayırarak, kendi içinde sınıflandırmaya gittik. Kalıp sözlerin kolayca anlaşılabilir dışındakilerin yanına açıklamalarını vermeye çalıştık. Kolayca anlaşılabilir kalıp sözlerin sadece hangi ile ait olduğunu ve hangi eserden fişlendiğini yazdık. Kalıp sözleri fişleme yoluyla tespit ettiğimiz için, bir kalıp söz birden fazla ilde kullanılsa bile biz sadece bir ilin adıyla yetinerek diğer illerin isimlerini yazmadık. Örneğin “Allah belanı versin” bedduası Anadolu’nun her köşesinde kullanılan bir bedduadır. Fakat biz bu bedduanın karşısına sadece bu bedduayı kullandığını tespit ettiğimiz illeri yazdık.

Tezde sadece kurum yayını olarak basılmış kitapları ve yayınlanmış makaleleri inceledik. Lisans, Yüksek lisans ve doktora tezlerini çalışmamızın dışında tuttuk. Bu yazılı eserlerin dışında kendi yörem olan Antalya ve bazı illerde halk ağzından duyduğum kalıp sözleri de tezime ekledim. Bunları “SOTEKS (Sözlü Olarak Tespit Ettiğimiz Kalıp Sözler)” kısaltmasıyla tezde belirttim.

Anadolu ağızları üzerine yazılmış olan kitaplar ve makaleler kalıp sözleri tespit etmemizi sağlamıştır. Kalıp sözlerin ortaya çıkarılması bu çalışmaların bir meyvesidir. Bu ve bunun gibi birçok çalışma da Anadolu ağızlarının birçok zenginliğini ortaya koymaya devam edecektir. Bugüne kadar pek az çalışılmış olan kalıp sözlerin bu yeni şeklinin ilim âlemine sunulması en büyük mutluluğumuz. Anadolu ağızları üzerine çalışacaklara faydalı olması en büyük temennimizdir.

Tezimi hazırlarken hocam Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK’ün bilgi ve tecrübelerinden faydalandım. Öğrenim hayatım boyunca sabır ve teşviklerini hiçbir zaman üzerimden eksik etmeyen kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK’e ve yüksek lisansa başlamam noktasında beni teşvik eden ve yardımlarını eksik etmeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Salih OKUMUŞ’a şükran ve teşekkürlerimi bir borç bilirim. Katkılarından dolayı Prof. Dr. Mehmet AYDIN ve Doç. Dr. Fatih ÜNAL hocalarıma ayrı ayrı teşekkür ederim. Ayrıca her zaman yanımda olan aileme, sözlüme, değerli kardeşim Ömür DİNCEL’e ve Ordu Üniversitesi’ni bana sevdiren ve hep yanımda olan hocam Doç. Dr. İlhan EKİNCİ’ye de sonsuz teşekkür ederim.

Serdar BULUT

Ordu – 2012

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı :	Serdar BULUT
Doğum Yeri ve Tarihi :	Antalya / 01. 01. 1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi :	Ondokuzmayıs Üniversitesi Ordu Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi :	Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı / Yeni Türk Dili
Bildiği Yabancı Diller :	İngilizce
Bilimsel Etkinlikleri :	1 adet Sempozyum bildirisi sundum.
İş Deneyimi	
Uygulamalar :	Yok.
Projeler:	Yok.
Çalıştığı Kurumlar:	Çalışmadım.
İletişim	
E-Posta Adresi :	buluthan07@hotmail.com
Telefon:	
İş:	
Ev:	0242 736 77 70
Cep:	0544 553 42 42
Tarih ve İmza:	20. 12. 2012

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	:Adı geçen eser
agm.	:Adı geçen makale
DTCF	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi,
S.	: Sayı
s.	:Sayfa
SOTEKS	: Sözlü Olarak Tespit Ettiğimiz Kalıp Sözler
ss.	:Sayfalar arası
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı / Belleten
TDK	:Türk Dil Kurumu
vb.	:Ve bunun gibi

METİN TARAMASI YAPILAN ESERLERİN KISALTMASI

- AAT** : Ahmet Caferoğlu, *Anadolu Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1943.
- AAİBHK** : Hayret M. Türkmen, *Allah Adı İle Başlayan Halk Konuşmaları*, ‘Türk Folklor Araştırmaları’, Sayı: 182, Eylül 1964.
- AAİÇE** : Ahmet Buran, *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara 1996.
- AASFE** : Ahad Üstüner, *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- ADÜM-I** : Ahmet Caferoğlu, *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-I*, İstanbul 1940.
- ADÜM-1** : Ahmet Caferoğlu, *Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-1*, İstanbul 1941.
- AİAD** : Ahmet Caferoğlu, *Anadolu İlleri Ağızlarından Derlemeler*, İstanbul 1951.
- AİYİUKA**: Zikri Turan, *Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2006.
- AKD** : Selahattin Olcay - A.B. Ercilasun - E. Aslan, *Arpaçay Köylerinden Derlemeler*, TDK Yayınları, Ankara 1976.
- AFA** : Tefik Hacıhamdioğlu, *Alanya Folkloru Araştırmaları*, Yıl: 1985, Sayı: 3, Bayrak Yayıncılık, İstanbul.
- AMA** : Erdoğan Boz, *Afyon Merkez Ağzı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon 2002.
- AOİA II** : Faruk Yıldırım, *Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2006, 523 s.

- AYA** : Sadi H. Nakiboğlu, *Adıyaman ve Yöresi Ağızları*, Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde 2001.
- AyA** : Mehmet Aydın, *Aybastı Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- BYA** : Zeynep Korkmaz, *Bartın ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- ÇoK** : Ertuğrul Taylan, *Çokaklı Köyü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995.
- DİAT** : Ahmet Caferoğlu, *Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1941.
- DiA** : Münir Erten, *Diyarbakır Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- DİÇÇYA** : Sadettin Özçelik-Erdoğan Boz, *Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2001.
- DTYA** : Selahattin Olcay, *Doğu Trakya Yerli Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 1995.
- DGAAÜD**: Tuncer Gülensoy, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Ağızları Üzerine Düşünceler*, Boğaziçi Yayınları, Ankara 1993.
- DGAÜA** : Ahmet Buran, *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar II*, Boğaziçi Yayınları Ankara 1992.
- EdİA** : Emin Kalay, *Edirne İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1998.
- EKFİM** : Nedim Orta, *Elmacık Köyü Folkloru İlençler ve Maniler*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 198, Ocak 1966.
- ErİA-I** : Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları-I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- ErİA-II** : Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- ErİA-III** : Efrasiyap Gemalmaz, *Erzurum İli Ağızları-III*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

- EİMİYA** : Canan İleri, *Eskişehir İli Mihalıçık İlçesi ve Yöresi Ağzları*, TDK Yayınları, Ankara 2008, 897 s.
- ErA** : Selahattin Olcay, *Erzurum Ağzı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1966.
- EYA** : Mukim Sağır, *Erzincan ve Yöresi Ağzları*, TDK Yayınları, Ankara 1988. 2. Baskı 1995 /Ankara.
- EYAD** : Tuncer Gülensoy-A. Buran, *Elazığ Yöresi Ağzlarından Derlemeler*, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- GaA-I** : Ö. Asım Aksoy, *Gaziantep Ağzı-I*, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- GaA-II** : Ö. Asım Aksoy, *Gaziantep Ağzı-II*, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- GBAA** : Zeynep Korkmaz, *Güney Batı Anadolu Ağzları*, DTCF Yayınları, Ankara 1956.
- GDİAT** : Ahmet Caferoğlu, *Güney Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, Ankara 1946.
- GİYA** : Necati Demir-Özkan Aydoğdu, *Giresun İli ve Yöresi Ağzları*, Giresun Valiliği Yayınları, Ankara 2009.
- GKAYA** : Sabri Özcan San, *Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağzları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- HETİHH** : Rifat Araz, *Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995.
- KBAYA** : Ahmet Buran, *Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağzları*, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- KBD** : Nedim Orta, *Kaymakçıdan Beddualar ve Dualar*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 204, Temmuz 1966.

- KDİAT** : Ahmet Caferoğlu, *Kuzey-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1946.
- KİA** : A. B. Ercilasun, *Kars İli Ağızları*, Ankara 1983.
- KıYA** : Ahmet Gönşen, *Kırşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- KMA** : Mine Kılıç, *Kahramanmaraş Merkez Ağzı*, UKDE Kitaplığı, Kahramanmaraş 2008.
- KüYA** : Tuncer Gülensoy, *Kütahya ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1988.
- KYA** : Mehmet Dursun Erdem – Esra Kirik, *Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları*, Kahramanmaraş İl Özel İdaresi Yayınları, Kahramanmaraş 2011.
- MİA** : Cemil Gülseren, *Malatya İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- MMA** : Hacı Ali Östuran, *Maraş Merkez Ağzı*, UKDE Kitaplığı, Kahramanmaraş 2009.
- MuA** : Ali Akar, *Muğla Ağızları*, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla 2006.
- MF** : Halil Atılgan, *Murtçu Folkloru*, Karaisalı Kaymakamlığı Yayınları, Ankara 2002.
- NYA** : Zeynep Korkmaz, *Nevşehir ve Yöresi Ağızları*, DTCF Yayınları, Ankara 1977.
- OAAD** : Ahmet Caferoğlu, *Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler*, İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948.
- OİYA** : Necati Demir, *Ordu İli ve Yöresi Ağızları*, Ankara 1998.
- OTA** : Fatma Özkan, *Osmaniye Tatar Ağzı /ESKİŞEHİR /*, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- RİA** : Turgut Günay, *Rize İli Ağızları*, MFAD Yayınları, Ankara 1978.

- SMSBYA** : Erol Öztürk, *Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 2009, 453 s.
- SDDİ** : Gündüz Artan, *Sındırgıda Derlenen Dualar İlenmeler*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 223, Şubat 1968.
- STİAT** : Ahmet Caferoğlu, *Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar*, TDK Yayınları, İstanbul 1944.
- TİYA** : Necati Demir, *Tokat İli ve Yöresi Ağızları*, Niksar Belediyesi Yayınları, 2005.
- TYAD** : Tuncer Gülensoy-A. Buran, *Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler*, Ankara 1992, Boğaziçi İlmî Araştırmalar Serisi: 14, 188 sayfa.
- UİA** : Gürer Gülsevin, *Uşak İli Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- UrA** : K. Edip Kürkçüoğlu, *Urfa Ağzı*, İstanbul 1945.
- UMA** : Saadettin Özçelik, *Urfa Merkez Ağzı*, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- VB-I** : Erol Kaya, *Van Bedduaları-I*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 231, Ekim 1968.
- VB-II** : Erol Kaya, *Van Bedduaları-II*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 232, Kasım 1968.
- VB-III** : Erol Kaya, *Van Bedduaları-III*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 234, Ocak 1969.
- VB-IV** : Erol Kaya, *Van Bedduaları-IV*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 235, Şubat 1969.
- VD-II** : Erol Kaya, *Van Duaları-II*, 'Türk Folklor Araştırmaları', Sayı: 256, Kasım 1970.
- ZBKİA** : M. Emin Eren, *Zonguldak, Bartın, Karabük İlleri Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara 1997.

YER ADLARININ KISALTMASI

Ada.	:Adana
Adı.	: Adıyaman
Af.	: Afyon Karahisar
Afş.	: Afşar Uyuğu
Ala.	: Alanya / Antalya
Ank.	: Ankara
Ant.	: Antalya
Ar.	: Artvin
Ard.	: Ardahan
Ay.	: Aydın
Ayb.	: Aybastı / Ordu
Ayr.	: Ayrım Uruğu
Ba.	: Balıkesir
Bil.	: Bilecik
Bn.	: Bingöl
Bo.	: Bolu
Brd.	: Burdur
Brt.	: Bartın
Bt.	: Bitlis
Byt.	: Bayat Uruğu

Çkr.	: Çankırı
Çok.	: Çokaklı / Uşak
Çr.	: Çorum
D.Tra.	: Doğu Trakya
Dy.	: Diyarbakır
Dz.	: Denizli
Ed.	: Edirne
El.	: Elazığ
Es.	: Eskişehir
Ezc.	: Erzincan
Ezm.	: Erzurum
Gaz.	: Gaziantep
Gm.	: Gümüşhane
Gr.	: Giresun
Iğd.	: Iğdır
Isp.	: Isparta
İç.	: İçel
İst.	: İstanbul
İz.	: İzmir
Kah.	: Kahramanmaraş
Kar.	: Karakoyunlu Uruğu / Iğdır

Kır.	: Kırıkkale
Kil.	: Kilis
Kn.	: Konya
Kr.	: Kars
Kri./Ada.	: Karaisalı / Adana
Krm.	: Karaman
Krş.	: Kırşehir
Ks.	: Kastamonu
Kü.	: Kütahya
Ky.	: Kayseri
Md.	: Mardin
Mğ.	: Muğla
MI.	: Malatya
Mn.	: Manisa
Mş	: Muş
Mur.	: Murtçu / Adana
Mut./İç.	: Mut / İçel
Nğ.	: Niğde
Nş.	: Nevşehir
Or.	: Ordu
Os.	: Osmaniye

Rz.	: Rize
Sf./İç .	: Silifke / İçel
Sm.	: Samsun,
Sn./Ba.	: Sındırgı / Balıkesir
Sv.	: Sivas
Şan.	: Şanlıurfa
Ter.	: Terekeme/Ahıska Türkleri (Kars)
Tn.	:Tunceli
To.	:Tokat
Tr.	: Trabzon
Trk.	: Türkiye
Uş.	: Uşak
Vk.	: Vakfıkebir / Trabzon
Vn.	: Van
Ys./Ar.	: Yusufeli / Artvin
Zn.	: Zonguldak

GİRİŞ

KONU VE SINIRLILIKLAR: Tezimizin konusunu Türkiye Türkçesi üzerine yazılmış olan kalıp sözler ve bu sözlerin kullanım özellikleri oluşturmaktadır. Bu yüzden Türkiye coğrafyası sınırları içerisindeki ağızlar ve bu ağızlar üzerine yazılıp, yayımlanmış kitaplar dikkate alınırken, diğer yapılmış olan çalışmalar coğrafi olarak Trakya bölgesi hariç yazılı kaynaklar itibariyle dikkate alınmamıştır.

KONUyla İLGİLİ DAHA ÖNCE YAPILAN ÇALIŞMALAR: Kalıp sözler, üzerinde araştırma, inceleme, tez ve makale türünde çok fazla çalışma yapılmamış bakir alanlardandır. Alanla ilgili çok az çalışma vardır. Emre Ceylan'ın "Deste Gol Be Âb Dâden ve Dilin Olmaz Unsurları Olarak Söz Kalıpları, Milli Folklor Dergisi, 2010, Sayı:88"; Hürriyet Gökdayı'nın "Türkçede Kalıp Sözler, Bilig Dergisi, Sayı: 44, Kış 2008; M. Fatih Köksal'ın "Edebiyatımızda Kalıp Sözler ve Divan Şiirimizden Dört Örnek, İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Sayı: 30, 2003", Gülten Dayıoğlu'nun "Çocuk Öykülerinde Yansımalar ve Kalıp Sözler, Turkish Studies, Volume 4/3, Spring 2009" isimli makaleler ve "Çiğdem Erol 'un Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme" isimli tezi, kalıp sözlerle ilgili yapılan en kapsamlı çalışmalardır. Özellikle Hürriyet Gökdayı'nın çalışması kalıp sözlerle ilgili olarak önemli bir eksiği gidermektedir.

AMAÇ: Kalıp sözler, bir toplumun el değmemiş miraslarıdır. Belirli durumlarda söylenilmeleri âdet hâline gelen kalıp sözler, toplumun kültürünün taşıyıcısı durumundadır. Ait oldukları toplumdaki halkın insan ilişkilerini, dini yönlerini vb. özelliklerini ortaya çıkarırlar. Belli durumlarda söylenirler. Çalışmanın en önemli amacı Anadolu ağızlarındaki kalıp sözleri derlemek ve özelliklerini belirlemektir.

METOT VE YÖNTEM: Bir toplumun el değmemiş miraslarını tespit etmek zor bir iştir. Biz de bu yüzden kalıp sözleri tespit ederken Anadolu ağızları üzerine yazılmış olan kitaplardan metin taraması yaptık ve bu sözleri fişleme yöntemiyle ortaya çıkardık. Ayrıca çalışmamıza karşılıklı derleme ve kendi yöremizdeki (Antalya-Serik-Gebiz) kalıp sözlerin metne aktarılması biçiminde eklemeler de yaptık. Kalıp sözleri kendi

içinde alt başlıklara ayırırken Hürriyet Gökdayı'nın "Türkçede Kalıp Sözler, Bilig Dergisi, S. 44, Kış 2008, ss. 89-110" isimli makalesindeki ve "Çiğdem Erol'un Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme" isimli tez çalışmasındaki sınıflandırmalardan da yararlandık. Ancak alt başlıkları kendimiz belirledik. Metinleri oluştururken, kalıp sözleri alfabetik sıraya göre oluşturduk. Her kalıp sözün yanında hangi ile ait söz olduğunu parantez içinde vermeye çalıştık. Birçok kalıp söz Anadolu'nun tüm köşesinde kullanılmasına rağmen, fişleme yaptığımız eserlerde yer almadığı için, sadece kayıt altına alabildiğimiz illerin kısaltmasını yanında verdik. İllerin kısaltmasını verirken derleme sözlüğüne bağlı kaldık. Derleme sözlüğünde kısaltması yer almayan yeni illeri de derleme sözlüğünün metoduna bağlı kalarak yazdık. Metin taraması yapılan eserlerin kısaltmasını da Ahmet Buran'ın, "Anadolu Ağzlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri, TDK Yayınları, Ankara 1996" isimli eserindeki kısaltmalara uygun şekilde verdik. Kalıp sözlerin anlamlarını yanlarına yazdık. Yakın anlamlı olanları bir kez açıklarken, anlamı bilinen kalıp sözleri ise açıklama gereği duymadık.

PROBLEM CÜMLESİ: Kalıp sözler Anadolu Ağzları için önemli bir kültürel değerdir. Bu yüzden toplumun el değmemiş naçizane değerlerinin kaybolmadan kayıt altına alınması gerekmektedir. Çünkü son yıllarda gelişen teknolojik cihazların da etkisiyle halkın konuşma dilinde yer alan kültürel değerlerimiz kaybolma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

SAYISAL VERİLER: "Anadolu Ağzlarında Kalıp Sözler ve Kullanım Özellikleri" isimli tez çalışmamızı yaparken 59 adet derleme ve inceleme kitabı, 24 adet makale ve 2 adet sözlük çalışmasından yararlandık. Kalıp sözleri öncelikle kullanım alanlarını göz önünde bulundurarak 'Hayır Dualar', 'Beddualar', 'Selamlaşma Sözleri', 'Yeminler', 'Günlük Hayatta Kullanılan Çeşitli Kalıp Sözler', 'Atalar Sözü Şeklinde Meşhurlaşmış Kalıp Sözler', 'Anlatımı Süslemek İçin Takımlaşmış Kalıp Sözler', 'Küfür Gibi Kullanılan Kalıp Sözler', 'Kızılan Kişilere Söylenen Kalıp Sözler', 'Cevabı Beklenmeyen Sorularda Kullanılan Kalıp Sözler', 'Benzetme Amacıyla Kullanılan Kalıp Sözler', 'Bir şey Rica Ederken, Bir İstekte Bulunurken, Yalvarırken Kullanılan Kalıp Sözler', 'Karşılıklı Konuşmalarda Kullanılan Kalıp Sözler', 'Günlük Hayatla İlgili İyilik Dileyen Kalıp Sözler', 'Misafire veya Bir Yerden Gelene Söylenen Kalıp

Sözler’, ‘Masal ve Hikâyelerde Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Halk Ağzındaki Şarkı, Türkü ve Oyunlarda Geçen Kalıp Sözler’, ‘Güreşlerde Geçen Pehlivan Duası’, ‘İnsanlara Hitap Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Hayvanlara Seslenirken Kullanılan Kalıp Sözler’, ‘Sevgi ve Aşk İçin Kullanılan Kalıp Sözler’ olmak üzere 21 ana başlığa ayırdık. Hayır Dular’ı kendi içinde 81, Beddular’ı 56, Selamlaşma Sözleri’ni 2, Yeminler’i 15, Günlük Hayatta Kullanılan Çeşitli Kalıp Sözler’i 17 alt başlığa ayırdık. Tezimizde 901 adet hayır dua, 798 adet beddua, 80 adet yemin sözü, 17 adet selam sözü, 8 adet ayrılık bildiren kalıp söz, 24 adet özür dileme bildiren kalıp söz, 17 adet hâl hatır sormak için kullanılan kalıp söz, 6 adet uykudan önce söylenen kalıp söz, 4 adet yıkanan ve tıraş olan kişilere söylenen kalıp söz, 11 adet kutlamalarda kullanılan kalıp söz, 11 adet sembolik olarak ödüllendirme bildiren kalıp söz, 7 adet töre, gelenek ve kültürel değerleri yansıtan kalıp söz, 14 adet dinleyeni ve konuşanı yücelten kalıp söz, 309 adet dini inançları yansıtan kalıp söz, 18 adet batıl inançları yansıtan kalıp söz, 13 adet bir istek bildiren kalıp söz, 24 adet soru sorup cevap almak için kullanılan kalıp söz, 17 adet bir isteği kabul etmek için kullanılan kalıp söz, 6 adet bir isteği reddetmek için kullanılan kalıp söz, 3 adet bir iyilik karşısında teşekkür etmek için kullanılan kalıp söz, 6 adet şaşılın durumlarda kullanılan kalıp söz, 85 adet atalar sözü şeklinde kullanılan kalıp söz, 81 adet anlatımı süslemek için kullanılan kalıp söz, 29 adet küfür gibi kullanılan kalıp söz, 21 adet kızılan kişilere söylenen kalıp söz, 10 adet cevabı beklenmeyen sorularda kullanılan kalıp söz, 14 adet benzetme amacıyla kullanılan kalıp söz, 38 adet bir şey rica edip, bir istekte bulunup, yalvarırken kullanılan kalıp söz, 36 adet karşılıklı konuşmalarda kullanılan kalıp söz, 6 adet günlük hayatla ilgili iyilik dileyen kalıp söz, 30 adet misafire veya bir yerden gelene söylenen kalıp söz, 42 adet masalarda ve hikâyelerde kullanılan kalıp söz, 2 adet halk ağzındaki şarkı, türkü ve oyunlarda geçen kalıp söz, 2 adet güreşlerde geçen kalıp söz, 74 adet insanlara hitap etmek için kullanılan kalıp söz, 7 adet hayvanlara seslenirken kullanılan kalıp söz ve 9 adet sevgi ve aşk için kullanılan kalıp söz olmak üzere toplam 2763 kalıp söz bulunmaktadır.

Yukarıda çeşitli özelliklerini maddeler hâlinde vermeye çalıştığımız kalıp sözler üzerinde toplumsal kuralların, dini faktörlerin, inançların, kültürün ve yaşamın etkileri çok fazladır. Toplumun hafızasında yer eden bu sözlerin halkın hafızasında kaldığı ve zamanı geldiğinde gün yüzüne çıktığı görülmektedir. Fakat bu gün yüzüne çıkma

yöreden yöreye farklılıklar göstermekle birlikte tamamen kaybolmadan varlığını devam ettirmektedir. Belli durumlarda toplumun benimsediği sözlerin, yüzeyle çıkmasıyla toplumsal bağlar ve iletişim kolaylaşmaktadır. Bu sözlerin en büyük eksikliği kullanım alanlarının darlığıdır.

Kalıp sözler, atasözü, deyim ve ikilemeler gibi her durumda söylenemeyen kültür varlıklarımızdır. Atasözü, deyim ve ikilemelerin söyleneceği sabit tek durum yoktur. Her durumda söylenebilmektedirler. Fakat kalıp sözler içinde yer alan hayırdua, beddua, yemin, selam sözleri, batıl inanç, soru-cevap, özür dileme, teşekkür etme, dini inanç, hitap, küfür, tehdit, dinleyeni yüceltme, özür dileme, ödüllendirme, sevgi vb. kavramsal durumların hepsinin ayrı ayrı söylendiği belli kalıpsal davranışlar, ortamlar vardır. Örneğin bir ölü evinde söylenecek birkaç kalıp söz vardır. Aynı kültürü paylaşan toplum içinde, ölenin arkasından hemen hemen aynı dualar edilmektedir.

Kalıp sözler, üzerinde durulması gereken kültürel bir miras olarak yazılı olmayan kültürel varlıklar arasında olup, korunmaya muhtaç bir yapı arz ederler. Her toplumun kendi kültürü içinde, belirli durumlarda söylenmesi âdet olmuş belli başlı sözleri vardır. “Dilbilimde, kalıp sözler adı verilen öğeler, tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır. Bu yüzden kalıp sözler toplum için büyük öneme sahiptir.

“Kalıp sözler, bir dilin ve o dilin sahibi olan milletin söz yaratma kudretinden doğar. Bunlar, birçok bakımdan millet varlığının aynalarıdır: Halkın düşüncelerini, yaşayışlarını, inançlarını, zekâlarının keskinlik, hikâyelerinin erginlik, duygularının incelik derecesini gayet iyi gösterirler.”¹ Bu sözlerin içerisinde güzel buluşlar, etkili iğnelemeler, ince alaylar ve parlak fikirler bulunmaktadır. Bu yönleriyle kalıp sözler Türk toplumunun, Türk halkının parlak dehasının kültürel bir birikimi, hazinesi ve kullanım aracı konumundadır. Sosyal ve doğal olayların etkisiyle, öfke, sevgi, merhamet gibi duygular kalıp sözlerin kullanım şekillerini belirlemektedir.

¹ Aksoy, *age.*, s. 5.

Kalıp sözler bir toplumun maddi-manevi kültürünü, değer yargılarını, inançlarını yansıtan, kısa ve derin anlamlı sözlerdir. Bu söz kalıpları genellikle özgün, etkileyici ve duygu yüklüdür. Çünkü bir sevinci, bir teşekkürü veya bir acıyı, bir öfkeyi, bir nefreti dile getirmek için söylenirler. Günlük konuşma dilimizde yer alan yalın ve etkili kalıp sözler, hem söyleyeni hem de söyleneni mutlu ederek bu ikili arasında veya birey-topluluk arasında olumlu bir iletişim sağlar. *“Allah utandırmasın”, “Allah namerde muhtaç etmesin”, “Allah analı-babalı büyütsün”* gibi kalıplaşmış alkışlardaki gönül alıcı içtenlik ve yoğunluk, uzun uzun söylenecek sözlerden çok daha etkilidir. Yeni doğan bir bebek için “analı babalı” büyümekten daha önemli ne olabilir ki... Bu hayırdua aynı zamanda, insan ruh sağlığı için temel bir “psikolojik gereksinim” olan karşılıksız, içten sevginin birincil derecede önemli olduğunu vurgulayan önemli bir söz kalıbıdır.

Bunlar yılların deneyimleri ve görüp geçirmişlikleri sonucu ortaya çıkmış bir “sonuç bildirgesi” dir. Evliliğin ömür boyu sürmesi gereken bir birliktelik olduğunu, dolayısıyla da önemli ve ciddi bir birliktelik olduğunu, yeni evliler için söylenen şu hayırduadan daha derin ve yalın hangi söz kalıbı anlatabilir ki... *“Allah bir yastıkta kocatsın”*.

Kalıp sözler içinde alkışlar kadar kargışlar da önemli bir yere sahiptir. Bir iç yangını, bir acıyı, nefreti yansıtan kargışlar da en az alkışlar kadar özgün ve belki onlardan daha çok etkileyicidir. Çünkü çoğu zaman acımasız, kıyıcı, yok edici anlamlarla yüklenen söz kalıplarından oluşurlar. Örneğin; çocuk sahibi olmanın, çocuk doğurmanın yaşamsal önem taşıdığı, çocuk olmadığı zaman ailelerin yıkılabildiği veya “kuma” gerçeğinin yaşandığı bir toplumun kadınına, şundan daha ağır, daha yıkıcı bir kargış, bir ilenç, bir beddua edilebilir mi?... *“Beşik dibinde oturmayasın”, “Karnında görüp de kucağında görmeyesin”, “Beşikte gör de eşikte görme”*.

Herhangi bir karşılaşma esnasında merhabalaşma bizim kültürümüzün temelini oluşturmaktadır. Toplumumuz içinde “Selam Allah’ın Kelâmı”dır inancı yaygındır. Selam vermeyen insanlar yadırganmaktadır. *“Merhaba, Selamünaleyküm,*

Aleykümselam, Günaydın” en çok kullanılan selam sözleridir. Kültürümüzün olmazsa olmazı olan selam sözleri en çok kullandığımız kalıp sözlerdendir.

Bu sözlerin kullanımı ülke içerisinde genel olarak değişiklik göstermez. Bazen bir kelime yerine benzeri olan kelime kullanılsa da kalıp sözde pek değişiklik olmaz. Çok eski bir tarihin ve zengin bir kültürün ürünü olan bu sözlü dil malzemeleri üzerinde hassasiyetle durmak gerekir. Kelimelerin olduğu gibi kalıp sözlerin de her gün birçok defa tekrar edilenleri, ayda yılda bir kullanılanları ve belirli yöreye mahsus olanları vardır.

Kalıplaşmış Dil Birimleri içerisinde yer alan “Kalıp Sözler” araştırmacılar tarafından çeşitli adlarla ve farklı ölçütlere dayanılarak tanımlanmış “İlişki sözleri” ve “Kültür birim” olarak da adlandırılmıştır. Doğan Aksan, bu sözler için; “bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkileri sırasında kullanılması adet olan bir takım sözlerdir”² demektedir. Belli durumlarda söylenmesi gelenek hâlini almış bu sözler, Türk kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak algılanmaktadır. “ ‘Kalıp söz’ yerine tercih edilen başka bir terim olan ‘Kültür birim’ ise dilin kültürelliğinin belirginleştiği adlandırmalardan biri olarak açıklanmaktadır.”³

² Aksan, *age.*, s. 35.

³ Hürriyet Gökdayı, *Türkçede Kalıp Sözler*, Bilig Kış 2008, S. 44: 89-110, s. 91.

BİRİNCİ BÖLÜM

KALIP SÖZLER VE ÖZELLİKLERİ

Kalıp sözler, Türkçenin bir başka zenginliğini yansıtan, kültürümüze, olaylar karşısındaki tutumumuza ışık tutan dil öğeleridir. Her toplumun kendi kültürü içinde, belirli durumlarda söylenmesi âdet olunmuş belli başlı sözleri vardır. “Dilbilimde, kalıp sözler adı verilen öğeler, tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır. Bugün dil öğretiminde bu öğelere özel bir önem verilmesi bir yandan bu türlü öğelerin her dilde, her an insan ilişkilerinde gerekli olmalarından, bir yandan da dili öğrenilen toplumun kültürü içine girebilmek için öğrenilmesi gerekli sözler sayılmalarından kaynaklanmaktadır. Kalıp sözlerin öğrenilme süreci, dili öğrenme süreciyle paraleldir ve dil –kültür- iç içeliğinin en güzel göstergelerinden biridir.”⁴

Anadolu ağızlarında, bugünkü Türkiye Türkçesi yazı dilinde kullanılan kelimeden daha fazla kelime bulunmaktadır. Bu sayıyla orantılı olarak Anadolu ağızlarında da kalıp sözlerin kullanımında ve söylenişinde artış görülmektedir “Başka dillerle karşılaştırıldığında, Türkiye Türkçesi’nin söz varlığında daha çok kalıplaşmış dil birimi yani atasözü, deyim, ikileme ve kalıp söz bulunmaktadır.”⁵ Bu da Türkiye Türkçesinin kalıp sözler açısından ne denli zengin olduğunun bir göstergesidir. Kalıplaşmış dil birimlerden atasözü, deyimler ve ikilemeler üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, Türkiye Türkçesi’ndeki kalıp sözler başlı başına bir araştırma konusu olarak ele alınmamış, bazı kaynaklarda, diğer kalıplaşmış birimlerle karıştırılmaması için bu sözlerden kısaca bahsedilmiştir.⁶ Bundan dolayı da kalıp sözlerin tanımlanması ve sınıflandırılmasında karışıklıklar görülmektedir. Hâlbuki Türkçenin söz varlığında yer alan bu öğeler, belirgin ölçütlere dayanılarak tanımlanır ve onların sınırları çizilirse; dille ilgili biçimsel ve anlamsal çalışmalar daha sağlıklı yapılabilir. Türkiye Türkçesi yabancılara daha kolay öğretilir. Dilimizin bir başka zenginliğini yansıtan ve toplum yaşamının bir özelliğine ışık tutan bu kalıp sözlerin her

⁴ Nesrin Sis-Bekir Gökçe, *Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Öykülerinde Yansımalar ve Kalıp Sözler*, Turkish Studies Volume 4/3 Spring 2009, s. 1979.

⁵ Doğan Aksan, *Türkçenin Sözvarlığı*, Engin Yayınevi, Ankara 1996, s.s. 190-191.

⁶ Aksan, *age.*, s. 194.

toplumda söylendiği görülmektedir. Çeşitli duyguları açığa vuran bu kalıp sözler, örneğin bir kimseyle karşılaşıldığında, selamlaşma esnasında, bir kimseden yardım ya da iyilik görüldüğünde, bir şey rica edildiğinde, hasta olduğunu öğrendiğimiz bir kimsenin yanına gidildiğinde v.b. durumlarda söylenmektedir.

Bir çocuğun doğması üzerine, çocuğun anasına, babasına ya da öteki yakınlarına “*Analı babalı büyüsün.*”, “*Ömürlü hayırlı olsun.*”, “*Güle güle büyütün.*”, gibi sözleri söyleme gereksinimi duyarız. Bu gereksinim, bize geleneğin dayatmasıdır. Kalıp sözleri öteki kalıplaşmış sözlerden ayıran da bir çeşit bu geleneksel-kültürel dayatmadır. Belli durumlarda geleneklerimizin, kültürümüzün gerektirdiği kimi sözleri kullanma zorunluluğu, öteki kalıp sözlerde yoktur. Örneğin “çok telaşlanma”yı anlatmak için “*etekleri tutuşmak*” deyimini ya da “tutumlu olma”yı anlatmak için “*sakla samanı gelir zamanı*” atasözünü kullanma zorunluluğumuz yoktur; ancak bir ölü evine gittiğimizde, “*Başınız sağ olsun.*”, “*Allah ecir sabır versin.*” gibi kültürümüzün gerektirdiği gelenekleşmiş kimi sözleri kullanma zorunluluğu duyarız.⁷

Bir toplum içinde yemeğe başlanırken, yemekten kalkılırken, yol sorulurken, doğum, ölüm, evlenme gibi olaylar karşısında söylenmesi gerekli ve gelenek olan sözler bir yabancı için gerçekten zor ve ancak o toplumda bir süre yaşamakla, ya da o toplumun yazılı ürünlerinden yeterince yararlanmakla elde edilebilecek bir birikim olduğu için son yıllarda yabancı dil öğretimi sırasında bu birikimin edinilmesini sağlayacak yolda planlamalara gidilmektedir. Gerek bu gibi sözler, gerekse hitap biçimleri değişik kültürler arasındaki ayrımları gün ışığına çıkarmakta, bir yabancı dil öğrenirken beliren bir tür kültür çatışmasının nedeni olmaktadır. Türkçeyi dil bilgisi kitaplarından çok iyi öğrenmiş bir yabancı, bir yerde duyduğu ya da okuduğu “*el öpenlerin çok olsun*”, “*Allah acısını unutturmasın*” ya da “*ağzından yel alsın*” gibi sözlerin kullanılış nedenini ve anlamını kavramakta nasıl güçlük çekecekse, “*gözünü seveyim*”, “*öp babanın elini*” gibi değişik durumlarda dile getirilen istek ve tepkiler karşısında da şaşıracaktır. Buna paralel olarak bir Türk için de örneğin “*iki başparmağı(nı)zı sıkırım*” anlamına gelen ve “*size uğurlar, başarılar dilerim*”

⁷ Muhittin Bilgin, *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s. 75.

anlamında kullanılan Almanca “ich drücke Ihnen (Oder Dir) die beiden Daumen” kalıbı da aynı ölçüde şaşırtıcı olabilmektedir.

Her toplum için farklı bir hitap biçimi ve hitap davranışı olan bu konu toplumsal dilbilimin ilgi çekici konularından biri olup son zamanlarda yabancı dil öğrenimi alanıyla da ilgisi dolayısıyla daha çok önem kazanmıştır. Bir yabancı dil öğrenilirken yalnızca, onun dilbilgisi ve okuma kitaplarında, sözlüklerinde geçen kullanım biçimlerini öğrenmek yetmemekte, o dili konuşan toplumun kültürünü, insanlar arasındaki davranış biçimini, değişik durumlarda söylenmesi gereken sözleri, tepki tarzlarını, hitap yollarını ve davranışlarını da tanımak gerekmektedir. Yoksa şaşırmaktan öteye gidemeyiz.

Her toplumda, her dilde görülen kalıp sözler genellikle birbirinden ayrılmakla birlikte, bunların içerik bakımından birbirine yakın olanları, çoğunlukla dinsel inanışlardan, görgü kurallarından kaynaklanan ve çeşitli etkenlere dayanan benzer faktörlerden etkilenmektedir. Örneğin Türk toplumunda çok sık kullanılan ve genellikle bir işin istenen biçimde sonuçlanması üzerine söylenen *Tanrı'ya şükür, Allah'a şükür* sözleri gibi, Fransızlardaki “*grâce à Dieu*” (*Tanrıya şükür*) sözleri de hemen hemen aynı durumlarda ve aynı amaçlarla söylenir. Almandaki “*Gott sei Dank*” (*Çok şükür*) İngilizcedeki “*thank God*” (*Allah'a şükür*) sözlerini de buraya ekleyebiliriz. Bu alandaki çeşitli çalışmalara örnek olmak ve değişik ülkelerde yabancı dil öğretimi için kullanılacak kitapların hazırlanmasında kılavuzluk etmek üzere Avrupa Konseyi'nce değişik dillerde "eşik" adını taşıyan kılavuz kitaplar yayımlanmıştır. "Kontaktschwelle" başlıklı Almandası Strasbourg'da, 1980'de basılmıştır. Almandaki “*Gott erhalte euch am Leben*” (*Tanrı size hayat versin*) ile Türkçedeki “*sizlere ömür*” ve “*Tanrı sizlere ömür versin*” sözleri arasındaki yakınlık da bellidir. Türkçedeki “*Allah yardımcınız olsun*”, “*Tanrı yardımcınız olsun*”, “*Allah yardım etsin*” gibi dine dayanan dua ve iyi niyet bildirimleri de Fransızcadaki “*Dieu vous aide*” (*Allah size yardım etsin*)'in tam karşılığıdır. Ancak bütün bu ve benzeri örnekler genellikle bir dua olma özelliğini yitirmiş, öteki kalıp sözler gibi kullanılır olmuştur.

“Halk bilim ve dil bilim çalışmalarının hatırı sayılır bir kısmında ‘kalıp ifadelerin az gelişmiş atalarımızdan kalan işlevini yitirmiş dil artıkları’ olduğunu iddia eden Walter Ong ve takipçilerinin etkisi güçlü bir şekilde sürmektedir. Evrimci-gelişmeci çizgiye sıkı sıkıya bağlı fonksiyonalist antropologların etkisiyle tarihi ‘birincil sözlü kültür, yazılı kültür ve ikincil sözlü kültür’ olarak üç aşamada dönemselleştiren Ong’un çalışmalarında –diğer tüm Avrupa merkezci metinlerde olduğu gibi- ideoloji bilgiyi acımasızca ezip geçer. Oysa yalnızca bahsi geçen yapısalcı araştırmalar değil, tek bir kalıp sözden yola çıkarak yapılan analiz bile Ong ve tüm fonksiyonalistlerin tezleriyle çelişmektedir.”⁸ Yani fonksiyonalistlerin iddia ettiği gibi söz kalıpları ‘az gelişmiş atalarımızdan kalan işlevini yitirmiş dil artıkları’ değildir. Kalıp sözler basit birer hatırlatıcı olmanın çok ötesinde son derece sofistike işlevlere sahiptir; dolayısıyla sözlü kültür ve yazılı kültür, aralarında ne zaman dışılık ne de art zamanlılık gibi herhangi bir gelişmişlik -az gelişmişlik hiyerarşisi olmaksızın dilin farklı görünüşleri olarak bir arada iç içe yaşamaya devam etmektedirler. Günlük konuşma dilinin ürünü olan kalıp sözler dilimiz için son derece önemlidir. Yani dilimizin yapı taşı olan ve en çok konuşma dilinde kullanılan kalıp sözleri öyle ya da böyle küçümsemek son derece yanlıştır.

Kalıplaşmış Dil Birimleri içerisinde yer alan “Kalıp Sözler” araştırmacılar tarafından çeşitli adlarla ve farklı ölçütlere dayanılarak tanımlanmış “İlişki sözleri” ve “Kültür birim” olarak da adlandırılmıştır. Doğan Aksan, bu sözler için; “bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkileri sırasında kullanılması adet olan bir takım sözlerdir”⁹ demektedir. Belli durumlarda söylenmesi gelenek halini almış bu sözler, Türk kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak algılanmaktadır. “Kalıp söz” yerine tercih edilen başka bir terim olan “Kültür birim” ise dilin kültürelliğinin belirginleştiği adlandırmalardan biri olarak açıklanmaktadır.¹⁰

Kalıp sözler, dilbilgisel yapı ve kullanım sıklığına göre de tanımlanmıştır. Bu ölçütlere dayanılarak, kalıp sözlerin sayı ve kişi öğeleri dışında değişmeyen ve

⁸ Emre Ceylan, *Deste Gol Be Âb Dâden ve Dilin Olmaz Unsurları Olarak Söz Kalıpları*, <http://www.millifolklor.com>, s. 19.

⁹ Aksan, *age.*, s. 35.

¹⁰ Hürriyet Gökdayı, *Türkçede Kalıp Sözler*, Bilig Kış 2008, sayı 44: 89-110, s. 91.

kullanımları çok sınırlı olan birimler olduğu belirtilmiştir. Kalıp sözlerin bu tanımda belirtilen ilk özelliği, şöyle bir örnekle açıklanabilir: Yola çıkan birisine söylenen *Güle güle* (git, gidin) kalıp sözünü **Gülerek gülerek* (git, gidin) şeklinde söylersek, bunu kalıp söz olmaktan çıkarmış, emir kipinde çekimlenmiş “git-“ eyleminin nasıl yapılması gerektiğini belirten ve ikilemeden oluşan bir zarf öbeği haline getirmiş oluruz. Kalıp sözlerin ikinci özelliğini göstermek için şöyle bir örnek verilebilir: *Güle güle büyüün* kalıp sözü sadece bebeği olan kişilere söylenebilir. Ancak sözün küçük bir evcil hayvanı büyüten ya da bir çiçek yetiştiren kişilere söylenmesi uygun düşmez.¹¹

Kalıp sözler de tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, toplumun kültürünü, inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıtan sözlere. Aynı dili konuşan bir toplumun kültürüne ışık tuttuğu, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıttığı görülmektedir. Nasıl deyim ve atasözlerinin tarihi çok eskilere dayanıyorsa, kalıp sözler de tarih olarak çok eskilere dayanmaktadır. Kalıp sözler kültürün en büyük taşıyıcılarından birisidir ve dil öğretiminde önemli bir işleve sahiptir. Geçmişten günümüze gelinceye kadar, bir olay ya da bir durum karşısında kullanılagelen kalıp sözler; daha önce hiç karşılaşılmayan yeni bir durum, yeni bir olay için de kullanılabilir. Kısacası kalıp sözler adetâ dilin bir tür çerezi konumundadır. Her olayın her muhabbetin ve her kültürün yani kullanıldığı her konumda geçerlidir. Böylelikle dilin gelişiminde anlatma becerisi konusunda kalıp sözler sayesinde önemli bir aşama sağlanmış olmaktadır.

Kalıp sözlerin de bir parçası olduğu “Kalıplaşmış Dil Birimleri”nin belli başlı yapısal özellikleri şunlardır:

1. Kalıplaşmış olarak bulunma
2. Çoğunlukla tümce veya sözcük öbeği dizilişiyle görünme
3. Belirli tümce ve sözcük öbeği türlerinde yer alma
4. Az sayıda sözcükten oluşma

¹¹ Gökdayı, *agm.*, s. 91.

Hürriyet Gökdayı'ya göre bu özellikler: “kalıplaşmış dil birimlerini hem kendi içinde sınıflandırmak hem de kalıp sözleri atasözü, deyim ve ikilemelerden ayırt etmek için kullanılabilir.”¹²

Kalıp sözler incelendiğinde, bunların tümce halinde olanlarının, atasözleri ve bazı deyimler gibi basit *ağzını hayra aç*; bileşik *Allah taş diye tuttuğunu altın versin*; sıralı *göklerden yağdırsın, yerlerden toplatsın* veya eksilteli *Allah'a şükür (olsun)*, dizilişine sahip oldukları görülmektedir. Sözcük sayısı bakımından bakıldığında ise kalıp sözlerin bazılarının tek sözcükten oluştuğu görülmektedir ve bu özellik kalıp sözleri atasözleri, deyim ve ikilemelerden az da olsa ayırmaktadır.

Kalıp sözlere işlev yönünde baktığımızda, bu sözlerin özellikle yaşamın ana konuları olan doğum, ölüm, evlenme gibi özel durumlarda duyguları açıklamak için kullanılırken, günlük konuşmalarda da konuşmayı süsleyici, duygularımızı yansıtıcı, anlatımımızı güçlendirici bir işlevi yerine getirdiği görülmektedir. Çünkü kalıp sözler, geçmişten günümüze oluşturulan ortak bir kültürün ürünüdür. Bu sözlerin belirli durumlarda söylenmesi adet olduğu için, belirli durumlarda insanlar kendilerine bu sözlerin söylenmesini beklemektedirler. Örneğin, bir yemekten sonra *Allah bereket versin*, bir hasta ziyaretinde *Allah acil şifalar versin*, bir ölenin ardından geride kalanlara *Başınız sağolsun*, denmesi adet olmuştur ve insanlar böyle durumlarda kendilerine bu sözlerin söylenmesini beklemektedirler.

Önce yaşamın ana konuları olan doğum, evlenme, ölüm gibi olaylar üzerine Türkçede kullanılan kalıp sözler üzerinde duralım: Hamile olan kadına söylenen “*Allah kurtarsın*”dan başlayacak olursak çocuğun dünyaya gelişi üzerine söylenen “*gözünüz aydın*”, “*analı babalı büyüsün*”, “*ömürlü hayırlı olsun*”, “*Allah dört gözden ayırmasın*”, “*güle güle büyütiin (büyütsünler)*” gibi kalıp sözlerin yanı sıra Anadolu ağızlarında “*binası (sağlığı, yapısı) kuvvetli olsun*”, “*vatana millete hayırlı olsun*”, “*başı devletli olsun*” gibi daha birçok kalıp sözcükle karşılaşılır. Bunlar içinde, doğum yapan kadına yöneltilen “*siz sizi soğuktan koruyun*”, “*Allah çocuğunu ölmezler defterine yazsın*”, *Allah başa kadar korusun, ağzının tadıyla büyütesin*” gibi söyleyişler de ilgi çekicidir. Türk toplumunda bir dost çocuğundan söz ederken ya da bir kimsenin çocuğundan söz

¹² Gökdayı, *agm.*, s. 92

açıldığında dinleyence “*Allah bağışlasın*” dileği bir kalıp söz olarak kullanılır. Nişanlanma ve evlenme olayı üzerine iyi dileklerini belirtmek üzere sarf edilen “*Allah mesut etsin*”, “*mutluluklar dileriz*”, “*Allah bahtından güldürsün (evlenen kız için)*” gibi kalıp sözlerin yanı sıra, nikâhtan sonra çiftlere “*bir yastıkta kocayın (ya da kocasınlar)*” denmesi çok yaygındır. Ölüm olayı karşısında çok çeşitli kalıpların kullanıldığı görülmektedir. Bir yakınını, bir dostunu yitiren kimseye söylenen ve çok yaygın olan “*başın(ız) sağ olsun*”un yanında “*Allah acısını unutturmasın*”, “*Allah ecir sabır versin*”, “*Allah kuvvet versin*”, “*Allah sizlere ömür versin*” gibi sözler bulunmakta; Anadolu ağızlarında “*Allah elinizden aldı, bari acısını da kalbinizden alsın*”, “*görüüp göreceğiniz bu olsun*”, “*Allah Fadime ana sabrı versin*” gibi örnekler bulunmaktadır. Ölen kimse için duyguları ve iyi dilekleri belirtme amacıyla, ölünün toprağa girmesinden önce “*Allah taksiratını affetsin*”, ondan sonra da “*Allah rahmet eylesin (etsin)*”, “*mekânı cennet olsun*”, “*nur içinde yatsın*”, “*Allah iman Kur'an nasip etsin*” gibi kalıp sözler çok yaygın olarak kullanılır. Kimi zaman pek de övülmek istenmeyenler için kullanılan “*toprağı bol olsun*”un yanı sıra, daha çok, Müslüman olmayanlar için “*dinince dinlensin*” sözüne rastlanmaktadır. Arkada kalanların acısını dindirme amacını da güden “*Allah sıralı ölüm versin*”, “*Allah genç ölümü vermesin*” gibi kalıp sözler de ilgi çekicidir. İnce düşüncenin belirtisi olan ve çok uzun zamandan beri kendisinden haber alınamamış bir kimse anıldığında söylenen “*öldüyse Allah rahmet eylesin, sağ ise Allah selamet versin*” aynı ölçüde ilgi çekmektedir.

Yaşamın öteki alanlarında, değişik durum ve insan ilişkilerinde kullanılan, başka kalıp sözlere de kısaca değinmek gerekirse: Herhangi bir kimseden görülen bir yardım, bir iyilik ve bir hatır sorma karşılığında söylenen ve yazı dilimizde yerleşik bulunan Arapça kökenli “*(çok) teşekkür ederim*”in yanı sıra “*sağ ol*”, “*sağ olun*” (Anadolu ağızlarında daha çok sağ olasın) ve Fransızcadan gelen, bugün kullanım sıklığı azalan “*merci*” gibi öğeler yaşamaktayken yerine göre, bu iyiliği yapan kimse için iyi dilekleri açığa vuran “*ömrün(üz)e bereket*”, “*Allah senden (sizden) razı olsun*”, “*eksik olma(yın)*”; beklenen bir işi gerçekleştiren, umulan yararı sağlayan kimseye teşekkür için “*hay yaşayasın*”, “*yaşa*”, “*bin yaşa(yasın)(ız)*”, hatta daha ileri bir teşekkür ve iyi dilekleri belirtmek üzere “*Allah tuttuğun(uz)u kolay getirsin*”, “*Allah ne muradın(ız) varsa versin*” gibi kalıp sözlere başvurulur. Teşekkürün belli durumlarda kullanılan

biçimleri de vardır. Örneğin bir hastaya yardımcı olan, masaj, ayağa kaldırma gibi yardım sağlayan kimseye hastanın söylediği “*ellerin(iz) dert görmesin*” bunlar arasında sıralanabilir. Aynı durumda kullanılan “*elin(iz)e sağlık*”, aynı zamanda, yemek pişirip ev sahipliği yapan hanımlara, yemeğin bitiminde, yemeği övmek üzere ve teşekkür için de söylenir. Su getiren, istendiğinde su veren kimselere teşekkür için ve yalnız bu durumda kullanılan “*su gibi aziz ol*”, “*su verenlerin çok olsun*” sözlerini de burada belirtmeliyiz.

Bu bölümde değinilecek örneklerden bir bölümü, aynı zamanda, toplumdaki incelik, terbiyelilik çabasının ürünüdür. Örneğin konuşma sırasında, orada bulunmayan bir kimseyi övmek gerektiğinde kullanılan “*sizden iyi olmasın*” kalıp sözü bunlardan biridir. Bir bakıma, sözü dinleyen kişinin de yüceltilmesi anlamına gelen ve incelik belirtisi sayılabilecek olan bu söz daha çok kadınlar arasında duyulmakta, Türk toplumunda yerleşik bir terbiyelilik çabasına ışık tutmaktadır. Bunun benzeri bir söz de evde yenip içilen, eve alınan bir yiyecek üzerinde konuşulurken -övünmüş olma düşüncesini gidermek üzere- “*söylemesi ayıp*” denmesidir. (*Dün akşam, söylemesi ayıp, baklava yiyorduk gibi.*). Türk toplumunda çok değişik durumlarda iyi dilekleri belirtmek üzere kullanılan kalıp sözler vardır ki, bunlara başka toplumlarda pek rastlanmaz. Örneğin bir ev satın alan ya da yeni bir eve taşınan kimseye “*güle güle oturun*” denilirken, evine kışlık kömür almış kimseye “*güle güle yakın*”, yeni bir giysi alana “*güle güle giyin*”, yiyecek maddeleri alana da “*güle güle yiyin*” gibi dilekleri açığa vurma gereği duyulur. Yemek yemekte olan bir kimseye afiyet olsun dendiği gibi, daha çok, kırsal kesimde “*bereketli olsun*” sözü de kullanılır. Buna karşılık olarak verilen yanıt, genellikle yemeğe çağrıyı anlatan “*buyur*” (buyrun) sözüdür. Arada yakınlığın bulunduğu kimselere “*Allahın(ız)ı seversen(iz)*”, “*gözünüzü seveyim*”, “*kurban olayım*” (Doğu illerinde, değişik ağızlarda yalnızca kurban), “*Allah aşkına*” gibi daha ileri derecede ve ısrarlı istek bildirme biçimlerine başvurulur. Doğu ve güneydoğu ağızlarında rastlanan “*gözün yağını yiyeyim*”, ilgi çekici bir istek bildirme biçimidir.

Kalıp sözler içinden kimileri, incelik ve anlatım gücü açısından özellikle ilgiyi çekiyor, “*Bir yastıkta kocayın*” (ya da kocasınlar) gibi bir kalıp, bir evlilik bağının mutlu ve bir

arada geçirilen yaşam olarak sonuna kadar götürülmesi dileğini bir ad aktarmasıyla ve çok güçlü bir biçimde dile getiriyor, düşüncesindeyiz. “*Analı babalı büyüsün*” sözü de bir çocuk için en gerekli olan sevgi ve ilgi öğelerinin sonuna kadar var olmasını diliyor. Ölüm olayı karşısında duygular birçok dilde “*acınızı paylaşıyorum*”, “*taziyelerimi dile getirmek isterim*” gibi sözlerle belirtilirken Türkçedeki “*Allah acısını unutturmasın*” gibi bir söz, bir yakınıni yitiren kimseye artık bir başka acı görmemesi yolundaki, aktarmalı ve değişik bir anlatım biçimidir.

Kalıp sözler incelendiğinde, bu sözlerin din ile bağlantıları da gözler önüne serilmektedir. Toplumumuzun kendini aşan durumlarda ya da herhangi birine bir işi düştüğünde Allah’a dört elle sarıldıkları ve birçok durumdan Allah’ı sorumlu tuttıkları görülmektedir. Bu kalıp sözler oluşturulurken Türkiye Türkçesi söz varlığında bulunan dini kökenli *Allah, günah, sevap, gavur, peygamber, şükür, hamd, hak vb.* kelimelerin ne kadar çok kullanıldığı görülmektedir. Söz gelişi, aralarına engeller giren kavuşamayan insanlara *Allah kavuştursun*, ceza evine giren bir mahkûma *Allah kurtarsın*, bir kötülük yapana *Allah belanı versin* gibi sözler denilerek birçok işin Allah’a havale edildiği görülmektedir. Tüm bunlardan da halkımızın dünya görüşünde dinin ne kadar etkili olduğu görülmektedir. Bu sebeple tüm kalıp sözler içinde “Allah” kelimesi ile başlayanlar en geniş yere sahip olanlardır.

Allah’ın varlığını kabul eden ve bir şey isterken bir şey dilerken Allah sözcüğünü kullanan iyi dilekler şeklindeki kalıp sözler:

Allah sana selamet versin.

Allah uzun ömür versin.

Allah hayırlı yollara götürsün.

Allah razı olsun.

Buna karşılık Allah’ın varlığını kabul etmemiş gibi gelen aykırı kullanımlar da vardır:

Allah’ın kulu olmayayım.

Allah’a asi gelmiş olayım.

Allah’ımı inkâr etmiş kul olayım.

Bunun yanında bir de Allah'ın varlığını kabul eden fakat başkasıyla ilgili kötü dilekleri için *Allah* 'ı kullanan sözler de vardır:

Allah gözünü kör etsin.

Allah belanı versin.

Allah perişan etsin.

Allah bildiği gibi yapsın.

Son olarak *Allah*'ın varlığını kabul eden fakat kötü dilekmiş gibi gelip, kötü anlam taşımayan kullanımlar da vardır:

Allah gözünü kör etmeyesice.

Allah öldürmeyesice.

Allah iyiliğini versin.

Tüm bu sözler incelendiğinde iyi olsun, kötü olsun her işte *Allah*'ın adının geçtiği görülmektedir.

Allah kelimesinin yanında dinin yansıması olarak *cennet, cehennem, günah, ahiret, kader, şükür, helal kuran, şeytan, kabir azabı* gibi kavramlar da kalıp sözlerde yerini almıştır:

Canın cehenneme.

Kuran çarpsın.

Allah'ıma çok şükür olsun.

Günahlarımı affet.

Cehennemden narından, şeytanın şerrinden Allah'ıma sığındım.

Kabrin azabından Allah'ıma sığındım.

Allah cennette sarayını hazır ede.

Bahtın açık olsun.

Dini bakımdan ulu kişiler de; yani peygamber, halifeler de toplumsal inançların ve değerlerin bir yansıması olarak kalıp sözler de yerini almıştır:

Allah peygamberimizin şefaatine nail eylesin.

Hazreti Ali arkanda olsun.

Peygamberimize komşu olasın.

Sultan Süleyman'ın mührü dilinde olsun.

Kalıp sözlere bakıldığında her birinin birer anlamı, bazılarının da birden fazla anlamı olduğu görülmektedir. Anlam yönünden bakıldığında kalıp sözlerin deyimler, atasözleri ve ikilemelerden ayrılan yönlerinin olduğu görülmektedir. Kalıp sözler genel olarak gerçek anlamlarıyla kullanılmaktadırlar. Tüm bu özelliklerine göre kalıp sözler çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Öncelikle Hamza Zülfikar'ın sınıflandırmasına bakmak gerekirse:¹³

1. Doğrudan Kalıp Cümleler

- Adam sen de.
- Affınıza mağruren.
- Laf aramızda.
- Kes sesini!
- Ne bileyim!
- Ne münasebet!
- Olmazsa olmaz.
- Sen bilirsin
- Yorum yok.
- Zararı yok.
- Ne haber?
- Yok canım.

1. Kalıp Cümle Yapısındaki Ünlem Cümleleri

- Adama bak.!
- Bu ne cür'et!
- Bu ne hal?
- Vay anasını!

2. Kalıp Cümle Yapısındaki Hayır Dualar

- Ağzına sağlık.
- Başın sağ olsun.

¹³ Hamza Zülfikar, *Dünden Bugüne Türkçe*, Türk Dili, No: 668, Ağustos 2007, ss. 349-350.

- Eline sağlık.
 - Yolun açık olsun.
3. Kalıp Cümle Yapısındaki Beddualar
- Ağzın kurusun
 - Canın cehenneme
4. Çeviri Yoluyla Dile Giren Bazı Kullanımlar

Hamza Zülfikar'ın konularına göre bu şekilde sınıflandırdığı kalıp sözleri biz bu tez çalışmamızda sınırlarını belirleyerek ele aldık. Kalıp sözleri anlamlarına ve çeşitlerine göre şu şekilde alt guruplara ayırmak mümkündür:

1- HAYIR DUALAR

Bir toplumun maddi- manevi kültürünü, değer yargılarını, inançlarını yansıtan, kısa ve derin anlamlı kalıplaşmış sözlerdir. Bu söz kalıpları genellikle özgün, etkileyici ve duygu yüklüdür. Çünkü bir sevinci, bir teşekkürü, bir mutluluğu dile getirmek için söylenirler. Günlük konuşma dilimizde yer alan yalın ve etkileyici hayır dualar hem söyleyeni hem de söyleneni mutlu ederek bu ikili arasında olumlu iletişim sağlar.

Bazı ağızlarda “alkış” şeklinde söylenmesi yaygın olan dualar, görülen iyiliklere, kavuşulan/elde edilen nimetlere ve yaşanan güzelliklere karşı minnet duygularını ifade etmek için söylenen dilek sözleridir. Alkış; birini ululamak/yüceltmek, övmek; bir nevi ona hayır duada bulunmaktır. Folklorumuz içinde önemli bir yer tutan alkış sözleri, bir bakıma, şükran duygularının ifadesidir ve bu kabil sözler konuşmaya renk ve canlılık katmaktadır.¹⁴

Dualar, atasözleri ve deyimler gibi toplumun, zaman içerisinde oluşturduğu anlatım kalıplarıdır. Dualar da atasözleri ve deyimlerde olduğu gibi, hep aynı kelimelerle ve aynı anlatım şekilleriyle söylenirler. Halkın, iyilik veya kötülük gördüğü kişiler hakkındaki duygularını, o kişilerle ilgili ödüllendirme anlayışını dile getiren

¹⁴ Turan Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 33.

dualar, atasözleri ve deyimlere göre daha yöreseldir ve edebi dile daha az girmiştir. Dualarda dua alan kişiyle alkışçı arasında geçmiş olan olay veya olaylar vardır. Karşılıklı ilişkiden yarar gören alkışçı, iyilik gördüğü kişiye iyi dileklerde bulunur. Dua edenin iyilik gördüğü kişiye yönelttiği iyi temennilerin niceliği, ne zaman ve nasıl tecelli etmesi gerektiği, dua eden ile muhatabının arasındaki ilişkiye, ortaya çıkan iyiliğin durumuna bağlıdır. Ayrıca bu ödüllendirmenin niteliği, dua edenin kültürü, inancı, adalet anlayışı, değer yargıları ve toplumsal çevresi ile yakından ilgilidir.

Dualarda, alkışçının etkin bir konumda olduğu söylenemez. Alkışçı, yapmak istediği iyiliği verebilecek güç, yetenek ve imkâna sahip değildir. İyiliğe karşılık verme imkânına sahip olan kişiler, akıllarından ve gönüllerinden geçenleri zaten bizzat kendileri gerçekleştirirler. Duygu ve düşüncelerini gerçekleştiremeyen kişiler ise, bunların gerçekleşmesini kimi zaman Tanrı'ya kimi zamanda dilek ve temenniye bırakmaktadırlar. Alkışçı, birisi için olumlu bir sonuç doğuracak eylemi kendisi gerçekleştirmediğine, gerçekleşmesini, kendisi dışında kişi veya güçlerden beklediğine göre alkışlarda birinci kişinin özne olması beklenemez. Genellikle dilek ve temennide bulunan birinci kişi, olsa olsa, edilgen bir konumda ya da kendisi dışında gerçekleşmiş bir eylemin sonucu üzerinde fail olabilir.

Duaların ana hedefi kişinin Allah'a halini arz etmesi ve Allah'tan yardım beklemesidir. Yapılan her iyilik bir hayır dua ile ödüllendirilmektedir. Hayır duaların kültürümüzdeki önemini en iyi şu söz anlatmaktadır: "Kiminin parası kiminin duası". Bazı dualarda Orta Asya halk kültürünün etkileri de görülmektedir. Orta Asya'daki âdet ve geleneklere göre oluşturulmuş dualar da vardır. "*Çıran daima yakılı*" duası, Yakut Türkleri'nin düğün âdetleriyle alakalı bir duadır. Bu ve bunun gibi bazı dualarda Orta Asya halk kültürü özellikleri yaşamaya devam etmektedir.

Duaları söylenildiği alanlara göre şöyle gruplandırabiliriz:

1. Bir Yere Gidene veya Bir yerden Dönene Edilen Dualar

- Hayırlı gidip dönesin.
- Allah yolunu açık etsin.

2. Ahirette İyilik Dilekleri

- Mekanın cennet olsun.
- Allah'ım çocuklarıma Peygamber efendimizin yanından yer ayırsın.

3. Nazardan Korunmak İçin Dualar

- Allah kötü gözden, yavuz dilden saklasın.
- Allah nazardan korusun.

4. Helal Etme Üzerine Dualar

- Helal ü hoş olsun.
- Hakkım helal olsun.

5. Yemek Yedikten Sonra Yapılan Bereket Duaları

- Bereketli olsun.
- Allah kesene Halil İbrahim bereketi versin

6. Bolluk Zenginlik ve Rızık Üzerine Başkalarına Yapılan İyi Dilek Duaları

- Allah taş diye tuttuğunu altın versin.
- Göklerden yağdırsın, yerlerden toplatsın.

7. Bolluk Zenginlik ve Rızık Üzerine Kişinin Kendisine Yaptığı Dualar

- Allah'ım rızığımızı bol ver.
- Allah'ım ferah bir yaşam nasip et.

8. Şükür Duaları

- Ya rabbi, ya Resulullah sana şükür Allah'ım.
- Allah'ıma çok şükür olsun.

9. Sağlık Dileme Üzerine Dualar

- Allah ağrı sızı göstermesin.
- Allah elden ayaktan düşürmesin

10. İş Üzerine Dualar

- Allah'ım hayırlı işler nasip eylesin.
- Allah işini gücünü artırsın.

11. Devlet Millet ve Vatan İçin Edilen Dualar

- Allah devlete millete zeval vermesin.
- Vatanımızı milletimizi sen korusun.

12. Rüya Görene Edilen Dualar

- Hayırdır inşallah.
- Hayra karşı olsun.

13. İsteklerin Kabulü Üzerine Dualar

- Allah kalbinize göre versin.
- Allah'ım bizi utandırma.

14. Çocuğu Olanlara Dualar

- Yavruların ömürlü ola, acısını yaşamayasın.
- Allah bağışlasın.

15. Ölenin Arkasından Ölenin Kendisine Edilen Dualar

- Allah yattığı yerlerde utandırmasın.
- Allah rahmet eylesin.

16. Ölenin Arkasından Ölenin Ailesine Söylenen Dualar

- Baban nur içinde yatsın.
- Başınız sağ olsun.

17. Yaşlılar İçin Dualar

- Allah elden ayaktan ettirmesin, köşelere yatırıp ellere kapılara baktırmasın.
- Allah el ayağa düşürmesin.

18. Hastalar İçin Edilen Dualar

- Çok yaşa, iyi yaşa (Hapşıran için en yaygın dua).
- Allah acil şifalar versin.

19. Sevdiğine Kavuşma Üzerine Dualar

- Allah sevdiğine kavuştursun.
- Allah seni sevdiğine bağışlasın.

20. Yeni Bir Mal Edinene Dualar

- Allah güle güle binmeyi nasip etsin.
- Ayağında eskisin.

21. Başkalarına Muhtaç Olmamak Üzerine Dualar

- Allah'ım muhanede muhtaç etme.
- Allah ele bakıtmasın.

22. Kötü Bir Felakete Uğrayana Dualar

- Allah beterinden saklasın.
- Geçmiş olsun.

23. Uzun Ömür Dileyen Dualar

- Allah gecinden versin.
- Allah ömür bereketi versin.

24. Nasip, Kısmet, Talih ve Murada Ermek Üzerine Dualar

- Başımıza devlet kuşu konsun.
- Allah hayırlı kısmet nasip etsin.

25. Okuyan Çocuklar İçin Dualar

- Çeriğimize çocuğumuza zihin açıklığı ver.
- Allah akıl baylığı versin.

26. İyi Bir Gelecek ve Mutlu Bir Yaşam Dileyen Dualar

- Allah ağızının tadını bozmasın.
- Günün gözün hoş olsun.

27. Yeni Doğan Çocuklara Dualar

- Allah analı babalı büyütsün.
- Allah uzun ömür versin

28. Dini Yönden İyi Olmak Üzerine Dualar

- Allah imandan kurandan ayırmasın.
- Yasin, kuran, din, iman nasip et.

29. Hayır, Dileyen Dualar

- Hayırlı olsun.
- Hayırlı ölüm nasip et.

30. Ulu Kişiler Tarafından Korunmak ve Onların Yoldaşlığını Kazanmak Üzerine Dualar

- Erenlere evliyalara komşu ol.
- Hızır yetişir inşallah.

31. Cin, Peri ve Şeytan'dan Korunmak Üzerine Dualar

- Cehennemim narından, şeytanın şerrinden sana sığındım.
- İyi saatte olsunlar.

32. Allah'ın Rahmetine Kavuşma Üzerine Dualar

- Allah'ın rahmeti üzerinize olsun.
- Allah rahmet bereketi versin.

33. Bela ve Kazadan Korunmak Üzerine Dualar

- Allah kaza bela göstermesin.
- Allah görünmez kazalardan belalardan saklasın.

34. Utanç Verici Durumlardan Korunmak İçin Dualar

- Allah kimsenin yüzünün karasını yüzünü vurdurmasın
- Başınız eğilmesin.

35. Evlenenler İçin Dualar

- Allah mesut bahtiyar etsin.
- Allah bir yastıkta kocatsın.

36. Evlenecekler İçin Dualar

- Allah ocağına hayırlısını nasip etsin.
- Allah al duvaklı gelinler nasip etsin.

37. Dert ve Sıkıntı Görmemek Üzerine Dualar

- Allah elem keder vermesin
- Allah dert tasa vermesin

38. Askere Gidenler İçin Dualar

- Hayırlı teskereler.
- Allah kör kurşunlardan korusun.

39. Açlıktan ve Fakirlikten Korunmak Üzerine Dualar

- Allah kimseyi açlıkla terbiye etmesin.
- Allah fakirlik göstermesin.

40. Allah Rızasını Almak Üzerine Dualar

- Allah razı olsun.
- Allah rızası için.

41. Kötü Yollardan Kurtulmak İçin Yapılan Dualar

- Allah iyi yola getirsin.
- Allah doğru yolu bulmayı nasip etsin.

42. Baht Açıklığı Üzerine Dualar

- Bahtın açık olsun.
- Bahtın ak olsun.

43. Günahların Affi İçin Dualar

- Günahlarımı affet.
- Günahlarımdan sana sığındım yarabbi.

44. Kötü Yollara Düşmemek Üzerine Dualar

- Allah'ım kötü yola sevk etmesin.
- Hayırlı yollara götürsün.

45. Komşu ve Akrabalar İçin Dualar

- Konumu komşumu da Allah kötü yola sevk etmesin.
- Allah'ım komşularıma da çok versin.

46. Kötü Mutsuz Günler Görmemek Üzerine Dualar

- Allah o günleri göstermesin.
- Allah bir daha göstermesin.

47. Çocuk Sahibi Olmayanlara Yapılan Dualar

- Allah oğul uşak sahibi etsin.
- Dallanıp budaklanasın.

48. Genç Kızlara Evlilik Üzerine Edilen Dualar

- Al kınalar yakınasın
- Başında mumlar yanası

49. Beddua Gibi Söylenen Dualar

- Gözü kör olmayasica.
- Allah iyiliğini versin.

50. Bir Yere Gidenin Geride Kalanlara Ettiği Dualar

- Allahısmarladık
- Sağlıcakla kalın

51. Bekâr Erkeklere Edilen Dualar

- Al kınalı parmak tutasın.

52. Tebrik Etmek İçin Kullanılan Dualar

- Hayırlı olsun
- Gözlerin aydın

53. Takdir Edilip Beğenilen Kişiler İçin Dualar

- Bacım olsun
- Kurbanın olayım

54. Dini Bir Görevi Yerine Getirene Söylenen Dualar

- Allah kabul etsin

55. Tüm İşlerin Yolunda Gitmesi İçin Dualar

- Allah işini denk getirsin.
- Allah utandırmasın

56. Birlik ve Beraberlik Üzerine Edilen Dualar

- Allah birlik versin

57. Allah'ın Yardımını Dileyen Dualar

- Allah yardımcım ola
- Sen yetiş Ya rabbi

58. Söylenen İyi veya Kötü Söze Karşı Edilen Dualar

- Ağzından yel alsın

59. El, Ayak ve Ağz İle Yapılan Bir İş İçin Dualar

- Eline sağlık
- Allah eline ayağına kuvvet versin

60. Ölümden Korunmak İçin Dualar

- Allah acı, ölüm vermesin
- Allah ciğer ataşı vermiye

61. Başa Gelen Kötü Durumlardan Kurtulmak İçin Dualar

- Kurtara Allah
- Allah kurtarsın

62. Aklımıza Gelen veya Başkalarının Başına Gelen Kötü Durumlardan Korunmak İçin Söylenen Dualar

- Allah etme, etmiye
- Allah kulun sen sakla

63. Herhangi Bir Olumsuzluk Karşısında Sabır Dileyen Dualar

- Allah sabır versin
- Mevlam sabırlar versin

64. Ölen Kişinin Arkasından Ölenin Ailesine Başsağlığı Dileyenlere Söylenen Dualar

- Dostlar sağ olsun
- Sen sağolasın

65. Günahlarımızın Başkasının Üzerine Gitmesi Üzerine Dualar

- Günahlarımız gavurun kızına hep

66. Çocuklar İçin Söylenen Dualar

- Darısı çocuklarımızın başına

- Allah'ım çocuklarıma hayırlı kader aç

67. Sevilen Kişilere Gelecek Tüm Olumsuzlukların Kendi Canına Gelmesi Üzerine Söylenen Dualar

- Hepiniz ağrı acısı bana gele

68. Yağmur Yağması İçin Edilen Dualar

- Gövden rahmet
- Ver Allah'ım ver
Sellice yağmur

69. Birbirine Hasret Kalmış Kişilerin Kavuşması Üzerine Dualar

- Mevlam gavuşdur bizi
- Allah kavuştursun

70. Doğru Yoldan Ayrılmamak, Şaşırmamak Üzerine Söylenen Dualar

- Allah şaşırtmaya

71. Kişinin Değerinin Düşmemesi Üzerine Söylenen Dualar

- Allah kimseyi kıymette düşürmesin

72. Herhangi Yanlış Bir Şey Yapana Söylenen Dualar

- Allah akıl versin.
- Allah akıllar fikirler versin.

73. Yapılan Bir Uğraşın, Bir Çabanın Karşılığını Almak İçin Söylenen Dualar

- Allah emeklerini eline vermesin.

74. İftiraya Uğramaktan Korunmak İçin Söylenen Dualar

- Allah kuru iftiradan saklasın.

75. Kişinin Anne Babası İçin Söylenen Dualar

- Baban sağ olsun.

76. Çocuk Sahibi Olacaklara Söylenen Dualar

- Eli ayağı sağlam olsun.

77. Alışverişlerde Kullanılan Dualar

- Bereket versin.
- Paranın hayrını gör.

78. Günler ve Mevsimlerle Allakalı Dualar

- Allah yazımızı yaz, kışımızı kış eyleye
- Allah gün baylığı versin

79. Allah'ın Gerekli Olan Şeyi Gerektirdiği Yerde ve Zamanda Vermesini İsteyen Dualar

- Allah kimseyi yaz günü ayırsız, kış günü yorgansız, bayram günü oğlansız koymasın

80. Soyun Sopun Devamı Üzerine Söylenen Dualar

- Allah bir taneden yeşerde

81. Kötü İnsanların Şerrinden Korunmak İçin Dualar

- Allah münafık şerrinden emin eyleye
- Allah uyur ardı uyanık düşürmesin

2- BEDDUALAR

Beddua, dua kelimesinin önüne, Farsça'da "kötü" anlamına gelen "bed" kelimesinin gelmesiyle oluşmuştur. Beddua "Kötü dua, Kötü istek" anlamlarına gelmektedir. Bir iç yangını, bir acıyı, öfkeyi, nefreti yansıtan beddualar en az dualar

kadar özgün ve belki onlardan daha çok etkileyicidir. Çünkü çoğu zaman acımasız, kıyıcı, yok edici anlamlar yüklenen kalıp sözlerden oluşurlar.

Lanet, ilenç olarak da tanımlanan beddualar bir kimseye, bir nesneye, bir topluma yöneltilmiş kötü dilek/niyet ifade eden sözlerdir. Halk ağzında “kargış” olarak adlandırılan bedduanın, hem söyleyeni hem söyleneni etkilediğine inanılır. Bedduaların yedi yıl etkili olduğuna inanılan topluluklar dahi vardır. İslam dini, insanlara, kargış söylemekten sakınmayı tavsiye etmektedir. Olgun insana da yakışanın bu olduğu bilinmektedir.¹⁵

Beddualar, kalıp sözler içinde en geniş yere sahip olan kültür ürünlerimizdir. Bunda bedduaların ele aldığı konuların fazla olması ve günah anlayışından dolayı kişinin kendisine zarar verene kötülük yapmayı onu Allah’a havale etmesinin etkisi büyüktür. Ayrıca bedduaların kadınlar tarafından çok kullanılması da fazlalığıyla doğru orantılıdır.

Beddualar, dualar, atasözleri ve deyimler gibi toplumun, zaman içerisinde oluşturduğu anlatım kalıplarıdır. Beddualar da dua, atasözü ve deyimlerde olduğu gibi hep aynı kelimelerle ve aynı anlatım şekilleriyle söylenirler. Halkın kötülük gördüğü kişiler hakkındaki duygularını, o kişilerle ilgili ödüllendirme, cezalandırma ve intikam alma anlayışını dile getiren beddualar da tıpkı dualar gibi atasözleri ve deyimlere göre daha yöreseldir. Fakat beddualar edebi dile daha az girmiştir. Beddualara halk dilinde *kargış*, beddua eden kişiye ise *kargışçı* denir. Kargışlarda kötülükte bulunan kişiyle kargışçı arasında geçmiş olay ve olaylar vardır. Karşılıklı ilişkiden zarar gören kargışçı, kötülük gördüğü kişinin zarar görüp cezalandırılmasını ister. Kargışçının beddua alan kişiye yönelttiği cezanın niteliği, niceliği, ne zaman ve nasıl tecelli etmesi gerektiği kargışçı ile muhataplarının arasındaki ilişkiyle, ortaya çıkan kötülüğün durumuna bağlıdır. Ayrıca bu cezalandırmanın niteliği, kargışçının kültürü, inancı, adalet anlayışı, değer yargıları ve toplumsal çevresi ile de yakından ilgilidir.

“Beddualarda, bedduacının etkin bir konumda olduğu söylenemez. Kargışçı, vermek istediği cezayı verebilecek güç, yetenek ve imkâna sahip değildir. Kötülüğü

¹⁵ Turan Karataş, *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, ss. 261-262.

karşılama güç ve imkânına sahip olan kişiler, akıllarından ve gönüllerinden geçenleri zati bizzat kendileri gerçekleştirirler. Duygu ve düşüncelerini gerçekleştiremeyen kişiler ise, bunların gerçekleşmesini kimi zaman Allah'a kimi zaman de dilek ve temenniye bırakmaktadırlar.¹⁶

Kargışçı, birisi için olumsuz bir sonuç doğuracak eylemi kendisi gerçekleştiremediğine, gerçekleşmesini, kendisi dışındaki kişi veya güçlerden beklediğine göre, kargışlarda birinci kişinin özne görevinde olması beklenemez. Genellikle dilek ve temennide bulunan birinci kişi, olsa olsa edilgen bir konumda ya da kendisi dışında gerçekleşmiş bir eylemin sonucu üzerinde fail olabilmektedir.

Beddua etmek İslam inancında hoş görülmemektedir. Çünkü İslam dini iyilik, güzellik dinidir. Bu yüzden birisi hakkında kötü düşünmek dinimizle bağdaşmadığı için çoğu insan beddua etmekten kaçınır.

“Görünüşte gözlerdeki birkaç damla yaş kadar küçük olan bu sözler, aslında gönüldeki acı kadar büyük ve ağırdır. Beddualar bir bakıma çaresiz ve acı çeken insanın edenin bulacağına olan inancının ifadesidir.”¹⁷ sözleri bu durumu özetlemektedir. Beddua eden, bir nevi bu sözlerle yüreğindeki acıyı dillendirmektedir. Çaresiz kalan insan, çareyi Allah'ta aramaktadır.

Bedduaları söylendikleri alana göre sınıflandırmak zor bir iştir. Çünkü insanı beddua etmeye götüren bir sürü olay vardır. İnsanın kızgınlığı ve siniriyle bedduaların fazlalığı arasında doğru orantı vardır.

Edebiyatımızda mani biçiminde söylenen beddualar da mevcuttur.¹⁸

Kara dut parmak gibi
Kız yüzün kaymak gibi
Seni alan yiğitler
Kurusun yaprak gibi.

¹⁶ Mehmet Özmen, *Alkış ve Kargışlarda Cümle ve Anlatım Özellikleri*, Türk Dili Dergisi, S. 585, Eylül 2000, s. 280.

¹⁷ Erol Kaya, *“Van Bedduaları I”*, Türk Folklor Araştırmaları, No: 231, 1968, s. 5007.

¹⁸ Karataş, *aga.*, s. 262.

Köprünün altı diken
 Yaktın beni gül iken
 Allah da seni yaksın
 Üç günlük gelin iken.

Canı haddinden fazla yanan insan, bazen beddua etmekten kendini alamaz. “Ağgelin” tarafından terk edilen Âşık Minhacî, sevdiğine şu şekilde beddua etmektedir:

Kapının önünde kangallar bitsin
 Bacanın üstünde baykuşlar ötsün,
 Altı ay yedi gün sıtma tutsun
 Daha derdim az diyesin Ağgelin.
 Gittiğin yer boran olsun, kış olsun,
 Bastığın yer demir olsun, taş olsun,
 Koynun dolu, kucakların boş olsun,
 Daha derdim az diyesin Ağgelin.
 Isıtmadan tetik olsun ellerin,
 Döğünmekten çolak olsun kolların,
 Lâl olasın söylemeye dillerin,
 Daha derdim az diyesin Ağgelin.

Yeni Türk şiirinde de beddua sayılabilecek örnekler vardır. Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Kıskanç” şiirinin ikinci dördlüğünü, beddua sayabiliriz:

Dilerim Tanrı’dan ki, sana açık kucaklar
 Bir daha kapanmadan kara toprakla dolsun,
 Kan tükürsün adını candan anan dudaklar,
 Sana benim gözümle bakan gözler kör olsun!

Tüm bu örneklerden de anlaşılacağı gibi anlatıma renk katan ve bazı durumlarda söylenmesi adet olmuş bu kalıp sözlerin kullanım alanı çok geniştir.

Türkçede sıkça karşılaştığımız bedduaları şöyle gruplandırabiliriz:

1. Kişinin Adının Yok olması Üzerine Beddualar

- Adı batasica.
- Adın sanın silinsin.

2. Ölmek Üzerine Beddualar

- Allah ileş etsin (ileş: leş, mundar, ölsün anlamında).
- Yüzünü yüyücüler görsün (yüyücüler: Cenaze yıkayıcıları).

3. Mutlu Huzurlu Günler Görmemek Üzerine Beddualar

- Gün yüzü görmeyesice.
- Ak günler görmeyesice

4. Ahlaksızlık Yapana Beddualar

- Arı namusu kesilesice
- Çotu çıkasica.

5. Kişinin Çocuklarının Olmaması Üzerine Beddualar

- Dölü ocağı onmayasica.
- Evlat yüzü görmeyesice.

6. Kişinin Soyunun Kesilmesi Üzerine Beddualar

- Nesli tükenip de kökü kesilesice.
- Köküne gıran giresice.

7. Hastalık Dileyen Beddualar

- Ağzı al kanlar içinde kalasica.
- Ağzından burnundan kan gelsin.

8. Kimsesiz Kalmak Üzerine Beddualar

- İte gurda yem olasica (gurt: köpek, kurt).
- Kapılara oturup yollara bakarsın inşallah.

9. Evsiz-Barksız Kalmak Üzerine Beddualar

- Odu ocağı sönesice.
- Ocağında incir ağacı bitsin.

10. Bela ve Cezayı Dileyen Beddualar

- Allah belanı versin.(ÇNKRI, AAT)
- Lanet olsun. (Allah cezanı versin).

11. Doğal Afetlere Uğramak Üzerine Beddualar

- Afet ölümlerinden gidesice.
- Başına yıldırım düşsün.

12. Nazara Uğramak Üzerine Beddualar

- Kör nazarlara uğrayasica.
- Kem gözler ciğerini dele.

13. Göz Üzerine Beddualar

- Gözü kör olasica.
- Allah gözünü kör etsin.

14. Dert Bulup Derman Bulamamayı Dileyen Beddualar

- Allah bit versin de tırnak vermesin.
- Allah baca versin de duman vermesin.

15. Evlilik Üzerine Beddualar

- Yurt yuva tutamayasica.
- Evde kalasica.

16. Başkalarına Muhtaç Olmak Üzerine Beddualar

- Ellere avuç açarsın inşallah.
- El aleme muhtaç olasın.

17. Anne ve Baba İçin Yapılan Beddualar

- Anan öle.
- Baba yüzü görmeyesin.

18. Çok Uyuyana Edilen Beddualar

- Gözü eline gelesice.
- İki gözü kör olasıca.

19. Kulakları Duymayan Kişiyeye Edilen Beddualar

- Kulağına kurşun akasıca.
- Kulaklarına mih çakıla (mih: büyük çivi).

20. Ahirette Kötülük Dileyen Beddualar

- Cennet yüzü görmeyesice.
- Cehennem kütüğü olasıca.
- Ahirette iman bulmasın

21. Yok Olmak Üzerine Beddualar

- Yerin dibine geçesice
- Adı batasıca.

22. İş Üzerine Beddualar

- İşi gücü rast gelmeye.
- Aldığını doktorlara ver (Para kazanamamak üzerine beddua).

23. Kötü Talih (Baht karalığı) Dileyen Beddualar

- Kör talihlere gelesin.
- Bahtın kararsın.

24. Din ile İlgili Beddualar

- Ahir nefeste dinsiz imansız gidesice.
- İmansız gidesice.

25. Esprili Beddualar

- Ölmüş karga gözünü oysun.
- Guru obuzlarda boğulasın.

26. İstenip de Verilmeyen Şeyler İçin Edilen Beddualar

- Yoğun yok olsun.
- Zengin değil mi, zembile girsin.

27. İftiraya Uğramak Üzerine Beddualar

- Guru iftiralara uğrayasica.
- Kara iftiraya uğrayasica.

28. Ettiğini Çekmek Üzerine Beddualar

- Ettiğini çekesin.
- Yaptığın fitil fitil burnundan gelsin.

29. Soyuna Sopuna Kıran Girmesi Üzerine Beddualar

- Köküne gıran giresice.
- Soyu sopu kesilesice.

30. İnsanların Hayvanlardan Zarar Görmesi Üzerine Beddualar

- İte kurda yem olasica.
- Sarı arılar sokasica.

31. Kişinin Dert Keder Sahibi Olması Üzerine Beddualar

- Allah benim kadar dert çıkarsın.
- Allah gavur dertleri versin.

32. Okula Giden Çocuğa Beddualar

- Okul azabından kurtulmayasın.
- Okuyamaz ol.

33. Kötülük Yapanın Yaptığını Çocuklarından Bulmasını Dileyen Beddualar

- Çorunda çocuğunda bulasica.
- Ettiğini çocuklarında çekesice.

34. Silahla Vurulmak, Ölmek Üzerine Beddualar

- K r kurşunlara gelesice.
- Yağlı kurşunlara gelesin.

35. Mal Mülk Para İle İlgili Beddualar

- Kazanasın katasın da yiyemeyesin.
- Paracıklar kazan pul olsun.

36. Özel Günlere Yönelik Söylenen Beddualar

- Bayrama  ıkamayasın.
- Oruç tut da bayram edeme.

37. Rezil, Rüsva Olmak, Küçük Düşmek  zerine Beddualar

- İt irezil olasıca.
- Rezil kepaze olasın.

38. Allah'ın Gazabına Uğramak  zerine Beddualar

- Allah'ından bulasın.
- Allah'ın gazabına uğrayasıca.

39. Ölünce Arkasında Dua Okuyacak Kimsesi Kalmaması  zerine Beddualar

- Arkandan Fatiha okuyanın kalmayasıca.
- Arkanda dua okuyanın olmasın.

40. Kahrolmayı Dileyen Beddualar

- Allah seni kahretsin.
- Kahrolasıca.

41. Kendi Kendine Zarar Vermesini Dileyen Beddualar

- Kudur da başını ye.
- Kendi başını yiyesice.

42. Kişinin Sürekli Acı Çekmesini Dileyen Beddualar

- İnım inım inleyesice.
- Sürüm sürüm sürünesice.
- Birinden emdiğin kan, birinden emdiğin irin olsun

43. Kişinin Ölüsünü Kaldıracak Kimsesinin Kalmaması Üzerine Beddualar

- İtler yesin leşini
- Kurtlara kuşlara yem olasin

44. Kötü Duruma Düşen Kişinin Kendisini Bu Duruma Düşürene Aynı Duruma Düşmesi İçin Ettiği Beddualar

- Sende bencileyin ol
- Benden bin beter ol.

45. Kişinin İki Yakasının Biraraya Gelmemesi İşlerinin Yolunda Gitmemesi Üzerine Beddualar

- İki ucunu bir yerde bulma
- İki yakalı gömlek bulma

46. Nasip, Kısmet ve Murada Erememek Üzerine Beddualar

- Allah nasip etmesin
- Muradın gözünde kalsın

47. Yemek İçmek Üzerine Beddualar

- Boğazında kalasıca
- Zıkkımın kökünü yiyessin

48. Haram Etmek Üzerine Beddualar

- Haram olsun
- Gözüne dizine dursun
- Zehir zıkkım olsun

49. İki Yüzlü İnsanlara Edilen Beddualar

- Bizi aldadan anacık babacık olsun
- Senin emmiğin batsın

50. Herhangi Bir Organıyla Zarar Veren Kişilerin Organları İçin Edilen Beddualar

- Dilin tutula
- Çenesi çekilesice

51. Her Şeyden Mahrum Kalmak Üzere Söylenen Beddualar

- Mahrımlar kalasın

52. Felek İçin Edilen Beddualar

- Felek evin yıkılsın
- Felek gözün kör olsun

53. Ölünce Kişinin Ölüsünün Bulunmamasını ve Toprağa Girememesini İsteyen Beddualar

- Yere girmeyesin yere

54. Kişinin Herhangi Bir Hayvan Olmasını İsteyen Beddualar

- Kurbağa olasan.

55. Hasret Çekmek, Kavuşamamak Üzerine Beddualar

- Sılaya dönmiyesin.

56. Dua Gibi Söylenen Beddualar

- Aşk olsun.

3- SELAMLAMA SÖZLERİ

Selamlaşmak her toplum için önemlidir. Çünkü selamlaşmak bir nevi hal hatır sormak anlamında kullanılmaktadır.

“Her toplumda gündelik hayatın çeşitli alanlarında kullanılması âdet edilmiş, her toplumun kendine özgü dilsel davranış şekilleri vardır. Birisiyle karşılaştığımızda, bir kimseyle irtibata geçerken veya iletişime girilen kişilerle vedalaşırken genel olarak toplumsal norm şekline gelen kalıplardan yararlanılmaktadır. Bireyler arası iletişimin göstergesi olan bu türden dil malzemeleri iletişime geçilen duruma göre, kendiliğinden oluşan bir refleks gibi ortaya çıkmaktadır. Sosyal yaşamın bir gereksinimi olan bu türden iletişim rutinleri, iletişime katılan kişinin yaşına, mesleğine, cinsiyetine, konumlarına ve kişilerin samimiyet derecelerine göre farklılık göstermektedir.”¹⁹

Benzer olaylar karşısında kullanılan iletişim araçları, her toplumun kültürüne göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık ülkeden ülkeye, ilden ile değiştiği gibi aynı ile bağlı ilçeler arasında da değişiklik göstermektedir. “Her yiğidin yoğurt yiyişi ayrıdır” atasözü bu farklılığı en güzel biçimde ortaya koymaktadır. Bu farklılığı bilmeyen insanlar, kendisine farklı kültürden birisi selam verdiği zaman, bu selamı yanlış anlayabilmektedir. İletişim açısından selam büyük bir yere sahiptir. Bazı kimselerin “Bir selamla başladı her şey” sözü, selamın iletişim açısından ne denli önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü bir selamın, tebessümün arkasından dostluklar, arkadaşlıklar gelmektedir.

Günlük hayatın vazgeçilmezi olan yeminleri söylendikleri alanlara göre şöyle sınıflandırabiliriz:

1. Dinin Etkisiyle Kullanılan Selamlar

- Selam unaleykum.
- Aleykumselam.

¹⁹ Ayhan Selçuk, *Kültürlerarası İletişim Açısından Gündelik İletişim Davranışları*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 13, 2005, s. 1.

2. Başka Toplumların Etkisiyle Kullanılan Selam Sözlere

- Merhaba.
- Günaydın

4- YEMİNLER

Yemin insan için anlamlı bir kelimedir. Bazen ant içmek olarak anılır “ant içerim ki” veya “yemin ederim ki” diye başlayan, kendi kendimize veya başka birileri karşısında güven ve inandırıcılık sağlamak için söylenen sözlerle hep karşılaşırız. Mahkemede şahitlik yaparken yemin edilir. Asker eğitimini alır, vatani bayrağı için yemin eder. Doktor eğitimini tamamlar ve insanlar arasında fark gözetmeyeceği üzere yemin eder. Polis vatanını, milletini koruyacağına, hukuk kurallarına uyup görevini en iyi şekilde icra edeceğine yemin eder. Toplumumuz içinde yeminli müşavirler vardır. Bunlar yeminli memurlardır. Bu da toplumumuzda yeminin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Aşık sevgisini göstermek için, inanan imanını belirtmek için yemin eder. Edilen yemine sadık kalmak insanın kendisine olan saygısını sağlamaktadır. Şiirlerde ve şarkılarda geçen “*Yemin ettim bir kere dönemem, Bir yemin ettim ki geri dönemem*” sözleri, yeminin kişiyi nasıl bağladığının en net göstergesidir.

Yalan yere yemin etmek, hilekâr, ikiyüzlü, çıkarıcı insanların işidir. Bu kişiler yalan yere yemin etmeyi adet haline getirmişlerdir ve durumu kurtarmanın peşindedirler. Böyle insanların yeminlerine güvenilmemektedir. Yalan yere yemin etmek dinimize göre günahıdır. “Yemin borcu” anlayışı olduğu için bu kişilerin yalan yere ettikleri her yemin için, yemin borcu ödemeleri gerekmektedir.

“Yemin etmek” veya “ant içmek” eylemleri namus, şeref, haysiyet ve inanç üzerine yapıldığına göre, yeminine uymayanlar namussuzluğu, şerefsizliği ve haysiyetsizliği kabullenmiş durumdadırlar.

Yeminler kişinin kendi kendisine yaptığı beddualardır. Çünkü kişi yemin ederken “Allah çarpsın, Gözüm önüme aksın, Yediğim haram olsun, Şurdan şuraya gitmek nasip olmasın” gibi sözler kullanmaktadır. Bu yeminler karşıdakini inandırmak üzere yapıldığı için, kişi karşıdakini inandırmanın en güzel yolunun kendisi için bir kötülük istemek olduğuna inanır. Bu düşünceden yola çıkarak kendi kendisine beddua etmektedir. Yeminler karşıdakini inandırmak amacıyla söylendiği için, karşıdakini inandırmak amacıyla her yol denenir.

Beddua gibi edilen yeminlerin yanında, beddua özelliği göstermeyen yeminler de bulunmaktadır. Kişi karşıdakini inandırmak için önemli gördüğü değerleri de yeminine katmaktadır. Bunu da genel olarak şahit gösterme yoluyla yapmaktadır. Bu şahit göstermede de en büyük yeri “Allah” ve “Kuran” almaktadır.

Yemin kelimesinin kendi başına kalıp söz oluşturduğu kullanımlar da vardır:

yemin ederim

yemin olsun ki

yemin billah

yeminle

ant içerim

ant olsun ki.

1. Esprili Yeminler

- Guru obuzlarda boğulayım.
- Kör kargalar gözümü oysun.

2. Değer Verilen Şeyler Üzerine Yeminler

- Allah aşkına.
- Kur'an'a el basayım ki.

3. Ölmek Üzerine Yeminler

- Allah canımı alsın
- Yarına çıkmak nasip olmasın ki.

4. Anne Baba ve Çocuklar Üzerine Yeminler

- Anam babam öle ki.
- Yavrumun hayrını görmeyeyim.

5. Göz ve Görmek Üzerine Yeminler

- İki gözüm çıksın.
- Kör olayım.

6. Belaya Uğramak Üzerine Yeminler

- Allah belamı versin.
- Şeytan çarpsın.

7. Şahit Gösterme Yoluyla Yeminler

- Allah şahit olsun.
- Ezanlar şahit olsun ki.

8. Dinden Çıkma, Haram ve Günah ile İlgili Yeminler

- Allah'a asi gelmiş olayım ki.
- Dinden çıkmış olayım ki.

9. Yiyecek, İçecek (Nimet) Üzerine Yeminler

- Ekmek çarpsın.
- Yediğim ekmek gözüme dursun.

10. Kişinin Kendi Bedeninin Sakat Olması Üzerine Ettiği Yeminler

- Ellerim kırılsın
- Dilim lâl olsun.

11. Karşısındakinin Günahını Kendi Üzerine Almakla İlgili Yeminler

- Günahın boynuma.
- Günahın benden sorulsun.

12. Namus ve Şeref Üzerine Edilen Yeminler

- Namusun hakkına
- Namussuzum doğru söylüyorum

13. Rezil, Rüsva Olmak, Utanıp, Küçük Düşmek Üzerine Söylenen Yeminler

- Gelen geçen yüzüme tükürsün ki

14. Tövbe Etmek Üzere Söylenen Yeminler

- Tövbeler olsun
- Tövbe olmasın ama tövbeden beri olsun

15. Günlük Hayatta En Çok Kullanılan Yeminler

- Yemin ederim.
- Valla, Vallaha, Vallaha billaha.

5- GÜNLÜK HAYATTA KULLANILAN ÇEŞİTLİ KALIP SÖZLER

Bu sözler günlük hayatta karşılaşılan bir durum karşısında söylenen hazır sözlerdir. Toplumun hafızasında varlığını sürdüren bu sözler konuşmaları kolaylaştıran kilişe sözlerdir. Söylendikleri bir sürü durum vardır.

Herhangi bir sebeple bir yere giden kişinin ardından, herhangi bir kişiden özür dilerken, birisinin halini hatırlarını sorarken, uyumak için giden kişinin ardından, yıkanan veya tıraş olan kişiye, bir kişinin önemli bir gününü kutlarken, bir kişiyi sembolik olarak ödüllendirirken, bir isteği kabul veya ret ederken, bir istek bildirirken, soru sorup cevabını beklerken bu kalıp sözler kullanılmaktadır. Ayrıca kültürel değerlerin, dini ve batıl inançların etkisiyle de kullanıldıkları görülmektedir.

Bu sözlerin kullanılması toplumsal adet haline gelmiştir.

1. Bir Yere Gidene (Ayrılık Bildiren) Söylenen Kalp Sözler

- Hoşça kal.
- Güle güle git.
- Görüşmek üzere.
- İyi yolculuklar.
- Allah selamet versin.

2. Özür Dileme Bildiren Kalıp Sözler

- Kusura bakma.
- Pardon.
- Özür dilerim.
- Af edersin.

3. Hâl hatır Sormak İçin Kullanılan Kalıp Sözler

- Nasılsınız.
- Allah iyilik versin.
- Allah selamet versin.
- İyi misiniz?
- Ne var ne yok.

4. Uykudan Önce söylenen Kalıp sözler

- İyi geceler.
- İyi uykular.
- Allah rahatlık versin.
- Geceniz iyi olsun.

5. Yıkanan veya Tıraş Olan Kişiler İçin Söylenen Kalıp Sözler

- Güle güle kirlen.
- Sıhhatler olsun
- Sağlıkla kirlen.

6. Kutlamalar İçin Kullanılan Kalıp Sözler

- Bayramınız kutlu olsun.
- Bayramınız mübarek olsun.
- İyi Bayramlar.

7. Sembolik Olarak Ödüllendirme Bildiren Kalıp Sözler

- Aferin.
- Bravo.
- Berhudar ol.
- Su gibi aziz ol.
- El öpenlerin çok olsun.

8. Töre, Gelenek ve Kültürel Değerleri Yansıtan Kalıp Sözler

- Elçiye zeval olmaz.
- Yediğin içtiğin senin olsun gezdiğin gördüğün yerleri anlat.
- Ölülerin ardından kötü söz söylenmez.
- Ayıptır söylemesi.
- Küçüklerin gözlerinden öperim

9. Dinleyeni veya Konuşanı Yücelten Kalıp Sözler

- Senden iyi olmasın.
- Sözünü balla kestim.
- Estağfurullah.
- Rahatsız ediyorum.
- Rica ederim.
- Efendime söyleyeyim.

10. Dini İnançları Yansıtan Kalıp Sözler

- Allah bilir.
- Günah.
- Allah kerim.
- Kadere meydan okunmaz.

- Allah'tan geldi.
- Takdir-i İlahi.
- Maşallah.
- Allah'tan olacak.
- Allah bana onu kısmet etti.
- Allah ne verdiyse
- Allah Allah.
- Allah yazdıysa.
- Allah'ın emri peygamberin kavliylen.
- Allah'a havale ettim.
- İnşallah.
- Allah'ın dediği olur.
- Bismillah.
- Allah'ın işine karışılmaz.
- Allah'ın kudret kuvveti çoktur.
- Ölmüşlerinin hayrı için (babanın, amcanın, annenin hayrına).
- Rahmetli (Ölenler için).
- Allah'ını seversen.
- Allah ile kul arasına girilmez.
- Allah rızası için.
- Allah'ın elinde.
- Allah'tan reva mı?
- Allah'ın izniyle.
- Allah izin verirse.
- Allah aşkına.
- Allah için.
- Allah tarafından olacak.
- Ölmüşlerimizin ruhuna varsın.
- Hızır gibi yetişti.
- Verilmiş sadakan varmış.

11. Batıl İnançları Bildiren Kalıp Sözcükler

- İyi saatte olsunlar.
- Elemtere fiş kem gözlere fiş.

12. Bir İstek Bildiren Kalıp Sözcükler

- Bana müsaade.
- Gereğini arz ederim.

13. Soru Sorup Cevap Almak İçin Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Hemşerim memleket nere?
- Eş olarak kabul ediyor musunuz?

14. Bir İsteği Kabul Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Başım gözüm üstüne.
- Baş üstüne

15. Bir İsteği Reddetmek İçin Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Maalesef.
- Olacak iş değil.

16. Şaşırılan Durumlarda Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Yok artık!
- Yok daha neler!

6- ATALAR SÖZÜ ŞEKLİNDE MEŞHURLAŞMIŞ KALIP SÖZLER

Meşhur sözler atalar sözü gibi meşhurlaşan fakat bazı yönden atasözünden ayrılan kalıp sözlerdir. Atalar sözüyle en çok karıştırılan sözlerdir. Yapı bakımından takımlaşmış kalıp sözlere benzeyen bu sözler bazı özellikleri yönünden takımlaşmış kalıp sözlerden ayrılırlar. Meşhur sözler çoğu zaman mecazlı şekildedir.

Meşhur sözler mutlaka başvurulması gereken bir anlatım aracı değildir. Aynı olay için başka türlü söyleyiş özellikleri de kullanılmaktadır. Fakat bu sözlerin anlatımı kuvvetlendirmek, renklendirmek daha etkili hale getirip, süslemek gibi özelliği vardır.

“Atalar sözüyle kalıp sözler arasında iki esaslı fark vardır:

a- Atalar sözü genel bir kural, düsturlaşmış bir derstir. Salt ve kesin bir gerçektir. Doğruluğu yalnız kendisine uyar bir olaya uygulanmasına bağlı değildir. Meşhur sözde ise genel kural olmak vasfı yoktur. O her vakit doğru olan bir gerçek değil, ancak belli bir olaya uygulandığı zaman değer kazanan bir sözdür. Meselâ: ‘Bugünkü işini yarına bırakma’ atalar sözü her vakit doğrudur. Bir olaya tatbik edilmeden de kabul olunur. Fakat ‘Bu perhiz ne, bu lahana turşusu ne?’ meşhur sözü, her vakit doğru olarak kabul edilemez. Ancak kendisine uyar bir olaya işaret edilerek söylendiği vakit değer kazanır.

b- Meşhurlaşmış kalıp sözlerin amacı güzel ve çekici olmaktır. Atalar sözününkü ise iyiyi doğruyu yahut olagelen şeyi göstermektir. Meselâ biraz evvel söylediğimiz atalar sözü ile meşhur söz arasında güzellik bakımından bir karşılaştırma yapılsa meşhurlaşmış kalıp sözler daha parlak bulunur. Böyle olmakla beraber atalar sözünün güzellik bakımından her zaman meşhurlaşmış kalıp sözden aşağı olduğu sanılmamalıdır. Atalar sözünün çoğu hikmeti ve kuralı, doğruyu ve iyiyi, gayet güzel bir anlatım içinde düsturlaştırmıştır.”²⁰

Meşhurlaşmış kalıp sözler bu farklarıyla atasözünden ayrılmaktadır. Kalıp sözleri atalar sözünden ayıran bir diğer ince ayrıntı da atasözünün hükmünün geniş zaman çekimindeyken, meşhur sözlerin hükmü şimdiki zaman hükmündedir ve genel bir hüküm belirtmez. Bazı sözler ise hem atalar sözü hem de meşhurlaşmış kalıp sözler niteliğindedir. Çünkü bir söz bazen genel hüküm niteliğindedeyken bazen genel hüküm niteliğinde olmaz. Meşhurlaşmış kalıp sözlere örnekler:

- Dağdaki gelmiş, bağdakini kovuyor.
- Kaşıkla aş verir sapıyla göz çıkarır.

²⁰ Ömer Asım Aksoy, *Gaziantep Ağı II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1945, s. 214.

7- ANLATIMI SÜSLEMELİK İÇİN KULLANILAN TAKIMLAŞMIŞ KALIP SÖZLER

Özel bir durumu anlatmak üzere belirli kelimelerle yapılan tam ve eksik cümlelerden oluşan sözlere takımlaşmış kalıp sözler denilmektedir. Bu belirli kelimeler bazen gerçek manalarıyla kullanılırken, bazen de mecazlı olarak kullanılmaktadır. Ortaya çıkan ifadelerde estetik kaygı aranmaz. Takımlaşmış kalıp sözler cümle özelliğinde bulunduğu için deyimlerden ayrılmaktadır. Çünkü deyimler kelime yapısında bulunan söz kümeleridir. Takımlaşmış kalıp sözler cümle yapısında olduğu için belli hüküm taşırlar.

Takımlaşmış kalıp sözler dilin yapısında çok önemli bir yere sahiptir. Bu sözler anlatımı süslemek veya kuvvetlendirmek gibi bir amaçla kullanılırsa da bazı kavramları anlatmak için bu kalıp sözlerin yardımına ihtiyaç vardır. Takımlaşmış kalıp sözlere örnekler:

- Yaşı ne başı ne?
- Büyümüş de küçülmüş.

8- KÜFÜR GİBİ KULLANILAN KALIP SÖZLER

Bir kişiye hakaret etmek, aşağılamak için söylenen ve içeriği ahlakla bağdaşmayan, dine ters düşen kötü sözlere küfür denmektedir.

Küfür gibi kullanılan kalıp sözler, Küfür gibi kullanılan fakat küfre göre daha hafif ve adaplı olan sözlerdir. Bu sözler kızılan kişilere anlık tepkiyle söylenmektedir. Bu sözlere örnekler:

- Eşşek oğlu eşşek.
- Deyüşun oğlu.

9- KIZILAN KİŞİLERE SÖYLENİLEN KALIP SÖZLER

Herhangi bir neden yüzünden kızılan kişilere tepki göstermek amacıyla kullanılan kalıp sözlerdir. Bu sözler içinde küfür özelliği gösteren sözleri ele almadık. Bu sözler karşıdaki kişiye tehdit amaçlı kullanılan sözlerdir. Kızılan kişilere söylenen kalıp sözlere örnekler:

- Benden günah gitti.
- Bunun hesabını vereceksin.

10- CEVABI BEKLENMEYEN SORULARDA KULLANILAN KALIP SÖZLER

Herhangi bir durumda soru sorar gibi kullanılsa da tam olarak soru özelliği göstermeyen kalıp sözlerdir. Bu sözler soruya tam cevap alma özelliği göstermezler. Eylem olarak bir karşılık beklemek için kullanılmalarının yanında bir tepki olarak da kullanılanları vardır. Bu kalıp sözlere örnekler:

- Can kurtaran yok mu?
- Sana ne?

11- BENZETME AMACIYLA KULLANILAN KALIP SÖZLER

Herhangi bir yönüyle bir duruma, bir eyleme benzetilen olaylar karşısında kullanılan sözlerdir. Bu sözlerin amacı anlatımı süslemek ve kuvvetlendirmektir. Bu sözler deyimlere benzerler fakat cümle yapısında oldukları için deyimlerden ayrılırlar. Bu sözlere örnekler:

- Yıllanmış şarap gibi.
- Eşek ölüsü gibi.

12- BİRŞEY RİCA EDERKEN, BİR İSTEKTE BULUNURKEN, YALVARIRKEN KULLANILAN KALIP SÖZLER

Herhangi bir nedenle birinden bir şey isterken, bir ricada bulunurken veya birine yalvarırken kullanılan belli başlı kalıp sözlerdir. Bu sözler farklı yörelerde de olsa aynı özelliktedirler. Bu sözlere örnekler:

- Ayağının altını öpeyim.
- Kulun, köpeğin olayım.

13- KARŞILIKLI KONUŞMALARDA KULLANILAN KALIP SÖZLER

Karşılıklı konuşmalarda söz arasında geçen belli başlı sözler vardır. Örnek verirken, birinden bahsederken, başka yerde olan olumsuz bir durumu anlatırken söylenen kalıp sözlerdir. Bu sözlere örnekler:

- Sözüm meclisten dışarı.
- Sözüm ona

14- GÜNLÜK HAYATLA İLGİLİ İYİLİK DİLEYEN KALIP SÖZLER

Bu sözler dua özelliği gösteren iyilik temennileridir. Kişinin gününün, hayatının, her vaktinin iyi, güzel geçmesini isteyen söz kalıplarıdır. Bu sözlere örnekler:

- İyi günler
- Hayatınızda esenlikler, saadetler, başarılar, mutluluklar dilerim
- Hayırlı günler

15- MİSAFİRE VEYA BİR YERDEN GELENE SÖYLENEN KALIP SÖZLER

Misafiri karşılamak ve ağırlamak bizim kültürümüzün yapı taşlarındandır. Misafirin kendini yabancı hissetmemesi, kendi evinde gibi hissetmesi için uğraşılır. Bu sebeple misafirin güzel karşılanması gerekir. Misafiri karşılariken söylenen kalıp sözlere örnekler:

- Buyurun!
- Hoş geldiniz.

- Hoş geldiniz, Sefa geldiniz.

16- MASALLARDA VE HİKÂYELERDE KULLANILAN KALIP SÖZLER

Masal ve hikâyelerin konuları farklı olsa da içinde geçen birçok cümle ortaktır. Her yörede kelimelerde, harflerde ve kalıpların kuruluşlarında ufak tefek farklılıklar olsa da hep aynı kelime gurupları kullanılmaktadır. Bu kelime gurupları artık kalıplaşmıştır. Bu kalıp sözlere örnekler:

- Kırk gatır mı? Kırk satır mı?
- Deve tellal iken, eşek berber iken
- Bir varmış bir yokmuş

17- HALK AĞZINDAKİ ŞARKI, TÜRKÜ VE OYUNLARDA GEÇEN KALIP SÖZLER

Sözlü kültür ürünü olarak kalan şarkı, türkü ve oyunlarda genelde hep aynı sözler geçmektedir. Dualar ve beddualar bu şarkı, türkü ve oyunların içine mont edilmiş durumdadır. Bu kalıp sözlere örnekler:

- Çok verenin oğlu olsun
Az verenin gızı olsun
Gız çatlasın ölsün
Oğlan yanımıza yoldaş kalsın
- Verenin oğlu olsun
Vermeyenin kara kedisi

18- GÜREŞLERDE SÖYLENEN PEHLİVAN DUALARI

Güreşlerde pehlivanları motive etmek, güreşlere renk getirmek, seyircileri coşturmak amacıyla cazgırlar tarafından kalıplaşmış sözler söylenmektedir. Bu sözlerin

çoğu dua özelliği göstermektedir. Bu mani gibi söylenen dualar güreşlerin olmazsa olmazıdır. Pehlivan dualarına örnekler:

- Merdane merdane
İki yiğit çıktı meydana
Büyüğüm diye sevinme
Küçüğüm diye yerinme
Hazreti Ali indi pınara
Allah her ikinizin işini de oyara

19- İNSANLARA HİTAP ETMEK İÇİN KULLANILAN KALIP SÖZLER

İnsanlara seslenirken, karşılıklı konuşurken kişilerin isimlerinin ve lakaplarının dışında kullanılan hitap şekilleridir. Bu hitap şekilleri toplumun her kesiminde kullanılmaktadır. Yaş gruplarına, akrabalık, arkadaşlık, cinsiyet derecelerine göre farklılık gösterse de her yörede kullanılmaktadır. Hitap etmek için kullanılan kalıp sözlere örnekler:

- Ulan
- Gardaş

20- HAYVANLARA SESLENİRKEN KULLANILAN KALIP SÖZLER

Hayvanlara da insanlar gibi seslenirken kullanılan belirli kalıp sözler vardır. Köpeğin, kedinin, kuşun, ineğin vb. her hayvana seslenirken farklı kelimeler kullanılmaktadır. Fakat toplumun her kesiminde aynı hayvanlar için benzer seslenme şekilleri kullanılmaktadır. Bu kalıp sözlere örnekler:

- Bisten bisi bisi
- Bülü bülü

21- SEVGİ VE AŞK İÇİN KULLANILAN KALIP SÖZLER

İnsanlar içinde yaşadığı sevgiyi, aşkı dışa yansıtmak isterler. Bunu yansıtırken güzel söz söylemek isterler. Bu sözler hemen hemen hep aynıdır. Sevgi ve aşk için söylenen kalıp sözlere örnekler:

- Seni çok seviyorum

İKİNCİ BÖLÜM

ANADOLU AĞIZLARINDA KULLANILAN KALIP SÖZLER VE ÖRNEKLERİ

2.1. HAYIR DUALAR²¹

2.1.1. Uğurlama ve Karşılama Duaları

- Allah hayıllı selamet versin (Gr.-GİYA,)
- Allah hayırlı selametler versin (Kr.-KİA,)
- Allah selamet versin (Ed.-EİA, Ayb./Or.-AyA, Gm.-GKAYA, Tn.-GDİAT, Ezc.-EYA, Kah.-MMA,) = Bir yere giden kişiye sağ salim, kazasız belasız gidip dönmesi için söylenir.
- Allah selametlik versin (Ard.-DİAT,)
- Allah yolun açık etsin (Gr.-GİYA,)
- Allah yolunu açık etsin (Sm.-SOTEKS,)
- Dikkatli olasın (Tn.-TYAD,) = Herhangi bir yere gidene veya herhangi bir işe girişene dikkatli olması için söylenir.
- Güle güle (Osm.-AOİA II, Rz.-RİA, Krş.-KYA, Ada.-AOİA-II, Gr.-GİYA,)
- Güle güle gidesin (Ant.-SOTEKS,)
- Hadi güle güle bakam (Uş.-UİA,)
- Hadi uğurlar olsun.(Mn.-GBAA,)
- Haydi Allah selamet versin (Ba.-ADÜM I,)= Bir yere giden kişiye sağ salim, kazasız belasız gidip dönmesi için söylenir.
- Haydi selametle (Rz.-RİA,)
- Hayırlı gidip dönesin (Ant.-SOTEKS,)
- Hayırlı yolculuk (Ed.-EİA, Mut./İç.-SMSBYA,) = Bir yere gitmek için yola çıkan kişiye kazasız, belasız hayırlı bir şekilde gidip dönmesi için söylenir.
- Hayra karşı (Ala.-AFA,)=Gidilen yerde hayırlı, güzel olaylarla karşılaşılması amacıyla söylenen duadır.
- Sağ salim gidip dönesin (Ant.-SOTEKS,)
- Sağ salim varırsın inşallah (Kah.-KMA,)=Bir yere giden kişinin varacağı yere kazasız, belasız, sağ şekilde varması için söylenir.

²¹ Kolay anlaşılabilir Hayırdualar için açıklama yapılmamıştır. Birbirine benzeyen Hayırduaların ise sadece biri için açıklama yapılmıştır.

- Sağlıhla git, sağlıhla gel (Vn.-VD-II,)
- Selametle (Byt.-DİAT,)
- Sen sağ ben selamet (Kr.-KİA,)=Bir yere gidene söylenir veya herhangi bir yere beraber giden kişilerden biri söyler. Bazen de yolunu, işini ayıran kişilerden birinin söylediği duadır.
- Uğurlar olsun (Sv.-STİAT, Vn.-VD-II, Vn.-AİAD,)=Tüm iyilikler seninle olsun, seni korusun, hayırlı git.
- Yolun açlıh olsun (Vn.-VD-II,)
- Yolun açık olsun (Ant.-SOTEKS,)

2.1.2. Ölünce İyiliklerle Karşılaşmak Üzerine Dualar

- Allah ahret muradımı versin (Kah.-KMA,)=Kişinin ahrette istediği tüm muratlarına ulaşmasını dileyen duadır.
- Allah arhat iyiliği vere (Ml.-MİA,)
- Allah'ım çocuklarıma Peygamber efendimizin yanından yer ayırsın.
- Beni cennetine koy (Ezm.-EİA,)=Kişinin ölünce cennete girmek için ettiği duadır. Cümleinin başında yer alması gereken "Allah'ım" terimi eksiktir.
- Canın cehennem ateşi görmesin (Aln.-AFA,)
- Cehennem görmiyesin (Es.-AİAD,)
- Cennet mekanın olsun (Es.-AİAD,)
- Cennet-i alayı bulasın (Sv.-STİAT,)
- Dilerim olursun cennet bülbülü (Isp.-ADÜM I,)=Kişinin cennete gitmesini isteyen duadır.
- Dünyada horluk, kabirde darlık görmiyesin (Aln.-AFA,)= (Horluk: Aşağılık, hakaret).
- Fatma anamıza gomşi olasan (Vn.-VD-II,)
- İki cihan serverine gomşi olasan (Vn.-VD-II,)=Kişinin Hz. Muhammed'e komşu olmasını isteyen duadır (İki Cihan serveri: Hz. Muhammed.).
- İki cihanda serfiraz olasan (Vn.-VD-II,)=Kişinin iki cihanda da benzerlerinden üst mertebede olmasını isteyen duadır (Serfiraz: Benzerlerinden üstün.).

- İki cihande yüzün ak ola (Ala.-AFA,)
- İki dünyada muammer olasan (Vn.-VD-II,)=Kişinin iki tarafta da akıbetinin iyi olmasını isteyen duadır.
- İki dünyada üzün ag ola (Vn.-VD-II,)=(Üzün: Yüzün, Ağ: Ak).
- Mekânı cennet olsun (Dy.-DİA,)
- Mekânın cennet olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Mevlam gullarını yahma (Çkr.-AAT,)=Kişinin ölünce cehennem ateşinde yanmaması için söylenen koruyucu duadır.
- Peygamber Efendimize gomşi olasan (Vn.-VD-II,)=Kişinin ahrette Peygamber Efendimizin komşusu olmasını isteyen duadır.
- Peygamber Efendimiznen namaz gılasan (Vn.-VD-II,)=Kişinin ahrette Peygamberimizle namaz kılmasını isteyen duadır.
- Yerin cennet olsun (Vn.-VD-II,)

2.1.3. Nazardan Koruyucu Dualar

- Allah kem gözden saklasın (Isp.-ADÜM I,)= Allah'ın yapılan tüm iyi işleri vb. iyi durumları nazar değıdirecek insanların kötü gözünden korumasını isteyen duadır. “Kem” kelimesi kötü anlamına gelmektedir.
- Allah kötü gözden, yavuz dilden saklasın (Ala.-AFA,)= (Yavuz: Kötü).
- Allah kötü gözden, yavuz dilden saklasın (Ant.-SOTEKS,)
- Allah nazardan korusun (Sm.-SOTEKS,)
- Allah pis nefesten esirgeye (Gaz.-GaA-II,)= “Allah söyleyerek nazar edenlerin kötü sözlerinden korusun” anlamına gelen duadır.
- Kem gözden ırah olasan (Vn.-VD-II,)= (Kem: Kötü).
- Kırk bir kere maşallah (Ay.-KBD, Ant.-SOTEKS,)
- Kötü gözden sahlasın, yeri göğü yaradan (Nğ.-AAT,)=Allah'ın yapılan tüm iyi işleri vb. iyi durumları nazar değıdirecek insanların kötü gözünden korumasını isteyen duadır.
- Maşallah (Kah.-KYA,)= (Maşallah: Maşallah)=Bu kalıp söze “Dini inançları yansıtan kalıp sözler” içerisinde yer verdik.

- Üzerliksin cıvasın
Her bir derde devasın
Kem nazardan saklasın
Allah'dan bedavasın (El.-HETİHH,)
- Yavuz dilden kem nazardan saklaya (Gaz.-GaA-II,)=Sözleriyle veya gözleriyle nazar edenlerin şerrinden korunmak için söylenen duadır.
- Yedi bin kere maşşallah (Ant.-SOTEKS,)
- Yedi üzerklik
Bir güzellik
Gelsin sağlık
Gitsin sağlık
Ak göz kara göz
Allah kem gözden saklasın
Ami sami kefaleti budur (Isp.-ADÜM I,).

2.1.4. Helalleşme Duaları

- Ananın ak sütü gibi helal olsun (Es.-EİMİYA,)=Kişi için en helal şeyin annesinin sütü olduğu inancından yola çıkarak kullanılan duadır.
- Benden yanı helal olsun (Es.-EİMİYA,)= 'Hakkını Helal Et' denilen kişinin söylediği kalıp sözdür.
- Hakkım helal olsun (Ant.-SOTEKS, Gr.-GİYA,)
- Hakkını helal et (Mğ.-MuA, Brd.-ADÜM I, Ba.-ADÜM I, Sv.-STİAT, Es.-EİMİYA,)= Kişinin herhangi bir hakkı varsa helal etmesini istemek için kullanılan kalıp sözdür.
- Hakkınızı helal edin (Ml.-MİA, Isp.-ADÜM I,)=Kişinin herhangi bir hakkı varsa helal etmesini istemek için kullanılan kalıp sözdür.
- Haram lokma yedirme (Af.-AMA,)= "Allah'ım" kelimesi eksiktir.
- Helal olsun (Mğ.-MuA, Brd.-ADÜM I, Ba.-ADÜM I, Adı.-AYA, Ter.-DİAT,)="Hakkını helal et" diye sorulan kişiye verilen cevaptır. Üzerinde herhangi bir hakkı olan kişilerin, hakkını helal etmek için söyledikleri kalıp sözdür.
- Helal rızıkla rızıklandır (Af.-AMA,)

- Helal ü hoş olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Sütüm emeğim helal olsun (Vn.-VD-II,)=Annelerin duasıdır.

2.1.5. Yemek İçmek Üzerine Söylenen Dualar

- Afiyet olsun (El.-KBAYA, Ezc.-EİA,)
- Allah ağız dadıynan güle güle yedirsın (Nş.-NYA,)=Kişinin kazandığı tüm malını kazasız balasız, hasta olmadan ağzının tadıyla yemesini dileyen duadır.
- Allah bereket versin (Gm.-GKAYA, Kr.-AKD, Gr.-GİYA,)= Herhangi bir şey yenilip içilmesine vesile olan kişilerin sofrasının bereketli olması için edilen duadır.
- Allah bin bereket versin (Ay.-KBD, Rz.-RİA, Es.-AİAD, Kr.-AKD,)=Bu dua elde edilen kazançtan sonra da şükür etmek anlamında kullanılır.
- Allah geçmişlerine rahmet eylesin (Ala.-AFA,)
- Allah kesene Halil İbrahim bereketi versin (Ant.-SOTEKS,)
- Ben eksilttim, Allah arttıra (Ala.-AFA,)=Kişinin yediğinin yerine, sofrası sahibine Allah'ın rızık vermesini isteyen duadır.
- Bereket versin (Çkr.- AAT, Ant.-ADÜM I, Şan.-UMA,)= Herhangi bir şey yenilip içilmesine vesile olan kişilerin sofrasının bereketli olması için edilen duadır. Eksilttili cümledir. Cümlede özne kısmında “Allah” terimi bulunmalıdır.
- Bereket versin (Ys./Ar.-AİYİUKA,)=Yenilen, içilen şeylerin arkasından, yenilen içilen yere Allah'ın bolluk, bereket vermesini isteyen duadır. Cümlede başında “Allah” terimi eksiktir.
- Buzağınız ola (Gaz.-GaA-II,)=Yemek yiyenlerin yanına gelen kimsenin “Afiyet olsun” anlamında söylediği kalıp sözdür.
- Geçmişlerinin ruhuna varsın (Ant.-SOTEKS,)
- Kesen bereketli olsun (Vn.-VD-II,)
- Kesene bereket (Ant.-ADÜM I,)=Herhangi bir şey yedirip, içiren kişinin parasının bereketli olmasını dileyen duadır. Bir nevi teşekkür etme özelliği gösterir.
- Kesene Halil İbrahim bereketi düşe (Vn.-VD-II,)

- Yedik içdük hakkını helal et (Gr.-GİYA,)
- Yedik içtik Allah arttırsın, sofrayı kuran kaldırsın (Sm.-SOTEKS,)=Biraz espri yönü yüksek olan ve söyleyen kişinin sofranın kaldırılmasına yardım etmeyeceğini anlatan duadır.

2.1.6. Bolluk Zenginlik ve Rızık Üzerine Başkalarına Yapılan İyi Dilek Duaları

- Allah ambarının dibini göstermesin (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin rızkının hiç bitmemesini isteyen duadır (Ambar: Buğdayların koyulup saklandığı yer.).
- Allah başa kadar versin (Es.-EİMİYA,)=Allah'ın bol kazanç vermesini isteyen duadır.
- Allah birini bin etsin (Uş.-ÇK,)
- Allah birini bin eylesin (Uş.-UİA,)
- Allah birini bin yapsın (Es.-AİAD,)
- Allah duddunu altın eylesin (Kah.-MMA,)= (Duddunu: Tuttuğunu).
- Allah ev bark sahibi yapsın (Uş.-UİA,)
- Allah göklerden yağdırsın, yerlerden toplatsın (Ant.-SOTEKS,)=Kişiye Allah'ın bol rızık, mal mülk vermesini isteyen duadır.
- Allah helalinden versin (Trk.-AAİBHK,)=Helal kazanç kazanmayı isteyen duadır.
- Allah kimseyi varlıhdan darlığa düşürmiye (Gm.-GKAYA,)= Zengin, varlığı, kazancı yerinde olan kişilerin fakirleşmemesi için söylenen duadır.
- Allah taş diye tutdunu altın versin (Gr.-GİYA,)
- Allah taş diye tuttuğunu altın versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah vere (Şan.-UMA,)=Genel olarak bir şey isteyene veya dilenciye söylenen duadır. Kişi kendisinden istenilenin her şeyin Allah tarafından verilmesini istemektedir.
- Allah versin (Ayb./Or.-AyA, Sv.-STİAT,)=Rızığı, parayı, mal ve mülkü Allah'ın vermesini isteyen kalıp sözdür. Genel olarak kendinden bir şey istenilen insanlar söylenir.

- Allah vörsün (Ml.-MÍA,)=Genel olarak bir şey isteyeneye veya dilenciye söylenen duadır. Kişi kendisinden istenilenin her şeyin Allah tarafından verilmesini istemektedir.
- Altın tabağın bal olsun (Sv.-STİAT,)=Kişinin bol kazanç sahibi olmasını ve ağzının tatlı olmasını isteyen duadır.
- Avuçladığın altın olsun (Uş.-UİA,)
- Ayağın göl, başın pınar olsun (Dz.-ADÜM I, Uş.-ÇK,)= Kişinin çok zengin olmasını, çok kazanç sahibi olmasını dileyen duadır.
- Baş diye duttuğun sarı altın olsun (Ala.-AFA,)= (Baş: Buğday).
- Başın pınar olsun, ayakucun göl olsun (Sf./İç.-SMSBYA,)=Kişinin çok zengin olmasını, çok kazanç sahibi olmasını dileyen duadır.
- Bereketli olsun (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak bir iş yapana, tarla ekene vb. geleceğe yönelik yapılan işler için söylenen duadır.
- Bir cebin altın bir cebin gümüş ola (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın kişiye çok servet vermesini isteyen duadır.
- Biri bin olsun, tuttuğu altın olsun (Ay.-KBD,)
- Bize yoktan vareyle (Kah.-KMA,)=Elinde avucunda hiçbir şeyi olmayan kişilerin varlık sahibi olmasını dileyen duadır.
- Daşşın dökülsün de Allah olmayanlara da versin (Ayb./Or.-AyA,)=Haddinden fazla bereket, rızık olmasını, dolup taşmasını ve bu sayede fakirlerin de faydalanmasını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Devletli ola.(Ml.-MÍA,)
- Elin toprağa atasan, avucun altın gele (Vn.-VD-II,)=(Torpak: Toprak).
- Elin yağda balda olsun (Vn.-VD-II,)=Kişinin çok zengin olmasını, rahat etmesini isteyen duadır.
- Elini toprağa atsan altın dutasın (Uş.-UİA,)
- Göklerden yadusun, yerlerden toplatsın (Gr.-GİYA,)
- Kaseleriniz dolu olsun (To.-TİYA,)=Maddi yönden ferah olmak üzerine söylenen duadır.
- Kum diye tuttuğun altın olsun (Ay.-KBD,)
- Kum diye tuttuğun sarı altın olsun (Sn./Ba.-SDDİ,)

- Rızığı bol ola.(Ml.-MİA,)
- Sahabını sağ etsin, düğünümüzü kayyım etsin, kuyulu kuyulu versin (Ml.-MİA,)= Üçlük şeklinde söylenen sağlık, bol rızık ve bereket duasıdır.
- Taş diye kısımladığın altın olsun (Uş.-ÇK,)
- Taşa dökülesin (Gaz.-GaA-II,)=Allah sana pek çok mal versin anlamına gelen duadır.
- Toprak di avuşladın altın ola (Kah.-MMA,)= (Di: Diye, Avuşlamak: Avuçlamak).
- Toprak diye avuçladığın altın olsun (Gaz.-GaA-II,)
- Toprak diye kısımladığın gök kuruş olsun (Uş.-ÇK,)
- Toprak diye yapıştığın altın ola (Vn.-VD-II,)
- Tuttuğu ileri gitsin (Ay.-KBD,)=Kişinin başladığı işin devamını getirmesini ve bol kazanç sahibi olmasını isteyen duadır.
- Ya rabbi yoksullara varlık ver (Kah.-KMA,)=Yoksul kişilerin bolluk, bereket, rızık sahibi olmasını ve fakirlikten kurtulmasını isteyen duadır.
- Yapıştığın toprak altın olsun (Dz.-ADÜM I,)=Kişinin bol kazanç sahibi olmasını dileyen duadır.

2.1.7. Bolluk Zenginlik ve Rızık Üzerine Kişinin Kendisine Yaptığı Dualar

- Allah'ım ferah bir yaşam nasip et (Sm.-SOTEKS,)
- Allah'ım rızığımızı bol ver (Ant.-SOTEKS,)

2.1.8. Şükür Duaları

- Allah bağışlamış seni (Tn.-TYAD,)=Başından kötü bir kaza geçen kişiye söylenen kalıp sözdür. Ölümle burun buruna gelen kişinin hayatta kalması Allah'ın onu bağışlaması olarak adlandırılır.
- Allah bin bereket versin (Mğ.-MuA,)=Yaşanılan iyi güzel şeylerin, yaşanılan uzun ömrün, bol kazancın vb. durumların sonucunda yapılan şükür duasıdır.

- Allah emrine şükür ederiz (Nş.-NYA,)=Allah'tan gelen her türlü iyi veya kötü durum karşısında şükür etmek için kullanılan duadır. İyi olanı da kötü olanı da Allah verdiği için isyan etmeden sonucunu kabul edeceğini belirtir.
- Allah emrine şükür olsun (Nş.-NYA,)= Allah'tan gelen her türlü iyi veya kötü durum karşısında şükür etmek için kullanılan duadır. İyi olanı da kötü olanı da Allah verdiği için isyan etmeden sonucunu kabul edeceğini belirtir.
- Allah ona da şükür (İç.-SMSBYA,)=Çok istenilen bir şey olmasa da elde edilen küçük şeyler için şükür etme anlamı taşıyan duadır.
- Allah şikayet etmesin (Es.-EİMİYA,)=Kişinin kötü olduğunda Allah'a şikayet etmiş gibi olmamak için söylediği kalıp sözdür. Yine şükür iyiyim anlamı taşımaktadır.
- Allah'a binlerlen şükür (Af.-AMA,)
- Allah'a çok şükür (Zn.-ZBKİA, Mrs.-SMSBYA, Uş.-UİA, Kah.-KYA,)=Yaşanılan güzel durumlar sonucunda kullanılan duadır.
- Allah'a çok şükürler olsun (Kr.-AKD,)
- Allah'a şükür (Dy.-DİÇÇYA, El.-KBAYA, Zn.-ZBKİA, Es.-OTA, Ayb./Or.-AyA, Gm.-GKAYA, Os.-AOİA II, El.-AAİÇE, Es.-EİMİYA, Rz.-RİA, Af.-AYA, Krş.-KYA, Kah.-KYA,)=Yaşanılan güzel durumlar sonucunda kullanılan duadır.
- Allah'a şükür (Kah.-KMA, Ezm.-EİA,)= İyi durumlar sonucunda kullanılan şükür duasıdır. Cümlemin yüklemine yer alması gereken "olsun" kelimesi eksiktir.
- Allah'a şükür ediyorum (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah'a şükür olsun (Kr.-AKD,)
- Allah'a şükür olsun (To.-TİYA,)
- Allah'a yüz bin kere şükür (Ezm.-EİA,)= Yaşanılan iyi güzel durumdan sonra, kişinin çok mutlu olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Cümlemin yüklemine yer alması gereken "olsun" kelimesi eksiktir.
- Allah'ım bir değil bin şükür (Sf./İç.-SMSBYA,)= Yaşanılan iyi güzel durumdan sonra, kişinin çok mutlu olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Kişi o kadar mutludur ki kat kat şükür ettiğini belirtir.

- Allah'ım keremine şükür (Sv.-STİAT,)=Allah'tan gelen her şeye şükür etmek için kullanılan duadır.
- Allah'ıma binlerlikle şükür (Sf./İç.-SMSBYA,)=Yaşanılan iyi güzel durumdan sonra, kişinin çok mutlu olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ıma çok şükür olsun (Sm.-SOTEKS,)
- Allah'ıma şükür (Ed.-EİA, Mt./İç.-SMSBYA,)= Yaşanılan güzel durumlar sonucunda kullanılan duadır.
- Allah'ıma şükür (Mt./İç.-SMSBYA,)= Yaşanılan güzel durumlar sonucunda kullanılan duadır. Yüklem kısmında “olsun” kelimesi eksiktir.
- Allah'ımıza bir mucize nimetine binlerce şükür ederim (Os.-AOİA II,)
- Bereket (Tn.-TYAD,)=Şükür anlamında kullanılan kalıp sözdür. Kötü bir durum olmadan önlenecek durumlar için kullanılır.
- Bereket versin (Çkr.-AAT, Os.-AOİA II,)=Şükür anlamında kullanılan kalıp sözdür. Kötü bir durum olmadan önlenecek durumlar için kullanılır.
- Beterin beteri vardır buna da şükür (Ant.-SOTEKS,)=Bir kaza vb. olumsuzluğu ölmeden atlatan insanlara “Daha kötüsü olabilirdi, cana gelmesin” anlamında söylenen kalıp sözdür.
- Bu halimize çok şükür olsun (Rz.-RİA,)
- Bu hallerimize çok şükür (Mğ.-MuA,)=Kişinin içinde bulunduğu halinden dolayı şükür ederek söylediği duadır.
- Bu güne şükür (Kah.-KYA,)
- Bugünlerimize çok şükür (Zn.-ZBKİA, Mğ.-MuA,)=Kişinin şuan yaşamakta olduğu güzel ve sağlıklı günler için söylediği duadır.
- Çok şükür (Kah.-KYA,)
- Çok şükür (To.-TİYA,)
- Çok şükür (Zn.-ZBKİA, Es.-OTA, Ml.-MİA) Af.-ADÜM I,)=Eksilteli cümledir. Genel kullanımlarda cümlenin başında “Allah'a” kelimesi bulunmaktadır. Şükür edilen olayın boyutuna göre genelde küçük şeyler karşısında kullanılır.
- Çok şükür Allah'a (Dy.-DiA, Şan.-UMA,)= Yaşanılan güzel durumlar sonucunda kullanılan duadır.
- Çok şükür iyiyiz (Es.-OTA, Es.-EİMİYA,)=Genel olarak nasılsınız şeklinde hal hatır sormalarına verilen cevaptır. Kişi iyi olduğuna böyle şükür eder.

- Hamd olsun (Dy.-DİÇÇYA, Zn.-ZBKİA, Mt./İç.-SMSBYA, Ezc.-EYA, Krs.-AKD, Krş.-KYA,)=Yaşanılan tüm güzel durumların arkasından söylenen kalıp sözdür.
- Hamd olsun Allah’a (Gr.-GİYA,)
- Hamdolsun bugünümüze (Ezm.-EiA,)= Yaşanılan tüm güzel, sağlıklı günler ve şu anki mutlu hayat için edilen duadır.
- Hamdossun (Kah.-KYA,)
- İyi ki (Tn.-TYAD,)=Şükür anlamında kullanılan kalıp sözdür. “İyi ki”den sonra hangi olayla ilgili şükür ediliyorsa o kelime kullanılır.
- Senin verdiğine şükür ederim (Vn.-AASFE,)
- Şükür (Ed.-EİA, Es.-OTA, İç.-SMSBYA, Kah.-KYA,)= Eksilteli cümledir. Genel kullanımlarda cümlenin başında “Allah’a” kelimesi bulunmaktadır. Şükür edilen olayın boyutuna göre genelde çok küçük şeyler karşısında kullanılır.
- Şükür Allah’a (Ezm.-EiA,)=Tüm iyi şeylerin arkasından edilen duadır. Devrik cümledir.
- Şükür Allah’ıma (Kah.-KMA,)= Tüm iyi şeylerin arkasından edilen duadır.
- Şükür Allah’ımın emrine (Sf./İç.-SMSBYA,)=Allah’tan gelen her türlü iyi veya kötü durum karşısında şükür etmek için kullanılan duadır. Kişi, iyi olanı da kötü olanı da Allah verdiği için isyan etmeden sonucunu kabul edeceğini belirtir.
- Şükür bizi yaradana (Çr.-ADÜM II,)=Allah’a şükür duasıdır. Kişi mutlu olduğu durumlar karşısında bu mutluluğu veren Rabbi’ne dua eder.
- Şükür bugünlerimize (Ayb./Or.-AyA,)=Kişinin şuan yaşamakta olduğu güzel ve sağlıklı günler için söylediği duadır. Devrik cümledir.
- Şükür elhamdülillah (Ezm.-EİA,)=Elhamdülillahda kendi başlı başına bir şükür etme cümlesidir. “Allah’a şükür” anlamındadır. Yaşanılan iyi, güzel durumlar ve atlatılan kazaların arkasından söylenir.
- Şükür emrine yarabbi (Ant.-SOTEKS,)
- Şükür olsun yoksulluk görmedik (Ml.- MİA,)
- Şükürler olsun (Tn.-TYAD, Mt./İç.-SMSBYA, Mğ.-MuA,)=İyi durumlar sonucunda kullanılan şükür duasıdır.
- Ya rabbi şükür (Rz.-RİA,)
- Ya Rabbi şükür (To.-TİYA)

- Yarabbi bugünkü gününe çok şükür (Sv.-STİAT,)=Kişinin bugünleri gördüğü için yaptığı duadır.
- Yarabbi sana şükürler olsun (Sv.-STİAT,)
- Yarebbeye şükür (Ezc.-EYA,)= (Yarebbe: Ya Rabbi).

2.1.9. Sağlık Dileme Üzerine Dualar

- Ağrı acı görmeyesiniz (Ml.-MİA,)
- Allah ağrı sızı göstermesin (Ant.-SOKTEKS, Aln.-AFA,)
- Allah başın sağ etsin (Dy.-DiA,)=Kişinin hasta olmadan, sağlıklı şekilde yaşamasını dileyen duadır.
- Allah başını yastığa düşürmeye (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın hastalık verip, kişiyi yatırmamasını isteyen duadır.
- Allah canına bedenine sağlık vere (Gaz.-GaA-II,)
- Allah dilinize sağlık versin (Nş.-NYA,)=Ağzıyla, diliyle iş yapana, güzel şarkı söyleyene veya kişinin lehine güzel sözler söylene edilen duadır.
- Allah elden ayaktan düşürmesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah eyilik versin (Ezc.-EYA, Kah.-KYA,)= (Eyilik: İyilik).
- Allah iyiliğinizi versin (Kah.-KYA,)= (Eyiliğinizi: İyiliğinizi).
- Allah manda şifalığı versin (Trk.-AAİBHK,)=Kişinin manda gibi sağlıklı, dinç olmasını isteyen duadır.
- Allah sağlıktan ayırmasın (Es. -OTA,)=Sağlıklı, sıhhatli bir şekilde, hasta olmadan yaşamayı dileyen duadır.
- Arıca etek kuruca yatak (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın kimseyi yatağa düşürüp uzun zaman hasta yatırmamasını ve donunu kirletmeden, yatağını ıslatmadan ölüm vermesini dileyen duadır.
- Dertlere deva, hastalara şifa (Çkr.-AAT,)=Genel olarak yenilip içilince şifa getireceğine inanılan şeylerin arkasından edilen duadır. Cümlelerin yüklem kısmında bulunması gereken “olsun” kelimesi eksiktir.
- Gözünün feri kesilmesin (Ala.-AFA,)=(Fer: Işık, parlaklık, kuvvet).

- Sağlık olsun (Brd.-ADÜM I,)=Genel olarak istenilip de olmayan işlerin arkasından söylenen sağlık duadır.
- Sağlık olsun (Ezc.-EYA,)=Olması istenip de olmayan işlerin sonunda ‘Elden bir şey gelmez, ne yapalım’ anlamında kullanılan duadır.
- Size sağlık öldü (Kah.-KMA,)=Ölen kişiler anılırken, o kişinin öldüğünü, geride kalanların sağlıklı olmasını ve uzun yaşamasını dileyen duadır.
- Üstüme iyilik sağlık (Trk.-SOTEKS,)=Şaşırlan, olması istenmeyen durumlarda söylenen dua gibi kalıp sözdür. “Yok daha neler, nasıl olur!” anlamlarına gelmektedir.
- Üzerinizden ırak (Es.-EİMİYA,)=Hasta olan kişilerin hasta olduğunu anlatmadan önce karşıdakilerin de hasta olmaması için bulunduğu iyi temennidir.

2.1.10. İş Üzerine Dualar

- Allah işini gücünü artırsın (Ant.-SOTEKS, Gr.-GİYA,)
- Allah işini gücünü rast getirsin (Uş.-UİA,)
- Allah işini rast getire (Ezm.-EİA,)= Kişinin her yönden işinin yolunda gitmesi için söylenen duanın yöreye has biçimidir.
- Allah işini rast getirsin (To.-TİYA, Af.-AMA, Kr.-AKD,)=Kişinin her yönden işinin yolunda gitmesi için söylenen duadır.
- Allah işizi rasgetire (Dy.-DiA,)= Kişinin her yönden işinin yolunda gitmesi için söylenen duanın yöreye has biçimidir.
- Allah seni yormaya (Gaz.-GaA-II,)=Allah’ın kişiye her işinde kolaylık vermesini dileyen duadır.
- Allah’ım hayırlı işler nasip eylesin (Ant.-SOTEKS,)
- Bereketli olsun (Kü.-GBAA,)=Yapılan bir iş için söylenen duadır. Yapılan işin sonunun bereketli, bol kazançlı olması dilenir.
- Hayırlı işler (Es.-EİMİYA,)
- Her işin akkın olsun (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin her işinin yolunda gitmesini, ilerlemesini isteyen duadır.

- İşi rast gelesice (Ada.-AASFE,)= Kişinin her yönden işinin yolunda gitmesi için söylenen duanın yöreye has biçimidir.
- İşini Allah onara (Mğ.-MuA,)=Herhangi her işimizde Allah'ın yardımını isteyen duadır. İşimizin eksik yerlerinin Allah tarafından onarılması istenmektedir.
- İşiniz gücünüz rast gelsin(e) yavrum (Ml.- MİA,)
- Kolay gelsin (Ed.-EİA,)=Bir iş yapana, çalışana gönlünü almak için söylenen duadır.
- Rabbim kolaylıklar versin (Gr.-GİYA,)
- Tuttuğun iş hayırlı olsun (Ay.-KBD,)

2.1.11. Devlet Millet ve Vatan İçin Edilen Dualar

- Allah devlete millete zeval vermesin (Sm.-SOTEKS,)
- Allah hükümete zeval vermesin (Kr.-KİA,)
- Allah hükümetimizi duğam etsin (Nş.-NYA,)(Duğam ne demek bak?)
- Vatan sağ olsun (Trk.-SOTEKS,)=Şehit aileleri tarafından söylenen kalıp sözdür.
- Vatanımızı milletimizi sen korusun (Gr.-GİYA,)

2.1.12. Rüya Görene Edilen Dualar

- Allah hayra çevirsin (Kr.-KİA,)=Kötü bir rüya görenin rüyasının hayra dönmesi, iyi sonuçlanması için söylenen duadır.
- Hayır ola (El.-KBAYA, Ml.-MİA, Bo.-AASFE, Nğ.-OAAAD,)
- Hayır olsun (El.-KBAYA, Ed.-EİA, Gaz.-GDİAT, Ard.-DİAT,)
- Hayırdır inşallah (Ed.-EİA, Kr.-KİA,)=Rüyanın hayra çıkmasını dileyen duadır. "İnşallah" kelimesiyle istenilen durumun hayırlı olmasının ne kadar çok istendiği belirtilmektedir.
- Hayra karşı (El.-KBAYA,)
- Hayra karşı olsun (Ant.-SOTEKS,)

- Hayrola (El-KBAYA,)

2.1.13. İsteklerin Kabulü Üzerine Dualar

- Allah galbize göre versin (Gr.-GİYA,)
- Allah gönlüne göre versin (Ay.-KBD, Trk.-AAİBHK,)
- Allah gönlünün muradına eresin (Ala.-AFA,)
- Allah insanın kalbine göre verir (Ay.-KBD,)
- Allah kalbinin gönlünü versin (Kah.-MMA,)
- Allah kalbinize göre versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah yüzüne baka (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın kişiye acıyıp, dilediği şeyi vermesini isteyen duadır.
- Allah'ım bizi utandırma (Ant.-SOTEKS,)
- Her şey gönlünce olsun (El.-AAİÇE,)=Kişinin her istediğinin kabul olması, muradına, isteğine ulaşması için söylenen duadır.

2.1.14. Çocuğu Olanlara Dualar

- Ağzının tadıyla büyütesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah analı babalı büyütsün (Ant.-SOTEKS, Kah.- MMA,)= Yeni doğan çocukların anneli babalı şekilde büyümesini dileyen duadır.
- Allah bağışlasın (Ant.-SOTEKS, Trk.-AAİBHK,)
- Allah başa kadar korusun (Ant.-SOTEKS,)
- Allah çocuğunu ölmezler defterine yazsın (Ant.-SOTEKS,)
- Analı babalı ola (Ml.-MİA,)=Yeni doğan çocukların anneli babalı şekilde büyümesini dileyen duadır.
- Ayağı kudumlu, başı devletli olsun (Gaz.-GaA-II,)=Yeni doğan çocuk kutlanırken edilen duadır.
- Çocuğunuz kutlu ola (Ml.-MİA,)=Yeni doğan çocukları tebrik etmek için kullanılan duadır.

- Yavruların ömürlü ola, acısını yaşamayasın (Sm.-SOTEKS,)

2.1.15. Ölenin Arkasından Kendisi İçin Edilen Dualar

- Alla iramet olsun (Kah.-KYA,)= (Alla iramet olsun: Allah rahmet eylesin)
- Allah cennet alā yeri ossun (Kah.-KYA,)=Ölen kişinin cennete girmesini isteyen duadır.
- Allah gani gani rahmet etsin (Dy.-DiA,)= Ölen kişinin Allah katında önemli bir rahmet, önemli bir değer olmasını, ölen kişinin Allah'ın kat kat rahmetine kavuşmasını isteyen duadır.
- Allah ırahat yatsın (Kah.-KYA,)=Ölen kişinin yattığı yerde rahat olmasını isteyen duadır.
- Allah iramet eylesin (Mt./İç.-SMSBYA,)= Ölen kişinin Allah katında önemli bir rahmet, önemli bir değer bulmasını, ölen kişinin Allah'ın rahmetine kavuşmasını isteyen duadır. “Allah rahmet eylesin” duasının yöreye has kullanım biçimidir. (Iramet=Rahmet).
- Allah iman Kuran nasip etsin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah kani kani rahmet eylesin (Ml.-MİA,)= Ölen kişinin Allah katında önemli bir rahmet, önemli bir değer olmasını, ölen kişinin Allah'ın kat kat rahmetine kavuşmasını isteyen duadır.
- Allah ona rahme gelsin (Dy.-DiA,)=”Allah rahmet eylesin” anlamında kullanılan duadır.
- Allah rahmet etsin (Dy.-DİÇÇYA, Ml.-MİA, Mt./İç.-SMSBYA, Şan.-UMA, Ezm.-EİA, Kr.-AKD,)= Ölen kişinin Allah katında önemli bir rahmet, önemli bir değer bulmasını, ölen kişinin Allah'ın rahmetine kavuşmasını isteyen duadır.
- Allah rahmet etsin ölmüşlerimize (Dy.-DiA,)= Ölen kişinin Allah katında önemli bir rahmet, önemli bir değer bulmasını, ölen kişinin Allah'ın rahmetine kavuşmasını isteyen duadır. Kişi tüm ölmüşlerine toptan rahmet dilemektedir.
- Allah rahmet eylesin. (Dy.-DİÇÇYA, Ed.-EİA, Kah.-KMA, Mğ.-MuA, Kr.-AKD, Ala.-AFA, Ant.-SOTEKS, Gr.-GİYA,)=Ölen kişinin Allah katında

önemli bir rahmet, önemli bir değer bulmasını, ölen kişinin Allah'ın rahmetine kavuşmasını isteyen duadır.

- Allah taksiratını affetsin (Gm.-GKAYA, Ant.-SOTEKS,)=Ölen kişilerin tüm günahlarının Allah tarafından affedilmesi üzerine söylenen duadır.
- Allah yatdu yerlerde utandırmasın (Gr.-GİYA,)= (Yatdu: Yattığı).
- Allah yattığı yerlerde utandırmasın (Ant.-SOTEKS,)
- Dinince dinlensin (Ant.-SOTEKS,)=Müslüman olmayan kişiler için söylenen duadır.
- İrahmat olasıca (Os.-AOİA II,)= Ölen kişinin Allah katında önemli bir rahmet, önemli bir değer olmasını, ölen kişinin Allah'ın rahmetine kavuşmasını isteyen duadır.
- İrahmet olsun (Kah.-KYA,)= (İrahmet olsun: Rahmet olsun)
- Nur içinde yatasan (Vn.-VD-II,)
- Nur içinde yatsın (Af.-AMA, Kah.-MMA,)
- Rahmet olasıca (Kah.-KMA,)= Ölen kişinin Allah katında önemli bir rahmet, önemli bir değer bulmasını, ölen kişinin Allah'ın rahmetine kavuşmasını isteyen duadır.
- Rahmetlet olsun (Mş.-AİAD,)
- Ruhü şad olasıca (Krş.-KYA,)
- Ruhü şad olsun (Vn.-VD-II,)
- Ruhun şad olsun (Sv.-STİAT,)=Ölen kişinin ruhu üzerine söylenen duadır.
- Toprağı bol olsun (Tn.-TYAD,)=Ölenin arkasından söylenen kalıp sözdür. İnsan topraktan yaratılmıştır toprağa gidecektir. Bu yüzden toprak Müslümanlar için önemlidir.
- Yerin geniş olsun (Sv.-STİAT,)=Kişinin kabirde azap çekmemesini, yerinin geniş olması üzerine duadır.

2.1.16. Ölenin Arkasından Ailesine Söylenen Dualar

- Acınızı paylaşıyorum (Ant.-SOTEKS,)=Ölen kişinin daha fazla üzülmemesini isteyen iyi dilektir. Kişinin acısına ortak olduğunu belirtmek için söylenir.

- Allah acısını unutturmasın (Ant.-SOTEKS,)=Ölen kişinin unutulmamasını, hep acısının kalpte yaşamasını isteyen duadır.
- Allah acısını unuttursun (Trk.-AAİBHK,)=Ölen kişinin ardından söylenen duadır.
- Allah anasına babasına sülalesine sabırlar versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah başka elem keder vermesin (Ala.-AFA,)
- Allah başka ölüm acısı vermesin (Ala.-AFA,)
- Allah cennette kavuştursun (Ant.-SOTEKS,)=Ölen artık geri gelemeyeceği için, ölenin ailesi ölenle ancak ölünce görüşebilecektir. Cennet'te her müslümanın ölünce gitmek istediği bir yer olduğu için, ölenle akrabasının cennette kavuşmasını isteyen duadır. Bu dua edilirken ölenin ailesinin üzülmemesi gerektiği, ölen akrabasının cennete gittiği de anlatılmak istenmektedir.
- Allah ecir sabır versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah elinizden aldı, bari acısını da kalbinizden alsın (Ant.-SOTEKS,)=Ölen kişinin acısının unutulmasını, geride kalanları daha fazla üzmemesini isteyen duadır.
- Allah Fadime ana sabrı versin (Sm.-SOTEKS,)
- Allah kuvvet versin (Ant.-SOTEKS,)=Geride kalanların üzüntüden yıkılmamasını, ayakta durabilmesini isteyen duadır.
- Allah sabır selamet versin (Mğ.-MuA,)=Ölen kişinin ailesine sabırlı olmaları ve sağ salim olmaları için söylenen duadır.
- Allah sizlere ömür versin (Ant.-SOTEKS,)
- Anan baban nur içinde yatsın (Kah.-MMA,)
- Atasına rahmet olasıca (Ada.-AASFE,)
- Baban nur içinde yatsın (Ant.-SOTEKS,)
- Babanın sinine nur yağa (Gaz.-GaA-II,)=Babanın kabrine nur yağsın anlamına gelen duadır.
- Başın sağolsun (Dy.-DİÇÇYA, Tn.-TYAD, Ml.-MİA, Dy.-DiA, Kr.-KİA, Uşk.-UİA,)

- Başınız sağ olsun (Dy.-DİÇÇYA, Ed.-EİA, Krş.-KYA,)=Ölen kişinin artık geri dönmeyeceğini, önemli olanın geride kalanların sağlığı olduğunu belirtmek için kullanılan duadır.
- Başız sağolsun (Ezc.-EYA,)= (Başız: Başınız).
- Görüp göreceğin bu olsun (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin bu gördüğünden daha büyük ölüm acısı görmemesini isteyen duadır.
- Höküm Allah başınız sağolsun (Ant.-SOTEKS,)=Ölen kişinin arkasından, geride kalanlarının başının sağ olmasını dileyen kalıp sözün yöreye has biçimidir.

2.1.17. Yaşlılar İçin Dualar

- Allah akıl şaşkınlı, köşe düşkününü etmesin (Ala.-AFA,)=Yaşlı insanların akıllarını kaybedip köşe köşe gezmemesini isteyen duadır.
- Allah akıl zayıflığı vermesin (Ala.-AFA,)= (Zayıflığı: Zayılık, kaybolup, yitmek).
- Allah bizi gençlere yük etmiye (Ml.-MİA,)
- Allah el ayağa düşürmesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah elden ayaktan ettirmesin, köşelere yatırıp ellere kapılara baktırmasın (Sm.-SOTEKS,)

2.1.18. Hastalar İçin Edilen Dualar

- Allah acil şifalar versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah çok çekirtmeye (Gaz.-GaA-II,)=Hastanın hastalığı çok çekmemesini, ya ölüp ya da iyileşip kurtulmasını isteyen duadır.
- Allah iki eyiligiden birini versin (Kah.-MMA,)
- Allah şifa versin (Ayb./Ord.-AyA,)=Hastaların iyileşmesi için Allah'ın şifa vermesini dileyen kalıp sözdür.
- Çok çekirtmeye (Gaz.-GaA-II,)

- Çok yaşa, iyi yaşa (Hapşıran için en yaygın dua) (Trk.-SOTEKS, Ada.-AOİA-II,)
- Geçmiş olsun (Es.-OTA, Mğ.-MuA, Es.-EİMİYA, Uş.-UİA, Krş.-KYA,)=Hasta kişilere onun gönlünü almak için söylenen duadır.
- Görmemişe döner inşallah (Gaz.-GaA-II,)=Hastanın iyi olmasını, üzerinde hastalıktan hiç iz kalmamasını, hiç hasta olmamış gibi olmasını isteyen duadır.
- Görmemişliğe dönesin (Ala.-AFA,)
- İki iyiliğin biri (Gaz.-GaA-II,)=Yatalak ve sefil hasta için hastalıktan kurtulmak ve ölmek iyilik olduğu için, kişiye Allah'ın ikisinden birisini vermesini dileyen duadır.

2.1.19. Sevdiğine Kavuşma Üzerine Dualar

- Allah seni bana vere (Ay.-AAİÇE,)=Kişinin Allah'tan sevdiğini kendisine vermesini isteyerek söylediği duadır.
- Allah seni sevdiğine bağışlasın (Ant.-SOTEKS,)
- Allah sevdiğine kavuştursun (Ant.-SOTEKS,)

2.1.20. Yeni Bir Mal Edinene Edilen Dualar

- Allah ağzının tadıyla yedire (Ala.-AFA,)=Yiyecek bir şey alana veya yeni mal sahibi olan kişiye söylenen duadır.
- Allah güle güle binmeyi nasip etsin (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi binecek, araba, traktör vb. araç alan kişiye söylenen duadır.
- Allah hayrını göstere (Kah.-MMA,)
- Ayağında eskisin (Ant.-SOTEKS,)=Ayağına giymek için ayakkabı, terlik vb. alan kişiye söylenen duadır.
- Güle güle giy (Uş.-UİA,)=Kişinin yeni aldığı giyecek için söylenen duadır.
- Güle güle kullan (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir mal alana kazasız, belasız bir şekilde kullanması için söylenen duadır.

- Güle güle oturun (Ant.-SOTEKS,)=Yeni bir ev alana söylenen duadır.
- Güle güle yakın (Ant.-SOTEKS,)=Yeni bir yakacak odun, kömür alana söylenen duadır.
- Güle güle yeyin (Ant.-SOTEKS,)=Yiyecek bir şey alana söylenen duadır.
- Malının hayrını gör (Sm.-SOTEKS, Af.-AMA,)=Herhangi bir alışveriş sırasında malı alan kişiye, satan tarafından söylenen duadır.
- Tırnağı kayım olsun (Gaz.-GaA-II,)=Yeni satın alınan at, eşek gibi binek ve yük hayvanlarının sağlam ve ömürlü olması hakkında, sahibine karşı, başkası tarafından edilen duadır.
- Uğurlu kademli olsun (Ala.-AFA,)=Yeni alınan bir şeyin uğur getirmesini isteyen duadır (Kademli: Uğurlu).
- Üstünde eskisin (Ant.-SOTEKS,)=Üzerine giymek için elbise alan kişiye söylenen duadır.
- Üstünde kirlensin (Ant.-SOTEKS,)= Üzerine giymek için elbise alan kişiye söylenen duadır.

2.1.21. Başkalarına Muhtaç Olmamak Üzerine Dualar

- Allah beni ele ayağa düşürmesin (El.-AAİÇE,)=Kişinin elinin ayağının sakat olmamasını, felç olmamasını, düşkün hale gelmemesini ve kişinin kimseye muhtaç olmamasını dileyen duadır.
- Allah düşman ayağı altında bırakmasın (Uş.-UİA,)=Kişinin düşmanı olarak gördüğü insanlara muhtaç olmamasını isteyen duadır.
- Allah elden ayaktan ayırmasın (Trk.-AAİBHK,)=Kişinin elinin ayağının tutmaz olmamasını ve kişinin kimseye muhtaç olmamasını isteyen duadır.
- Allah ele ayağa (elden ayaktan) düşürmeye (Gaz.-GaA-II,)
- Allah ele bakıtmasın (Ant.-SOTEKS, Aln.-AFA,)
- Allah kapılara bakıtmasın (Ala.-AFA,)
- Allah kimseye muhtaç etmiye (Ml.-MİA,)=Kimseye muhtaç olmamak için söylenen duadır.

- Allah kimseyi birbirine muhtaç etmesin (Mğ.-MuA,)=Hiç kimsenin kimseye muhtaç olmaması üzerine söylenen duadır.
- Allah kimseyi kimseye muhtaç etmesin (Ala.-AFA,)
- Allah muhannete muhtac etmesin (Gr.-GİYA,)
- Allah muhtaç etmesin (Sv.-STİAT, Trk.-AAİBHK,)=Kimseye muhtaç olmamak üzere söylenen duadır.
- Allah sağ eli sol ele muhtaç etmesin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah sağ gözü sol göze muhtaç etmesin (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın iki kardeş, baba, evlat gibi yakınları bile birbirine muhtaç etmemesini isteyen duadır. Çünkü böyle yakınların dahi bazen birbirine yardım etmedikleri görülmektedir.
- Allah'ım muhanede muhtaç etme (Sm.-SOTEKS,)
- Dipte yatıp kapı bekletmeye (Gaz.-GaA-II,)=Allah, seni hasta, yatalak edip de kimseye muhtaç etmesin, bakacak birilerini aratmasın anlamında söylenen duadır.
- Elden ayā gomasın (Kah.-KYA,)= “Allah elden ayağa koymasın, düşürmesin” anlamına gelen duadır.
- Muhanete muhtaç olmyasın (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın kişiyi namerde muhtaç etmemesini isteyen duadır.

2.1.22. Kötü Bir Felakete Uğrayana veya Hastalara Söylenen Dualar

- Allah (daha büyük acı verip bu acıyı) unutturmasın (Gaz.-GaA-II,)=Bir felakete uğrayan kişiye, felaketini unutturacak daha büyük bir acı daha görmemesini isteyen duadır.
- Allah beterinden esirgesin (Kah.-MMA,)
- Allah beterinden saklasın (Ant.-SOTEKS,)
- Geçmiş olsun (Ed.-EİA,)=Başından kötü bir felaket geçen kişilerin gönlünü almak, acısını hafifletmek için veya hasta olan kişiler için kullanılan duadır.

2.1.23. Uzun Ömür Dileyen Dualar

- Ak sakallı pir olasıca (Ala.-AFA,)
- Ak sakallı piriler ol (Uş.-ÇK,)
- Allah hayıllı ömüllü itsin (Gr.-GİYA,)= (Hayıllı: Hayırlı, Ömüllü: Ömürlü).
- Allah ömür bereketi versin (To.-TİYA, Ala.-AFA,)= Kişinin çok uzun yaşaması için söylenen duadır.
- Allah ömür versin (Mğ.-MuA, Kr.-KİA, Kr.-AKD,)= Uzun bir şekilde yaşamayı dileyen duadır.
- Allah ömürler versin (Nş.-NYA, Ks.-AAT, Ayb./Or.-AyA, Ezm.-EİA, Trk.-AAİBHK,)=Uzun bir şekilde yaşamayı dileyen duadır.
- Allah uzun ömürler ihsan etsin (Af.-AMA,)
- Allah uzun ömürler versin (Sv.-STİAT, Kr.-AKD,)=Uzun ömür dileyen duadır.
- Aslan beyim sen bin yaşa (Ant.-ADÜM I,)= Genel olarak bir iyilik yapana teşekkür etmek için kullanılan uzun ömür duasıdır.
- Evlâdınla binbir yaşa (Ay.-KBD,)=Kişinin çocuklarıyla beraber uzun bir şekilde yaşamasını isteyen duadır.
- Göğsünde ag tüy bite (Vn.-VD-II,)=Kişinin göğsündeki tüğler yaşlanınca ağaracağı için kişinin uzun yaşamasını isteyen duadır.
- Göğsünde ak kıllar bitsin (Gaz.-GaA-II,)=Bu dua da gönenme dileği de vardır (Gönenmek: Mutlu mesut hayat sürmek.).
- Göğsünüzde ak tüğler bite (Ml.-MİA,)=Kişinin çok yaşayıp, ihtiyar olmasını ve kıllarının ağarmasını dileyen duadır.
- Hayırlı ömürler versin (Es.-OTA,)=Kazasız belasız, sağlıklı bir şekilde uzunca yaşamayı dileyen duadır. Kişinin hayırlı bir ömür sürmesini dilemektedir. Eksilteli cümledir. Cümlenin başında “Allah” kelimesi olmalıdır.
- Nice bin seneler ola ömrün (Ayr.-DİAT,)
- Oğul yaşın uzun ola (Vn.-VD-II,)
- Onlara ömür bizlere kara kömür (Dz.-AAİÇE,)=3. kişiler için esprili şekilde söylenen uzun ömür duasıdır. Genel olarak masal vb. şeylerde kafiye tuttuğu için söylenen duadır.
- Ömrün bereketli olsun (Vn.-VD-II,)
- Ömrün çok olsun (To.-STİAT, Ay.-KBD,)=Uzun ömür dileyen duadır.

- Ömrün uzun ola (Vn.-VD-II,)
- Ömrün uzun ola, düğünün güzün ola (Gaz.-GaA-II,)
- Ömrün uzun olsun, düğünün güzün olsun (Ky.-AAİÇE, Vn.-VD-II,)= Genel olarak bir iyilik yapan veya herhangi bir durumda karşılaşılan küçük çocuklara ve evlenmemiş kimselere söylenen uzun ömür duasıdır.
- Ömrün uzun olsun, düğünün güzün olsun, bir oğlun bir kızın olsun (Ayb./Or.-AyA,)=Genel olarak bir iyilik yapan veya herhangi bir durumda karşılaşılan küçük çocuklara ve evlenmemiş kimselere söylenen uzun ömür duasıdır. Düğünün güzün olmasının sebebi ise güz ayında mahsullerin kaldırılıp satılmış olması ve güz ayında boş zamanın çok olmasındandır.
- Ömrün uzun, düğünün güzün olsun (Uş.-ÇK,)
- Ömrünüz uzun ola (Uş.-UİA,)
- Ömür bereketi ver (Af.-AMA,)
- Sağ olsun yerinde olsun (Gaz.-GaA-II,)=Sevilmekle beraber uzakta bulunması, birlikte hayat geçirmekten daha ziyade hoş giden bir yakın için söylenen duadır.
- Sakalı ağarasıca (Uş.-UİA,)=Kişinin uzun yıllar yaşayıp yaşlanmasını isteyen duadır.
- Sana ömür (Kah.-KMA,)=Ölen kişinin adı geçince, o kişinin öldüğünü ve geride kalanlara Allah'ın ömür vermesini isteyen duadır.
- Sen binler yaşa (Dz.-ADÜM I,)=Genel olarak bir iyilik yapana teşekkür etmek için kullanılan uzun ömür duasıdır.
- Size ömürler (Mt./İç.-SMSBYA,)= Ölen kişinin adı geçince, o kişinin öldüğünü ve geride kalanlara Allah'ın ömür vermesini isteyen duadır.
- Sular gibi ömrön ola (Vn.-VD-II,)=Kişinin ömrünün sular gibi uzun olmasını isteyen duadır.
- Sultan Sülüman gibi dünyaya hükmedesin (Vn.-VD-II,)=Sultan Süleyman gibi uzun yaşamayı isteyen duadır.
- Toprağınca yaşayasın (Gaz.-GaA-II,)=Bir kişinin ölen birine benzeyen yönü anlatılırken yaşayan kişiye yattığı toprağın tanelerinin sayısı kadar uzun ömür dileği (Örnek: Ömür toprağınca yaşasın aynı rahmetli nineciği gibi yerinde duramaz.).

- Yaşınız uzun ola (Ml.- MİA,)

2.1.24. Nasip, Kısmet, Talih ve Murada Ermek Üzerine Dualar

- Allah bana da nasip etsin (Ezm.-EİA,)= Kişinin herhangi bir yabancıya ya da sevdiklerine, tanıdıklarına nasip olan herhangi şeyin, kendisine de nasip olmasını isterken kullandığı duadır
- Allah cümlesine nasip etsin (Sv.-STİAT,)=Birine nasip olanın herkese nasip olmasını isteyen duadır.
- Allah gönlünün muradını versin (Af.-AMA,)
- Allah hayırlı kısmet nasip etsin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah herkese nasip etsin (To.-TİYA,)=Kişinin kendisine ya da sevdiklerine nasip olan şeyin, herkese nasip olmasını isterken kullandığı duadır.
- Allah kısmet etsin (Ed.-EİA,)=Çok istenilen veya olunca güzel olacağına inanılan durumların başımıza gelmesi için söylenen duadır. Genel olarak evlilik durumları için kullanılır.
- Allah kimseyi kendini bilmeze düşürmesin (Gaz.-AASFE,)= Kötü eş eline düşmemek için edilen duadır.
- Allah muradını versin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah muradını(zı) versin (Ys./Ar.-AİYİUKA, Erz.-ErA,)=Kişinin istediği tüm dileklerine kavuşmasını isteyen duadır.
- Allah muradlarında dileklerinde ne varsa versin (Uş.-ÇK,)
- Allah nasip eder, bizler gettüh gördüh inşallah sizler de görürsünüz (Şan.-UMA,)=Kişinin kendisine nasip (Hac gibi) olan iyi, güzel şeylerin, başkalarına da nasip olmasını isteyerek söylediği duadır.
- Allah nasip etsin (El.-KBAYA, Ezm.-ErA,)
- Allah nasip eylesin (Nğ.-OAAD,)
- Allah ne muradın varsa versin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah size de kısmet etsin (Dy.-DiA,)=Kişinin kendisine ya da sevdiklerine nasip olan iyi, güzel şeyin, başkalarına da nasip olmasını istediği duadır.
- Başınıza devlet kuşu konsun (Sm.-SOTEKS,)

- Darısı başıma (El.-HETİHH,)=Genel olarak evlenen mutlu olan çiftler gibi bekâr kişilerin kendisinin de evlenip mutlu olmasını isteyen veya başına iş, para vb. bir iyilik gelen kişiler gibi olmayı isteyerek söylenen duadır.
- Darısı başımıza (El.-HETİHH, Ant.-SOTEKS, Sv.-STİAT,)= Genel olarak evlenen mutlu olan çiftler gibi bekâr kişilerin kendisi ve sevdiklerinin de evlenip mutlu olmasını isteyen veya başına iş, para vb. bir iyilik gelen kişiler gibi olmayı isteyerek söylenen duadır.
- Darısı başınıza (Ant.-SOTEKS,)
- Darısı bizim başımıza (Ant.-SOTEKS,)
- Darısı bizlere (Kah.-GDİAT,)
- Darısı sizin de başınıza (El.-HETİHH,)
- Muradan eresin (Vn.-VD-II,)
- Muradın kabul olsun (Gm.-GKAYA,)=Kişinin isteklerinin kabul olması için edilen duadır.
- Muradın hasıl olsun (Gm.-GKAYA,)= Kişinin isteklerinin kabul olması için edilen duadır.
- Muradına mahsuduna eresin (Ml.-GDİAT,)
- Muradına tez gavuşasan (Vn.-VD-II,)
- Muradıyıza geçesiz (Şan.-UMA,)= Kişinin isteklerinin kabul olması için edilen duadır.
- Nasip eyle ya rabbi (Ks.-AAT,)=Nasip, kısmet üzerine isteklerin kabul olmasını dileyen duadır.
- Siz de muradınızı alınız (El.-KBAYA,)
- Ver muradımı yeri göğü yaradan (Dy.-AAİÇE,)=Kişinin Allah'tan, istediğini vermesi için söylediği duadır.
- Ya ver muradımı ya al canımı (Çr.-AAT,)=Kişinin sevdiğine, muradına kavuşamazsa Allah tarafından canının alınmasını isteyerek söylediği duadır.
- Yazın ak yüreğin pak olsun (Ala.-AFA,)

2.1.25. Okula Giden Çocuklar İçin Dualar

- Allah akıl baylığı versin (Sm.-SOTEKS,)
- Allah zihin açıklığı versin (Ala.-AFA, Ant.-SOTEKS,)
- Çeriğimize çocuğumuza zihin açıklığı ver (Gr.-GİYA,)

2.1.26. İyi Bir Gelecek ve Mutlu, Mesut Bir Yaşam Dileyen Dualar

- Ağzının tadı bozulmaya (Al.-AFA,)
- Akıbetin hayrola (Al.-AFA,)=Kişinin sonunun iyi olmasını dileyen duadır.
- Allah ağzının tadını bozmasın (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Allah bu günümüzü aratmasın (Kah.-KYA,)= Allah'ın bu günümüzden daha kötü günlerle karşılaştırmamasını isteyen duadır. "En kötü günün böyle olsun" kalıbıyla doğru orantılıdır.
- Allah güzellik versin (Nev.-NYA,)=Tüm her şeyin ömrümüzün sonuna kadar güzel olmasını dileyen duadır.
- Allah hayırlı günlere goya (El.-EYSV,)= (Goya: Koysun).
- Allah hoşnut etsin (Trk.-AAİBHK,)=Kişinin memnun olmasını, mutlu olmasını isteyen duadır.
- Allah o günleri göstere (Trk.-AAİBHK,)=Kişinin aklına gelen, hayalini kurduğu güzel günleri görmek için ettiği duadır.
- Allah sonunu hayır getire (Kah.-MMA,)
- Allah şen etsin (Kr.-AKD,)
- Allah yüzüne gülsün (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin emeklerinin karşılığını almasını, mutlu ve mesut bir geleceğe yönelmesini isteyen duadır.
- Allah yüzünü güldürsün (El.-EYSV,)
- Çalış da hocalar oku da paşalar ol (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin iyi bir gelecek sahibi olmasını isteyen duadır.
- Elin ayağın güle güle kavuşa (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin son nefesine kadar mutlu, mesut bir ömür sürmesini isteyen duadır.
- Evin şen olsun (To.-TİYA,)=Genel olarak yeni evlenen çiftlere söylenen bu dua, kişinin evinde mutlu, mesut bir hayat geçirmesini dilemektedir.

- Günün gözün hoş olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Güz almasına benzeyesen (Vn.-VD-II,)=Kişinin güz alması gibi gün görmesini isteyen duadır.
- İki gözüm güllere bölensesin (Isp.-ADÜM I,)=(Karışmak) Gül Isparta'nın simgesi konumundadır ve Ispartalı için büyük önem arz etmektedir. Güle bölünmek, her konuda mutlu mesut olmak anlamına gelmektedir. Her konuda mutlu olması istenen kişilere söylenen duadır.
- Üzün güle (Vn.-VD-II,)=(Üzün: Yüzün).
- Yüzün ak olsun (Kah.-GDİAT,)=Kişinin yüzünün hep gülmesini, mutlu, mesut olmasını isteyen duadır.
- Yüzün güle (Gaz.-GaA-II,)

2.1.27. Yeni Doğan Çocuklara Dualar

- Allah analı babalı büyütsün (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Allah analı babalı dört gözden ayırmasın (Ala.-AFA,)
- Allah dört gözden ayırmasın (Ant.-SOTEKS,)=Allah'ın çocuğu yetim ya da öksüz bırakmaması için söylenen duadır.
- Allah uzun ömür versin (Ant.-SOTEKS,)
- Analı babalı büyüdesin (Gaz.-GaA-II,)=Çocuk için anaya babaya dilenen uzun ömür duasıdır.
- Analı babalı büyüsün (Ant.-SOTEKS,)
- Başı devletli olsun (Ant.-SOTEKS,)=Talihi, bahtı açık olması istenen bebek için söylenir.
- Binası (sağlığı, yapısı) kuvvetli olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Gözünüz aydın (Ant.-SOTEKS,)
- Güle güle büyüdün (büyütsünler) (Ant.-SOTEKS,)
- Ömürlü hayırlı olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Vatana millete hayırlı olsun (Ant.-SOTEKS,)

2.1.28. Dini Yönden İyi Olmak Üzerine Dualar

- Allah iman gücü versin (To.-TİYA,)
- Allah imandan kurandan ayırmasın (Ant.-SOTEKS,)
- Bana günah işletme (Ezm.-EİA,)=Cümlelerin başında olması gereken “Allah’ım” terimi eksiktir. Kişi Allah’ın kendisini günahlardan uzak tutmasını istemektedir.
- Dinsiz gavur dine gel (Çr.-AAT,)=Dini yönden zayıf kişilerin dine dönmesini isteyen duadır.
- Evliyalar, enbiyalar, ehlullahlar hürmetine bize fırsat ver (Ezm.-EİA,)=Kişi Allah’ın kendisine, din büyüklerinin hürmetine yardımcı olmasını, istediği şeyi yapabilmeyi sağlamasını dilemektedir.
- Peygamber efendimizin ahlakıyla ahlaklandır (Af.-AMA,)=Kişinin iyi ahlaklı olması için edilen duadır.
- Son nefeste Allah kelimesi şadet nasip etsin (Vn.-VD-II,)=Kişinin son nefeste Kelime-i Şaadet getirebilmesini isteyen duadır.
- Ya rabbi imansıza iman ver (Kah.-KMA,)=İslam dinine göre iman sahibi olmak dinin tüm gereklerini yerine getirmektir. İmansız kişilerin iman sahibi olmalarını isteyen duadır.
- Ya rabbi merhametsize merhamet ver (Kah.-KMA)=Merhamet, vicdan ve iyilik dinin etkisindedir. Kötü kişilerin merhamet sahibi olması için edilen duadır.
- Yarabbi bizi peygamberimizin şefaatinde mahrum etme (Ezm.-EİA,)=Kişi Allah’ın kendisini peygamberimizin şefahtçi olacağı kişilerden eylemesini istemektedir.
- Yarabi benim amanatımı al kalbime tohanma (Şan.-UMA,)=Kişinin dini yönden kötü olmadan ölmeyi istediği duadır.
- Yasin, kuran, din, iman nasip et (Sam.-SOTEKS,)
- Yeşil donlu melekler arhan ola (Vn.-VD-II,)=Kişinin melekler tarafından kollanmasını isteyen duadır.

2.1.29. Hayır Dileyen Dualar

- Akıbeti hayrolsun (El.-GDİAT,)=Kişinin sonunun hayırlı, iyi olmasını isteyen duadır.
- Allah hayırlara tebdil eyliye (Gm.-GKAYA,)=Herhangi bir işin sonucunu, Allah'ın hayırlara çıkarmasını dileyen duadır.
- Allah hayırlı etsin (Tn.-TYAD,)=Tebrik etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah hayırlı sabahlar açsın (Ezm.-ErA,)=Sabahın hayırlı, güzel başlamasını, güneşin güzel açmasını dileyen duadır.
- Allah hayırlı tarafımızı göstere inşallah (Nş.-NYA,)=Kişi için hayırlı taraf nereyse, Allah'ın o tarafı göstermesini dileyen duadır.
- Allah ne taraf hayırlıysa oraya döndürsün (Nş.-NYA,)=En hayırlı olanın neresiyse, kişinin oraya yönelmesini dileyen duadır.
- Allah sán háyr vere (Dy.-DiA,)=Allah'ın kişiye her şeyde hayır vermesini dileyen duadır.
- Başına hayır gele (Gaz.-GaA-II,)=Allah hayır versin anlamına gelen duadır.
- Hakkında hayırlısı (Kr.-AKD,)=Kişinin akıbetinin iyi olması için söylenen duadır.
- Hayıllısını versin (Kah.-KYA,)= “Allah hayırlısını versin” anlamına gelen duadır.
- Hayır olsun (Ezm.-EİA,)=Herhangi bir olumsuz durumu anlatan kişilere, rüya görene vb. durumdakilere söylenen kalıp sözdür.
- Hayırdır inşallah (El.-KBAYA,) Herhangi bir durumun sonunda hayır olmasını dileyen kalıp söz.
- Hayırlara vesile olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Hayırlı olsun (To.-TİYA,)=Herhangi yeni bir mal alana, evlenen, nişanlanan vb. geleceğe yönelik yeni bir işe başlayan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Hayırlı ölüm nasip et (Ant.-SOTEKS,)
- Hayırlı yollara giresin (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin iyi güzel yerlere ulaşmasını isteyen duadır.
- Hayırlısı (Mt./İç.-SMSBYA,)=Herhangi yapılan bir işin sonucunun iyi olması için söylenen kalıp sözdür.

- Hayrola (Ezm.-EİA, Kr.-DİAT,)=Her hangi derdi, sıkıntısı olan kişi derdini anlattığında, belli ettiğinde veya herhangi bir durum karşısında “Ne olmuş” anlamında soru gibi kullanılan kalıp sözdür.
- Paradan hayır gör (Af.-AMA,)=Alışverişlerde bir şey satana söylenen duadır.

2.1.30. Ulu Kişiler Tarafından Korunmak ve Onların Yoldaşlığını Kazanmak Üzerine Dualar

- Allah cümlemize Hazreti Hızır’ı yetiştire (Gaz.-GDİAT,)
- Allah yoldaşın olsun (Uş.-UİA,)
- Erenlere evliyalara komşu ol (Ant.-SOTEKS,)=Erenlerin, evliyaların kişiye çok yakın olmasını, komşusu gibi onu gözetmesini isteyen duadır.
- Hazreti Ali arhanda olsun (Vn.-VD-II,)
- Hızır yardımcın ola (Vn.-VD-II,)
- Hızır yetişir inşallah (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi başı sıkışan, dara düşen kişilere söylenen duadır.
- Hızır yoldaşın olsun (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir yere gidene Hızır Aleyssalam’ın yoldaş olmasını isteyen duadır.
- Seni Hızır ganadında sahlaya (Vn.-VD-II,)=(Ganadında: Kanadında, Sahlaya: Saklasın).
- Şih Abdurrahman Baba yardımcın ola (Vn.-VD-II,)= (Şih Abdurrahman Baba: Bir din büyüğü).

2.1.31. Cin, Peri ve Şeytan’dan Korunmak Üzerine Dualar

- Allah kafderin şerrinden korusun (El.-EYSV,)=(Kafder: Cadı, uğursuz, bunak, çirkin).
- Allah şeytan sırlarından düşman şerlerinden korusun (Uş.-ÇK,)
- Cehennem narından, şeytanın şerrinden sana sığındım (Ant.-SOTEKS,)
- İyi saatte olsunlar (Trk.-SOTEKS, Aln.-AFA,)

- Şeytanın şerrinden emin olasan (Vn.-VD-II,)

2.1.32. Allah'ın Rahmetine Kavuşma Üzerine Dualar

- Allah rahmet bereketi versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah'ın rahmeti üzerinize olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Bize rahmet et ya rab (Şan.-UMA,)=Kişinin iyilik, güzellik bekleyerek, kendisine Allah'ın acımasını isteyerek söylediği duadır.

2.1.33. Bela ve Kazadan Korunmak Üzerine Dualar

- Allah acıya (Gm.-GKAYA,)=Herhangi olumsuz durumlardan kurtulmak için söylenen duadır.
- Allah beladan kazadan korusun (Uş.-ÇK,)
- Allah elimizden dilimizden kaza çıkarmaya (Gaz.-GaA-II,)
- Allah gafılın kadadan esirgeye (saklaya) (Gaz.-GaA-II,)=Allah bilinmeden görünmeden ansızın gelen kazalardan korusun anlamında duadır.
- Allah gayıra (Gm.-GKAYA,)=Herhangi kaza, bela vb. tüm olumsuz durumlara karşı, Allah'ın koruyucu olmasını dileyen duadır.
- Allah getirtmesin (Şan.-UMA,)=Allah'ın her türlü kaza, bela, hastalık vb. olumsuzluklardan kişiyi koruması için söylenen duadır.
- Allah görünmez kazalardan belalardan saklasın (Ant.-SOTEKS,)
- Allah göstermesin (Tn.-TYAD, Kah.-KMA,)=Herhangi kaza bela, hiçbir kötü durum görmemek üzerine söylenen kalıp sözdür.
- Allah kaza bela göstermesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah kazadan beladan saklasın (Trk.-AAİBHK,)
- Allah kendini bilmeze düşürmeye (Gaz.-GaA-II,)=Allah kendini bilmez kötü insanla bir işe girişmekten veya hayat arkadaşı olmaktan esirgesin anlamında duadır. Özellikle hayat kötü hayat arkadaşına düşmemek için söylenir.

- Allah muhafaza (Nş.-NYA,)=Allah'ın herhangi kaza, bela vb. tüm kötü durumlardan korumasını, kişiyi bu kötülöklere karşı muhafaza etmesini dileyen duadır. Eksiltili cümledir. Cümlenin yüklemi eksiktir. Cümlenin sonunda "etsin" kelimesi olmalıdır.
- Allah muhafaza etsin (Şan.-UMA,)
- Allah sana gadagayıp vermesin (El.-EYSV,)= (Gadagayıp: Görölmez, umulmaz kaza).
- Allah verme (To.-TİYA,)=Herhangi kötü, olumsuz, sonunda kişiye zarar verecek durum ve olaylardan korunmak için söylenen duadır.
- Allah vermesin (Gm.-GKAYA,)= Herhangi kötü, olumsuz, sonunda kişiye zarar verecek durum ve olaylardan korunmak için söylenen duadır
- Kadan dağlara gide (Gaz.-GaA-II,)=Kişiyeye gelecek kazanın uzak olmasını, dağlara gitmesini ve kişinin kaza, bela görmemesini isteyen duadır (Kada: Kaza).

2.1.34. Utanç Verici Durumlardan Korunmak İçin Dualar

- Allah elin diline düşürmesin (Kah.-MMA,)
- Allah kimsenin yüzünün karasını yüzünü vurdurmasın (Sm.-SOTEKS,)
- Allah kimseyeye yüz gızdırmasın (Ala.-AFA,)=Kişinin utanılacak bir şey yapıp, yüzünün kızarmamasını isteyen duadır.
- Allah utandırmasın (Sv.-STİAT,)=Her işin yolunda gitmesi için, utanmamak için söylenen duadır.
- Allah'ım sen hatadan esirge (Sv.-STİAT,)=Herhangi hata yapmamak, utanmamak, kötü duruma düşmemek üzere söylenen duadır.
- Başınız eğilmesin (Ant.-SOTEKS,)
- Yüzün ak olsun (Kah.-GDİAT,)=Yukarıda mutlu, mesut olmak kısmında da yazdığımız bu dua utanç verici durumlarla karşılaşmamak için de kullanılır.

2.1.35. Evlenenler İçin Dualar

- Allah bahtından güldürsün (Ant.-SOTEKS,)=Evlenen genç kızlara edilen duadır. Kişinin evlilikte sorun yaşamamasını, çok mutlu olmasını dileyen duadır.
- Allah başaca sevindire (Gaz.-GaA-II,)=Sonuna kadar mutlu mesut yaşarsınız inşallah anlamında yeni evlenenlere söylenen duadır.
- Allah başını bozmaya (Gaz.-GaA-II,)=Evli genç kadınlara kocalarıyla beraber ömür sürmeleri için başlarındaki süs ve çiçek bozulmaması için edilen duadır.
- Allah bir yastıkta kocatsın (Ant.-SOKTEKS, El.-EYSV, Ala.-AFA,)
- Allah hayırlı etsin (Tn.-TYAD,)=Evliliklerin hayırlı sonuçlara neden olmasını dileyen kalıp sözdür.
- Allah hayırlı geçim versin (Es.-EİMİYA,)
- Allah hayırlı uğurlu etsin (To.-TİYA,)= Yeni evlenen çiftin evliliğinin hayırlı olmasını ve evlenenlere uğur getirmesini dileyen duadır.
- Allah heyirli etsin (Kr.-KİA,)= (Heyirli: Hayırlı).
- Allah mesut bahtiyar etsin (Sam.-SOTEKS,)
- Allah mesut etsin (Es.-EİMİYA,)
- Allah tamamına erdirsin (El.-EYSV,)=Kişinin evliliğinin sonuna kadar devam etmesini isteyen duadır.
- Başa sürer inşallah (Gaz.-GaA-II,)= “Allah başaca sevindire” duasıyla aynı anlama gelmektedir (Düğünlerde, hizmet eden ve ortalığı şenlendiren kişilerin, sık sık yüksek sesle ‘Maşallah, başa sürer inşallah’ diye bağırdıkları söylenmektedir.).
- Bir yastıkta kocayın (Ala.-AFA,)
- Evin şen olsun (To.-TİYA, Sv.-STİAT,)=Yeni evlenen çiftlerin evlerinde mutlu olmasını dileyen duadır. Genel olarak yeni evlenen genç kızlara söylenir.
- Gelmen kutlu olsun dilin datlı olsun (Os.-AOİA II,)=Evlenerek koca evine gelen genç kızların evliliğini tebrik etmek ve geldikleri evde tatlı dilli olmalarını nasihatlamak için söylenen duadır.
- Gızım kınan kutlu olsun, vardığın yerlerde dilin tatlı olsun (İz.-ADÜM I,)=Düğününde kınası yakılan ve baba ocağından ayrılacak olan genç kızlara nasihat ve tebrik etme gibi kullanılan duadır.

- Güle güle geçin (Af.-AMA,)=Kişinin evlendiği kişiyle mutlu, mesut şekilde geçinmesini isteyen duadır.
- Hayırlı geçim versin (Es.-OTA,)=Genel olarak yeni evlenen çiftler için kullanılan, çiftlerin mutlu, huzurlu şekilde geçinmesini dileyen duadır. Eksilteli cümledir. Cümlenin başında “Allah” kelimesi olmalıdır.
- Hayırlı uğurlu etsin (To.-TİYA,)=Yeni evlenen çiftin evliliğinin hayırlı olmasını ve evlenenlere uğur getirmesini dileyen duadır. Cümlenin özne kısmında “Allah” terimi eksiktir.
- Hayırlı uğurlu olsun (El.-EYSV, Es.-EİMİYA,)
- Kınan kutlu olsun, ağzın datlı olsun (Krş.-KYA,)=Gelinlere edilen duadır.
- Koça yaşıyasınız (Gaz.-GaA-II,)=Yeni evlenenlerin birbirlerini kucaklamış olarak ömür sürmesini isteyen duadır (Koça: Kucaklamak).
- Koşa yaşıyasınız (Gaz.-GaA-II,)= “Çiftiniz ayrılmasın” anlamına gelmektedir. Kar kocanın birlikte ömür sürmesini isteyen duadır (Koşa: Çift, Yeni evlenenler için.).
- Mutluluklar dileriz (Ant.-SOTEKS,)

2.1.36. Evlenecekler İçin Dualar

- Ak gelinler alasin (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin her yönüyle yüzü ak, iyi bir gelin almasını isteyen duadır.
- Allah al duvaklı gelinler nasip etsin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah gıymat bilene düşürsün (Kah.-MMA,)= (Gıymat: Kıymet).
- Allah ocağına hayırlısını nasip etsin (Sam.-SOTEKS,)
- Allah seni iyi gelinliğe versin (Es.-EİMİYA,)=Allah’ın kişiye iyi bir gelin nasip etmesini isteyen duadır.
- Helal süt emmişe rasliyasan balam (Vn.-VD-II,)=Kişinin helal süt emmiş biriyle evlenmesini isteyen duadır.
- Melaikler toycun olsun (Vn.-AİAD,)= Kişinin düğünün melekler tarafından yapılmasını dileyen duadır (Melaikler: Melekler, Toycun: Düğüncün,).

- Odu ocağı küllenesice (Ala.-AFA,)=Kişinin evlenmesini yuva sahibi olmasını isteyen duadır.
- Odu ocağı sönmeyesice (Ala.-AFA,)

2.1.37. Dert ve Sıkıntı Görmemek Üzerine Dualar

- Allah bu günümüzden geri koymasın (Nş.-NYA,)=Kişinin bu gününden memnun olduğunu ve bu gününden daha kötü günler görmemek üzerine, dert, tasa, kaza, bela vb. hiçbir kötü durum görmemek üzerine edilen duadır.
- Allah bundan aşşa düşürmesin (Os.-AOİA II,)= Kişinin iyi ya da kötü içinde bulunduğu durumdan memnun olduğunu ve durumlardan daha kötü durumlara düşmemek üzerine ettiği duadır. (Aşşa: aşağıya).
- Allah can sıkıntısı vermesin (Ala.-AFA,)
- Allah dert tasa vermesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah dert verip derman aratmasın (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin dert bulmamasını ve bu dertten nasıl kurtulurum diye de uğraşmamasını isteyen duadır.
- Allah dertten kurtarsın (Ezm.-EİA,)=Dert, acı, sıkıntı çeken insanlara söylenen duadır. Bazen çok hasta olan, yatalak, felçli zor durumda olarak sürekli acı çeken insanlara da ölerек kurtulmaları anlamında söylendiği görülmektedir.
- Allah elem keder vermesin (Isp.-SOTEKS, Aln.-AFA,)
- Allah geçmez gün vermesin (Ala.-AFA,)
- Allah kimseyi ögeyi ana eline pırahmıya (Gmş.-GKAYA,)=Hiçbir çocuğun üvey anne eline kalmaması için söylenen duadır.
- Allah tasanı duyurmasın (Ay.-KBD,)=Kişinin dert sıkıntı çekmemesini isteyen duadır.
- Allah zeval vermesin (Kr.-KİA,)
- Dert bela görmeyesin (Es.-AİAD,)
- Dert görmiyesin (Gaz.-GaA-II,)
- Elin gözün dert görmiye (Vn.-VD-II,)

2.1.38. Askere Gidenler İçin Dualar

- Allah guvet versin (Kr.-KİA,)=Düşmanlarla savaşıyan askerlerin güçlü kalabilmesi için söylenen duadır. Bedeniyle bir iş yapan veya birine herhangi bir iyilik yapan kişi için de söylenir. (Guvet: Kuvvet).
- Allah kavuştursun (Es.-OTA,)=Askere gidenlerin yanında, hapse düşenlere, gurbete gidenlere yani birbirinden ayrı kalanlara kavuşmaları için söylenen duadır.
- Allah kör kurşunlardan korusun.
- Hayırlı teskereler (Trk.-SOTEKS,)=Askere gidenin kişinin hayırlı bir şekilde sağ salim askerliği bitirmesini ve bitirdiğine dair teskeresini alıp evine dönmesini isteyen duadır.
- Kılıcı keskin olsun (Kr.-KİA,)=Askerlerin silahları için söylenen duadır. Herhangi bir işe girişecek kişinin başarılı olması için de söylenir.

2.1.39. Açlıktan ve Fakirlikten Korunmak Üzerine Dualar

- Allah açlıkla terbiye etmesin (Ala.-AFA,)
- Allah açlınan terbiye etmesin (Kah.-MA,)= (Açlınan: Açlık ile).
- Allah fakir etmesin (Kr.-AKD,)
- Allah fakirlik göstermesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah kimseyi açlıkla terbiye etmesin (Ezm.-EİA, Ala.-AFA,)=Çok acıkan kişilerin yemek yeyince söylediği duadır.

2.1.40. Bir İyilik Yapana Teşekkür Etmek İçin Kullanılan Dualar

- Allah bin kere razı olsun (Zn.-ZBKİA,)=Kişi yapılan iyilik karşısında o kadar mutlu olur ki, bu mutluluğunu iyilik yapan kişiden Allah'ın razı olmasını ister. Bu iyi dilek yapılan iyiliğin kişiyi ne kadar mutlu ettiğinin derecesine göre böyle abartılı şekilde teşekkür edilmesine sebep olmaktadır.

- Allah cümlenizden razı olsun (Ezm.-EİA,)= Herhangi bir iyilik karşısında, mutlu olunan durum karşısında bu iyilik ve mutluluğa neden olan kişilerin hepsine teşekkür etmek için kullanılan duadır.
- Allah eksik etmiye (Dy.-DiA,)=Yaptıklarıyla teşekkürü hak eden kimselerin, eksik olmamasını, uzun süre varlığını sürdürmesini isteyen duadır.
- Allah eksik etmesin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah eksikliğini göstermesin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah ırazı olsun (Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II,)= Herhangi bir iyilik karşısında, mutlu olunan durum karşısında bu iyilik ve mutluluğa neden olan kişilere teşekkür etmek için kullanılan duadır. “Allah razı olsun” duasının yöreye has kullanım biçimidir.
- Allah ırazı ossun (Kah.-KYA,)
- Allah kuvvet vere (Ml.-MİA,)=Herhangi bir iyilik yapana Allah’ın güç kuvvet vermesini dileyen duadır.
- Allah peygamber razı olsun (Ada.-AOİA-II,)
- Allah peyhamber senden rázi ola (Dy.-DiA,)= Kişi yapılan iyilik karşısında o kadar mutlu olmaktadır ki, Allah ve peygamberin de iyiliği yapan kişiden razı olmasını istediği duadır.
- Allah rázi ola (Dy.-DiA,)= Herhangi bir iyilik karşısında, mutlu olunan durum karşısında bu iyilik ve mutluluğa neden olan kişilere teşekkür etmek için kullanılan duadır. Genel dilde ve bölge ağızlarında teşekkür etmek için kullanılan kalıp sözün yöreye has biçimidir.
- Allah razı olsun (Dy.-DİÇÇYA, Uş.-ÇK, Zn.-ZBKİA, Ed.-EİA, Nş.-NYA, Ml.-MİA, Ayb./Or.-AyA, Kah.-KMA, Mğ.-MuA, Şan.-UMA, Ezm.-EİA, Rz.-RİA, Vn.-AİAD, Af.-AMA, Krş.-KYA, Kah.-MMA, Gr.-GİYA,)=Herhangi bir iyilik karşısında, mutlu olunan durum karşısında bu iyilik ve mutluluğa neden olan kişilere teşekkür etmek için kullanılan duadır. Genel dilde ve bölge ağızlarında teşekkür etmek için kullanılan yaygın bir kalıp sözdür.
- Allah rázi olsun (Dy.-DiA,)= Herhangi bir iyilik karşısında, mutlu olunan durum karşısında bu iyilik ve mutluluğa neden olan kişilere teşekkür etmek için kullanılan duadır. Bölge ağızlarında teşekkür etmek için kullanılan kalıp sözün yöreye has biçimidir.

- Allah senden gani gani razı olsun (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah senden razı olsun (Ay.-GBAA, Ezm.-ErA, Ml.-AAİÇE, Gr.-GİYA,)= Genel dilde ve bölge ağızlarında teşekkür etmek için kullanılan yaygın bir kalıp sözdür.
- Allah sizden razı olsun (Sv.-STİAT,)
- Allah tuttuğunuzu kolay getirsin (Ant.-SOTEKS,)
- Babam sağolsun (El.-GDİAT,)
- Babana rahmet (Kar.-DİAT,)
- Bin yaşayasın (Ant.-SOTEKS,)= “Hay yaşayasın” ile aynı anlamdadır.
- Canın sağolsun (Os.-AOİA II, Kah.-GDİAT, Ada.-AOİA-II,)=Kişinin istediği herhangi bir şeyin olmaması durumunda, isteği yerine getiremeyen kişiye “Olsun, senin canından önemli değil” anlamında söylenen kalıp sözdür.
- Cümle sağolsun (Ezm.-EİA,)=Herhangi bir iyilik yapan kişilerin hepsine toptan teşekkür etmek için kullanılan duadır.
- Dedene rahmet (Kar.-DİAT,)
- Eksik olma (Vn.-VD-II,)
- Eksik olma (Gaz.-GDİAT,)
- Hay yaşayasın (Ant.-SOTEKS,)=Beklenen bir işi veya umulan bir iyiliği yapan kişiye söylenen duadır.
- Hayır hasanetini gör (Ala.-AFA,)=Yapılan bir iyiliğin karşılıksız kalmamasını isteyen duadır.
- Naha Allah senden razı olsun (Sn./Ba.-SDDİ,)
- Ömrünüze bereket (Ant.-SOTEKS,)
- Sağol (Dy.-DiA, Şan.-UMA,)
- Sağ olun (Ml. – MİA)
- Sağol (El.-KBAYA, Isp.-ADÜM II, Ayb./Or.- AyA, Ezm.-ErA, Ezm.-EİA, El.-EYSV, Vn.-AİAD, Ada.-AOİA-II, Kar.-DİAT, Gr.-GİYA,)
- Sağol, Varol (Ed.-EİA,)
- Sağolasan (Kr.-KİA, Ala.-AFA,)
- Sağolasın (Dy.-DİÇÇYA, El.-KBAYA, Sv.-STİAT,)
- Sağolasınız (Ezm.-EİA,)

- Saĝolsun (Isp.-ADÜM II, Os.-AOİA II,)
- Saol (Kah.-KYA,)= (Saol: Saĝol)
- Saolasın (Kah.-KYA,)
- Saul (Kah.-KYA,)= (Saul: Saĝol)
- Savıl (Kah.-KYA,)= (Savıl: Saĝol)
- Savul (Kah.-KYA,)= (Savul: Saĝol)
- Selam gönderen saĝ olsun; selam getirenin iki yüzü aĝ olsun (Gaz.-GaA-II,)=Uzakta bulunan bir kimseden selam getiren kişiye teşekkür etmek için söylenen duadır.

2.1.41. Kötü Yollardan Kurtulmak İçin Yapılan Dualar

- Allah doğru yolu bulmayı nasip etsin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah ıslah etsin (Rz.-RİA, Uş.-UİA,)=Kötü yoldaki kişinin doğru yolu bulması için söylenen duadır.
- Allah iyi yola getirsin (Isp.-SOTEKS,)
- Allah kurtarsın (Kr.-AKD,)=Başına herhangi kötü bir iş gelene, kötü bir olayla karşılaşana veya hapse girene söylenen duadır.

2.1.42. Baht Açıklığı Üzerine Dualar

- Allah çirkinler bahtı versin (Gaz.-GaA-II,)=Çirkin kızlar hep iyi bahta kavuşurlar. Allah bütün kızlara böyle iyi baht versin anlamında duadır.
- Bahtın açık olsun (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Bahtın ak olsun (Sm.-SOKTEKS,)
- Uĝurun açık olsun (Vn.-VD-II,)=Kişinin talihinin açık olmasını isteyen duadır.
- Yüzün ak olsun (To.-STİAT,)=Kişinin yüzünün ak, bahtının açık olmasını, utanç verici durumlarla karşılaşmamasını ve mutlu, mesut olmasını isteyen duadır.

2.1.43. Günahların Affi İçin Dualar

- Allah'ım günahlarımı bağışla (Vn.-AİAD,)
- Günahlarımdan sana sığındım ya rabbi (Ant.-SOTEKS,)
- Günahlarımı affet (Ant.-SOTEKS,)
- Ya rabbi şu cenazenin günahını affet (Ml.-MİA,)=Ölen kişilerin günahlarının af olmasını isteyen duadır.

2.1.44. Kötü Yollara Düşmemek Üzerine Dualar

- Allah düşürmesin (Ayb./Or.-AyA,)=Kötü yollara düşmemek, kimseye muhtaç olmamak vb. durumlarla karşılaşmamak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah kimseyi gördüğünden ayırmasın (Gm.-GKAYA,)=Hiç kimsenin doğru, güzel olarak öğrendiği yoldan, başka kötü yollara sapmaması için söylenen duadır.
- Allah'ım kötü yola sevk etmesin (Ant.-SOTEKS,)
- Hayırlı yollara götürsün (Isp.-SOTEKS,)

2.1.45. Komşu ve Akrabalar İçin Dualar

- Allah'ım komşularıma da çok versin (Isp.-SOTEKS,)
- Konumu komşumu da Allah kötü yola sevk etmesin (Ant.-SOTEKS,)

2.1.46. Eski Kötü Mutsuz Günleri Bir Daha Görmemek Üzerine Dualar

- Allah bir daha göstermesin (Sam.-SOTEKS,)
- Allah eski durumları göstermesin (To.-TİYA,)=Geçmişteki kötü, olumsuz durumları bir daha görmemek üzerine söylenen duadır.

- Allah gine göstermesin (Af.-AMA,)= (Gine: Yine).
- Allah o günleri göstermesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah o günleri kimseye vermesin (Dy.-DİÇÇYA,)

2.1.47. Çocuk Sahibi Olmayanlara Yapılan Dualar

- Allah hayırlı evlât, hayırlı devlet vere (Gaz.-GaA-II,)
- Allah oğul uşak sahibi etsin (İsp.-SOTEKS,)
- Allah'ım bir oğlan ver (Kah.-GDİAT,)
- Baharlı, yazlı, gelinli, kızlı olasın (Uş.-UİA,)Kişinin neslinin artması üzerine duadır.
- Bir budakların bin budak olsun (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin soyunun artmasını, çocuk sahibi olmasını isteyen duadır.
- Dallanıp budaklanasın (Sam.-SOTEKS,)
- İyili ağırşaklı gızın olsun (Es.-AİAD,)
- Kızınla oba ol, oğlunla köy ol (Ay.-KBD,)=Kişinin soyunun devam etmesini isteyen duadır.
- Mevlam hayırlı evlatlar ver (Kah.-GDİAT,)
- Oğlunla oba olasın kızınla komşu olasın (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin evlatlarının olmasını ve evlenen evlatlarının uzak yerlere gitmemelerini isteyen duadır. Kişinin evlatlarıyla soyunun artmasını ve ayrılık acısı çekmemesini isteyen duadır.
- Oğlunla oğulasın kızınla mahalle olasın (Uş.-UİA,)=Kişinin soyunun artması üzerine söylenen duadır.
- Oklu yaylı oğlun olsun (Es.-AİAD,)
- Zürriyetin çok ola (Uş.-UİA,)=Kişinin çocuğunun olmasını, soyunun artmasını isteyen duadır.

2.1.48. Genç Kızlara Evlilik Üzerine Edilen Dualar

- Al kınalar yakınasın (Isp.-SOTEKS,)
- Allı duvaklı gelin olasın (Isp.-SOTEKS,)
- Başında mumlar yanasın (Yz.-AASFE,)=Evlenen kızın kına gecesinde başında mumlar yakıldığı için, genç kızların evlenmesini isteyen duadır.
- Efendiye varasın (Ant.-SOTEKS,)=Kızın her yönden iyi birisiyle evlenmesini isteyen duadır.
- Hayırlı kapılar açıla (Gaz.-GaA-II,)=Gelinlik çağındaki kızlara, kendisini mutlu edecek isteklilerin çıkmasını isteyen duadır.
- Hayırlı kapılara düşesin (Gaz.-GaA-II,)=Gelin olacak kızın, kendisini mutlu edecek bir aileye gelin gitmesini isteyen duadır.
- Hayırlı ocaklara nasip olasın (Ala.-AFA,)
- Kızım Allah sana (seni) ocağı küllü, körüğü kirlı yer (yere) nasip etsin (Gaz.-GaA-II,)=Kızın zengin ve konuksever bir aileye gelin olmasını isteyen duadır.

2.1.49. Beddua Gibi Söylenen Dualar

- Allah (senin) iyiliğini versin (İz.-GBAA, Ezm.-ErA,)=Yaptığı küçük bir olumsuzluk sonucunda kızılmayan, çok sevildiği için beddua da edilemeyen kişilere söylenen duadır.
- Allah belasını vermesin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah canın almıya (Ezm.-ErA,)=Yaptığı küçük bir olumsuzluk sonucunda kızılmayan, çok sevildiği için beddua da edilemeyen kişilere söylenen duadır
- Allah canını almasın (Trk.-AAİBHK,)
- Allah cezanı vermesin (Trk.-AAİBHK,)
- Gözleri kör olmayasica.(Kü.-AASFE,)=
- Gözü kör olmayasica (Ant.-SOTEKS,)
- Kahrolmayasica (Af.-AMA,)
- Ölmeyesice (El.-EYSV,)

2.1.50. Bir Yere Gidenin Geride Kalanlara Ettiği Dualar

- Allah ısmaladığ (Mt./İç.-SMSBYA,)=Herhangi bir nedenden dolayı bir yere gidenin geride kalanlara söylediği duadır.
- Allah'a emanet ediyorum (Ys./Ar.-AİYYİUKA,)=Çok sevilen, kimseye emanet edilemeyen değerli kişilere söylenen duadır.
- Allah'a emanet ol (Kr.-AKD, Ala.-AFA,)
- Allah'a ısmarladık (Rz.-RİA, Kr.-AKD,)
- Allah'a ısmarlamışam (Şan.-UMA,)= Herhangi bir nedenden dolayı bir yere gidenin geride kalanlara söylediği duadır.
- Allahısmarladık (Ed.-EİA, Tn.-TYAD, Nş.-NYA, Ezm.-ErA, Mğ.-MuA, Gm.-GKAYA, Ks.-AASFE, Ezm.-EiA, Ezm.-EİA, Sv.-STİAT, Gaz.-GDİAT, Bol.-AİAD, Uş.-UİA, Ezc.-EYA, Ada.-AOİA II, Ard.-DİAT,)= Herhangi bir nedenden dolayı bir yere gidenin geride kalanlara söylediği duadır.
- Hoşça kalın (El.-KBAYA, Rz.-RİA,)
- Sağlığınan kalasınız (Ayr.-DİAT,)

2.1.51. Bekâr Erkeklere Edilen Dualar

- Al başlı gelinler al (Ay.-KBD,)
- Al kınalı parmak tutasın (Ant.-SOTEKS,)
- Allah helal süt emmişi nasip etsin (Ala.-AFA,)
- Allah kişi kızını nasip eyleye (Gaz.-GaA-II,)=Allah namuslu, terbiyeli bir kızla evlenmek nasip etsin anlamında duadır.
- Allah ocağını yakandan etsin (Ala.-AFA,)=Kişinin alacağı kızın evini geçindirebilmesini, aile birliğini devam ettirebilmesini isteyen duadır.
- Allah sana kara kaşlı kara gözlü gelin nasip etsin (Ay.-KBD,)=Bu dua nasip kısmet üzerine ailelere de söylenir. Kara kaş, kara göz güzeller için kullanılan bir tabirdir. Bu yüzden kişinin güzel bir kızla evlenmesini isteyen duadır.
- Huyu husu, südü sümüğü pâk nasip eyleye (Gaz.-GaA-II,)=Evlenecek delikanlıya huyu güzel, soyu temiz bir kızın nasip olmasını dileyen duadır.

2.1.52. Tebrik Etmek İçin Kullanılan Dualar

- Gözlerin aydın (Mğ.-MuA,)
- Gözün aydın (Mğ.-MuA, Krs.-KİA,)=Herhangi iyi, güzel bir haberden sonra kişiyi tebrik etmek için kullanılan kalıp sözdür. Cümlenin yüklemine yer alan “olsun” kelimesi eksiktir.
- Gözünüz aydın olsun (Kr.-KİA,)
- Hayırlı ola (Ml.-MİA,)=Çocuğu olanlara veya kutlanması, tebrik edilmesi gereken kişilere söylenen duadır.
- Hayırlı olsun (Ala.-AFA,)
- Hayırlı olsun (Ml.-MİA, Kah.-KMA, To.-TİYA,)

2.1.53. Takdir Edilip Beğenilen Kişiler İçin Dualar

- Ahiret kardeşim olası (Dy. DİÇÇYA,)
- Analar doğuramaz sen gibi aslan (Ks.-AAİÇE,)
- Anam bacım olsun (Dy.-DİÇÇYA,)
- Bacım olsun (Dy.-DİÇÇYA,)
- Can gurban eylerem (Bt.-AASFE,)
- Canım kurban olsun (El.-KBAYA, Mn.-ADÜM I,)=Yaptıklarıyla, hareketleriyle beğenilmeyi, takdir edilmeyi hak eden kişilere söylenen duadır.
- Cennet hatunusun (Ant.-SOTEKS,)
- Dünya ahret bacım olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Dünya ahret bacımsın (Sv.-STİAT,)
- Dünya ahret kardeşim olsun (Ala.-AFA,)
- Gurban olduğum (Os.-AOİA II, Yz.-AASFE,)
- Gurban olum (Kah.-KYA,)= “Gurban olduğum” anlamına gelmektedir.
- Hayranım sana (Gaz.-GaA-II,)=Kurban olayım anlamına gelmektedir.

- Helal olsun (Ys./Ar.-AİYİUKA, Kr.-AKD,)=Yaptığı iyi, güzel işlerle veya düzgün iyi yönüyle, karakterli hareketi vb. yönleriyle takdir edilen kişilere söylenen duadır.
- Helal sana (Mğ.-MuA,)
- Her ana senin gibi aslan doğuramaz (Ant.-SOTEKS,)
- Kurban oladım (Şan.-UMA,)
- Kurban olam senin ağzına (Bt.-AAİÇE,)=Ağzıyla, söyledikleriyle kişinin lehine davranışta bulunana söylenen kalıp sözdür.
- Kurban olayım (Şan.-AAİÇE,)=Beğenilip, takdir edilen kişiye söylenen kalıp sözdür.
- Kurban olduğum (To.-TİYA,)
- Kurban olum (Dy.-DiA,)=Yaptıklarıyla takdir toplayan kişiye söylenen kalıp sözdür.
- Kurban olurum (To.-TİYA,)
- Kurban olurum sana (Ant.-SOTEKS, Sv.-STİAT,)
- Kurbanın olayım (Şan.-AAİÇE,)=Beğenilip, takdir edilen kişiye söylenen kalıp sözdür.

2.1.54. Dini Bir Görevi Yerine Getirene Söylenen Dualar

- Allah kabul etsin (El.-KBAYA, Es.-OTA, Dy.-DiA, Trk.-AAİBHK,) =Namaz kılmak, oruç tutmak, mevlit yemeği vermek gibi vb. dini görevleri yerine getirene söylenen duadır.
- Ölmüşlerinin canına değsin (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin yaptığı hayrın kabul olmasını, yedirdiği yemeğin ölmüşlerinin ruhuna varmasını, ona hayır götürmesini isteyen duadır. Genel olarak herhangi bir evde yemek yeyip, su içince de söylenir.
- Ölünün canına değsin (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin yaptığı hayrın kabul olmasını, geçmişinin ruhuna varmasını isteyen duadır (Allah rızası için mevlütlerde veya hayrat için verilen yemekten sonra yemek yiyenlerin, yemek sahibine ettikleri duadır.).

- Ruhuna varsın (Ant.-SOTEKS,)=Ölmüş bir yakını için mevlüt okutan, yemek veren, çocuklara yiyecek bir şey dağıtan kişiye söylenen duadır.

2.1.55. Tüm İşlerin Yolunda Gitmesi İçin Dualar

- Allah düşmanını güldürmesin (Sn./Ba.-SDDİ)=Kişinin yaptığı her işte başarılı olmasını ve düşmanına koz bırakmamasını isteyen duadır.
- Allah işini denk getirsin (Sm.-SOTEKS,)
- Allah işini gücünü rast getirsin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah işini rast getirsin (Nş.-NYA,)=Allah'ın tüm işlerimizi yolunda götürmesini, tüm işlerimizin rast gelmesini dileyen duadır.
- Allah işinizi denk getirsin (Uş.-UİA,)
- Allah kimseyi kenarede koymasın (El.-EYSV,)=Kişinin tüm işlerinin yolunda gidip, zor durumda kalmamasını isteyen duadır (Kenare: Güç durumda).
- Allah önünü sonunu hayır eylesin (Es.-EİMİYA,)=Kişinin işinin her yönden iyi olmasını isteyen duadır.
- Allah sana fırsat versin (Kr.-KİA,)= Kişinin tüm işlerinin yolunda gidip kişinin başarılı olmasını, istediği şeylere ulaşmasını isteyen duadır. Uzun ömür duası olarak da kullanılır.
- Allah tırnağını taşa getirmiye (Uş.-UİA,)
- Allah utandırmasın (Os.-AOİA II,)=Herhangi bir işe başlarken işlerin yolunda gitmesi için Allah'ın utanılacak durumlarla karşılaştırmaması için edilen duadır.
- Ayağın daşa deymeye (Vn.-VD-II,)=Kişinin her işinin yolunda gitmesini, önüne hiçbir engel çıkmamasını isteyen duadır.
- Her işin hayırlısı (Ala.-AFA, Ant.-SOTEKS,)
- Sen beni yormadın Allah'ta seni yormıya (Uş.-UİA,)

2.1.56. Birlik ve Beraberlik Üzerine Edilen Dualar

- Allah birlik versin (Dy.-DİÇÇYA,)

- Allah bütün İslam âlemini birleştiresin (Es.-EİMİYA,)

2.1.57. Allah'ın Yardımını Dileyen Dualar

- Allah bizimle inşallah beraberdir (Şan.-UMA,)=Kişinin her yerde, her işte, her durumda Allah'ın yanında olmasını, kendine yardım etmesini ve korumasını isteyerek söylediği duadır.
- Allah yardım ede (Gm.-GKAYA,)= Herhangi bir işe başlayacak olana veya herhangi bir sınava girecek olan öğrenciye, karşılaşılan olumsuz durumlarla mücadele edenlere vb. olaylar için Allah'ın yardımını isteyen duadır.
- Allah yardım etsin (Dy.-DİÇÇYA, Şan.-UMA, Kah.-KYA,)
- Allah yardım eyle (Bt.-AİAD,)
- Allah yardım eylesin (Kah.-MMA,)
- Allah yardımcımız olsun (Kah.-KMA,)= Herhangi bir işe başlayacak olana veya herhangi bir sınava girecek olan öğrenciye, karşılaşılan olumsuz durumlarla mücadele edenlere vb. olaylar için Allah'ın yardımını isteyen duadır
- Allah yardımcın ola (Ml.-MİA,)= Herhangi bir işe başlayacak olana veya herhangi bir sınava girecek olan öğrenciye, karşılaşılan olumsuz durumlarla mücadele edenlere vb. olaylar için Allah'ın yardımını isteyen duadır. 2. kişiler için söylenir.
- Allah yardımcın olsun (Nş.-NYA, Mğ.-MuA,)= Herhangi bir işe başlayacak olana veya herhangi bir sınava girecek olan öğrenciye, karşılaşılan olumsuz durumlarla mücadele edenlere vb. olaylar için Allah'ın yardımını isteyen duadır. 2. kişiler için söylenir.
- Allah yardımcısı olsun (Ed.-EİA,)=Herhangi bir işe başlayacak olana veya herhangi bir sınava girecek olan öğrenciye, karşılaşılan olumsuz durumlarla mücadele edenlere vb. olaylar için Allah'ın yardımını isteyen duadır. 3. kişiler için söylenir.
- Allah'a sığınmışam (Şan.-UMA,)=Kişinin karşılaştığı olumsuz, kötü durumda, Allah'ın kendine yardım etmesini ve kendine yardımcı olmasını isteyerek kullandığı duadır.

- Allah'ım yardım eyle (To.-STİAT,)=Herhangi her şeyde Allah'ın yardımını isteyen duadır.
- Cenabı Allah yardımcısı olsun (Ezm.-EİA,)= Herhangi bir işe başlayacak olana veya herhangi bir sınava girecek olan öğrenciye, karşılaşılan olumsuz durumlarla mücadele edenlere vb. olaylar için Allah'ın yardımını isteyen duadır. 3. kişiler için söylenir.
- Sen yarattın yardım eyle yaradan (Mğ.-MuA,)
- Sen yetiş Ya rabbi (Ed.-EİA,)=Karşılaşılan kötü durumlardan kurtulmak için söylenen duadır. Kişi öyle bir durumdadır ki artık tüm insanlardan umudunu kesmiştir veya artık hiçbir insanın ona yardım edemeyeceğini düşünmektedir ve kendisine en yakın olarak Allah'ı görmektedir. Bu durumu belirtmek için bu söz kullanılmaktadır.

2.1.58. Söylenen İyi veya Kötü Söze Karşı Edilen Dualar

- Ağzından yel alsın (Ant.-SOTEKS)

2.1.59. El, Ayak ve Ağız İle Yapılan Bir İş İçin Söylenen Dualar

- Ağzına sağlık (Es.-EİMİYA ,)
- Ağzını sevdiğim (Gr.-AAİÇE,)
- Allah eline ayağına kuvvet versin (Uş.-ÇK,)
- Allah kuvvet versin (Ayr.-DİAT,)
- Ayağına Kâbe sevabı yazıla (Gaz.-GaA-II,)=Fakir veya düşkün bir kimseyi ziyarete gelene ziyaret olunan kişinin duasıdır.
- Diline sağlık (Gaz.-GaA-II,)=Birisine bir şey okuyarak veya söyleyerek hizmet edenlere karşı hizmet olunanın duası. Fana sözler söyleyene, fena sözlerle karşılık vermek istemeyen yumuşak huylu kimseler tarafından da kullanılır.
- Eline sağlıh (Vn.-VD-II,)
- Eline sağlık (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)

- Ellerin ayahlarına sağlıh (Vn.-VD-II,)
- Ellerin ayakların dert görmesin (Ala.-AFA,)=Genel olarak birini döven kişiye söylenen duadır.
- Ellerin dert görmiye (Vn.-VD-II,)
- Elleriniz dert görmesin (Ant.-SOTEKS,)
- Su gibi aziz ol (Ant.-SOTEKS,)
- Su verenlerin çok olsun (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin de yaşlanınca kendisine su verecek insanların olmasını isteyen duadır.

2.1.60. Ölümden Korunmak İçin Dualar

- Allah acı, ölüm vermesin (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah aramızdan egsik etmesin (Kah.-MMA,)
- Allah bağışlasın (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak başka birinin çocuğu anılırken söylenen duadır.
- Allah bağışlaya (Dy.-DiA,)=Başına kötü bir felaket gelen kişinin Allah tarafından bağışlanmasını ve ölmeden kurtulmasını isteyen duadır.
- Allah başka acı vermesin (Kah.-MMA,)
- Allah can acısı göstermesin (Ala.-AFA,)
- Allah ciğer acısı vermeye (Ala.-AFA,)
- Allah ciğer acısı vermeye (Ala.-AFA,)
- Allah ciğer ataşı vermiye (Ml.-MİA,)= Kişinin evlat acısı görmemesi üzerine edilen duadır.
- Allah gecinden versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah gecinden versin (Ant.-SOTEKS, Uş.-UİA,)
- Allah genç ölüm vermesin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah ölüm acılarını göstermesin (Ala.-AFA,)
- Allah ölüm yüzü göstermesin (Es.-AİAD,)
- Allah sağ eylesin (Kr.-KİA,)

- Allah sıralı ölüm versin (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin yaşı gelince ölmesini, genç ölmemesini isteyen duadır.
- Allah uşaklarımın acısını göstermesin (Ml.-MİA,)= Kişinin evlatlarının ölüm acısını görmemesi üzerine edilen duadır.
- Allah yokluğunu göstermeye (vermiye) (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın, kişinin acısını göstermemesini isteyen duadır.
- Cana gelen mala gelsin (Ant.-SOTEKS,)= 'Cana gelmesin mala gelsin' anlamında kalıp sözdür.
- Cana olmasın da gelen mala gelsin (Ezc.-EYA,)
- Canlar sağ olsun (Kr.-KİA,)
- Ciğer acısı (veya ateşi) görmiyesin (Gaz.-GaA-II,)=Kişiye evlat acısı çekmemesi için edilen duadır.
- Ciğer acısı görmiyesin (Uş.-UİA,)=Kişinin ailesinden kimsenin ölüm acısını yaşamamasını isteyen duadır. Genel olarak evlat acısı görmemek üzere söylenir.
- Yaşı benzemesin (Ala.-AFA, Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak küçük çocuklar ve gençler için kullanılan duadır. Ölen birisine benzetilen kişinin, ölen kişinin yaşında ölmemesini daha uzun yaşamasını isteyen duadır. Genç ölümlerde daha fazla kullanılır.

2.1.61. Başa Gelen Kötü Durumlardan Kurtulmak İçin Dualar

- Allah kurtarsın (Tn.-TYAD, Sv.-STİAT,) = Başa gelen herhangi kötü durumlardan, hapisten vb. kurtulmak için söylenen duadır.
- Allah sonu gelenlerden eyleye (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin bugünkü perişan durumundan kurtulup, ileride iyi hallere kavuşmasını isteyen duadır.
- Cenabı Allah dardaki, mapushanedeki, zindandaki kullarını kurtar (Sv.-STİAT,)=Herhangi başı darda olan, kötülüklerle karşılaşan insanlara söylenen duadır.
- Kurtar Allah (Mğ.-MuA,)=Herhangi kötü bir durumla karşılaşan kişinin, Allah'ın kurtarıcılığını beklerken söylediği kalıp sözdür.
- Kurtara Allah, Allah kurtarsın (Dy.-DİÇÇYA,)

2.1.62. Aklımıza Gelen veya Başkalarının Başına Gelen Kötü Durumlardan Korunmak İçin Söylenen Dualar

- Allah beterinden saklasın (Ezc.-AYA,)=Kişinin başına gelen durumdan daha kötüsüyle karşılaşmamak için ettiği duadır.
- Allah bizim gördüğümüzü kimseye göstermesin (Ezc.-EYA,)
- Allah bizlere gösterdi size göstermesin (Uş.-UİA,)
- Allah düşmanıma bile vermesin (Kr.-KYA,)
- Allah düşmanıma vermesin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah etme, etmiye (Dy.-DİÇÇYA, Nş.-NYA, Os.-AOİA II,)
- Allah etmesin (Mğ.-MuA, Trk.-AAİBHK,)
- Allah kimsenin başına vermesin (Ada.-AOİA-II,)
- Allah kimsenin başına vermiye (Gm.-GKAYA,)=Birinin başına gelen kötü olayların, başka kimsenin başına gelmemesi için söylenen duadır.
- Allah kimseye vermesin (Ada.-AOİA-II,)
- Allah kul başına vermesin (Uş.-UİA,)
- Allah kulun sen sakla (Ezm.-ErA,)=Aklımıza gelen veya başkalarının başına gelen kötü durumların bizim de başımıza gelmemesi üzerine edilen duadır.
- Allah muhafaza (Uş.-UİA,)= ‘Allah korusun’ anlamında kullanılan duadır.
- Allah muhafaza ede (Ezm.-EYA,)
- Allah saklasın (Rz.-RİA,)= ‘Allah göstermesin’ anlamında kullanılan duadır.
- Allah sen gösterme (Kr.-KİA,)=Başımıza gelebilecek tüm kötülüklerden korunmak için söylenen duadır.
- Allah vermesin (Mğ.-MuA,)
- Allah yırak eyleye (Gaz.-GaA-II,)=”1. İşitenlerden irak. 2. Allah göstermesin” anlamlarına gelen duadır.
- Dağdan taştan irak (Ala.-AFA,)
- Evden bağdan dışarı (Ala.-AFA,)
- İşidenlerden yırak (Gaz.-II,)=İşitenlerin başına böyle bir felaket gelmesin inşallah anlamında bir felaketi başkalarına anlatanların duasıdır.

- Ocak başından yırak ola (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ım böyle bir felaketi kimsenin başına verme anlamında kullanılan duadır. Bu kötü felaketin yurttan, yuvadan uzak olması dlenir.
- Ocaklardanrak (Ant.-SOTEKS,)= (Ocaklardanrak: Ocaklardan ırak).
- Ocaktan evden ırak (Ala.-AFA,)
- Ocaktan ırak (Ala.-AFA,)
- Üstümden ırak olsun (Kri./Ada.-MF,)=Başkasının başına gelen herhangi olumsuz kaza, bela, hastalık vb. bir durumun kişinin kendi başına gelmemesi için söylediği duadır.
- Yırak ola (Gaz.-GaA-II,)= “Ocak balından yırak ola” duasıyla aynı anlama gelmektedir.

2.1.63. Herhangi Bir Olumsuzluk Karşısında Sabır Dileyen Dualar

- Allah ecir sabır versin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah ecirini versin (Ant.-SOTEKS,)= Allah sabır versin anlamında kullanılan duadır.
- Allah sabır selametlik versin (Mğ.-MuA,)
- Allah sabır versin (Ml.-MİA,)
- Allah sabırlar versin (Rz.-RİA, Kys.-OAAD,)
- Allah sabırlık versin (Zn.-ZBKİA,)=Dayanılması zor olsun kolay olsun karşılaşılan tüm olumsuzluklar için kullanılan yöreye has duadır.
- Mevlam sabırlar versin (Ky.-AASFE,)= Dayanılması zor olsun kolay olsun karşılaşılan tüm olumsuzluklar için kullanılan yöreye has duadır.
- Ya sabır ya Allah (Şan.-UMA,)= Dayanılması zor olsun kolay olsun karşılaşılan tüm olumsuzluklar için kullanılan duadır. Cümlemin yüklemine olması gereken “olsun” kelimesi eksiktir.

2.1.64. Ölen Kişinin Arkasından Ölenin Ailesine Başsağlığı Dileyenlere Söylenen Dualar

- Başın sağ olsun (Ml.-MİA)
- Dostlar sağ olsun (Ed.-EİA, Antalya'da cenaze sahibi söyler) Ölen kişinin arkasından ölenin akrabasının başsağlığı dileyen akraba ve dostlara söylediği duadır.
- Sen sağolasın (Ml.-MİA,)= Cenaze sahibinin söylediği kalıp sözdür.

2.1.65. Günahlarımızın Başkasının Üzerine Gitmesi Üzerine Dualar

- Günahlarımız gavurun kızına hep (Sv.-STİAT,)=Kişinin bilip bilmeden işlediği tüm günahlarından kurtulmak için ettiği duadır.

2.1.66. Çocuklar İçin Söylenen Dualar

- Allah'ım çocuklarıma hayırlı kader aç (El.-HETİHH,)=Çocukların kaderlerinin iyi, hayırlı olmasını isteyen duadır.
- Allah'ım çocuklarımin kaderini aç (El.-HETİHH,)=Çocukların kaderlerinin iyi olmasını ve olumsuzlukların çocuklardan uzak olmasını isteyerek söylenen duadır.
- Allahım oğluma akıl fikir ver (Ay.-KBD,)
- Çoluğumuz, çocuğumuz şen olsun (Nş.-NYA,)=Çocukların mutlu bir yaşam sürmesini, dert, keder acı görmemesini, her gününün şen olmasını dileyen duadır.
- Darısı çocuklarımızın başına (Ml.-MİA,)=Aile kendisinin yaşadığı güzel mutlu günleri çocukları içinde ister.)
- Evlat acısı görmiyese (Vn.-VD-II,)
- Evlatların barını yiyese (Vn.-VD-II,)= (Barını: Meyvesini).
- Evlatların üzü güle (Vn.-VD-II,)= (Üzü: Yüzü).

2.1.67. Sevilen Kişilere Gelecek Tüm Olumsuzlukların Kendi Canına Gelmesi Üzerine Söylenen Dualar

- Hepiniz ağrı acısı bana gele (Ml.-MIA,)= Kişinin özellikle de yaşlıların tüm ağrı, acıyı kendi canında görmek üzerine söylediği duadır.
- Kadanı alayım (Kadan bana gele, kadasını aldığım) (Gaz.-GaA-II,)=kişinin, sevilen kişiye gelecek kazanın kendi canına gelmesini istediği duadır.

2.1.68. Yağmur Yağması İçin Edilen Dualar

- Allah bana yağmur verdi
Ben yağmuru yere verdim
Yer bana ot verdi
Ben otu çobana verdim
Çoban bana guzu verdi
Ben guzuyu çiftçiye verdim
Çiftçi bana buğday verdi
Ver Allah'im ver (Ay.-ADÜM I,)
- Ben anamın ilkiyim
Derelerde dilkiyim
Ver Allah'im ver süllüsünden
Süllüsünden bir yağmur (To.-STİAT,)
- Bodi bodi
Neden oldi
Gökten yağmur
Yerden çamur
Teknede hamur
Ver Allah'im ver (Afş.-OAAD,)
- Bunca sübyan bunca mazlum
Dökmekte göz yaşın
Onların yüzü suyundan

Feyz olur rüy-ı zemin
 Ta cehaletten halas et
 Gelmesinler cahileyin
 On sekiz bin alem
 Lam'ı icra
 Arısı azam hürmetine
 Fahri alem hürmetine
 Enbiyalar hürmetine (Brd.-ADÜM I,)

- Çandır baba ne gerek
 Bir sürü yağmur gerek
 Gövden rahet gerek
 Yerden bereket gerek (Sv.-STİAT,)
- Gara koyun kuzuladı
 Tırnakları sızladı
 Yerden bereket
 Gökten rahmet
 Ver Allah'im ver
 Gökten direk direk
 Yerden kürek kürek
 Altı ay yağmur
 Yedi ay çamur (Ay.-ADÜM I,)
- Göden göndere göndere
 Gökden yağmur indire
 Tekneler hamur istiyo
 Fırımlar somun istiyo
 Ver Allah'im ver selli sullu
 İmamın evini sele ver
 Gızını bana ver (To.-STİAT,)
- Gövden rahmet (Ks.-AAT,)=Halk arasında yağmur rahmet olarak görülmektedir. Bu yüzden yağmur yağması için dua edilirken bu şekilde dua edilmektedir.
- Pöt pöt pötürcek

Pötürceğe ne gerek

Allah bir heyilli yağmur

Teknede hamur yerde çamur

Ver Allah'im ver sellice yağmur (Ml.-GDİAT,)= (Heyilli: Hayırlı).

- Rahmetin arzusunu aç

Miştihani hep ekin

İntizar etmekte rahmetini

Rüsemadan rahmetini

Rahme'el-li'l alemin

Rahmeti arzu eder her mahlukat

Etme mahzun ey huda (Brd.-ADÜM I,)

- Yağcı gızı yağ istemiş

Akıncılar su istemiş

Teknede hamur

Yerler çamur

Ver Allah'im ver gani gani yağmur (Isp.-ADÜM I,)

- Ve Allahım (Ks.-AAT,)= (Ver) Yağmur yağması için göğe el açılır ve dörtlükler şeklinde dualar edilir. Kalabalık topluluk tarafından edilen duaların ortak gayesi yağmur yağması ve mahsullerin kurumamasıdır.

- Ver Allah ver (Sv.-STİAT,)

- Ver Allah'im ver

Sellice yağmur (Gr.-AAİÇE,)

2.1.69. Birbirine Hasret Kalmış Kişilerin Kavuşması Üzerine Dualar

- Allah bizi kavuşturur inşallah (To.-STİAT,)=Hasret kalınan kişilere kavuşmak için söylenen duadır.
- Allah kavuştursun (Ezm.-ErA, Isp.-ADÜM I, To.-STİAT, Trk.-AAİBHK,)=Herhangi olumlu veya olumsuz bir durum neticesinde birbirinden uzak kalmış olan kimselerin kavuşması için söylenen duadır.

- Aman Allah hasretime gavuşdur (Çkr.-AAT,)=Birbirine hasret kalan kimselerin kavuşması için söylenen duadır.
- Ayrıldığınız gibi kavuşasınız (Gaz.-GaA-II,)=Aile halkından birisi başka bir şehre gittiği zaman aileyi ziyaret edenin duasıdır.
- Hasretler birbirine gavuşa (Ezc.-EYA,)
- Mevlam gavuşdur bizi (Ks.-AAT,)= Herhangi bir durumdan dolayı uzun süre birbirini göremeyip, hasret kalan kişilerin kavuşması üzerine söylenen duadır.
- Sılana kavuşasın (Gaz.-GaA-II,)=Gurbete giden bir kimseye edilen duadır.

2.1.70. Doğru Yoldan Ayrılmamak, Şaşırmamak Üzerine Söylenen Dualar

- Allah doğru yoldan çıkarmasın (Ant.-SOTEKS,)
- Allah şaşırtmasın (Ala.-AFA,)
- Allah şaşırtmaya (Ml.-MİA,)= Doğru yoldan ayrılmamak, şaşırmamak üzerine söylenen duadır.
- Allah yanıldıp, şaşırtmasın (Ala.-AFA,)= (Yanıldıp: Yanılıp).

2.1.71. Kişinin Değerinin Düşmemesi Üzerine Söylenen Dualar

- Allah kimseyi kıymette düşürmesin (Ml.-MİA,)=Kimsenin kıymetini, değerini kaybetmemesi üzerine söylenen duadır.

2.1.72. Herhangi Yanlış Bir Şey Yapana Söylenen Dualar

- Allah akıl versin (Kah.-MA,)
- Allah akıllar fikirler versin (Trk.-AAİBHK,)
- Allah akıllar versin (Trk.-AAİBHK,)

- Allah şeytanına zabınlık vere (Gaz.-GaA-II,)=Şeytana uyup yaramazlık, haşaralık gibi kötü şey yapanların, fena şeylerden ellerini çekmelerini isteyen duadır.
- Allah us akıl versin (Gaz.-GaA-II,)= “Allah akıl versin” anlamına gelmektedir.

2.1.73. Yapılan Bir Uğraşın, Bir Çabanın Karşılığını Almak İçin Söylenen Dualar

- Allah emeklerini eline vermesin (Trk.-AAİBHK,)=Kişinin emeklerinin karşılığını almasını, emeklerinin boşa çıkmamasını isteyen duadır.

2.1.74. İftiraya Uğramaktan Korunmak İçin Söylenen Dualar

- Allah kuru iftiradan saklasın (Trk.-AAİBHK,)
- Şeri şeytandan guri böhtandan hefsolasan (Vn.-VD-II,)=Kişinin şeytanın şerrinden, kuru iftiradan uzak olmasını isteyen duadır (Guri Böhtan: Kuru iftira, Hefsolasan: Korunasın).

2.1.75. Kişinin Anne Babası İçin Söylenen Dualar

- Anan (baban) gününü göre (Gaz.-GaA-II,)=Çocuğun yetişip adam olmasını ve annesiyle, babasına iyi günler göstermesini isteyen duadır.
- Anan (baban) köçgüne otura (Gaz.-GaA-II,)= “Anan baban seni evlendirir, o sevinçli günü hep beraber yaşarsınız inşallah” anlamında duadır (Eskiden çocuklarını evlendiren ana, baba düğün günü yüksek süslü bir koltuğa otururlardı. Güvey eşinin yanına varmadan evvel köşk denilen bu koltuktaki babasının veya annesinin elini öperdi).
- Baban sağ ola (Kr.-KİA,)=Kişinin babasının uzun ömürlü olması için söylenen duadır. Bazen kişinin babası ölse bile yaptığı iyi şeylerden dolayı teşekkür etmek için “Baban sağolsun” kalıbı da kullanılır.

- Oğlunun köçgüne oturasın (Gaz.-GaA-II,)= “Anan (babam) köçgüne otura” duasıyla aynı anlama gelmektedir.
- Ya rabbi anne ve babalarımıza merhamet et (Af.-AMA,)

2.1.76. Çocuk Sahibi Olacaklara Söylenen Dualar

- Eli ayağı düzgün olsun (Es.-EİMİYA,)=Doğacak olan bebeğin sağlıklı olması için söylenen duadır.

2.1.77. Alışverişlerde Kullanılan Dualar

- Allah satı pazar vere (Gaz.-GaA-II,)=Kişiye malının kolay ve uygun fiyata satılması için edilen duadır.
- Bereket versin (Af.-AMA,)=Parayı alan kişinin söylediği duadır.
- Bereketini bulasın (Ala.-AFA,)
- Bereketini gör (Ant.-SOTEKS,)
- Hayrını gör (Kr.-AKD,)=Herhangi bir malı alan kişiye, satan kişinin söylediği duadır.
- Paranın hayrını gör (Af.-AMA,)=Parayı veren kişinin söylediği duadır.
- Pazar ola (Ant.-SOTEKS,)
- Siftah gişi oğlundan bereket Allah'tan (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin sabahleyin dükkânında ilk alışveriş ettiği sırada söylediği duadır. “Bu adamla yaptığım alışverişi uğur sayıyorum, inşallah bugün çok kazanırım” anlamına gelen duadır.

2.1.78. Günler ve Mevsimlerle Alakalı Dualar

- Allah gün baylığı versin (Gaz.-GaA-II,)=Havanın açık ve güneşli olmasını isteyen duadır. Genel olarak çamaşır yıkayanlara, çift sürüp ekin ekenlere söylenmektedir.

- Allah yazımızı yaz ede, kışımızı kış; gelinimizi gelin ede, kızımızı kız (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın her şeye kendi özelliklerini yaşatmasını isteyen duadır.
- Allah yazımızı yaz, kışımızı kış eyleye (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın her mevsime kendi özelliklerini yaşatmasını isteyen duadır. Böyle olursa âlemin düzeninin bozulmayacağı düşünülmektedir.

2.1.79. Allah'ın Gerekli Olan Şeyi Gerektirdiği Yerde ve Zamanda Vermesini İsteyen Dualar

- Allah (kimseyi) yaz günü ayransız, kış günü yorgansız, bayram günü oğlansız koymasın (etmesin) (Gaz.-GaA-II,)=En çok gerek olan şey yazın ayran, kışın yorgan, bayramda da çocuktur. Allah'ın kişiyi bunlarsız bırakmamasını isteyen duadır.
- Allah kimsi yazın ayransız, gışın yorgansız, bayramda olansız gomasın (Kah.-MMA,)=(Kimsi: Kimseye, Gışın: Kışın, Olansız: Oğlansız, Gomasın: Koymasın).

2.1.80. Soyun Sopun Devamı Üzerine Söylenen Dualar

- Allah bir taneden yeşerde (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin bir tek evladının çoluk çocuk sahibi olmasını ve soyunu devam ettirmesini isteyen duadır.

2.1.81. Kötü İnsanların Şerrinden Korunmak İçin Söylenen Dualar

- Allah kimsi kötülerinen dünyada da gabırda da yoldaş etmesin (Kah.-MMA,)
- Allah münafık şerrinden emin eyleye (esirgeye) (Gaz.-GaA-II,)

- Allah uyur ardı sıra uyanık düşürmesin (Gaz.-GaA-II,)=Allah'ın saf arkasından kurulan dolaplardan habersiz olan kimseyi, kötü niyetli insanların şerrinden koruması için söylenen duadır.

2-2. BEDDUALAR²²

2.2.1. Kişinin Adının Yok Olması Üzerine Beddualar

- Adı batasica (Kah.-MMA,)
- Adı batsın (Ant.-SOTEKS,)=Yüzü görülmek istenmeyen, çok kızılan insanların adı geçtiğinde söylenen bedduadır.
- Adın sanın bellisiz olsun (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin ortadan kaybolmasını nerede olduğunu ve ne olduğunu kimsenin bilmemesini isteyen duadır.
- Adın sanın silinsin (Isp.-SOTEKS,)=Kişinin adının, sanının silinmesini, kaybolup gitmesini isteyen bedduadır.
- Allah adını anma (Trk.-AAİBHK,)=Adı duyulmak istenmeyen kişilerin adı geçince söylenen bedduadır.

2.2.2. Ölmek Üzerine Beddualar

- Acıdan geberesen (Vn.-VB-I,)=Kişinin çok fazla acı çekmesini ve ölecek dereceye gelmesini isteyen bedduadır.
- Adın başkalarına (küçüklere) kona (Gaz.-GaA-II,)=Ölürsün inşallah anlamına gelir (Yeni doğan bir çocuğa bazen ölmüşlerden birinin adını koyarlar.).
- Adın gala (Vn.-VB-I,)=Kişinin ölüp adının geride kalmasını isteyen bedduadır (Gala: Kalsın).
- Ağaçtan ola beşiğin (Vn.-VB-I,)=Kişinin ölmesini ve tabuta koyulmasını isteyen bedduadır.
- Ağzı yumulu kalasica (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin ölmesini, bir daha ağzının açılmamasını isteyen bedduadır.
- Ağzına yuyucu parmağı gire (Gaz.-GaA-II,)=Ağızla ilgili bir söz konuşulurken, kişinin ölmesini ve ölü yıkayıcı tarafından yıkanıp, parmağının boğazına sokulmasını isteyen bedduadır.

²² Kolay anlaşılabilir Beddualar için açıklama yapılmamıştır. Birbirine benzeyen Bedduların ise sadece biri için açıklama yapılmıştır

- Ağzının buğu tükene (Gaz.-GaA-II,)=Nefes bitince kişinin ağzından buğu çıkmadığı için kişinin ölmesini, ağzından buğu çıkmamasını isteyen bedduadır.
- Ah geberesi (Br.-AASFE,)
- Ah geberesice (Br.-BYA,)= Argoda gebermek terimi ölmek anlamına gelse de standart dilde veya ağızlarda pek kullanılması tercih edilen bir kelime değildir. Çünkü biraz soğuk bir tabirdir. Bu yüzden kızılan ölmesi istenen kişiye söylenen bir bedduadır.
- Aklını alan canını (da) ala (Gaz.-GaA-II,)= “Ne kadar aptal olmuşsun. Aklını alan Allah canını da alsın” anlamında bedduadır.
- Alın yeşilin üstünde döküle (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin taze gelin iken ölmesini isteyen bedduadır.
- Allah ala seni (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin Allah’ın canını almasını isteyen bedduadır.
- Allah bir solugluk etsin (Kah.-MMA,)=Kişinin canının hemen alınmasını isteyen bedduadır.
- Allah canını alsın (Trk.-AAİBHK, Kr.-KİA, Af.-AMA,)
- Allah ileş etsin (ileş: leş, mundar, ölsün anlamında) (Ant.-SOTEKS, Gr.-GİYA,)=Kişinin ölmesini ve ölüsünün hayvan leşinden farksız olmasını isteyen bedduadır.
- Allah kötü insanları trafikten alsın (Os.-AOİA II,)=Kötü insanların trafik kazasına uğrayıp ölmesini dileyen bedduadır.
- Allah sana ansız ölüm versin (Uş.-EKFİM,)
- Allah sencezi ahrete gataül et ede (Kah.-KMA,)=(Gataül et- =Apar topar yollamak)=Kızılan kişinin ansızın ölmesini, ahrete apar topar gitmesini isteyen bedduadır.
- Allah seni öldürsün (Kr.-AKD, Krş.-KYA,)
- Allah seni yiğidiken yıkılasın (Adı.-AYA,)=Kişinin genç yaşta ölmesini isteyen bedduadır.
- Allah senin canın ala (Dy.-DiA,)=Kişinin canının Allah tarafından alınmasını isteyen bedduadır.
- Allah’ın ataşı ciğeren düşe (Ezc.-EYA,)= Kişinin ölüm ateşiyle karşılaşmasını, bir sevdiğinin ölmesini isteyen bedduadır (Ataş: Ateş, Ciğeren: Ciğerine).

- Allahdan umaramki boynon altında gala (Vn.-VB-I,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır (Boynon: Boynun, Gala: Kalsın.).
- Anan baban başında çırpına (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin genç yaşta ölmesini ve anasının, babasının üstünde çırpınmasını isteyen bedduadır.
- Anan baban başında çırpına (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin genç yaşta ölmesini ve anasının, babasının üstünde ağlaşmalarını isteyen bedduadır.
- Ateşler düşün yan ocağına (Af.-ADÜM I,)=Ateş düşmesi, ölmek tabiri için kullanır. Kişinin ailesinden, sevdiklerinden birinin ölmesini dileyen duadır.
- Ayını aylasın yılını yıllamasın (Uş.-UİA,)= Kişinin yılını doldurmadan ölmesini isteyen bedduadır.
- Bacın öle (Ml.-MİA,)
- Başın toprağa guyliyim (Vn.-VB-III,)=Başını toprağa koyayım anlamında kişinin ölmesini isteyen bedduadır.
- Bir solukta Allah senin canını alır inşaallah (Kri.-Ada.-MF,)=Kişinin aniden tek solukta ölmesini dileyen bedduadır.
- Boynu altında kala (Ezm.-EİA,)= Kişinin ölmesini isteyen bedduadır. Boynun bedeninin altında kalması anlamına gelmektedir.
- Boynu altında kalasica (Ezm.-EİA,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır. Boynun bedeninin altında kalması anlamına gelmektedir.
- Boyun iple ölçüle (El.-HETİHH,)=İdam edilecek kişinin boyun ölçüsü, boynuna göre ip ayarlanacağı için ölçülür. Bu yüzden kişinin idam edilerek ölmesini isteyen bedduadır.
- Canın çıka (Ezm.-ErA, El.-HETİHH,)=Kişinin canının çıkıp, ölmesini isteyen bedduadır.
- Canın çıksın (Ay.-KBH,)
- Canın çıksın (Ezm.-ErA,)= Kişinin canının çıkıp, ölmesini isteyen bedduadır.
- Canına otursun Mısır'ın padişahı (Ant.-ADÜM I,)=Kişinin canının alınmasını dileyen duadır.
- Ciğer bağından yan işallah (Ay.-KBD,)=Kişinin en sevdiği kişilerin ciğerinin parçalarının ölmesini isteyen bedduadır.
- Ciğerin ağzına gele (Adı.-AYA,)
- Ciğerin parçalana (Adı.-AYA,)=Kişinin sevdiği birinin ölmesini bedduadır.

- Ciğerin şişe işallah (Vn.-VB-II,)=Kişinin ciğerlerinin şişmesini ve bunun sonucunda ölmesini isteyen bedduadır.
- Ciğerinden yanasıca (Sn./Ba.-SDDİ,)=Ölümü dileyen bedduadır.
- Ciğerinden yanasın (Af. –AASFE,)
- Çorhalanasın da etlerin döküle (El.-EYSV,)=Kişinin hasta olup, ölmesini isteyen bedduadır (Çorhalanmak: Hasta olmak).
- Dal iken devril (Uş.-EKFİM,)=Kişinin genç yaşta ansızın ölmesini isteyen bedduadır.
- Dar ağacında can veresen (Vn.-VB-II,)=Kişinin idam edilip ölmesini isteyen bedduadır.
- Darağaçta asılasın (Şan.-UMA,)=Kişinin idam edilmesini isteyen bedduadır.
- Datlı canından bulasın (Os. AOİA II,)=Canı çok tatlı olan kişilerin, tatlı canlarından bulmasını yani ölmesini dileyen bedduadır.
- Davın olasıca (Mğ.-AASFE,)= (Davın: Táun).
- Defteri dürülesice (Uş.-ÇK, Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin ölmesini dileyen bedduadır. Burada geçen defter terimi kişinin melekler tarafından sevap ve günahının yazıldığı defterdir. Ölen kişinin defteri dürülmektedir.
- Domuz ölümünden ölesice (Sn./Ba.-SDDİ,)=Domuz dinimize göre aykırı bir hayvan olduğu için kişinin domuz gibi mundar ölmesini isteyen bedduadır.
- Esgerden ölüm kâğıdın elime gele (Vn.-VB-II,)=(Esgerden: Askerden).
- Evine ataş düşe, yeşil yeşil dumanın tüte (Vn.-VB-II,)=Kişinin evine ölüm acısının düşmesini isteyen bedduadır.
- Evine figan düşe (Ml.-GDİAT,)=Kişinin evine ölüm acısı, üzüntü, yas girmesini isteyen bedduadır.
- Evine şivan düşe (El.-EYSV,)=Kişinin ailesinden birinin ölmesini isteyen bedduadır (Şivan: Yas, ağıt).
- Gara topraklarda gark olasın (Ard.-DİAT,)= (Gark: Gömülmek, batmak).
- Garalı haberin gele (El.-HETİHH,)=Kişinin ölüm haberinin gelmesini isteyen bedduadır. (Garalı: Karalı).
- Garalı haberin gele (Vn.-VB-II,)=Kişinin ölüm haberinin gelmesini isteyen bedduadır.

- Gebereseçük (Br̄t.-AASFE,)
- Geberesen (Vn.-VB-II,)
- Geberesin (Ml.-MĪA,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır.
- Gök ciğerinden yanasıca (Sn./Ba.-SDDĪ,)=Kişinin sevdiği birinin ölmesini isteyen bedduadır.
- Gözleren yumula (Vn.-VB-II,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır.
- Himinden (Himin=Temelinden) devrilesin (Ezm.-ErA,)="Boyun devrilsin" tabiriyle aynı anlama gelen beddua kişinin ölmesini istemektedir. Nasıl temel bir ev için önemliyse, temeli yıkılan insan da ölür.
- İğit arhan yere gele (Vn.-VB-III)=Kişinin sırtının yere gelmesinin yani ölmesini isteyen bedduadır.
- İğit ölesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin yiğit döneminde bir anda ölmesini isteyen bedduadır.
- İki ayakların bağlanasıca işallah (Ay.-KBD,)=Ölen insanın iki başparmağı birbirine çatılarak bağlanır. Bu mantıkla söylenen bir bedduadır.
- İki yanın yere gele (Adı.-AYA,)
- İkinizi bi suda bi tabuda guyliyim (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır.
- İnce ağırlardan gidesice (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ince hastalık bulmasını ve ölmesini dileyen bedduadır.
- İplerde sallanasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin idam edilmesini ve bu yolla ölmesini isteyen bedduadır.
- Kafan kesile işallah (Vn.-VB-III,)=Kişinin kafasının kesilip ölmesini isteyen bedduadır.
- Kalktığın yerde etin tököle (Vn.-VB-III,)=Kişinin etinin dökülecek derecede hasta olup ölmesini isteyen bedduadır.
- Kanın içeler (Vn.-VB-III,)
- Kanın içine aka (Adı.-AYA,)= (Aka: Aksın.)
- Kanına belenesin (Uş.-UĪA,)
- Kanlı gömleğin gele (Ala.-AFA,)

- Kanlı gömleğin ile kara haberin gele (Uş.-ÇK,) =Kişinin herhangi bir kazaya uğrayıp kanlarının üzerindeki elbiseye bulaşması ve bunun akıbetinde ölmesi üzerine söylenen bedduadır.
- Kanlı kefenin elime gele (Vn.-VB-III,)=Kişinin bir yara alıp ölmesini, kefenine kanlar bulaşmasını isteyen bedduadır.
- Kara haberin gele (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölüm haberinin gelmesini isteyen bedduadır.
- Kara sala get (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini ve ölüsünün tabuta girmesini isteyen bedduadır (Sal: Tabut, Get: Git.).
- Katram olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin parçalanmasını, ölmesini isteyen bedduadır (Katram: Parçam).
- Kefenin biçile (Kri./Ada.-MF,)=Ölmeyi dileyen bedduadır.
- Kefenin biçilsin (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini ve kefen boyunun alınmasını isteyen bedduadır.
- Kefenin tez dikilsin (Vn.-VB-III,)=Kişinin hemen ölmesini isteyen bedduadır.
- Kefensiz bürünesen oğul (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini ve ölüsünün kefensiz toprağa girmesini isteyen bedduadır.
- Kılıçlar arasında can veresen (Vn.-VB-III,)
- Kınalı ölesen (Vn.-VB-III,)=Kişiye kına genel olarak ya evlenirken ya askere giderken yakılır. Onun için kişinin böyle durumdayken ölmesini isteyen bedduadır.
- Kıtır kıtır doğranasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin etlerinin doğranıp parçalanmasını ve bu sebeple ölmesini isteyen bedduadır.
- Kızım işallah ortadan sek olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır (Sek: Tümsek, Toprak ol anlamında).
- Köberesi (Tr.- AASFE)=(Geberesi).
- Kökünden devrilesiniz (Bt.-AİAD,)=Kişinin ölmesini, yok olmasını isteyen bedduadır.
- Kurban olduğum Allah çeke çeke öldürür (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin çaresiz hastalığa tutulmasını ve bu yolla çeke çeke ölmesini dileyen bedduadır.
- Kurban olduğum Allah sebebin saplıcan olur (Kri./Ada.-MF,)=Zatürre hastalığına tutulmayı ve bu yolla ölmeyi dileyen bedduadır. (Saplıcan: Zatürre).

- Külhanda ölesen inşallah (Vn.-VB-III,)
- Künyen ohona (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır (Ohona: Okuna).
- Malına gelen canına gelir inşallah (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin malına gelen kötü durumun kendi canına da gelmesini isteyen bedduadır.
- Malıyın da canıyın da hayrını görmiyessin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin malından da canından kötülük bulmasını hatta ölmesini isteyen bedduadır.
- Mırd olasan (Vn.-VB-III,)=(Mırd: Ölmek, Mürd'den bozma).
- Mürt olasıca (Sn./Ba.-SDDİ,)=Ölümü dileyen bedduadır.
- Naha ciğerine kudret ateşleri düşsün (Uş.-EKFİM,)=Kişinin sevdiği birinin ölmesini ve onun acısını çekmesini isteyen bedduadır. ,
- Naha oracıkta şiş kal (Uş.-EKFİM,)
- Naha sangıdak devrilesice (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin biranda devrilip, ölmesini isteyen bedduadır.
- Naha şişip kalasın (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin ölüp kalmasını isteyen bedduadır.
- Ne ağlıyorsun niyetin canın çıka (El.-HETİHH,)=Elazığ yöresinde çok ağlamanın aileye ölüm getireceğine inanılır. Bu yüzden çok ağlayan çocuklara böyle beddua edilmektedir.
- Oğul helvan yiyim (Vn.-VB-III,)=Ölen kişiler arkasından helva pişirilip dağıtılır.
- Ölerde balalarına hasret galasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır.
- Ölesen galmiyasan (Vn.-VB-III,)
- Ölse de kurtulsak (El.-EYSV,)
- Ölücüklerin gelsin de diriciklerin gelmesin inşallah (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin herhangi gittiği bir yerden ölüsünün dönmesini isteyen bedduadır.
- Ölüm atlı sen yayan olasan (Vn.-VB-III,)=Ölümün yayan olan kişiye hızlıca yetişmesini isteyen bedduadır.
- Ölüm seni aparsın (Vn.-VB-III,)= (Aparsın: Alsın).
- Ölüm seni tuta (Vn.-VB-III,)

- Ölümün atlı gele (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölümünün hemen gelmesini isteyen bedduadır.
- Ölümün duyum oğul (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölüm haberini duymayı isteyen bedduadır.
- Ömrön gısa ola (Vn.-VB-III,)=Kişinin ömrünün kısa olmasını isteyen bedduadır.
- Ömrön tükene (Vn.-VB-III,)=Kişinin ömrünün tükenmesini isteyen bedduadır.
- Ömrönden hayr görmiyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin ömrünün hayrını görmemesini isteyen bedduadır.
- Ömrün çürüsün (Krş.-OAAD,)=Kişinin ömrünün hastalıkla, dertle çürümesini ve ölmesini isteyen bedduadır.
- Öz canan gıyasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin kendi canına kıymasını yani intihar edip ölmesini isteyen bedduadır.
- Özön o terefe, dabanın bı terefe (Vn.-VB-III,)=Kişinin özünün yani ruhunun ahrete gitmesini, bedeninin de burada kalmasını yani ölmesini isteyen bedduadır.
- Parça parça olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin parçalanıp ölmesini isteyen bedduadır.
- Parça pelik olasan (Vn.-VB-III,)= (Pelik: Parça).
- Parçalanasın (Adı.-AYA,)
- Parçaların gökten yere gele (Vn.-VB-III,)
- Parçaların karşıma gele (Vn.-VB-III,)
- Patlayasan (Vn.-VB-III,)=Ölmek anlamında kullanılmaktadır.
- Pırthlanasan işallah (Vn.-VB-III,)
- Pırtık pırtık olasan işallah (Vn.-VB-III,)=Paramparça olup ölürsün anlamında kullanılan bedduadır.
- Rebbim seni ala ki gurtulah (Vn.-VB-III,)= (Rebbim: Rabbim, Gurtulah: Kurtulalım).
- Sabaha çihmiyasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin sabaha çıkamadan ölmesini isteyen bedduadır.
- Sabaha gadar ölesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin sabaha kadar ölmesini isteyen bedduadır.

- Sabaha kadar şişip kalasıca (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin sabaha kadar ölmesini isteyen bedduadır.
- Sağ can görmiyesen (Vn.-VB-III,)=(Sağ can: Sağlık, esenlik).
- Sağ gidesen dönmiyesen (Vn.-VB-III,)= Sağ gidip geri dönemeyesin anlamında kullanılan bedduadır.
- Sağ salim eve dönmiyesen (Vn.-VB-III,)
- Sağ yanından sol yanına dönmeysesice (Ala.-AFA,)=Kişinin aniden ölmesini isteyen bedduadır.
- Seni biri tuta, binbiri parçalaya işallah (Vn.-VB-III,)=Kişinin düşmanının çok olmasını ve bu düşmanlar tarafından parçalanıp öldürülmesini isteyen bedduadır.
- Seni veren galdıra (Vn.-VB-III,)=Canı veren de alan da Allah olduğu için kişiye bu canı verenin kişiden bu canı almasını isteyen bedduadır.
- Sensiz kalayım (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölmesini bu sebeple onsuz kalmayı isteyen bedduadır.
- Sesin salın altınnan gele (Vn.-VB-III,)=Kişinin cesedinin koyulduğu tabuta sal denmektedir. Bu yüzden kişinin ölmesini isteyen bedduadır.
- Sevdiğin öle (Vn.-VB-III,)
- Sıracalardan gidesin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin hastalık bulup ölmesini dileyen bedduadır. (Sıraca: Hastalık bulmak).
- Soykacığın kalasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ölmesini ve arkasında elbiselerinin kalmasını isteyen bedduadır. (Soyka: Ölünün üzerinden çıkıp kalan elbiseler).
- Soykan kalır inşallah (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ölmesini ve arkasında elbiselerinin kalmasını isteyen bedduadır.
- Soykasından bulasıca (Kri./Ada.-MF,)
- Sular sebebin olur da otuz dokuz dersin de kırk diyemezsin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin suda boğularak hemen ölmesini dileyen bedduadır.
- Teneşirlerde yunasın (Kri./Ada.-MF,)=Ölümü isteyen bedduadır. (Teneşir: Ölünün yıkandığı tahtadan yapılmış çardak).
- Tike tike olasın (Adı.-AYA,)=Kişinin parça parça olmasını isteyen bedduadır.

- Toprak başına (Ml.-MÍA,)=Dinimize göre ölenler gömülmektedir. Gömülen kişilerin başına toprak atılmaktadır. Bu duruma gönderme yapılmak için kullanılan bedduadır.
- Ulum ulum ulasıca da lep lep dökülesice (Gaz.-AASFE,)=Vücudun çürüsün, dökülsün inşallah anlamındadır. Pislik yapan, fahişelik yapan, işeyip, sıçan, osuran v.b. kişilere söylenir.
- Urgannara gelesice (Kü.-AASFE,)
- Vay seni geberesen beklim sakalın havaya tikile (Vn.-VB-IV,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır. Sakalın havaya dikilmesi, kişinin ölünce sırt üstü yatması anlamına gelmektedir.
- Yağlı iplerde sallanasın (Kri./Ada.-MF,)= Kişinin idam edilerek ölmesini dileyen bedduadır.
- Yağlı organlara gelesin (Af.-ADÜM I, Ant.-SOTEKS,)=Kişinin idam edilerek ölmesini dileyen bedduadır.
- Yahında kara haberin gele (Vn.-VB-IV,)=Kişinin yakın zamanda ölüm haberinin gelmesini isteyen bedduadır (Yahında: Yakında).
- Yalan diyeni sabaha çıhmıya (Vn.-VB-IV,)=Yalan söylüyorsa sabaha kadar ölmesini isteyen bedduadır.
- Yanın yere gele (Uş.-UİA,)
- Yarına galmıyasan (Vn.-VB-IV,)=Kişinin yarına çıkmamasını, ölmesini isteyen bedduadır.
- Yaşamiyasan (Vn.-VB-IV,)
- Yaşın gara olsun (Vn.-VB-IV,)=Kişinin yaşının, gençliğinin hayrını görmemesini, erken yaşta ölmesini isteyen bedduadır.
- Yaşın yelin gara ola, ömrön üş günlüğola (Vn.-VB-IV,)=Kişinin ömrünün, yaşının hayrını göremeyip erkenden ölmesini isteyen bedduadır (Üş: Üç, Günlüğola: Günlük ola.).
- Yeni yanı yere gelesice (Ml.-MÍA,)=Kişinin herhangi bir durum karşısında çaresiz kalmasını, mağlup olmasını ve ölmesini isteyen bedduadır.
- Yüzünü su dökücüler görsün (Uş.-ÇK,)=Su dökücüler ölen kişiyi yıkayan kişilerdir. Kişinin ölmesini ve yüzünü cenaze yıkayıcıların görmesini dileyen bedduadır.

- Yüzünü teneşir tahtası görsün (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin ölmesini ve yüzünü ölü yıkanan tahtanın görmesini isteyen bedduadır.
- Yüzünü yüyücüler görsün (yüyücüler: Cenaze yıkayıcıları) (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin ölmesini isteyen bedduadır.

2.2.3. Mutlu Huzurlu Günler Görmemek Üzerine Beddualar

- Ak günler görmeyesice (Ala.-AFA,)
- Ak günler görmiyesen (Vn.-VB-I,)
- Allah perişan etsin (Gr.-GİYA,)
- Allah sana dünyada tat aldırmaya (Gaz.-GaA-II,)
- Allah sana miraz aldırmaya (Gaz.-GaA-II,)= “Allah sana dünyada tat aldırmasın” anlamında bedduadır.
- Ardıç kökün gitmiye
- Ardıç kökün kurumaya
- Avrat işin bitmiye (El.-HETİHH,)=Peygamberimiz tarafından edildiği söylenen bedduadır. Peygamberimiz tarafından edilen beddua da bile bir ahenk, bir iyilik, bir yarı dua özelliği görülmektedir. Erkeklerin karılarının işlerinin bitmemesini hep bir şeyle uğraşmalarını istedikleri bedduadır.
- Düştüğün yerden kalkmayasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin içinde bulunduğu, olumsuz kötü durumdan kurtulamamasını, mutlu güzel günler görememesini dileyen bedduadır.
- Gördüğün gün bugün ola (Vn.-VB-II,)=Kişinin en güzel gününün bugün olmasını, bu günden sonra hiç iyi gün görememesini isteyen bedduadır.
- Gün görmiyesin (Kri./Ada.-MF,)=Mutlu, huzurlu, mesut günler görmemek üzere söylenen bedduadır.
- Günyüzü görmeyesice (Ant.-SOTEKS,)
- Hoş güne hasret galasan (Vn.-VB-II,)
- İki cihanda yüzün gara ola (Vn.-VB-III,)=Kişinin hem dünyada hem ahrette yüzünün kara olmasını isteyen bedduadır.

- İyi gün görmiyesen (Vn.-VB-III,)=Mutlu, mesut günler görmemek üzerine edilen bedduadır.
- Karı için kurtulmaya (El.-HETİHH,)=Peygamberimiz tarafından edildiği söylenen bedduadır. Peygamberimiz tarafından edilen beddua da bile bir ahenk, bir iyilik, bir yarı dua özelliği görülmektedir. Erkeklerin karılarının işlerinin bitmemesini hep bir şeyle uğraşmalarını istedikleri bedduadır.
- Mapushanelerde çürüyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin hapislerden çıkamamasını ve bu sebeple mutsuz olup acı çekmesini isteyen bedduadır.
- Menden sonra tok iyip oh demiyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin mutlu güzel görmemesi için söylenen bedduadır.
- Naha sırtından yük eksik olmasın (Uş.-EKFİM,)=Kişinin iyi gün görmemesini, sürekli dert, sıkıntı çekmesini isteyen bedduadır.
- Ovaya gitsin sel alsın, tepeye gitsin yel alsın (Ay.-KBD,)=Kişinin gittiği hiçbir yerde mutlu olmasını, hep bir sıkıntıyla karşılaşmasını isteyen bedduadır.
- Rehetin olmiya (Vn.-VB-III,)=Kişinin rahatının olmamasını, güzel günler görmemesini isteyen bedduadır.
- Sıkıntıdan patlayasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin iyi gün görmemesini sürekli sıkıntı çekmesini isteyen bedduadır.
- Yaha yanların karara (Kri./Ada.-MF,)=Mutlu, huzurlu, ak günler görmemek üzere söylenen bedduadır.

2.2.4. Ahlaksızlık Yapana Beddualar

- Apışı ayrılāsıca (Ala.-AFA,)
- Arı namusu kesilesice (Isp.-SOTEKS, Ala.-AFA,)=Herhangi bir ahlaksızlık yapana, kötü yollara girişene söylenen bedduadır.
- Çotu çıkāsıca (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)=Herhangi ahlaksızlık yapanlara söylenen bedduadır. (Çot: Kaba etten baldırlara kadar olan bölge.)
- Oh diyip oturmıyasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin mutlu bir günü olmamasını, ağız tadıyla evinde oturamamasını isteyen bedduadır.

2.2.5. Kişinin Çocuklarının Olmaması Üzerine Beddualar

- Allah seni yeşertmeye (Gaz.-GaA-II,)=Çoluk çocuk sahibi olmazsın, gönenmezsin inşallah anlamında bedduadır.
- Allah töretmiye (Gaz.-GaA-II,)= “Allah seni (onu) yaşatmasın ve çoluk çocuk sahibi etmesin inşallah” anlamında bedduadır.
- Ben büyüdüm gördüm sen büyüdüp görmiesin (Kah.-MMA,)
- Çoluk çocuk sahibi olmayasica (Ala.-AFA,)
- Dölü döşü Karadeniz’e dökülesice (Uş.-ÇK,)=Kişinin çocuklarının olmamasını dileyen, dölünün tutmamasını Karadeniz’e dökülüp kaybolup gitmesini dileyen mecazlı bedduadır.
- Dölü ocağı onmayasica (Ant.-SOTEKS,)
- Evlat yüzü görmeyesice (Isp.-SOTEKS,)
- Nenni diyene hasret galasan (Vn.-VB-III,)=Küçük bebelere nenni dendiği için kişinin evinde nenni denmemesini yani çocuğunun olmamasını isteyen bedduadır.

2.2.6. Kişinin Soyunun Kesilmesi Üzerine Beddualar

- Cinsi batasica cinsine çeker (Af.-AASFE,)=Herhangi olumsuz yönü olan kişinin cinsine çektiği için böyle olduğunu ve cinsinin toptan batmasını isteyen bedduadır.
- İçinize giran düşe işallah (Vn.-VB-II,)=Kişinin sülalesinin kaybolması üzerine söylenen bedduadır.
- Köküne giran giresice (Ant.-SOTEKS,)
- Kökünüze kibrit suyu (Vn.-VB-III,)=Kişinin soyunun kesilmesi üzerine söylenen bedduadır.
- Nesli tükenip de kökü kesilesice (Ant.-SOTEKS,)
- Sinsilesi kesilesice (Ala.-AFA,)

- Türemeyesice (Kri./Ada.-MF, Adı.-AYA,)=Kişinin soyunun kesilmesini, türememesini dileyen bedduadır.

2.2.7. Hastalığı ve Sakatlığı Dileyen Beddualar

- Ağzı al kanlar içinde kalasıca (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Ağzından burnundan kan gelsin (Isp.-SOTEKS,)
- Ak kollara yara gele (Ml.-MÍA,)=Yaralanmayı, ölmeyi, kana bulanmayı isteyen bedduadır.
- Allah felç versin (Os.-AOİA II,)=Kişinin felç olması için edilen bedduadır.
- Allah siroz versin (Os.-AOİA II,)=Kişinin Siroz hastalığına yakalanması için edilen bedduadır.
- Ayağı kırılmasınca (Krş.-OAAD,)
- Ayağın kırılısın, gelmez olaydın (Vn.-VB-I,)
- Ayağına meret olsun (Ay.-KBD,)=Kişinin yağından hastalığa yakalanmasını, dert bulmasını isteyen bedduadır.
- Belin bıhının kırıla (Gaz.-GaA-II,)= “Belin böğrün kırılısın inşallah” anlamında bedduadır.
- Ciğer ağırlarından gidesice (Ala.-AFA,)
- Ciğerciğin söküle (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ciğerinden hastalık bulması için söylenen bedduadır. Ciğerden bulunan hastalık, ölümcül olduğu için kişinin ölümcül hastalık bulmasını dileyen bedduadır. Ciğerinden hastalık bulan kişi çok öksürdüğü için, kişinin çok öksürmesi ve ciğerinin zarar görmesini ister.
- Ciğeri dökülesice (Kah.-MMA,)
- Ciğerinden tutulasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ciğerinden hastalığa tutulmasını dileyen bedduadır.
- Çolak olasan (Vn.-VB-II,)=Kişinin elinin sakat olmasını isteyen bedduadır.
- Delir de dağlara çık (Uş.-EKFİM,)=Kişinin aklını kaybetmesini ve kaybolup gitmesini isteyen bedduadır.
- Dilin tutula (Af.-ADÜM I,)=Çok konuşan, dilinden rahatsız olunan kişilere edilen bedduadır.

- Dilinde kara yakmalar çıkarsa (Uş.-ÇK,) =Kişinin dilinde yara çıkmasını bunun acısını çekmesini dileyen bedduadır.
- Elceğizine hışımlar insin (Uş.-ÇK,)= Kişinin elinin bir kazaya uğramasını ve iş göremez hale gelmesini isteyen bedduadır.
- Eli gırlasica (Kah.-MMA,)
- Elin ayağın tutmasın (Uş.-EKFİM,)
- Eline ayağına damla insin (Uş.-EKFİM,)=Kişinin elinin ayağının tutmaz olmasını isteyen bedduadır.
- Eline ayağına şimşekler düşsün (Uş.-EKFİM,)
- Gırışın golların (Çr.-AAT,)=Kişinin kollarının kırışmasını isteyen bedduadır.
- İçi dolu kan kusasınız (Ml.-MÍA,)=Kişinin kan kusmasını yani verem olmasını isteyen bedduadır.
- İnce ağrıya uğra (Vn.-VB-III,)=Hasta olmayı yani verem olmayı isteyen bedduadır.
- İnce ağrı dutasan (Vn.-VB-III,)=Hasta olmayı yani verem olmayı isteyen bedduadır.
- İrin ahıdasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin hasta olup irin akıtmasını isteyen bedduadır.
- İt urnundan kan akası (Isp.-ADÜM II,)=Kişinin ağzından burnundan kan gelmesini dileyen bedduadır.
- Kan işeyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin kan işeyecek derecede bir hastalık bulmasını isteyen bedduadır.
- Kan kusasan (Mş.-AAİD,).
- Kan kusasan avuç avuç (Vn.-VB-III,).
- Kanlar kus işallah (Ay.-KBD,).
- Kör kötürüm olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin hem felç hem kör olmasını isteyen bedduadır.
- Kulakcığın sağır olsun (Çr.-ADÜM II,)=Kişinin kulaklarının sağır olmasını dileyen bedduadır.
- Lâhta gan kusasan oğul (Vn.-VB-III,)=Kişinin kan kusacak derecede hasta olmasını veya yaralanmasını isteyen bedduadır.

- Maraz tutasan (Vn.-VB-III,)=Maraz bir tür hastalık olduğu için kişinin hasta olmasını isteyen bedduadır.
- Naha kolun kanadın kırılısın (Uş.-EKFİM,)=Kişinin elinin ayağının tutmamasını ve yardım edecek kimsesinin kalmamasını isteyen bedduadır.
- Naha sara tutsun da yerlerde sürün (Uş.-EKFİM,)=Kişinin sara hastası olmasını ve yerlerden kalkamamasını isteyen bedduadır.
- Ö diyesen ciğerin ağzın gele (Vn.-VB-III,)=Kişinin ciğeri parçalanacak derecede hasta olup öksürmesini isteyen bedduadır.
- Ö diyesen kan kusasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin öksürürken kan kusmasını isteyen bedduadır.
- Pepuk olasan (Vn.-VB-III,)= (Pepuk: Kekeme).
- Sakat olasan (Vn.-VB-III,)
- Sancılar tuta seni (Vn.-VB-III,)
- Saralıp solasan (Vn.-VB-III,)= Kişinin hasta olmasını, kendinden geçmesini ve ölüme kadar gitmesini isteyen bedduadır (Saralıp: Sararıp).
- Sarı sıtmaya uğrayasan (Vn.-VB-III,)
- Satlıcana tutulasın (El.-EYSV,)= (Satlıcan: Akciğer zarı yangısı).
- Seni görüm kâhda otağda, lağda lağda gan gusasan: yani yani yata, yani kar atuta, yedi sene bi yan üstü yata (Vn.-VB-III,)=Kişinin hasta olmasını, kan kusup, felç olmasını isteyen bedduadır.
- Verem olasan (Vn.-VB-IV,)
- Verenim seni apara (Vn.-VB-IV,)=Verem hastalığının kişiyi koparmasını isteyen bedduadır (Apara: Kopara anlamına gelir.).
- Vurduğun yer et olsun elin kolun küt olsun (Vn.-VB-IV,)=Kişinin felç olmasını isteyen bedduadır.
- Yatasan galkmıyasan (Vn.-VB-IV,)=Kişinin yatalak hasta olup kalkamamasını isteyen bedduadır.
- Yerinden yekinemiyessin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin felç şekilde hasta, yatalak olmasını isteyen bedduadır.

2.2.8. Kimsesiz Kalmak Üzerine Beddualar

- Diplere yat da kapılara bak (Uş.-ÇK,)= Kişinin yardım edecek, kendisiyle ilgilenecek kimse yok mu diye kapılara bakmasını isteyen bedduadır.
- Dokuz kapıdan koğul-Naha gavur mezarına konasica (Uş.-ÇK,)=Kişinin gittiği her kapıdan kovulmasını ve ölünce cesediyle ilgilenecek kimsesi olmadığı için cesedinin gavur mezarlarına koyulmasını isteyen bedduadır.
- Evine baykuşlar tünegin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin evinin baykuşların tünediği virane, ıssız yerlere dönmesini dileyen bedduadır. Evine, ziyaretine gelecek kimsesi olmamasını ve böylelikle evinin ıssız, virane yerlere dönmesini isteyen bedduadır.
- İte gurda yem olasıca (gurt: köpek, kurt) (Sam.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Kapılara oturup yollara bakarsın inşallah (Ant.-SOTEKS,)
- Kapına kara kilit asılsın (Vn.-VB-III,)=Kişinin evini kullanacak kimsesinin kalmamasını, evinin viran olmasını isteyen bedduadır.
- Ocağına baykuşlar tüneye (Kri./Ada.-MF,)
- Oğlumun kömleği arhan ola (Vn.-VB-III,)=Kişinin arkasında kimsenin kalmamasını, arka olarak giyilen gömleğin kalmasını isteyen bedduadır.
- Yanın yatahda gözün kapıda ola (Vn.-VB-IV,)=Kişinin yatalak hasta olmasını ve kendisine bakmaya kimsenin gelmemesini isteyen bedduadır.
- Yârin yardımcın galmaya (Vn.-VB-IV,)=Kişinin kimsesinin kalmamasını isteyen bedduadır.

2.2.9. Evsiz-Barksız Kalmak ve Yuvanın Dağılması Üzerine Beddualar

- Alanda kalasıca (Ala.-AFA,)=Dışarda, evsiz kalmayı isteyen bedduadır.
- Allah evin başan viran etsin (Vn.-VB-I,)=Allah'ın kişinin evini başına viran etmesini isteyen bedduadır.
- Allah evin yıha (Vn.-VB-I,)=(Yıha: Yıkılsın).
- Allah evini yıksın (Kr.-AKD,)
- Allah ocağan incir ağacı tiksın (Vn.-VB-I,)
- Allah övüzü yıha (Kr.-KİA,)=(Övüzü yıha: Evinizi yıksın).

- Allah senin evin yıksın (Kr.-DİAT,)
- Duvar diplerinde kalmayasın (Adı.-AYA,)=Kişinin evsiz kalmasını isteyen bedduadır.
- Ev bark sahibi olmıyasın (Adı.-AYA,)
- Evi başına geçesice (Es.-EİMİYA,)=Kişinin evinin başına yıkılmasını isteyen duadır.
- Evi yeri viran olasica (Ala.-AFA,)
- Evi yıkılasica (Ml.-AASFE,)=Kişinin evinin yıkılmasını, evsiz kalmasını isteyen bedduadır.
- Evin barkın viran ola (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin evinin harabeye dönmesini isteyen bedduadır.
- Evin düneğin yıkıla (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin evinin, yattığı yerin yıkılmasını dileyen bedduadır. (Tavuğun kalması için yapılan barakaya tünük denir.).
- Evin eşiğin yıkılsın (Mş.-AİAD,)
- Evin yihılası (Kah.-MMA,) (Yihılası: Yıkılası).
- Evine şüven düşe (Vn.-AİAD,)= Kişinin evinin yıkılmasını isteyen bedduadır (Şüven: Gürültü).
- Evinize damınıza kara kilitler asılsın (Uş.-EKFİM,)=Kişinin evini kullanacak kimsesinin kalmamasını isteyen bedduadır.
- Hanen harap ola (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin evinin, hanesinin harabeye dönmesi için söylenen bedduadır.
- İnşallah başını sokacak yuva bulama (Uş.-EKFİM,)
- Mevlam yuvan dağıta (Vn.-VB-III,)
- Naha dokuz eve kül dök (Uş.-EKFİM,)=Kişinin evsiz kalmasını ve ev eve dolaşmasını isteyen bedduadır.
- Naha oduna ocağına incir dikilsin (Uş.-EKFİM,)
- Ocağı batasica (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ocağının batmasını dileyen bedduadır.
- Ocağı kör olasica (Ay.-KBD,)= Kişinin evinin, barkının işlemez olmasını, kimsesiz kalmasını isteyen bedduadır.
- Ocağın bata (Kri./Ada.-MF, El.-HETİHH,)= Kişinin ocağının batmasını dileyen bedduadır.

- Ocağın bata, közün savrula (El.-HETİHH,)= Kişinin ocağının devam etmemesini, evinin, ocağının batıp gitmesini ve dumanını tütürecek kimsesinin kalmamasını isteyen bedduadır.
- Ocağın batsın (Kr.-KİA, Ayr.-DİAT,)
- Ocağın kör kala (Gaz.-GaA-II,)= “Allah sana çoluk çocuk vermesin, soyundan kimse türemesin” anlamında bedduadır.
- Ocağın söne (El.-HETİHH,)=Kişinin ocağının devam etmemesini, dumanını tütürecek kimsesinin kalmamasını ve evinin yok olmasını isteyen bedduadır.
- Ocağın yihıla (Vn.-VB-III,)=Kişinin ocağının yıkılmasını isteyen bedduadır.
- Ocağın, bucağın bata (yana) (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin ocağının sönmesini, yurdunun dağılmasını isteyen bedduadır.
- Ocağına baykuş tüneye (Vn.-VB-III,)
- Ocağına incir dikile (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ocağının batmasını dileyen duadır.
- Ocağına incir tikile (Vn.-VB-III,)=Kişinin ocağının kaybolması ve evinin kaybolması, yerine incir ağacının dikilmesi üzerine söylenen bedduadır.
- Ocağında incir ağacı bitsin (Isp.-SOTEKS,)
- Ocağından duman tütmeğe (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin ocağında, ocağını devam ettirecek, dumanını tütürecek kimsenin olmaması üzere söylenen bedduadır.
- Ocağınız söne (Vn.-VB-III,)=Kişinin ocağının kaybolması üzerine söylenen bedduadır.
- Odu oca kör olasıca kâfir (Ay.-KBD,)= (Oca: Ocağı).
- Odu ocağı sönesice (Ant.-SOTEKS,)
- Oduna ocağına baykuşlar dünesin (Uş.-ÇK,)=Kişinin evinin, ocağının kaybolması üzerine bedduadır. Baykuşlar kimsenin olmadığı ücra köşelere tünemektedir. Bu beddua da kişinin evinin kimsenin uğramadığı ücra yerlerden biri olmasını dilemektedir.
- Oduna ocağına baykuşlar tünesin (Uş.-EKFİM,)
- Sarayın tahtın yıkıla (El.-GDİAT,)=Kişinin evinin yıkılmasını, huzurunun bozulmasını isteyen bedduadır.
- Sebeb olan evi yihıla (Vn.-VB-III,)=Herhangi bir olumsuzluğa sebep olan kişinin evinin yıkılmasını isteyen bedduadır.

- Senin evin yıkılsın (Kr.-DİAT,)
- Yıkılası (Çkr.-AASFE,)=Herhangi kızılan bir yere veya kızılan bir insanın evine, dükkânına vb. malzemesine edilen bedduadır. “Yıkılası”dan sonra beddua edilen yer veya beddua edilen kişinin evi, dükkanı vb. yeri gelir.
- Yıkılasın hapishane, veran kalası (Kır.-AASFE,)=Suç işleyip hapse giren kişilerin söylediği bedduadır. “Veran: Viran” demektir. Kişi hapishanenin yıkılıp, kimsenin uğramadığı viran olmuş bir yer olmasını istediği bedduadır.
- Yurdunda kimse kalmasın (Mş.-AİAD,)
- Yurt yuva tutmayasica (Gaz.-GaA-II,)

2.2.10. Bela ve Cezayı Dileyen Beddualar

- Allah belan vere (Ezm.-EiA, Vn.-VB-I,)
- Allah belanı vere (El.-KBAYA, Ezm.-ErA,)= Yapılan veya karşılaşılan kötülükler karşısında kötülüğü yapana da Allah’ın bela ve ceza vermesini isteyen bedduadır.
- Allah belanı versin (Ed.-EİA, Nş.-NYA, Çkr.-AAT, Ezm.-ErA, Mğ.-MuA, Kri./Ada.-MF,)=Yapılan veya karşılaşılan kötülükler karşısında kötülüğü yapana da Allah’ın da bela ve ceza vermesini isteyen bedduadır.
- Allah belanı versin (Ezm.-EiA, Sv.-STİAT, Rz.-RİA, Kr.-AKD, Gr.-GİYA,)
- Allah belanızı vere (Ml.-MİA,)= Herhangi bir kötülük yapana, sevilmeyen, ahlaksız vb. insana edilen bedduadır.
- Allah belanızı versin (Ada.-AOİA-II,)
- Allah belasını versin (Şan.-UMA,)= Yapılan veya karşılaşılan kötülükler karşısında kötülüğü yapana da Allah’ın bela ve ceza vermesini isteyen bedduadır. 3. kişiler için söylenir.
- Allah cezan vere (Vn.-VB-I,)
- Allah cezanı versin (Mğ.-MuA, Kri./Ada.-MF, Af.-AMA,)
- Allah kara belanı versin (Mğ.-ADÜM I,)
- Allah sana bela vere (Vn.-VB-I,)
- Allah senin belan vere (Dy.-DiA,)

- Belasını bulur inşallah (Kah.-GDİAT,)
- Bilinmez, görünmezlere uğrayasica (Ala.-AFA,)
- Lağnet gele üzan (Vn.-VB-III,)= Üzerine lanet gelsin anlamında kullanılan bedduadır.
- Lanet olasıca (Ala.-AFA,)
- Lanet olsun. (Allah cezanı versin) (Rz.-RİA,)
- Nağlet olsun (Ks.-AAT,)=”Lanet olsun” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Naha Allah başından bela eksik etmesin (Uş.-EKFİM,)
- Naha Allah bin belanı versin (Uş.-EKFİM,)
- Nalet başına (Rz.-RİA,)
- Nalet gele (Dy.-DiA,)= Lanet olsun” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Nalet olsun (Ayb./Or.-AyA, Rz.-RİA, Ezc.-EYA,)=”Lanet olsun” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Sadakaların verilir inşallah (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin bir kazaya uğramasını ve bu kazadan zarar görerek kıl payı kurtulmasını dileyen bedduadır.
- Üzerine kâbus çöksün (El.-HETİHH,)=Kişinin üzerine gece uyurken üzerine karabasan vb. ağırlık basmasını ve tüm kötülüklerin, musibetlerin, belaların kişinin etrafında toplanmasını isteyen bedduadır.
- Vay Allah belanı versin (Kr.-OAAAD,)

2.2.11. Doğal Afetlere Uğramak Üzerine Beddualar

- Afet ölümlerinden gidesice (Isp.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Affata gelesen (Vn.-VB-I,)=Kişinin afete, felakete uğramasını isteyen bedduadır (Affat: Afet, Felaket).
- Başına yıldırım düşsün (Sm.-SOTEKS,)

2.2.12. Nazara Uğramak Üzerine Beddualar

- Kem gözler ciğerini dele (Isp.-SOTEKS,)

- Kör nazarlara uğrayasica (Sam.-SOTEKS, Ala.-AFA,)

2.2.13. Göz Üzerine Beddualar

- Allah gözün kör ede (Vn.-VB-I, Ezc.-EYA,)
- Allah gözünü doyura (Gm.-GKAYA,)=Para, mal, mülk gibi değerli şeylere bir türlü doymak bilmeyen kişilere söylenen duadır.
- Allah gözünü kör etsin (Ant.-SOTEKS,)
- Çam ağacının özü, yandı kül oldu közü, dilerim Allah'tan kör olsun iki gözü (Uş.-EKFİM,)
- Çuvaldıznan gözün oyula (Vn.-VB-II,)=Kişinin gözünün çuvaldızla oyulup, sakat olmasını isteyen bedduadır.
- Elimden yediğin gözüne dura (Ml.-MÍA,)=Nankör kişiler için, edilen iyiliği bilmeyen kişiler için edilen bedduadır.
- gözden, ışıgdan olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin gözünün kör olmasını isteyen bedduadır.
- Gözlerin önüne aksın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin gözlerinin önüne akarak kör olmasını dileyen bedduadır.
- Gözlerin önüne aksın (Or.-OİYA,)=Kişinin gözlerinin önüne akıp gitmesini, kişinin böylelikle kör olmasını isteyen bedduadır.
- Gözlerine ali mili çekilesice (Gaz.- AAİÇE,)
- Gözü eline gelesice (Ala.-AFA,)
- Gözü kör olasıca (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin kör olmasını isteyen bedduadır.
- Gözü kör olasıca (Ay.-AASFE,)
- Gözün çıhsın (Ks.-AAT,)=Kızılan kişilerin gözlerinin çıkmasını, gözlerine bir bela gelmesini isteyen bedduadır.
- Gözün çıka (Kri./Ada.-MF,)
- Gözün çıksın (İğ.-DİAT,)
- Gözün fısık ola (El.-EYSV,)= (Fısık: Kör, görmez.).

- Gözün kör ola (Kri./Ada.-MF, Gaz.-GaA-II,)=Gözlerin kör olmasını dileyen bedduadır.
- Gözün kör ola da ahrete kara gidesin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin gözlerinin kör olmasını ve kör olarak ölüp, ahrete kör gitmesini isteyen bedduadır.
- Gözün kör ola da göremiyessin inşaallah (Kri./Ada.-MF,)=Gözlerin kör olmasını ve hiç bir şey görememesini dileyen bedduadır. Cümlelerin arkasında “İnşaallah” denilerek bu istek katlanmaktadır.
- Gözün kör olsun (Mt./İç.-SMSBYA, Ay.-KBD, Af.-AMA, Yz.-OAAD, Krş.-KYA,)= Kişinin gözlerinin kör olması için söylenen bedduadır.
- Gözün kör olsun da sürüm sürüm sürün (Uş.-ÇK,)=Kişinin kör olmasını ve gözü kör olduğu için ortada kalmasını sürünmesini dileyen bedduadır.
- Gözünden akan ganlı yaş olsun (Çr.-AAT,)=Kızılan kişilerin gözünden akan yaşın kanlı olmasını, yani kişinin o derece çok üzüldüğünü isteyen duadır.
- Gözüne ali mili çekilesice (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin gözünün mil çekilerek kör edilmesini isteyen bedduadır.
- Gözüne betire düşe (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin gözünün kör olmasını isteyen bedduadır (Betire düşmek: Katarakt hastalığı olması).
- Gözüne katran aka (Gaz.-GaA-II,)
- Gözünle dizine dursun (Uş.-ÇK,)=Nankör kişiler için, yapılan iyiliğe layık olmayan kişiler için yapılan bedduadır. Böyle kişilere yapılan tüm iyilikler haram edilmektedir.
- Gözünü toprak doyursun (Kah.-MMA,)=Gözü aç olan, mala mülke doymayan insanlara söylenen bedduadır.
- Gözünün biri kör olasıca (Mt./İç.-SMSBYA,)
- İki göden şil olasan (Vn.-VB-III,)=(Şil: felçli, sakat anlamında)=Kişinin gözünün sakat olmasını isteyen bedduadır.
- İki gözden hafız olasan (Vn.-VB-III,)
- İki gözden melûl olasan (Vn.-VB-III,)=(Melûl: Sakat)= Kişinin gözünün sakat olmasını isteyen bedduadır.
- İki gözü kör olasıca (Al.-AFA,)
- İki gözün avucun içine aha (Vn.-VB-III,)=Kişinin gözlerinin kör olmasını isteyen bedduadır.

- İki gözün bir delikten baha (Vn.-VB-III,)
- İki gözün kör ola (Or.-OİYA,)=Kişinin iki gözünün birden kör olmasını ve hiçbir şey görememesini isteyen bedduanın yöreye has biçimidir.
- İki gözün kör olsun (Vk./Tr.-AAİÇE,)
- İki gözün kör olur da ellerinden ben tutarım (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin iki gözünün de kör olmasını ve kendisine muhtaç olmasını isteyen bedduadır.
- İki közü kör olsun (Tr.-AAİÇE,)= (Köz: Göz).
- Kör olasan (Dy.-DiA,)=Kişinin kör olmasını isteyen bedduadır.
- Kör olasan işallah (Vn.-VB-III,)=Kişinin kör olmasını isteyen bedduadır.
- Kör olsun gözlerin (Çr.-AAT,)=Kişinin gözlerinin kör olması için söylenen bedduadır. Devrik cümledir.
- Körolası (Ks.-AAT, Ks.-AASFE,)=Kızılan kişilerin kör olmasını dileyen bedduadır.
- Körolasıca (Os.-AOİA II, Kü.-AASFE, Zn.-AASFE,)
- Naha Allah iki gözüne iki dizine dert versin (Uş.-EKFİM,)=Kişinin bir dert, bir hastalık bulmasını isteyen bedduadır.
- Naha gözlerin kör olsun da bir yerler görme (Uş.- EKFİM,)
- Naha gözün kör olsun da duvarlara el çal (Uş.-EKFİM,)
- Naha iki gözlerin kör olsun (Uş.-EKFİM,)
- Sana ettiğim iyilikler gözüne, dizine dursun (Uş.-ÇK,)=Nankör kişiler için, yapılan iyiliği görmezden gelip hiçbir iyiliği hak etmeyen kişiler için söylenen bedduadır.

2.2.14. Dert Bulup Derman Bulamamayı Dileyen Beddualar

- Allah baca versin de duman vermesin (Isp.-SOTEKS,)
- Allah bilinmez dertler versin de doktorlar çare bulamazsınlar (Uş.-EKFİM,)
- Allah bit versin de tırnak vermesin (Isp.-SOTEKS,)
- Allah sana bilinmedik dertler versin (Kırş.-OAAD,)
- Allah sana bilinmez dertler versin (Uş.-EKFİM,)=Kişinin derdine çare bulunamamasını isteyen bedduadır.

- Allah sana dert vere, derman vermiye (Vn.-VB-I,)
- Allah sana dert verir de derman vermez inşaallah (Kri./Ada.-MF,)=Dermanı olmayan dertler bulmayı dileyen bedduadır. “İnşallah” da kendi içinde başlı başına bir duadır. Kişi istediği şeyin olmasını o kadar çok istemektedir ki bu yüzden dua da olsun beddua da olsun arkasında “İnşallah” diyerek dileğini katlamaktadır.
- Allah uyuz vere de dinnag vermie (Kah.-MMA,)= (Dinnag: Tırnak).
- Boğazından yakalana da derdine derman bulunmaya (Os.-AOİA II,)=Kişinin derman bulunmayacak hastalık bulmasını dileyen bedduadır.
- Derdin dermansız ola (Gaz.-GaA-II,)
- Derdin dermansız, yaran fermansız ola (Vn.-VB-II,)
- Derdine derman bulunmaya (Gaz.-GaA-II,)
- Derdine derman yarana mehlem bulamıyasan (Vn.-VB-II,)
- Dermanın bulunmaya inşaallah (Vn.-VB-II,)
- Dermansız dertlere kalasın (Kri./Ada.-MF,)=Dermanı olmayan dertler bulmayı dileyen bedduadır.
- Dermansız dertlere uğra (Vn.-VB-II,)=(Uğra: Rastla).
- Dertlere kalasın da derdine derman bulamayasın (Kri./Ada.-MF,)=Dert bulmayı fakat derdine derman bulamamayı dileyen bedduadır.
- İle bi derde gelesen dermanın bulunmaya (Vn.-VB-III,)=Öyle dertlere kalasın ki dermanın bulunmasını anlamında söylenen bedduadır (İle: Öyle).
- İle bi dert dutasan dermanı guş suti, eşek boynizi ola (Vn.-VB-III,)=Kişinin derdine derman bulunmamasını isteyen bedduadır. Çünkü kuşun sütü, eşeğin boynuzu olmaz.
- Yazın ayran gışın yorgan bulmıyasan (Vn.-VB-IV,)=Yazın sıcak havalardan dolayı serinlemek istenir ve bu yüzden ayran içilir. Kışın ise soğuklardan dolayı üşümek için yorgana ihtiyaç vardır. Kişinin dertler karşısında çaresiz kalmasını, çıkar yol bulamamasını isteyen bedduadır.

2.2.15. Evlilik Üzerine Beddualar

- Ak gelinler almasın, dünyasına doymasın (Sn./Ba.-SDDİ,)=Erkekler için kullanılan bir bedduadır. Kişinin evlenememesini, mutlu olamamasını isteyen bedduadır.
- Allah kınalı eller koklamıyasın (Adı.-AYA,)=Erkeklerle söylenen bedduadır.
- Bin zalime düşesi (Brt.-AASFE)=Genel olarak kızlar için söylenen bedduadır. Kişinin kötü eşe düşmesini isteyen bedduadır.
- Dul ere duvaksız, kör kişiye nikâhsız gidesen (Vn.-VB-II,)
- Dul gömleği giyesin (Gaz.-GaA-II,)=Kadınların, kocalarının ölüp dul kalmasını isteyen bedduadır.
- Dünya evi görmeyesice (Ala.-AFA,)
- Elin gına görmeye (Vn.-VB-II,)= Bayanlar için kullanılan bedduadır. Kişinin evlenememesini ister (Gına: Kına).
- Er bulamıyasan işallah (Vn.-VB-II,)= Bayanlar için kullanılan bedduadır. Kişinin evlenemeyip, kocasız kalmasını ister.
- Evde kalasıca (Sm.-SOTEKS,)
- Gelin görmiyesin (Adı.-AYA,)
- Gırh kocadan artıh galasan (Vn.-VB-II,)=Bayanlar için kullanılan bedduadır.
- Gızım uşgur üzü görmiyesen (Vn.-VB-II,)=Kızın evlenemeyip, cinsel ilişkiye girememesini isteyen bedduadır.
- İki elin koynunda bana dönesi (Af.-AASFE,)=Kişinin, kendisini istemeyip başkasıyla evlenen sevdiğinin eşiyle mutlu olamayıp, pişman olmuş vaziyette kendisine dönmesini isteyerek söylediği bedduadır.
- Kınalı parmak sıkamak nasip olmaya (Ala.-AFA)=Erkeklerle edilen bedduadır.
- Kör kişiye nikâhsız, dul kişiye duvaksız gidesen (Vn.-VB-III,)=Genel olarak genç kızlara edilen bedduadır.
- Yurt yuva tutamayasica (Ant.-SOTEKS,)

2.2.16. Başkalarına Muhtaç Olmak Üzerine Beddualar

- Ah diyesen bi lokma eymek bulamıyasan işallah (Vn.-VB-I,)= (Eymek: Ekmek, Bi: Bir.).

- Bir yufkalar bulamada benim kapıma gel (Uş.-ÇK,)=Kişinin yiyecek ekmek bulamamasını ve bunun sonucunda da kendisine muhtaç olmasını isteyen bedduadır.
- El aleme muhtaç olasin (Isp.-SOTEKS,)
- Elin terazi, koltuğun tekne olsun da evlerde un ara (Uş.-ÇK,)=Ekmek Türk toplumu için çok önemlidir. Un ekmeğin ham maddesi olduğu için bu bedduamızda yer bulmaktadır. Kişinin yiyecek ekmeğe muhtaç olmasını ve ev ev un aramasını dileyen bedduadır.
- Ellere avuç açarsın inşallah (Ant.-SOTEKS,)
- Gapi gapi dilenesen (Vn.-VB-II,)=Kişinin kapı kapı dilenecek derecede muhtaçlık duymasını isteyen bedduadır.
- Merhametli kullarına muhtaç et (Ant.-SOTEKS,)=Kötülük sahibi insanların merhametli, iyi niyetli kimselere muhtaç olmasını isteyen bedduadır.
- Naha ekmek aş bulama da el esiri ol (Uş.-EKFİM,)=Kişinin yiyecek ekmeğe muhtaç olmasını ve bu yüzden esir gibi elin her işini, her dediğini yapmasını isteyen bedduadır.
- Naha ekmek aş bulama da köy köy, kasaba kasaba dolaş (Uş.-EKFİM,)
- Naha gözün sıcak aş yüzü görmesin (Uş.-EKFİM,)
- Namerde muhtaç olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin merhametsiz kişilere muhtaç olmasını isteyen bedduadır.
- Namerde muhtaç olasin (Ala.-AFA,)
- Papucumi yalayasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin kendine muhtaç olmasını, ayakkabısının altını yalayıp, yalvarmasını isteyen bedduadır.
- Yiyecek ekmek bulama da benim kapıma gel, bir dilim ekmek ben vereyim (Uş.-EKFİM,)

2.2.17. Anne ve Baba İçin Yapılan Beddualar

- Allah baban belasını versin (Vn.-VB-I,)=Kişinin babasının belasını isteyen bedduadır.
- Anan öle (Sm.-SOTEKS,)

- Baba yüzü görmeyesin (Isp.-SOTEKS,)
- Baban öle işallah (Vn.-VB-I,)
- Babandan heyr görmiyesen (Vn.-VB-I,)=(Heyr: Hayır.).
- Öksüz galasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin babasının ölmesini ve bu sebeple öksüz kalmasını isteyen bedduadır.

2.2.18. Çok Uyuyana Edilen Beddualar

- Gözü eline gelesice (Sm.-SOTEKS,)
- İki gözü kör olasica (Isp.-SOTEKS,)

2.2.19. Kulakları Duymayan Kişiyeye Edilen Beddualar

- Balam gulaklaran gurguşum eriye (Vn.-VB-I,)= (Gurguşum: Kurşun.).
- Kulağına kurşun akasica (Isp.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Kulağına kurşunlar aha (Vn.-VB-III,)=Kulağı duymayan kişinin kulağına kurşunlar akmasını isteyen bedduadır.
- Kulağına kuruş aka (Gaz.-GaA-II,)=Söylenen bir sözü dinlemeyene veya işitmeyene kızıldığı zaman söylenen bedduadır.
- Kulaklarına mih çakıla (mih: büyük çivi) (Isp.-SOTEKS,)

2.2.20. Ahirette Kötülük Dileyen Beddualar

- Ahirette iman bulmasın (Çr.-AAT,)= Ahirete imansız gitmeyi dileyen bedduadır.
- Allah Taâla seni iki cihan serverinde üzün kara etsin (Vn.-VB-I,)=Kişinin hem dünyada hem ahirette yüzünün kara olmasını isteyen bedduadır (Üzün: Yüzün).
- Allah'ın huzuruna eli bağlı yüzü gara çıkasan (Vn.-VB-I,)=Kişinin Allah'ın karşısına suçlu, günahkâr şekilde çıkmasını isteyen bedduadır.
- Başın döne cehenneme düşesin (Ezc.-EYA,)

- Cehennem başan (Ezc.-EYA,)= (Başan: Başına).
- Cehennem başına seni alsın (Ezm.-AAİÇE,)
- Cehennem kütüğü olasın (Sm.-SOTEKS,)
- Cehennemde cayır cayır yanasın (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin cehennem ateşlerinde yanmasını isteyen bedduadır.
- Cehennemde kalsın özi de mezarı da (Dy.-DİA,)=Kişinin kendisinin de mezarının da cehenneme gitmesini dileyen bedduadır.
- Cehennem dibinden çıkmayasın (Krş.-KYA,)
- Cehennem dibine git (Kri./Ada.-MF,)
- Cennet görmeyesin (Nğ.-OAAD,)
- Cennet yüzü görmeyesice (Ant.-SOTEKS,)
- Cennet yüzü görmiyesin (Kri./Ada.-MF, Vn.-VB-II,)
- Gara yerin altında olasın (Adı.-AYA,)= (Gara yer: Cehennem).
- Gara yerin zeminine git (Adı.-AYA,)
- Hortlayasica (Ada.-AOİA-II,)
- Kara yere giresin (El.-EYSV,)= (Kara yer: Cehennem dibi).
- Keşiş cennetinde galasan (Vn.-VB-III,)=(Keşiş: Rahip).
- Öbür dünyada el benim, yaha senin ola (Vn.-VB-III,)=Kişinin ahrette, ettiğini bulmasını isteyen bedduadır. Dünyadakinin tersine ahrette kötülük edilenin kötülük edene aynısını etmesini isteyen bedduadır.
- Öbür dünyada iki elem yahanda ola (Vn.-VB-III,)= (Elem: Elim, Yahanda: Yakanda).
- Öbür dünyada yeşermiyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin ahrette cennet yüzünü, yeşilliği görememesini isteyen bedduadır.
- Peygamber sana şevaat etmeye (Vn.-VB-III,)= (Şevaat: Şefaat).
- Ruzi mahşerde cevabını veremiyesen (Vn.-VB-III,)=Ahrette meleklerin sorduğu hiçbir soruya cevap verememeyi ve cennete girememeyi isteyen bedduadır.
- Yanların karara da ahrete kara gidesin (Kri./Adn.-MF,)=Kişinin mutsuz, acı dolu, kara günler görmesini ve böyle öterek ahrete de bu şekilde girmesini dileyen bedduadır.

- Yüzü donu kara olasıca da ahrete kara gidesice (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin mutsuz, acı dolu, kara günler görmesini ve böyle ölerek ahrete gitmesini isteyen bedduadır. (Bir yakını bir akrabası, sevdiği ölen kimseler siyah elbise giyinir. Burada donu kara olmak terimi de, ölümle alakalıdır.).

2.2.21. Yüzü Görülmek İstenmeyen İnsanların Yok Olması Üzerine Beddualar

- Canın cehenneme (Kri./Ada.-MF,)=Yüzü görülmek istenmeyen, kızılan insanların yok olmasını dileyen bedduadır.
- Cehennem beri sen öte (Kah.-MMA,)
- Cehennem beri, sen kırk konak öte (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin cehenneme kadar, daha ötesine kadar yolu olduğunu anlatan bedduadır.
- Cehennem ol (Kr.-KİA, Krş.-KYA, Ant.-SOTEKS,)=Yüzü görülmek istenmeyen kişinin en uzak nere varsa oraya gitmesini anlatan bedduadır.
- Cehenneme kadar yolun var (Ant.-SOTEKS,)
- Cehennemini beri yanı yakın, öte yanına git (Gaz.-GaA-II,)
- Daş olası (Ks.-AASFE,)=Herhangi bir kötülük yapan, babasına, atasına asi gelen ve böylelikle kişinin canlılığını kaybedip kaybolmasını isteyen bedduadır.
- Doğmaz olaydın başım belası (Vn.-VB-II,)
- Doğmaz türemez olasıca (Os.-AOİA,)=Yüzü görülmek istenmeyen insanların hiç dünyaya gelmemiş olmaları üzerine söylenen bedduadır. Böyle insanların soyunun sopunun kaybolması dilenir
- Gidesen dönmiyesen (Vn.-VB-II,)
- Gidişin ola da gelişin olmiya (Adı.-AYA,)
- Gidişin ola dönüşin olmiya (Dy.-DiA,)
- Gidişin olsun da gelişin olmasın (Kri./Ada.-MF,)=Yüzü görülmek istenmeyen insanların gittikleri yerden geri dönememelerini dileyen bedduadır. Bir nevi kişinin geri dönmeye fırsat bulamayacak dertler bulmasını veya ölmesini isteyen bedduadır.
- Gidişin olur da gelişin olmaz inşallah (Kri./Ada.-MF,)= Yüzü görülmek istenmeyen insanların gittikleri yerden geri dönememelerini dileyen bedduadır.

Bir nevi kişinin geri dönmeye fırsat bulamayacak dertler bulmasını veya ölmesini isteyen bedduadır. “İnşallah” denilerek isteğin katlandığı görülmektedir.

- Gittiğin olsun geldiğin olmasın (Vn.-VB-II,)
- Naha Allah taş etsin (Uş.-EKFİM,)=Bu bedduanın çocuklar için “Büyüklerle el kalkmaz Allah taş eder” şekli de vardır.
- Naha gidişin gidiş olsun, gelişin geliş olmasın (Ay.-KBD,)=Kişinin gidip, geri dönememesini isteyen bedduadır.
- Olmalara erme (Ala.-AFA,)= “Olmayasıca” anlamında söylenen bedduadır.
- Olmalara erme (Sn./Ba.-SDDİ,)=Yüzü görülmek istenmeyen kişilere söylenen bedduadır.
- Olmaz olasıca (Krş.-KYA,)=İstenilen bir şeyin tersi olunca da söylenir.
- Olmaz olaydın (Vn.-VB-III,)=Kişinin dünyaya hiç gelmemiş olmasını isteyen bedduadır.
- Şeytan görsün yüzünü (Kri./Ada.-MF,)
- Taş kaya olası (Ml.-MİA,)=Kişinin taş kaya gibi olmasını canlılığını kaybedip kaybolmasını isteyen bedduadır.
- Yalan diyeni yoh olsun (Vn.-VB-IV,)=Kişinin yalan söylüyorsa yok olmasını, yüzünün görülmemesini isteyen bedduadır.
- Yerin dibine batasıca (Ala.-AFA,)
- Yeryüzünden sinsilesi kesilesice (Ter.-DİAT,)= (Sinsile: Silsile).
- Yüzünü şeytan görsün (Kri./Ada.-MF,)=Yüzü görülmek istenmeyen insanların, uzak olmasını isteyen bedduadır. Şeytan, insana uzak olan ve insanı kandırmaya çalışan bir mahlûktur. Kişi yüzünü görmek istemediği insanın kendisinden çok uzak olan şeytanın yanına gitmesini istemektedir.

2.2.22. İş Üzerine Beddualar

- Aldığını doktorlara ver (Para kazanamamak üzerine beddua) (Sm.-SOTEKS,)
- İras sataş gitmiyesin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin işlerinin yolunda gitmemesini, işlerinin rast gelmemesini isteyen bedduadır.

- İşi gücü rast gelmeye (İsp.-SOTEKS,)
- İşin gücün ras gelmeye (Vn.-VB-III,)=Kişinin işinin rast gitmemesini isteyen bedduadır.
- İşin ras gitmiye balam (Vn.-VB-III,)= Kişinin işinin rast gitmemesini isteyen bedduadır.
- Yaptuğun iş başan gara gele işallah (Vn.-VB-IV,)=Kişinin yaptığı işte başarılı olamamasını isteyen bedduadır.
- Yarı yolda galasan (Vn.-VB-IV,)=Kişinin başladığı işi sonlandıramamasını, yarı yolda kalmasını isteyen bedduadır.

2.2.23. Kötü Talih (Baht karalığı) Dileyen Beddualar

- Allah'dan dileyem bahtsız galasan (Vn.-VB-I,)
- Bahtın kararsın (Ant.-SOTEKS,)
- Kızım işallah bahdın gara ola (Vn.-VB-III,)
- Kör talihlere gelesin (İsp.-SOTEKS,)

2.2.24. Din İle İlgili Beddualar

- Ahir nefeste dinsiz imansız gidesice (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Dininde bulasica (Uş.-ÇK,)=Kişinin yaptığı tüm kötülüklerin karşılığını dininde bulmasını, cezasını Allah katında almasını dileyen bedduadır.
- Dinsiz imansız gidesice (Ala.-AFA,)
- Ehli İslam mezarını gazmasın (Çr.-AAT,)=Kişinin dinsiz gitmesini dileyen bedduadır. Mezarını kazacak olanların bile dinsiz olması istenmektedir.
- Gelemi gedim seni çırpa (Vn.-VB-III,)=Kur'an-ı Kerim'in kişiyi çarpmasını isteyen bedduadır (Gelemi gedim: Kelâm-ı Kadim, Kur'an).
- Guran seni çırpa (Vn.-VB-II,)=Kişinin Kuran-ı Kerim tarafından çarpılmasını isteyen bedduadır.
- İman dellalı olasan, iman diye gezesen (Vn.-VB-III,)

- İmansız galasan (Vn.-VB-III,)
- İmansız gidesice (Isp.-SOTEKS,)
- İmansız guransız ölesen (Vn.-VB-III,)
- Naha gâvur mezarına kon (Uş.-EKFİM,)=Kişinin Gavur'larla aynı mertebede olmasını, onlar gibi mezara koyulmasını isteyen bedduadır.
- Naha yaratan Allah sana imansız Kuransız ölümler versin inşallah (Sn./Ba.-SDDİ,)
- Ölen vahıt dilin kelime getirmesin (Vn.-VB-III,)= Kişinin ölürken dilinin kelime-i şahadeti getirememesini isteyen bedduadır (Kelime: Kelime-i Şahadet).
- Rahmet yüzünü görmiyese (Vn.-VB-III,)=Kişinin Allah'ın rahmetinden uzak olmasını isteyen bedduadır.
- Senin sevabın olmaya (Vn.-VB-III,)=Kişinin dini yönden iyi olamamasını, sevap kazanamamasını isteyen bedduadır.
- Yahidi dininde olasan (Vn.-VB-IV,)=Kişinin Yahudi ve Musevi dininde olması üzerine edilen bedduadır.

2.2.25. Esprili Beddualar

- Allah seni susuz derelerde boğsun (Sm.-SOTEKS,)
- Guru obuzlarda boğulasın (Gr.-GİYA,)
- Ölmüş karga gözünü oysun (Sm.-SOTEKS,)

2.2.26. İstenip de Verilmeyen Şeyler İçin Edilen Beddualar

- Başına değsin (Gaz.-GaA-II,)= Kişinin vermediği, esirgediği bir şeyin başına çarpılmasını isteyen bedduadır.
- Parası başında parçalansın (Ala.-AFA,)
- Yoğun yok olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Zengin değil mi, zembile girsin (Isp.-SOTEKS, Ala.-AFA,)

2.2.27. İftiraya Uğramak Üzerine Beddualar

- Gara iftiraya gelesen (Vn.-VB-II,)
- Guru iftiralara uğrayasica (Ant.-SOTEKS)
- İftiradan gurtulmayasan (Vn.-VB-II,)
- Kara iftiraya uğrayasica (Isp.-SOTEKS,)
- Kuru iftiraya gelesen (Vn.-VB-III,)

2.2.28. Ettiğini Çekmek Üzerine Beddualar

- Allah da seni yahsun üç günlük geliniken (Çkr.-AAT,)=Kişinin sevgisine karşılık vermeyip başkasıyla evlenecek olan kızlara edilen bedduadır. Kişi nasıl o kızın aşkının ateşiyle yandıysa, o kızın da Allah tarafından kötülöklere uğramasını dileyen bedduadır.
- Allah'ından bulasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin yaptığı kötölüklerin karşılığını Allah'tan bulması üzerine söylenen bedduadır.
- Benden beş beter olasın (Yz.-OAAD, Ant.-SOTEKS,)
- Benden beter olsun bana gülenner (Çr.-AAT,)=Herhangi olumsuz bir yönünden dolayı gülünen, iyi davranılmayan kişilerin bunu yapanların da aynı olumsuzlukla karşılaşmasını isteyen bedduadır.
- Burnundan fitil fitil gelesice (Ala.-AFA,)
- Ettiğini biçesin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin kendi eliyle, diliyle, bedeniyle vb. yaptığını, kendi canında bulmasını dileyen bedduadır.
- Etticeğinden bulasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin kendi ettiğinden kötölük bulmasını dileyen bedduadır.
- Ettiğinden bulasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin kendi ettiğinden kötölük bulmasını dileyen bedduadır.
- Ettiğini çekesin (Sm.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Ettiklerin fitil fitil burnundan gelsin (Ala.-AFA,)

- Öle birine ras gelesen o benim ahımı sennen çihara (Vn.-VB-III,)=Kişinin ettiği tüm kötülükleri başka birinden çekmesini isteyen bedduadır (Öle: Öyle).
- Sebep olan kebab ola (Kri./Ada.-MF,)=Herhangi bir zarara, bir kötülüğe, bir olumsuzluğa vb. durumlara sebep olan kimselerin ettiğinin karşılığında zarara uğramasını dileyen bedduadır.
- Size bu kötülüğü eden Allah'tan bula (Gm.-GKAYA,)=Herhangi bir kişiye kötülük yapan kişilerin, yaptığı kötülüğün karşılığını Allah'tan bulmasını dileyen bedduadır.
- Yaptığın fitil fitil burnundan gelsin (Ant.-SOTEKS,)

2.2.29. Soy ve Sop Üzerine Edilen Beddualar

- Gıran giresice (Kah.-MMA,)
- Gıran giresice (Kri./Ada.-MF,)=Çoğunlukla hayvanlar için edilen bedduadır. Beddua edilenin, kökünün kazınması, kaybolması istenir. Bir nevi hastalık şeklidir.
- Köküne gıran girer inşallah (Kri./Ada.-MF,)= Çoğunlukla hayvanlar için edilen bedduadır. Beddua edilenin, kökünün kazınması, kaybolması istenir. Bir nevi hastalık şeklidir.
- Köküne gıran giresice (Ant.-SOTEKS,)
- Köküne sumak suyu sıkıla (Gaz.-GaA-II,)= “Kökün kurusun inşallah. Bitsin kalmasın inşallah” anlamına gelen bedduadır.
- Kökünüze kibrit suyu (Vn.-VB-III,)=Kişinin soyunun kesilmesi üzerine söylenen bedduadır.
- Soyu sopu kesilesice (Ant.-SOTEKS,)

2.2.30. İnsanların Hayvanlardan Zarar Görmesi Üzerine Beddualar

- İte gurda yem olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin girdiği bir işte başarısız olmasını, harcanıp kaybolmasını isteyen bedduadır.

- İte kurda yem olasıca (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- İtin ağzında parça parça olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin köpek tarafından zarar görmesini isteyen bedduadır.
- Karnına karayılanlar aksın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin yılanların saldırısına uğramasını, yılanlar tarafından zarar görmesini isteyen bedduadır.
- Koynuna yılan aksın (Ky.-OAAAD,)
- Kör ilanın derdine ras gelesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin yılan tarafından sokulmasını isteyen bedduadır.
- Sarı arılar sokasıca (Isp.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Yılan soka seni (Gaz.-GaA-II,)

2.2.31. Kişinin Dert Keder Sahibi Olması Üzerine Beddualar

- Allah benim kadar dert çıkarsın (Sm.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Allah firenk dertleri versin (Sn./Ba.-SDDİ,)
- Allah gavur dertleri versin (Isp.-SOTEKS,)
- Aşın kanla yoğrulsun (Mş.-AİAD,)=Kişinin dert, keder sahibi olmasını, her gününün kötü geçmesini isteyen bedduadır.
- Başına gelsin de hoşuna gelmesin (Uş.-ÇK,)=Kişinin istemediği hallere uğraması, istemediği durumlara düşmesi üzerine söylenen bedduadır.
- Dert tutasıca (Kah.-MMA,)
- Dert tuta (Kri./Ada.-MF,)= Kişinin dert, keder sahibi olmasını, kişiyi dert tutmasını dileyen bedduadır.
- Dert tuta (tutasıca) (Gaz.-GaA-II,).
- Dertlere kalasın (Kri./Ada.-MF,)= Kişinin dert, keder sahibi olmasını, derde kalmasını dileyen bedduadır.
- Dertten derde düşesin (El.-HETİHH,)=Kişinin sürekli dert, keder bulmasını, o dertten o derde düşmesini isteyen bedduadır.
- Dertten gurtulmiyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin bulunduğu dertten hiç kurtulamamasını isteyen bedduadır.

- Hepsi bir tahtadan gitsin-Naha Allah bilinmez dertler versin (Uş.-ÇK,)=Kişinin hiç ummadığı, beklemediği dertleri bulması ve ölmesi üzerine söylenen bedduadır. Burada geçen tahta, kişinin ölünce tabuta koyulmasıdır.
- Kör kuyuya düşüpte çıkamayasıca (Ada.-AOİA-II,)

2.2.32. Okula Giden Çocuğa Beddualar

- Okul azabından kurtulmayasın (Isp.-SOTEKS,)
- Okuyamaz ol (Isp.-SOTEKS,)

2.2.33. Kötülük Yapanın Yaptığını Çocuklarından Bulmasını Dileyen Beddualar

- Çorunda çocuğunda bulasıca (Ant.-SOTEKS,)
- Ettiğini çocuklarında çekesice (Ant.-SOTEKS,)
- Evlatlarınnan çekesen (Vn.-VB-II,)=(Evlatlarınnan: Evlatlarından).
- Oğlunda kızında bul (Uş.-ÇK,)=Kişinin yaptığı tüm kötülükleri çocuklarında bulmasını, aynı kötülüklere çocuklarının da uğramasını dileyen bedduadır.

2.2.34. Silahla Vurulmak, Yaralanmak ve Ölmek Üzerine Beddualar

- Başınnan vurulasan (Vn.-VB-I,)=(Başınnan: Başından.).
- Gövdecine yağlı kurşun çahılsın (Kah.-MMA,) (Gövdecine: Gövdecisine).
- Kana belenesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin yaralanmasını kana belenmesini isteyen bedduadır.
- Kara kurşuna gelesen (Vn.-VB-III,)
- Kara kurşunlar ye işallah (Ay.-KBD,)
- Kör kurşuncuklar yiyesice (Ay.-KBD,)
- Kör kurşundan gidesice (Ala.-AFA,)

- K r kurşunlara gelesice (Isp.-SOTEKS,)
- Kurşun değe bedenine (Gaz.-GaA-II,)
- Kurşun değesice (bedenine) (Gaz.-GaA-II,)
- Naha dar sokakta bol bıçak önüne gel (Uş.-EKFİM,)
- Naha kurşun önüne gelesice (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin kurşunların önüne gelip, vurulmasını isteyen bedduadır.
- Naha yağlı kurşunlar önüne gel (Uş.-EKFİM,)
- Pıçahlar arasında kalasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin bıçaklar arasında kalmasını isteyen bedduadır. Bıçak da bir silahtır.
- Sağ yanından vurulasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin vurulmasını isteyen bedduadır.
- Sol b gr nden vurulasın (Ezc.-EYA,)
- Vurucın atlı gele (Vn.-VB-IV,)=Kişinin vurucusunun çok hızlı gelmesini ve kendisini vurmasını isteyen bedduadır.
- Vurucular elinde galasan (Vn.-VB-IV,)=Kişinin kendisini vuracak insanlar elinde kalmasını isteyen bedduadır.
- Vurulasan işallah (Vn.-VB-IV,)
- Yağlı kurşuna ras gelesen (Vn.-VB-IV,)
- Yağlı kurşunlara gelesin (Ant.-SOTEKS,)
- Yağlı kurşunlarda gidesin (Gaz.-GaA-II,)
- Yağlı kurşunlardan gidesin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin silahla vurularak ölmesini isteyen bedduadır.
- Yılı kurşun önüne (Ay.-KBD,)= (Yılı: Yağlı).
- Yaralanasan işallah (Vn.-VB-IV,)=Kişinin vurularak yaralanmasını isteyen bedduadır.

2.2.35. Mal Mülk, Para İle İlgili Beddualar

- Allah kazınacak tırnak vermesin (Uş.- K,)=Kişinin para kazanacak iş yapamamasını dileyen farklı, mecazlı bir bedduadır.

- İtten aç ılandan çılpak olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin hiç doymayan itten aç, yılandan çıplak olmasını yani fakir olmasını isteyen bedduadır.
- Karnın doyasıya ekmek bulama (Vn.-VB-III,)=Kişinin fakir olmasını isteyen bedduadır.
- Kazan kazan da ceremelere ver (Uş.-ÇK,)=Kişinin kazandığı paranın hayrını görmemesini, kazandığı paraları başına gelen kötü işler için harcamasını dileyen bedduadır.
- Kazanasın katasın da yiyemeyesin (Ala.-AFA,)
- Kazandığını tadı tuzuyla yiyemeyesice (Ala.-AFA,)
- Mal mülk elden gitmiye, evin zibili de bitmiye (El.-HETİHH,)= Dua gibi görünse de, Elazığ yöresinde bu bedduayı “Alkarısı”nın bir kadına söylediğine inanılır. Mal mülk elden gitmesin fakat evin harcamaları da hiç bitmesin ve mal mülk artmasın anlamında söylenen bedduadır.
- Malından canından hayr görmiyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin malının hayrını görmeden, en kısa sürede ölmesini isteyen bedduadır.
- Mercimek daş oluversin ya rabbim (To.-TİYA,)=Kişinin elindeki mahsulünün verimsizleşmesi, taş olması ve kişinin bu sebeple fakirleşmesini dileyen bedduadır.
- Naha malın maşadın ölsün (Uş.-EKFİM,)=Kişinin hayvanlarının ölmesini ve maddi zarar görmesini isteyen bedduadır. Kişinin ektiği mahsul için de söylenir.
- Para kazan pul olsun, ekin kazan kum olsun (Sn./Ba.-SDDİ,)
- Paracıklar kazan pul olsun (Isp.-SOTEKS,)
- Yahanı bitler, paranı itler yiye (Vn.-VB-IV,)=Kişinin mal mülk noktasında zarara uğrasını isteyen bedduadır.
- Yek ekmeğe muhtaç olasin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin çok fakirleşmesini ve hiçbir şey alamadığı gibi, yiyecek ekmeğe bile muhtaç olmasını isteyen bedduadır.

2.2.36. Özel Günlere Yakın Söylenen Beddualar

- Bayram başını kara gele (Gaz.-GaA-II,)=Bayram yaklaştığı zaman kişinin felaket içinde bayram geçirmesini isteyen bedduadır.
- Bayram pazarına çıkmıyasın (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin bayram sevincine yetişmemesini isteyen bedduadır (Bayrama yakın günlerde söylenir.).
- Bayrama çıkamayasın (Isp.-SOTEKS, El.-EYSV,)
- Bayramın kara gele (Gaz.-GaA-II,)
- Bayramlara çıhmiesin (Kah.-MMA,)= (Çıhmiesin: Çıkmayasın).
- Cumaya çıkmazsın inşallah (Kri./Ada.-MF,)= Cuma günü İslam toplumu için önemli bir gündür. Kişinin bu önemli güne çıkamadan ölmesini dileyen bedduadır.
- Kara bayramlar edesin (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin felaket içinde bayram geçirmesini isteyen bedduadır (Bayrama yakın günlerde söylenen bedduadır.).
- Oruç tut da bayram edeme (Ant.-SOTEKS,)

2.2.37. Rezil, Rüsva Olmak, Küçük Düşmek Üzerine Beddualar

- Allah hacil ede (Ezm.-EİA,)= (Hacil etmek: Gülünmüş, utanmış, utanan). Kişinin olumsuz davranışlarda bulunmasını ve bundan dolayı çok utanmasını, yüzünün kızarmasını, küçük düşmesini isteyen bedduadır.
- Boynun büküle (Kl.-GDİAT,)=Kişinin utanç duruma düşmesini isteyen bedduadır.
- Cümle alem sana gülsün (Çr.-ADÜM,)=Kişinin küçük düşmesini, toplum içindeki yerini kaybedip gülünecek hallere gelmesini dileyen bedduadır.
- İle bi derde gelesen, ile rezil olasan zaha gadın gondağınan, tavuğ cücesinen tamaşaya tököle (Vn.-VB-III,)=Kişinin öyle bir dert bulmasını ve rezil olmasını isteyen bedduadır (Tavuğ: Tavuk, Tamaşa: Seyir,)
- İt irezil olasıca (Ant.-SOTEKS,)
- Malamat kalasıca (Ala.-AFA,)= (Malamat: Çaresiz, Rezil).
- Rezil kepaze olasan (Vn.-VB-III,)
- Rezil kepaze olasın(Ant.-SOTEKS,)

- Rezil rüsvay olasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin rezil rüsva olmasını isteyen bedduadır.
- Yüzüne tükürecek adam ararsın inşallah (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin yüzüne tükürülmeyecek kadar çok rezil, rüsva olmasını ve yüzüme kim tükürecek diye korkmasını isteyen bedduadır.
- Yüzüne yüz evin karası sürüle (Gaz.-GaA-II-)

2.2.38. Allah'a Havale Etmek ve Allah'ın Gazabına Uğramak Üzerine Beddualar

- Allah gazap etsin (Uş.-EKFİM,)
- Allah layığı versin (Trk.-AAİBHK,)=Kişinin yaptığı için karşılığını Allah'ından bulmasını isteyen bedduadır.
- Allah müstehakını versin (Trk.-AAİBHK,)=(Müstehak: Karşılığını).
- Allah seni bildiği gibi yapsın (Elz.-EYSV,)
- Allah seni çırpa (Vn.-VB-III,)=Kişinin Allah tarafından zarar görmesini isteyen bedduadır.
- Allah seni nasıl bilirse öyle yapsın (Kah.-MMA,)
- Allah'ın ateşine gele (Ezm.-EİA,)=Kişinin Allah'ın gazabına uğrayıp tüm olumsuz durumlarla karşılaşmasını isteyen bedduadır.
- Allah'ın gahrına uğrayasan (Vn.-VB-I,)
- Allah'ın gazabına uğrayasınca (Ant.-SOTEKS, Krş.-KYA,)
- Allah'ın gezebi üstan yağa (Vn.-VB-I,)
- Allah'ın gılcına rasgelesen (Vn.-VB-I,)
- Allah'ın gızıl belasına raslıyasan (Vn.-VB-I,)
- Allah'ın hışmına rasgelesen (Vn.-VB-I,)
- Allah'ından bulasan balam (Vn.-VB-I,)
- Allah'ından bulası (Es.-AİAD,)
- Allah'ından bulasın (Ant.-SOTEKS, Rz.-RİA, Krş.-KYA,)=Herhangi tüm kötülüğü Allah'tan bulmasını isteyen bedduadır.
- Allahın beter belasına gelesen (Vn.-VB-I,)

- Mana ilişen Allah'ından bula (Vn.-VB-III,)=Kişinin kendine zarar vermeye çalışan kişiye ettiğinin karşılığını Allah'tan bulması için ettiği bedduadır (Mana: Bana).
- Men senen razı değılem, Allah da senen razı olmaya (Vn.-VB-III,)Kişinin yaptığı kötülüklerden dolayı Allah'ın kendisinden razı olmamasını isteyen bedduadır.
- Seni Allah'a ısmarlamışam (Vn.-VB-III,)=Kişiyi Allah'a havale etmek anlamında kullanılan bedduadır.
- Seni görüm beki Allah'ım hışmına gelesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin Allah'ın gazabına uğramasını isteyen bedduadır.

2.2.39. Ölünce Arkasında Dua Okuyacak Kimsesi Kalmaması Üzerine Beddualar

- Arkanda dua okuyanın olmasın (Isp.-SOTEKS,)
- Arkandan Fatiha okuyanın kalmayasıca (Sm.-SOTEKS,)

2.2.40. Kahrolmayı Dileyen Beddualar

- Allah kahretsin (Trk.-AAİBHK,)=Olmaması istendiğı halde olan durumlar karşısında söylenen bedduadır.
- Allah seni kahretsin (Sm.-SOTEKS, Kr.-AKD,)
- Kahrolasan (Vn.-VB-III,)
- Kahrolasıca (Os.-AOİA II,)
- Kara yerlere gark olasın (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin kötü yerlere girmesini, gark olup Allah'ın gazabına uğramasını dileyen bedduadır.
- Mehfolasan (Vn.-VB-III,)=Mahvol- anlamında kullanılan bedduadır.
- Mürdolasıca (Uş.-ÇK,)

2.2.41. Kudurmuş Kimselerin Kendi Kendine Zarar Vermesini Dileyen Beddualar

- Başını yiyesice (Çr.-AAT, Kah.-MMA,)=Kudurup başkalarına kötülük yapmaya çalışan kimselerin başkalarına zarar verememesini, kendi kendine zarar vermesini isteyen bedduadır.
- Başşını bağırını yiyesice (Kri./Ada-MF,)=Kudurmuş kimselerin kendi kendine zarar vermesini dileyen bedduadır.
- Kendi başını yiyesice (Ant.-SOTEKS,)
- Kör şeytanından bulasica (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin kendi kendine zarar vermesini isteyen bedduadır.
- Kudur da başını ye (Ant.-SOTEKS, Vn.-VB-III,)=Kişinin kendi başını yemesini isteyen bedduadır.
- Kudurasın da etine düşesin (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin kudurup da kendi kendine zarar vermesini isteyen bedduadır.
- Kudurup da başını dağlara alıp gidesice (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin başkasına zarar veremeyip, kaybolup gitmesini, kendine zarar vermesini isteyen bedduadır.
- Kudurup da başını yiyesice (Sn./Ba.-SDDİ,)=Başkasına zarar vermeye çalışan kötü insanların kendi kendine zarar vermesini isteyen bedduadır.
- Öz başan yesen işallah (Vn.-VB-III,)=Kişinin kendi başını yemesini isteyen bedduadır.
- Vıy! Başın yesin (Dy.-DiA,)= Kişinin kendi başını yemesini isteyen bedduadır. “Vıy” bir tür seslenme kalıbıdır.

2.2.42. Kişinin Sürekli Acı Çekmesini Dileyen Beddualar

- Acı ve ızdırap içinde kalasın (El.-HETİHH,)=Kişinin sürekli acı çekmesini, acı ve ızdırap içinde kalmasını isteyen bedduadır.
- Ataştan köynek giyesin (Şan.-UMA,)=Genel olarak birbirini seven insanların arasına giren kötü insanların, dert, acı bulmasını ve bu acıyı üzerine gömlek gibi giyip, sürekli bu acıyı çekmesini isteyen bedduadır.

- Birinden emdiği kan, birinden emdiği irin olsun (Uş.-ÇK,)=Kişinin boğazından geçen ilk şey annesinin sütüdür. Anne sütü çok önemlidir ve dua ile beddualarda çok kullanılır. Kişinin annesinden emdiği sütün burnundan gelmesini, o sütün hayrını görememesini dileyen bir bedduadır.
- Daima ağlayasan (Vn.-VB-II,)=Kişinin sürekli ağlayıp, acı çekmesini isteyen bedduadır.
- Daş olupta yerde galascı (To.-ASSFE,)
- İnım inım inleyesen (Vn.-VB-III,)
- İnım inım inleyesice (Ant.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- İnşallah çoluğundan çocuğundan iyilik bulama da sürün (Uş.-EKFİM,)
- İşallah sürün (Ay.-KBD,)=(İşallah: İnşallah).
- Of diyesen ağzından alav çıha (Vn.-VB-III,)=Kişinin çok acı çekmesini isteyen bedduadır.
- Ölmeyipte sürünesice (Ala.-AFA,)
- Ölmiyese itmiyese, yılan gibi dilin çıkarıp sürünesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin ölüp, yitmemesini, yılan gibi sürünüp acı çekmesini isteyen bedduadır.
- Önün gülüp bağrın sevinmeye (Vn.-VB-III,)=Kişinin yapmacık olarak gülmesini ama içinde çok acı çekmesini, mutsuz olmasını isteyen bedduadır.
- Pıçah çiğeren saplana (Vn.-VB-III,)=Kişinin bir acıya uğramasını isteyen bedduadır.
- Seni görüm ölmiyese sürünesen beki (Vn.-VB-III,)=Kişinin acı çekmesini isteyen bedduadır.
- Sızım sızım sızlayasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin acı çekmesini, sızlamasını isteyen bedduadır.
- Sürüm sürüm sürünesice (Ant.- SOTEKS,)
- Sürüm sürüm sürünesin (Kri./Ada.-MF,)=Kişinin sürekli acı çekmesini, ayakaltlarında sürünmekten kurtulmamasını dileyen bedduadır.
- Ulum ulum ulasın (Kri./Ada.-MF, Gaz.-AASFE, Kah.-MMA,)=Kişinin hastalıktan, acıdan vb. olumsuzluktan dolayı sürekli inlemesini, bağırıp ağlamasını isteyen bedduadır.
- Yılan olup da yerlerde sürenesce (To.-AASFE,)

2.2.43. Kişinin Ölüsünü Kaldıracak Kimsesinin Kalmaması Üzerine Beddualar

- İlecine (leşine) kuzgunlar dönsün (Uş.-ÇK,)=Kişinin ölünce arkasında cenazesiyle ilgilenecek kimsesi kalmasını ve cesedinin hayvan cesedi gibi açıkta kalmasını ve leş yiyen hayvanlar tarafından yenmesini dileyen bedduadır.
- İtler yesin leşini (Çr.-AAT,)=Kişinin cenazesini kaldıracak kimsenin olmamasını veya kimsenin bulamayacağı yerde ölüp kalmasını ve böylelikle ölüsünü itlerin yemesini isteyen bedduadır.
- Kurtlara kuşlara yem olasin (Kri./Ada.-MF,)

2.2.44. Kötü Duruma Düşen Kişinin Kendisini Bu Duruma Düşürene Aynı Duruma Düşmesi İçin Ettiği Beddualar

- Allah benden beş beter yapsın (Sn./Ba.-SDDİ,)
- Benden beter ol (Ezm.-ErA,)=Herhangi bir kötülük yapana, kötülük yapılanın söylediği bedduadır. Kişi kendisine kötülük yapanın kendisinden daha kötü durumlarla karşılaşmasını istemektedir.
- Gorunda hoplayasın da bana ettiklerini bulasın (El.-EYSV,)= (Gorda hoplamak: Kabir azabı çekmek).
- Menim senden çektiğim gader sen de evladınan çekesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin ettiği kötülükleri evladından bulması üzerine söylenen bedduadır.
- Sende bencileyin ol (Uş.-ÇK,)=Kişinin kötü bir duruma düşmesine neden olan kişiye, aynı duruma düşmesini dilediği bedduadır.
- Yazıma yazılsın (Gaz.-GaA-II,)=Kişinin kendi uğradığı bahtsızlıklara, felaketlere karşıdaki kişinin de uğramasını isteyen bedduadır.

2.2.45. Kişinin İki Yakasının Biraraya Gelmemesi ve İşlerinin Yolunda Gitmemesi Üzerine Beddualar

- Allah iki yahan bir araya gelmiye (Kah.-MMA,)
- Ayacına tokmaklar takılsın (Ay.-KBD,)=Kişinin önüne sürekli engeller çıkmasını ve o engellerden kurtulamamasını ve bir türlü düzlüğe çıkamamasını isteyen bedduadır (Ayacına: Ayağına).
- İki ucunu bir yerde bulma, iki yakalı gömlek bulma (Uş.-ÇK,)=Kişinin yaptığı hiçbir işte muvaffakiyete ulaşamamasını, hiçbir işinin yolunda gitmemesini her işinin yarım kalmasını dileyen bedduadır.
- İki yahan bi araya gelmeye (Vn.-VB-III,)=Kişinin iki yakasının bir araya gelmemesini isteyen bedduadır.
- İki yakan bir araya gelmesin (Uş.-EKFİM,)
- İki yaprah olmayasan (Vn.-VB-III,)=
- Papucuna ip takasıca (Ay.-KBD,)=Kişinin hiçbir işinde ilerleyememesini sürekli geri geri gitmesini isteyen bedduadır.
- Tuttuğun ileri gitmesin işallah (Ay.-KBD,)=Kişinin işlerinin ilerlemesini, yerinde saymasını isteyen bedduadır.
- Yurtlar yuvalar yapmasın, iki yakası bir araya gelmesin (Sn./Ba.-SDDİ,)=Kişinin evlenememesini, mutlu mesut bir yuva kuramamasını, işlerinin ters girmesini isteyen bedduadır.

2.2.46. Nasip, Kısmet ve Murada Erememek Üzerine Beddualar

- Allah beş kuruşunu bile nasip etmesin (Ant.-SOTEKS,)=Hiçbir şekilde küçük de olsa herhangi bir şeyinin nasip olmaması istenen kişilere söylenen bedduadır.
- Allah gönlündeki muradı vermesin (Vn.-VB-I,)
- Allah nasip etmesin (Ezm.-EİA,)=Genel olarak kızılan veya hiçbir şeyi alınmak istenmeyen kişilerin herhangi eşyasını, parasını, kızını, yardımını vb. hiçbir şeyini almamak üzere söylenen bedduadır.
- Beni böyle eden murad almasın (To.-STİAT,)=Kişinin ettiklerinin karşılığında muradına erememesini isteyen bedduadır.
- Gısmetin davşanın belinde ola, govaliyasan dutamiyasan (Vn.-VB-II,)=Kişinin kısmetine nail olamamasını isteyen bedduadır.

- Gün görüp murad almıyasın (El.-HETİHH,)=Kişinin mutlu, mesut olduğu günleri görememesini, muradına, isteklerine ulaşamamasını isteyen bedduadır.
- Gün görüp murat almıyasan (Vn.-VB-II,)=Kişinin iyi gün görememesini ve muradına erememesini isteyen bedduadır.
- Her muradın gözünde gala (Vn.-VB-II,)
- Muradın gözünde gala (Vn.-VB-III,)=Kişinin muradının gözünde kalmasını, muradına erememesini isteyen bedduadır.
- Muradın gözünde kalsın (El.-HETİHH,)=Kişinin hayal ettiği isteklerine ulaşamamasını, muradına erememesini isteyen bedduadır.
- Muradın yarım gala (Vn.-VB-III,)=Kişinin muradının yarım kalmasını isteyen bedduadır.
- Muradına ermeyesice (İz.-ADÜM I,)=Kişinin isteklerine ulaşamamasını dileyen bedduadır.
- Muradına ermiyesin (Kri./Ada.-MF,)= Kişinin isteklerine ulaşamamasını dileyen bedduadır.
- Muradına gavuşmayasan (Vn.-VB-III,)=Kişinin muradına kavuşamamasını isteyen bedduadır.
- Murat almıyasın (Vn.-VB-III,)=Kişinin murat alamamasını isteyen bedduadır.
- Muratsız ölesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin muradına ermeden ölmesini isteyen bedduadır.
- Nâmurat ölesen (Vn.-VB-III,)= Kişinin muradına ermeden ölmesini isteyen bedduadır.

2.2.47. Yemek İçmek Üzerine Beddualar

- Naha yemelere içmelere erme (Uş.-EKFİM,)=Sürekli bir şeyler yemeye, içmeye çalışan insanlara söylenen bedduadır.
- Zıkkımın kökünü ye (Ezm.-ErA,)=Zakkum zehirli bir bitkidir. Burada zıkkım olarak geçen terim zakkumdur. Sevilmeyen insanlara söylenen bu beddua, sürekli yiyip, içmek isteyen kişilere de söylenmektedir.
- Zıkkımın kökünü yiyesin (Kri./Ada.-MF,)

- Zıkkımlan (Ezm.-ErA,)

2.2.48. Haram Etmek Üzerine Beddualar

- Hakkım helal olmasın (Ada.-AOİA-II,)
- Haram olsun (Mğ.-MuA, Sv.-STİAT, Kr.-KİA, Ter.-DİAT,)=Başkasına ait herhangi bir malı kullanan veya yiyen kişilere söylenen bedduadır.
- İt gani gibi haram ola (Vn.-VB-III,)=Yenilen, içilen vb. şeyin itin kanı gibi haram olmasını isteyen bedduadır.
- İt pohi gibi haram ola (Vn.-VB-III,)= Yenilen, içilen vb. şeyin itin boku gibi haram olmasını isteyen bedduadır.
- Sana verdiğim emekler haram ola (Vn.-VB-III,)

2.2-49. İki Yüzlü İnsanlara Edilen Beddualar

- Bizi aldadan anacık babacık olsun (Mğ.-MuA,)=Kişinin kendisini aldatan ikiyüzlü insanlara söylediği bedduadır. Ana ve baba kişi için çok önemlidir. Fakat ana ve babanın arkasına eklenen “cık” eki, anne ve babanın değerinin düştüğünü anlatmak için kullanılmaktadır. Bu yüzden kişi kendisini aldatanın değersizleştiğini anlatmak için bu sözü kullanır.
- Burnundan gele (Kah.-MMA,)
- Senin emmiliğin batsın (Os.-AOİA,)=Kişinin kendisine kötülük yapan, iki yüzlülük yapan amcası için ettiği bedduadır.
- Yediğin içtiğin gözüne dizine dursun (Uş.-EKFİM,)=Yediği, içtiği yere ihanet eden insanlara söylenen bedduadır.

2.2.50. Herhangi Bir Organıyla Zarar Veren Kişilerin Organları İçin Edilen Beddualar

- Çenesi çekilesice (Gaz.-AAİÇE, Gaz.-AASFE,)
- Dilceğin şişe işallah (Vn.-VB-II,)
- Dili gopasıca (Kah.-MMA,)
- Dilin batsın (Os.-AOİA,)=Söylenilmemesi gereken bir durumu söyleyene yani kişiye konuştuklarıyla zarar veren kişilere söylenen bedduadır.
- Dilin gopsun (Vn.-VB-II,)
- Dilin tutula (Kri./Ada.-MF,)= Bir nevi hastalık bulmayı dileyen bedduadır.
- Dilini eşşeg arısı sogsun (Kah.-MMA,)
- Dilini yılan soka (Kri./Ada.-MF,)
- Ellerin gopa beki (Vn.-VB-III,)=Kişinin ellerinin kopmasını isteyen bedduadır.
- Sesin bata (Gaz.-GaA-II,)=Ses vermeyen kişilere veya çok konuşup etrafına rahatsızlık verenlere söylenen bedduadır.
- Sesin kesile (Vn.-VB-III,)=Konuştuğu şeyler dinlenmek isteyen veya konuşulmaması gerekeni konuşanlar için edilen bedduadır.

2.2.51. Her Şeyden Mahrum Kalmak Üzere Söylenen Beddualar

- Mahrımlar kalasın (Kri./Ada.-MF,)=Her şeyden mahrum kalmak üzere söylenen bedduadır.

2.2.52. Felek İçin Edilen Beddualar

- Devrü dönesi felek (El.-AASFE,)= Feleğin insanlara kötülük ettiğine inanıldığı için, kişinin işlerinin ters gitmesine, olumsuz olmasına sebep olduğuna inanıldığı için, insana beddua eder gibi feleğe “Devri dönesi” denmektedir.
- Felek benden uzak ol (Mş.-AAİÇE,)=Felek, insanlara kötülük eden bir aygıt olarak yorumlanmaktadır. Kişi başına gelen tüm olumsuzlukları felekten bilmektedir. Bu yüzden kişinin feleğin kendisinden uzak olmasını isteyerek söylediği bedduadır.

- Felek evin yıkılsın (El.-HETİHH,)=Feleğin insanlara kötülük ettiğine inanıldığı için, kişinin işlerinin ters gitmesine, olumsuz olmasına sebep olduğuna inanıldığı için, insana beddua eder gibi feleğe “Evin yıkılsın” denmektedir.
- Felek gözün kör olsun (El.-HETİHH, Ada.-AOİA-II,)= Feleğin insanlara kötülük ettiğine inanıldığı için, kişinin işlerinin ters gitmesine, olumsuz olmasına sebep olduğuna inanıldığı için, insana beddua eder gibi feleğe “Gözün kör olsun” denmektedir.
- Felek ocağın sönsün (El.-HETİHH,)= Feleğin insanlara kötülük ettiğine inanıldığı için, kişinin işlerinin ters gitmesine, olumsuz olmasına sebep olduğuna inanıldığı için, insana beddua eder gibi feleğe “Ocağın sönsün” denmektedir.
- Kör ola gambur felek (El.-EYSV,)

2.2.53. Ölünce Kişinin Ölüsünün Bulunmamasını ve Toprağa Girememesini İsteyen Beddualar

- Ölün dışarıda kalsın (Ay.-KBD,)=Kişinin ölüsünün toprağa girememesini isteyen bedduadır.
- Yere girmeyesin yere (El.-HETİHH,)

2.2-54. Kişinin Herhangi Bir Hayvan Olmasını İsteyen Beddualar

- Kurbağa olasan (Vn.-VB-III,)
- Yılan olup deliklere giresin (Ky.-OAAD,)=Kişinin yılan gibi sürünmesini isteyen bedduadır.

2.2.55. Hasret Çekmek, Kavuşamamak Üzerine Beddualar

- Sılaya dönmiyesen (Vn.-VB-III,)=Kişinin evine vatanına dönememesini, hasret çektiklerine kavuşamamasını isteyen bedduadır.

2.2.56. Dua Gibi Söylenen Beddualar

- Aşk olsun (Rz.-RİA,)=Herhangi olumsuz bir durum arkasından durumun olumsuz olduğunu belirtmek için kullanılan, tam beddua özelliği göstermeyen bedduadır. Diğer beddualar gibi ağır değildir.
- Burnunun bokuna bereket (Gaz.-GaA-II,)=Beğenilmeyen bir iş yaparak öğünmek isteyen kimselere karşı dua ediyormuş gibi söylenen bedduadır.

2.3- SELAMLAMA SÖZLERİ

2.3.1. Dinin Etkisiyle Kullanılan Selamlar

- Aleykim selam (Adı.-AYA,)
- Aleykümselam (Dy.-DİÇÇYA, El.-KBAYA, Ed.-EİA, Tn.-TYAD, Nş.-NYA, Ayb./Or.-AyA, Ys./Art.-AİYİUKA, Mn.-GBAA, Kah-KMA, Mt./İç.-SMSBYA, Mğ.-MuA, Ant.-ADÜM I, Brd.-ADÜM I, Os.-AOİA II, Ezm.-EİA, Sv.-STİAT, Kr.-KİA, Kah.-GDİAT, Ezc.-EYA, Kr.-AKD, Kr.-KYA, Ter.-DİAT, Gr.-GİYA, Kah.-KYA,)
- Alieküm selam (Kah.-KYA,)
- Alieyküm selam (Kah.-KYA,)
- Esselamün aleyküm ve rahmatullah (To.-TİYA,)
- Selamaleyküm (Dy.-DİÇÇYA, El.-KBAYA, Zn.-ZBKİA, Ed.-EİA, Es.-OTA, Tn.-TYAD, Nş.-NYA, Ayb./Or.-AyA, Ys./Art.-AİYİUKA, Mn.-GBAA, Kah.-KMA, Mt./İç.-SMSBYA, Ant.-ADÜM I, Brd.-ADÜM I, Os.-AOİA II, Ezm.-EİA, Kr.-KİA, Kah.-GDİAT, Adı.-AYA, Kr.-AKD, Ter.-DİAT, Gr.-GİYA,)
- Selami aleküm (Kah.-KYA,)
- Selamnaleyküm (Ezc.-EYA,)
- Selami aleykim (Kah.-KYA,)
- Selamunaleyküm (Sv.-STİAT,)
- Selamü aleyküm (Şan.-UMA,)
- Selamünaleyküm (To.-TİYA, Muğ.-MuA, Krş.-KYA,)

2.3.2. Başka Toplumların Etkisiyle Kullanılan Selam Sözleri

- Günaydın (Trk.-SOTEKS, Ala.-AFA,)
- Maraba (Kah.-KYA,)= (Maraba: Merhaba)
- Meraba (Uş.-UİA, Ala.-AFA, Kah.-KYA,)= (Meraba: Merhaba).
- Merhaba (Mğ.-MuA, Brd.-ADÜM-I, Bt.-AASFE, Ezm.-EİA, Sv.-STİAT, Kr.-KİA, Bt.-AİAD, Kr.-AKD, Kah.-KYA,)
- Tünaydın (Ala.-AFA,)

2.4- YEMİNLER

2.4.1. Esprili Yeminler

- Guru obuzlarda boğulayım (Gr.-GİYA,)
- Kör kargalar gözümü oysun (Sm.-SOTEKS,)

2.4.2. Değer Verilen Şeyler Üzerine Yeminler

- Allah aşkına (Isp.-SOTEKS,)
- Allah'ıma dinime (Adı.-AYA,)
- Allah'ıma, guranıma (Os.-AOİA II,)=Dinimize göre, bizi yaratan Allah ve bizim için gönderdiği Kuran'ı Kerim çok önemlidir. Kişinin yaptığı işin veya söylediği sözün doğruluğunu kanıtlamak için, bu iki değer üzerine yemin ederken söylediği kalıp sözdür.
- Ant olsun Allah'a (Kr.-KİA,)=Kişinin Allah'a söz verdiği yemindir.
- Dinime, Allah'ıma (Kah.-KMA,)=Dinimize göre kişinin en çok değer verdiği din ve Allah'tır. Kişi söylediğinin doğruluğunu, en çok değer verdiği din ve Allah üzerine yemin ederek kanıtlamaya çalışmaktadır.
- Guran çarpsın (Gr.-GİYA,)
- Kur'an'a el basayım ki (Ant.-SOTEKS,)
- Namussuzum (Ezm.-EİA,)=Namus, şeref, hayâ bir insan için en önemli değerlerdir. Kişi kendisi için çok önemli olan bu değerlerin üzerine yemin etmektedir.

2.4.3. Ölmek Üzerine Yeminler

- Allah canımı alsın ki (Ezm.-EİA,)=Kişinin kendi canı üzerine ettiği yemindir.
- Benim bu işten haberim varsa canım çıka (El.-HETİHH,)= Kişinin söylediğinin doğruluğunu kanıtlamak için ettiği yemindir.
- Canım çıka (Dy.-DİÇÇYA,)

- Canımı ala (Ml.-MĪA,)= Genel olarak kişinin söylediğinin doğruluğunu kanıtlamak için ettiği yemindir. Söylediği söz ya da yaptığı iş doğru değilse kişi canının Allah tarafından alınmasını ister. Bu yemin cümlesinin öznesi eksiktir. Cümlenin başında “Allah” terimi olmalıdır.
- Şuradan kalkmak nasip olmasın (Ant.-SOTEKS,)
- Şurdan şuraya gitmek nasip olmasın ki (Ant.-SOTEKS,)
- Yalansa Allah canımı ala (El.-HETĪHH,)= Kişinin söylediğinin yalan olmadığını kanıtlamak için canı üzerine ettiği yemindir.
- Yarına çıkmak nasip olmasın (Ant.-SOTEKS,)
- Yarına çıkmak nasip olmasın ki (Ant.-SOTEKS,)
- Yerimden kalkmak nasip olmasın ki (Ant.-SOTEKS,)

2.4.4. Anne Baba ve Çocuklar Üzerine Yeminler

- Anam atam olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Anam avradım olsun ki (Ant.-SOTEKS,)
- Anam babam öle ki (Sm.-SOTEKS,)
- Çocuklarımın başı için (El.-HETĪHH,)= Kişinin söylediğinin doğruluğunu kanıtlamak için, çocuklarının başı üzerine ettiği yemindir.
- Yalanım varsa çocuğumun ölüsünü görem (El.-HETĪHH,)=Kişinin söylediğinin doğruluğunu kanıtlamak için, çocuklarının ölmesi üzerine ettiği yemindir.
- Yavrumun hayrını görmeyeyim (Isp.-SOTEKS,)

2.4.5. Göz ve Görmek Üzerine Yeminler

- İki gözüm çıksın (Ant.-SOTEKS,)
- İki gözüm kör olsun (Krş.-OAAAD,)
- İki gözüm önüme aksın (El.-HETĪHH,)=Kişinin söylediğinin doğruluğunu kanıtlamak için, gözlerinin kör olması üzerine ettiği yemindir.
- İki öküzüm kör olsun ki (Gr.-GĪYA,)

- K r ola gözlerim (Sv.-ST AT,)=Kişinin gözleri üzerine ettiği yemindir.
- K r olayım (Isp.-SOTEKS,)
- K r olsun gözüm (Ml.-M A,)=Kişinin verdiği sözden dönerse veya yalan söylerse kendi gözlerinin k r olmasını dilediği kalıp sözdür.
- K r olsun iki gözlerim (Os.-AO A II,)= Kişinin verdiği sözden dönerse veya yalan söylerse kendi gözlerinin k r olmasını dilediği kalıp sözdür.
- Yalan söylüyorsam gözüm k r olsun (Uş.-UÇA,)
- Yalanım varsa gözüm k r ola (El.-HET HH,)

2.4.6. Belaya Uğramak  zerine Yeminler

- Allah belamı versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah belamı versin ki (Adı.-AYA,)
- Şeytan  arpsın (Ant.-SOTEKS,)

2.4.7. Şahit Gösterme Yoluyla Yeminler

- Allah Şahidim (Os.-AO A II,)=Kişinin söylediği sözün doğru olduğunun Allah tarafından bilindiğini ve bu yüzden Allah'ın kendine Şahit olduğunu anlatmak için kullandığı kalıp sözdür. Genel olarak söylediği sözün doğruluğunu gören veya bilen olmadığı durumlarda söylenir.
- Allah Şahit olsun (Ant.-SOTEKS, Kr.-AKD,)
- Ezanlar Şahit olsun ki (Isp.-SOTEKS,)

2.4.8. Dinden  ıkma, Haram ve Günah ile İlgili Yeminler

- Allah'a asi gelmiş olayım ki (Ant.-SOTEKS,)
- Dinden çıkmış olayım ki (Sm.-SOTEKS,)

2.4.9. Yiyecek, İçecek (Nimet) Üzerine Yeminler

- Ekmek çarpsın (Gr.-GİYA,)
- Ekmek musaf çarpsın (Ant.-SOTEKS,)
- Yediğim ekmek gözüme dursun (Ant.-SOTEKS,)

2.4.10. Kişinin Kendi Bedeninin Sakat Olması Üzerine Ettiği Yeminler

- Dilim lâl olsun (Isp.-SOTEKS,)
- Ellerim kırılsın (Ant.-SOTEKS,)

2.4.11. Karşıdakinin Günahını Kendi Üzerine Almakla İlgili Yeminler

- Bobalın günahın boynuma (Bobal=Nobal, Vebal) (Kah.-KMA,)=Kişi konuştuğunun doğru olduğunu, eğer dediği yalan ise karşıdakinin vebalını, günahını kendi üzerine alacağını belirtmektedir.
- Günahın benden sorulsun (Ant.-SOTEKS,)
- Günahın boynuma (Kah.-KMA,)= Kişi konuştuğunun doğru olduğunu, eğer dediği yalan ise karşıdakinin günahını kendi üzerine alacağını belirtmektedir.
- Mobalını günefini çekeyim (Ant.-SOTEKS,)= (Mobal: Vebal, Günef: Günah).

2.4.12. Namus ve Şeref Üzerine Edilen Yeminler

- Namusun haggına (Ks.-AAT,)=Namus üzerine yemin etme anlamında kullanılan yemindir.

2.4.13. Rezil Rüsva Olmak, Utanıp, Küçük Düşmek Üzerine Söylenen Yeminler

- Gelen geçen yüzüme tükürsün ki (Br̄t.-BYA,)=Yüz kişinin bakılan açık olan en değerli organıdır. Kişinin hangi ruh halinde olduğu yüzünden anlaşılır. Onursuz, kişiliksiz insanların yüzüne tükürülür. Bu kişilerin seviyesine düşmek üzerine yapılan yemindir.

2.4.14. Tövbe Etmek Üzere Söylenen Yeminler

- Haşa (Kr̄ş.-KYA,)=Tövbe anlamında kalıp sözdür.
- Többeler olsun (Kr̄.-KİA,)= (Többe: Tövbe).
- Töbe olmasın ama töbeden beri olsun (Gm.-GKAYA,)= Tövbe etmek İslamiyet dinine göre, günah sayılan kötü işleri bir daha yapmamak anlamına gelmektedir. Kişinin yaşadığı olumsuz durumdan dolayı, yaptığı işi bir daha yapmamak üzere tövbe etme derecesine geldiği zaman söylediği kalıp sözdür. Kişi tövbe etmediğini fakat tövbe etme derecesine geldiğini anlatır.
- Tövbeler olsun (Adı.-AYA,)

2.4.15. Günlük Hayatta En Çok Kullanılan Yeminler

- Billahi (Kah.-KMA, Şan.-UMA,)
- İllah (Ezm.-ErA, Isp.-ADÜM I,)
- Vala (Dy.-DİÇÇYA, Şan.-UMA, Kr̄.-KİA,)
- Valla (El.-KBAYA, Zn.-ZBKİA, D.Tra.-DTYA, Ed.-EİA, Ml.-MİA, Ayb./Or.-AyA, Ezm.-ErA, Mt./İç.-SMSBYA, To.-TİYA, Mğ.-MuA, Os.-AOİA II, Dy.-DiA, Şan.-UMA, Ezm.-EİA, Dy.-DİÇÇYA, Şan.-UMA, Kr̄.-KİA, Rz.-RİA, Gaz.-GDİAT, Adı.-AYA, Bn.-AAİÇE, Gr̄.-GİYA, Kah.-KYA,)
- Valla Billa (Ml.-MİA, Ayb./Or.-AyA, Gr̄.-GİYA,)
- Vallaa (Ezm.-EİA,)
- Vallah (Ml.-MİA, Ezm.-ErA, Kah.-KMA, Dy.-DiA, İğ.-DİAT, Gr̄.-GİYA,)
- Vallah (Vn.-AİAD, Kr̄.-AKD,)

- Vallah billâh (Mş.-AİAD, Adı.-AYA,)
- Vallah da billâh (Ezm.-EİA,)
- Vallah da billâh da (Ezm.-EİA,)
- Vallaha (El.-KBAYA, Ml.-MİA, To.-TİYA, Gm.-GKAYA, Os.-AOİA II, Ezm.-EİA, Kr.-AKD, Ada.-AOİA-II, Gr.-GİYA, Kah.-KYA,)
- Vallaha da billaha da (Ezm.-EİA,)
- Vallahıl azim (Şan.-UMA,)
- Vallahi (Dy.-DİÇÇYA, Zn.-ZBKİA, Tn.-TYAD, Ks.-AAT, Kah.-KMA, Os.-AOİA II, Dy.-DiA, Şan.-UMA, Ezm.-EİA, Sv.-STİAT, Vn.-AİAD, Ada.-AOİA II,)
- Vallahi billahi (Dy.-DİÇÇYA, Zn.-ZBKİA, Ed.-EİA, Isp.-ADÜM-II, Kah.-KMA,)
- Vallahi de billahi de (Grs.-GİYA,)
- Vallayi (D.Tra.-DTYA, Tn.-TYAD,)
- Yemin billah (Ant.-SOTEKS,)
- Yemin ederim (Mğ.-MuA, Kü.-AASFİ, Es.-EİMİYA, Gr.-GİYA,)
- Yeminle (Ant.-SOTEKS,)

2. 5- GÜNLÜK HAYATTA KULLANILAN ÇEŞİTLİ KALIP SÖZLER

2.5.1. Ayrılık Bildiren Kalıp Sözler

- Allah selamet versin (Ant.-SOTEKS,)
- Allah'a emanet olarak git (Kr.-KİA,)
- Görüşmek üzere (Ant.-SOTEKS,)
- Güle güle (Gm.-GKAYA,)=Bir yere giden kişinin arkasından, geride kalanların söylediği kalıp sözdür.
- Güle güle git (Ant.-SOTEKS,)
- Hoşça gal (Gr.-GİYA,)
- Hoşça kal (Ant.-SOTEKS,)
- İyi yolculuklar (Ant.-SOTEKS,)

2.5.2. Özür Dileme Bildiren Kalıp Sözler

- Af buyur (D.Tra.-DTYA,)=Genel olarak karşılıklı konuşmalarda anlaşılmayan durumlar için kullanılan veya umulmayan suçlamalar karşısında özür dilemek için kullanılan kalıp sözdür.
- Af buyurun (Ezm.-EİA,)= Genel olarak karşılıklı konuşmalarda anlaşılmayan durumlar için kullanılan veya umulmayan suçlamalar karşısında özür dilemek için kullanılan kalıp sözdür.
- Af buyurun (Kr.-KİA,)
- Af edersiniz (Dy.-DİÇÇYA, Brt.-BYA, Tn.-TYAD, Ml.-MİA, Ezm.-ErA, Rz.-RİA,)
- Af eyle (Ter.-DİAT,)
- Afeden (Kah.-KMA,)
- Afedersen (Dy.-DiA, Şan.-UMA,)
- Afedersin (Kah.-KMA, To.-TİYA, Os.-AOİA II, Ezm.-EİA, Uş.-UİA, Af.-AMA, Krş.-KYA, Ada.-AOİA-II, Gr.-GİYA,)
- Çog özür diliyom (Kah.-KYA,)
- Gusura bakma (Gr.-GİYA,)

- Gusura bakmayın (Kah.-KYA,)
- Gusura gamlan (Ezc.-EYA,)= ‘Kusura kalmayın’ anlamında kalıp sözdür.
- Gusure bahmayın (Ezc.-EYA,)= ‘Kusura bakmayın’ anlamında kalıp sözdür.
- Kusura bahmayın (Şan.-UMA,)= “Kusura bakma” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Kusura bahmiyasın (Dy.-DiA,)= “Kusura bakma” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Kusura bakma (Ayb./Or.-AyA, Ys./Ar.-AİYİUKA, Kr.-KİA, Rz.-RİA,)
- Kusura bakman (Ada.-AOİA II,)
- Kusura bakmasın (Krş.-KYA,)
- Kusura bakmayın (Adı.-AYA,)
- Kusura bakmayın başınızı ağrıttım (Ezm.-EİA,)=Çok konuşan ve çok konuşarak dinleyenleri yorduğunu düşünen kişinin nezaketen söylediği kalıp sözdür.
- Özür dilerim (Ed.-EİA, Ml.-MİA, Uş.-UİA, Kr.-AKD, Krş.-KYA,)
- Pardon (İst.-SOTEKS,)
- Rahatsız ediyorum (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir şekilde telefonla aranan, makamında ya da evinde ziyaret edilen kişilere, telefonda ilk söz söylenirken, makamına veya evinden içeriye girilirken söylenen kalıp sözdür.
- Rahatsız ettim (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir şekilde telefonla aranan, makamında ya da evinde ziyaret edilen kişilere, telefonu kapatırken, makamından veya evinden ayrılırken söylenen kalıp sözdür.

2.5.3. Hâl Hatır Sormak İçin Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Allah iyilik versin (Ant.-SOTEKS, Kah.-KYA,)
- E işte siz nasılsınız? (Adı.-AYA,)= ‘Nasılsınız’ diye soran kişiye ‘İdare eder’ anlamında söylenen kalıp sözdür.
- İdare ediyom (Kah.-KYA,)= “Nasılsın” diye sorulan sorulara çok da iyi olunmadığını anlatan kalıp sözdür.
- İyi diyelim iyi olsun (Ant.-SOTEKS,)= ‘Nasılsınız’ diyen kişiye söylenen kalıp sözdür.

- İyi misin?, İyi misiniz (Es.-OTA, Es.-EİMİYA,)
- İyiyim sen nasısın iyi misin? (Kah.-KYA,)
- İyiyim sen nasılsın (Mğ.-MuA,)=”Nasılsın” diye soran kişilere cevap olarak söylenen kalıp sözdür.
- İyiyiz, sizleri sormalı (Es.-EİMİYA,)= ‘Nasılsınız’ diye hâl hatır sorulan kişinin, bunu sorana hâlini hatrını sormak için söylediği kalıp söz.
- Naber? (Rz.-RİA,)
- Napiyon? (Sv.-STİAT,)=Nasılsın, ne yaptın anlamlarında hal hatır soran ve kişinin ne yaptığını soran kalıp sözdür.
- Nasılsın iyi misin? (Mğ.-MuA,)=Hal hatır sorarken kullanılan kalıp sözdür.
- Nasılsınız? (Ezm.-EİA, Es.-EİMİYA,)=Kişinin sağlık vb. her yönden nasıl olduğunu soran kalıp sözdür.
- Nasısın, iyi misin? (Gr.-GİYA,)
- Nassınız? (Kah.-KYA,)= (Nassınız: Nasılsınız)
- Ne var ne yok (Ezm.-EİA, Es.-EİMİYA,)=Nasılsınız, neler yaptınız anlamında kişinin hatrını sormak için kullanılan kalıp sözdür.
- Nörüyorsunuz, İyi misiniz? (Nş.-NYA,)=Neler yapıyorsunuz, iyi misiniz anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Seni iyi gördüm, sağlıklı gördüm (Adı.-AYA,)=Hal hatır sorarken kullanılır.

2.5.4. Uykudan Önce Söylenen Kalıp sözler

- Allah rahat versin (Dy.-DiA,)= Kişinin gece uyurken rahat şekilde uyumasını dileyen duanın yöreye has şeklidir.
- Allah rahatlık versin (Mn.-GBAA,)=Kişinin gece uyurken rahat şekilde uyumasını dileyen duadır.
- Geceniz iyi olsun (Ant.-SOTEKS,)
- İyi akşamlar (El.-KBAYA, Es.- EİMİYA, Kah.-KYA,)
- İyi geceler (El.-KBAYA,)
- İyi uykular (Ant.-SOTEKS,)

2.5.5. Yıkanan veya Tıraş Olan Kişiler İçin Söylenen Kalıp Sözler

- Güle güle kirlen (Ant.-SOTEKS,)
- İyi güle güle kirlenin (Es.-OTA,)=Yıkanan kişiye söylenen kalıp söz.
- Sağlıkla kirlen (Ant.-SOTEKS,)
- Sıhhatler olsun (Ant.-SOTEKS,)

2.5.6. Kutlamalarda Kullanılan Kalıp Sözler

- Bayramınız kutlu olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Bayramınız mübarek olsun (Ks.-AAT,)=Kişinin bayramını tebrik etmek kullanılan kalıp sözdür.
- Bayramınız mübarek ola (Ant.-ADÜM I,)= Kişinin bayramını tebrik etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Bayramınız mübarek olsun (To.-STİAT, Ng.-OAAD, Ter.-DİAT,)=Bayramları kutlamak için kullanılan kalıp sözdür.
- Bilece mübarek ola (Gaz.-GaA-II,)= “Bayramınız mübarek olsun” diyen kişiye karşılık olarak “Sizinki de birlikte olsun” anlamında söylenen kalıp sözdür.
- Bilmukabele (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi özel günü kutlanan kişinin “Ben de senin gününü kutlarım” anlamında karşılık olarak söylediği kalıp sözdür.
- İyi Bayramlar (Ant.-SOTEKS,)
- Mübarek olsun (Adı.-AYA,)
- Sevgili Ramazanımız mübarek ola, kalbimiz nuruyla dola (Ant.-ADÜM I,)=Dini bayramlar İslam toplumu için büyük öneme sahiptir. Bolluk ve bereket ayı olan Ramazan ayı ve Ramazan Bayramı inananlar için büyük öneme sahiptir. Kişinin Ramazan Bayramı’nın nurundan faydalanmayı amaçlayarak söylediği duadır.
- Tebrik ederim (Ada.-AOİA II,)
- Toyunuz hayırlı olsun (Ter.-DİAT,)= (Toy: Düğün).

2.5.7. Sembolik Olarak Ödüllendirme Bildiren Kalıp Sözler

- Aferin (Ed.-EİA, Ayb./Or.-AyA, Mğ.-MuA Sv.-STİAT,)=Kişiyi övmek için, kişinin yaptığı işin beğenildiğini göstermek için kullanılan kalıp sözdür.
- Berhudar ol (Ant.-SOTEKS,)
- Berhudar ol yavrum (Ezc.-EYA,)=Genel olarak el öpen çocuklara söylenen kalıp sözdür.
- Bravo (Ant.-SOTEKS,)
- Çok bayramlar gör (Ant.-SOTEKS)=Bayramlarda el öpen çocuklara büyükler tarafından dua gibi söylenen kalıp sözdür.
- El öpenlerin çok olsun (Ant.-SOTEKS, Adı.-AYA,)
- Pravo (Uş.-UİA,)= (Pravo: Bravo).
- Su gibi aziz ol (Ant.-SOTEKS,)
- Su verenlerin çok olsun (Ant.-SOTEKS,)
- Yaşa len (Uş.-UİA,)
- Yüksek dereceli başarılar dilerim (Kah.-KYA,)

2.5.8. Töre, Gelenek ve Kültürel Değerleri Yansıtan Kalıp Sözler

- Ayıptır söylemesi (Ant.-SOTEKS,)
- Elçiye zeval olmaz (Ant.-SOTEKS,)
- Gözlerinden öpreim (Kah.-KYA,)
- Küçüklerin gözlerinden öperim (Ant.-SOTEKS,)
- Ölülerin ardından kötü söz söylenmez (Ant.-SOTEKS,)
- Yediğin içtiğin senin olsun gezdiğin gördüğün yerleri anlat (Ant.-SOTEKS,).
- Elinden öper (Kah.-KYA,)= Kişinin kaç çocuğu olduğunu soranlara, kaç çocuğu olduğunu anlatırken kullandığı kalıp sözdür.

2.5.9. Dinleyeni veya Konuşanı Yücelten Kalıp Sözler

- Benim babam (Kr.-SOKTEKS, Ezm.-EİA,)=Sohbetlerde karşı tarafa hitap ederken kullanılan kalıp sözdür.
- Efendim (Tn.-TYAD, Mğ.-MuA, Kah.-KYA,)=Bir istekte bulununca, birine seslenince, emir buyurunca, telefonda hitap edilirken kullanılan kalıp sözdür.
- Efendime diyeyim (Dy.-DİÇÇYA,)= Genel olarak karşılıklı konuşmalarda dinleyeni yüceltmek için kullanılan kalıp sözün yöreye has biçimidir.
- Efendime söylediğim (Mt./İç.-SMSBYA,)= Genel olarak karşılıklı konuşmalarda dinleyeni yüceltmek için kullanılan kalıp sözün yöreye has şeklidir.
- Efendime söyledim (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Efendime söyleyeyim (Dy.-DİÇÇYA, Tn.-TYAD, Ayb./Or.-AyA, To.-TİYA, Ezm.-EİA, Krş.-OAAAD,)=Genel olarak karşılıklı konuşmalarda dinleyeni yüceltmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Estağfurullah (Ezm.-EiA,)
- Kadın anam (Dz.-GBAA,)=Genellikle kadınlar tarafından, dinleyen kadınları yüceltmek için söylenen kalıp sözdür.
- Memnun oldum (Kr.-KİA, Kah.-KYA,)=Karşılıklı tanışmalarda tanışılan kişiyi memnun etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Rahatsız ediyorum (Ant.-SOTEKS,)
- Rica ederim (Ant.-SOTEKS,)
- Senden iyi olmasın (Ant.-SOTEKS,)
- Sizlerden iyi olmasın (Af.-AMA,)=Herhangi birinin adı geçince karşıdakine onun iyiliğini belirtirken kullanılan kalıp sözdür. Karşıdaki kişiyi övmek için kullanılır.
- Sözünü balla kestim (Ant.-SOTEKS,)

2.5.10. Dini İnançları Bildiren Kalıp Sözler

-)=Geleceğe yönelik herhangi bir iş yapılacakken veya herhangi bir yere gidilecekse vb. durumlarda Allah'ın izni olmasını dileyen kalıp sözdür.
- Ahiret kardeşimsin (Dy.-DİÇÇYA,)
- Al Allah delini zapteyle kulunu (Os.-AOİA II,)
- Allah adamıdır (İç.-SMSBYA,)
- Allah ahı kimsenin üzerinde bırakmaz (Ezm.-EiA,)
- Allah aklını almış (Or.- OİVYA,)
- Allah Allah (Br.-BYA, Zn.-ZBKİA, Es.-OTA, Tn.-TYAD, Nş.-NYA, Ml.-MİA, Ayb./Or.-AyA, Ys./Ar.-AİYİUKA, Mn.-GBAA, Kah.-KMA, Mt./İç.-SMSBYA, To.-TİYA, Mğ.-MuA, Gm.-GKAYA, İz.-ADÜM I, Os.-AOİA II, Or.-OİYA, To.-STİAT, Kah.-KYA,)=Şaşılan durumlarda verilen bir tepki olarak kullanılan kalıp sözdür. "Halla halla" şeklinde kullanıldığı da görülmektedir.
- Allah Allah Allah (Kah.-KMA, Ezm.-EiA,)=Zikir ederken veya herhangi düşman üstüne yürürken söylenen kalıp sözdür.
- Allah aşgına (Ks.-AAT,)
- Allah aşkına (Ayb./Or.-AyA, Dz.-GBAA, Os.-AOİA II, Sv.-STİAT,)=Kişinin doğruyu söylemesini veya doğruyu yapmasını, yardımcı olmasını ve benzeri durumları anlatmak için kullanılan kalıp sözdür. Bazen şaşılan, olması beklenmeyen durumlarda da kullanılır.
- Allah ayırdı (Os.-AOİA II,)=Herhangi bir sevdiğinden, eşinden, ailesinden vb. birisinden ayrılan insanların, kendisini Allah ayırdığını düşünerek söylediği kalıp sözdür.
- Allah baba (Trk.-AAİBHK,)=Genel olarak Allah'tan bir yardım isteneceği zaman kullanılan hitap şeklidir.
- Allah bana oni gısmet etdi (Gm.-GKAYA,)= Herhangi nişan, evlilik vb. durumlar sonucunda söylenen kalıp sözdür.
- Allah belimizden vermedi, elimizden verdi (Kars.-KİA,)=Kendi çocuğu olmayıp, evlatlık alan erkeğin söylediği kalıp sözdür.
- Allah bili (Dy.-DiA,)= "Allah biliyor" anlamında kullanılan kalıp sözün yöreye has şeklidir.
- Allah bilir (Tn.-TYAD, İç.-SMSBYA, Ezm.-EiA, Mt./İç.-SMSBYA, Or.-OİVYA, Sv.-STİAT, Kah.-KYA,)=Kişi herhangi bir işin sonunun ne olacağını

bilemeyeceğini, bunun sonucunun ancak Allah tarafından bilindiğini belirtmek için bu kalıp sözü kullanmaktadır.

- Allah bilir ne yaptın (El.-EYSV,)=Herhangi bir sebeple tepkiye maruz kalan kişiye söylenen kalıp sözdür. Bu tepkinin sebebi senin yaptığın bir şeydendir ‘Allah bilir ne yaptın’ anlamındadır.
- Allah bilir orasını (Af.-AMA,)
- Allah bilir ya (Os.-AOİA II,)
- Allah biliyor ya (İç.-SMSBYA,)
- Allah bir (Os.-AOİA II,)=Tek yaratıcının, inanılması, ibadet edilmesi gerekenin, eşinin benzerinin olmayanın Allah olduğunu belirten kalıp sözdür.
- Allah bir can verdi (İç.-SMSBYA,)
- Allah bir dediğinden gayri sözüne inanılmaz (Trk.-AAİBHK,)=Söylediği sözde yalan olan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Allah bir verdiği yere verirse tez verir (Sv.-STİAT,)=Allah’ın verdiği bir yere, arka arkaya verdiğini anlatan kalıp sözdür.
- Allah birdir (Ezm.-EiA,)=Allah’ın eşinin benzerinin olmadığını, tek olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Allah büyük (İç.-SMSBYA,)
- Allah dağına göre kar verir (Trk.-AAİBHK,)=Allah’ın her şeye belirli bir rızık göndereceğini anlatan kalıp sözdür.
- Allah dedim (Es.-OTA,)
- Allah dokuzda verdiğini sekizde almaz (Trk.-AAİBHK,)=Allah’ın verdiği bir şeyi hemen geri almayacağını belirten kalıp sözdür.
- Allah dostu (Ml.-MİA,)=İyi, zarar gelmeyecek, namazında abdestinde olan, doğrudan, güzelden ayrılmayan, Allah’a inanan kişileri anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah dualarımı kabul etti (Tn.-TYAD,)=Çok istenen bir şeyin olması sonucunda söylenen kalıp sözdür.
- Allah emri (Es.-OTA,)=Olması muhtemel olan durumları anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.

- Allah esirgemiş (Ks.-AAT)=Küçük çapta atlatılan kaza vb. olumsuz durumların arkasından söylenen kalıp sözdür. Daha büyük kazalarla karşılaşılma sebebi olarak kişiyi, Allah'ın koruduğu düşünülür.
- Allah eyle yaratmış (Gm.-GKAYA,)= Herhangi olumsuz bir yönü olan insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allah fakirleri sever (Trk.-AAİBHK,)
- Allah fukaraların babasıdır (Trk.-AAİBHK,)
- Allah Hazretallah (Kah.-KMA)
- Allah için (Dy.-DiA,)=Genel olarak bir istekte bulunurken, yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah ile kul arasına girilmez (kimse giremez) (Tn.-TYAD,)=İslamiyet özgürlük dinidir. Kul yaptığı her ibadetten dolayı sadece Allah'a hesap verir. Bu yüzden Allah ile kul arasına kimsenin giremeyeceğini göstermek için bu kalıp söz kullanılmaktadır.
- Allah inananladır (Ant.-SOTEKS,)
- Allah iyi demez (Rz.-RİA,)=Herhangi bir kötü durum yapılacakken söylenen kalıp sözdür.
- Allah izin verirse (İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II, Or.-OİYA,)
- Allah kabul etse (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah kader etmişse (Şan.-UMA,)= Herhangi bir işin Allah tarafından kişinin kaderine yazıldıysa olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah kapısı (Trk.-AAİBHK,)
- Allah kerim (Mğ.-MuA, Şan.-UMA,)=Her türlü olumsuzluk sonucunda söylenen kalıp sözdür. Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve hiç bir şeyden umut kesmemek gerektiğini anlatmak için söylenir.
- Allah kısmet ederse (Kah.-KMA)=”Allah nasip ederse” anlamında kullanılan kalıp sözdür. Herhangi bir işin veya bir durumun eğer Allah kısmet ederse kişiye nasip olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah kısmet etmedi (Mt./İç.-SMSBYA,)=Olmayan bir işin sonucunda, kişinin kendini teselli etmek için söylediği kalıp sözdür. Kişi istediği işin Allah nasip etmediği için olmadığını düşünür.
- Allah kimsenin ahını kimsede bırakmaz (Ezm.-EiA,)

- Allah korkusu yok mu sende (Ezm.-ErA,)
- Allah kul hakkı için (Ant.-SOTEKS,)=Bir istekte bulunurken, yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah küllü şeylere kadirdir (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Allah layık gördüyse (Ml.-MİA,)=Kızı istenilen ailenin kızını verirken kullandığı kalıp sözdür.
- Allah nasip ederse (Dy.-DİÇÇYA, Zn.-ZBKİA, Nş.-NYA, Or.- OİYA, Sv.-STİAT,)=Olması çok istenen durumlar için kullanılan kalıp sözdür. Olan ya da olmayan her işin Allah eliyle olduğunu belirtir. Genel olarak nasip, kismet, evlilik işleri için kullanılır.
- Allah nasip etmedi (Mt./İç.-SMSBYA,)= Olmayan bir işin sonucunda, kişinin kendini teselli etmek için söylediği kalıp sözdür. Kişi istediği işin Allah nasip etmediği için olmadığını düşünür.
- Allah nasip etmiş (Ezm.-EiA,)=Herhangi bir durumda, kişi ulaştığı, aldığı bir şeyin Allah tarafından nasip olduğuna inanır ve bu kalıp sözü söyler.
- Allah nasip etti (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah ne de yakışmış (Trk.-AAİBHK,)=Birbirine yakışan çiftlere veya herhangi bir yere yakışan eşyaya söylenen kalıp sözdür.
- Allah ne derse o olur (Mt./İç.-SMSBYA,)= Herhangi her şeyin Allah eliyle olduğunu, Allah'ın istediğinin olduğunu belirten kalıp sözdür.
- Allah ne veriyse (Dy.-DİÇÇYA, Mğ.-MuA, Gm.-GKAYA, Or.-OİYA,)= Genel olarak yiyilip içilirken, elimizde ne varsa onları yiyeceğiz anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Allah ne verirse (Şan.-UMA,)=Kişinin Allah şansına ne verirse ona razı olacağını, onu alacağını belirtmek için kullandığı kalıp sözdür.
- Allah ne vermişse (Dy.-DİÇÇYA, Ezm.-ErA, Es.-EİMİYA,)=Genel olarak yiyilip içilirken, elimizde ne varsa onları yiyeceğiz anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Allah ne yazdıysa o olur (Zn.-ZBKİA,)=Allah'ın yazdığından başka hiçbir şeyin olmayacağını, kişinin neyle karşılaştığını veya karşılaşacağını Allah'ın bildiğini anlatan kalıp sözdür.

- Allah ömür verdikten sonra (Ezm.-EiA,)=Geleceğe yönelik plan ve hayal kurarken söylenen kalıp sözdür.
- Allah övmüş de yaratmış (Trk.-AAİBHK,)=Her yönüyle dört dörtlük olan kişi için söylenen kalıp sözdür.
- Allah özenmiş de yaratmış (Ml.-MİA,)=Çok beğenilen, her yönüyle çok iyi çok güzel olan kişilere –özellikle güzel kızlara- söylenen kalıp sözdür.
- Allah rızası için (Tn.- AAİÇE,)
- Allah rızası için (Tn.-TYAD, Ayb./Or.-AyA, İz.-GBAA, Dy.-DiA, Sv.-STİAT, To.-STİAT,)=Bir şey isterken, bir ricada veya istekte bulunurken, yalvarırken kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak dilencilerin en fazla kullandığı yalvarma sözüdür. Allah'ın rızasını isteyen sözdür.
- Allah senden gâtlî kimim var? (Os.-AOİA II,)=Etrafındaki insanların samimiyetine güvenmeyen, çevresinde hiç dostu olmadığını düşünen veya kimsesiz kalan insanların Allah'tan başka kimsesi olmadığını belirtmek için kullandığı kalıp sözdür.
- Allah seni inandırсын (Mğ.-MuA,)=Yapılması zor olan işleri yapan kişilerin, karşıdakini inandırmak için kullandığı kalıp sözdür.
- Allah seni mahfeder (To.-STİAT,)=Herhangi bir kötülük yapacak olanın veya yapanın karşılığını Allah'tan bulacağını anlatan kalıp sözdür.
- Allah tarafından (Mğ.-MuA,)=Sonucu açıklanamayan durumlarda Allah'ın bir hikmeti olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah tarafından olacak (Ant.-SOTEKS,)
- Allah var (İç.-SMSBYA,)
- Allah var üstümde (İç.-SMSBYA,)
- Allah var yukarıda (Ml.-MİA,)=Yapılan her şeyi Allah'ın gördüğünü yukarıda inanılacak, korkulacak, yardım beklenecek bir Allah'ın olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah vekil (Dy.-DiA,)=Allah'ın kişiye söyleyici yani vekil olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Allah verdi (Dy.-DİÇÇYA, Ezm.-EiA,) Her şeyin Allah'tan geldiğine inanılarak söylenen kalıp sözdür.

- Allah vere de ... (Os.-AOİA II,)=Herhangi aklımıza gelen bir olumsuzluğun başımıza gelmemesi anlamında söylenen kalıp sözdür. “Allah vermesin” anlamına gelmektedir. Nokta nokta olan kısma cümlenin akışına göre kelimeler gelmektedir (Örn.=Allah vere de sel olmasa bari.).
- Allah vergisi (El.-KBAYA,)
- Allah verir şifasını (Or.-OİYA,)
- Allah verir, Allah alır (Şan.-UMA,)=Her şeyin Allah tarafından verildiğini ve Allah tarafından alınacağını belirten kalıp sözdür. Genel olarak ölen kişilerin arkasından üzülmemesi gerektiğini verenin de alanın da Allah olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Allah verirse (Ml.-MİA, Kü.-GBAA, Kah.-KYA,)=Her şeyin Allah’tan geldiğine ve bu yüzden Allah verirse işlerinin olacağına inanan kişilerin söylediği kalıp sözdür.
- Allah vermezse (Kü.-GBAA,)
- Allah vermiş (Dz.-GBAA,)= Her şeyin Allah’tan geldiğine inanılarak söylenen kalıp sözdür
- Allah ya rabbi (Ayb./Or.-AyA,)
- Allah yazdıysa bozsun (Ant.-SOTEKS)=Olması istenmeyen durumlar için söylenen kalıp sözdür.
- Allah yazdıysa (To.-TİYA, Gm.-GKAYA,)=Herhangi her şeyin Allah tarafından kaderimize yazıldıysa olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak nasip kısmet işlerinde, kız isteme işlerinde kızın ailesi tarafından söylenir.
- Allah yazmış (Ayb./Or.-AyA, Mt./İç.-SMSBYA,)=Herhangi iyi veya kötü durumu veya evlenen çiftlerin eşlerini birbirlerine Allah’ın yazdığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah yazmışsa (El.-KBAYA,)=Herhangi bir işin Allah yazdıysa olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah yazmışsa olur, Allah yazmamışsa ben bir şey diyemem (Ezm.-EiA,)=Kızı istenen ailenin söylediği kalıp sözdür.
- Allah’a bıraktık (Ml.-MİA,)=Allah’ın işine karışılmayacağını, herhangi her türlü işin sonucunun Allah’a bırakıldığını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.

- Allah’a dua et (Sv.-STİAT,)=Herhangi bir şeyin olması için Allah’a dua edilmesini ve herhangi bir şeyin sonunda kötü bir şey olmamasını isteyerek söylenen kalıp sözdür.
- Allah’a havale ettim (Nş.-NYA, Gm.-GKAYA,)=Herhangi bir kötülük yapan kötü insanlara söylenen kalıp sözdür. Kişi iyi kötü tüm her şeyin Allah’tan geldiğine inandığı için kendisine kötülük yapanın cezasını Allah’ın vereceğine inanır. Kendisi kötülük yapana hiçbir zarar vermez ve kötülüğün tüm karşılığını Allah’tan bekler. Bu amaçla bu kalıp söz söylenir.
- Allah’a karşı yüzüm kara (Şan.-UMA,)=Allah’ın istemediği, günah saydığı şeyleri yapan, Allah’ın yapılmasını istediği ve emrettiği vb. şeyleri yapmayan kişinin söylediği kalıp sözdür.
- Allah’a şükret (Ezm.-EiA,)=Genel olarak olumsuz olaylarda, “Daha kötüsü olabilirdi, iyi atlattın” anlamında söylenen kalıp sözdür. Bazen de kişinin karşılaştığı güzel durumlar için şükretmesini istemektedir.
- Allah’a teslim ettim (Ezm.-EİA,)=Her hangi bir insan, bir eşya, bir malzeme vb. bir şeyi başıboş bırakıp, emanet edecek kimse bulamayıp da herhangi bir yere bırakıp gittiğinde kullandığı kalıp sözdür.
- Allah’dan geldi (Kah.-KYA,)=Herşeyin Allah tarafından verildiğini anlatan kalıp sözdür.
- Allah’dan olacah (Gm.-GKAYA,)=Başa gelen herhangi iyi bir durum sonucunda Allah’ın yardımcı olduğunu düşünerek söylenen kalıp sözdür.
- Allah’ı bil, Allah’ı tanı (Ezm.-EiA,)=Kişinin Allah’ı bilip, Allah’ın emir ve yasaklarına uyması gerektiğini anlatan, nasihat özelliği taşıyan kalıp sözdür.
- Allah’ı seversen (Dy.-DiA,)= Bir istekte bulunurken, bir şey isterken veya yalvarırken kullanılan kalıp sözün yöreye has biçimidir.
- Allah’ım yalvarırım (Mğ.-MuA,)=Dua ederken Allah’a yalvarmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah’ın ağına varmasın (Os.-AOİA II,)=Herhangi bir olumsuz davranışta bulunan kişiye yaptığı için “Allah’ın gücüne gitmesin” anlamında söylenen kalıp sözdür.
- Allah’ın bileceği iş (Ezm.-EiA,)=Sonucunun ne olacağı, ne yapılacağı bilinmeyen işlerde söylenen kalıp sözdür.

- Allah'ın bir kulu (Tn.-TYAD,)=Kim olduğu bilinmeyen insanları anlatırken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın dediği olur (Ant.-SOTEKS,)=Her şeyin Allah'ın eliyle olduğunu ve olacağını anlatan kalıp sözdür.
- Allah'ın dediği olur (Mt./İç.-SMSBYA,)=Herhangi her şeyin Allah eliyle olduğunu, Allah'ın istediğinin olduğunu belirten kalıp sözdür.
- Allah'ın elinde (Ant.-SOTEKS,)
- Allah'ın emri (emriylen) peygamberin kavliyle (Dy.-DİÇÇYA, Ed.-EİA, Ml.-MİA,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın emri böyleymiş (Sv.-STİAT,)=Herhangi olan bir şeyin arkasından söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın emri dedin mi akan su durur (Ml.-MİA,)=Allah'ın emri olmadan hiç bir şey olmayacağını ve Allah'ın emrinin her şeyin üzerinde olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak kız istenirken söylenmektedir.
- Allah'ın emri ile peygamberin kavli ile (Es.-OTA,)=Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımıdır.
- Allah'ın emri peygamberin gavli ile (El.-KBAYA, To.-TİYA,)
- Allah'ın emri peygamberin gavlü (Zn.-ZBKİA,)=Kız istenirken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanım biçimidir.
- Allah'ın emri peygamberin kavli üzerine (Sv.-STİAT,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımıdır.
- Allah'ın emri peygamberin kavli, dinimizin adetiyle (Tn.-TYAD,)=Kız istenirken kullanılan yöreye has kalıp sözdür.
- Allah'ın emri, peygamberin gavlinen, İmam Azem mezhebiyle (Kr.-KİA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımıdır.
- Allah'ın emri, Peygamberin gavliyan (Gm.-GKAYA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımıdır.
- Allah'ın emrinden dışarı olur mu (Ezm.-EiA,)=Her olan şeyde Allah'ın emri olduğunu, Allah'ın emrinden çıkılmayacağını anlatan kalıp sözdür.
- Allah'ın emrine hiç bir şey diyemeyiz (Ezm.-EiA,)=Kızı istenilen ailenin kızı verirken kullandığı kalıp sözdür.

- Allah'ın emrine kurban (Ml.-MÍA,)=Kişinin Allah'tan gelen her şeye kurban olacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın emrinen (Şan.-UMA,)= Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın emrinen peygamberin kavlinen (Dy.-DiA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
- Allah'ın emrinen, peygamberin kavlinen sen gızı benim oğlana vereceğim? (Mğ.-MuA,- Kü.-AAİÇE,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
- Allah'ın emrinen, peygamberin sözünlen (Rz.-RİA,)= Kız istenirken kullanılan yöreye has kalıp sözdür.
- Allah'ın emrinen pehember'in kebrinen (Şan.-UMA,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür. "Allah'ın emriylen Peygamber'in kavliyen" anlamına gelmektedir.
- Allah'ın emriyle (Mt./İç.-SMSBYA, Isp.-ADÜM I,)=Genel olarak kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın emriyle Hazreti peygamberin gavliyle (Ezm.-EiA,)=Kız istenirken söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın emriyle peygamber efendimizin kavliyle (Ezm.-EiA,)= Kız isterken söylenen kalıp sözün yöreye has kullanımudur.
- Allah'ın emriyle, peygamberin kavliyle (El.- AAİÇE,)
- Allah'ın emriylen (Dy.-DİÇÇYA, Brt.-BYA, Ed.-EİA, Ml.-MÍA, Ys./Ar.- AİYİUKA, Ezm.- ErA, Gm.-GKAYA, Ezm.-EiA, Sv.-STİAT,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın emriylen kitabın gamriylen (Zn.-ZBKİA,)=Kız istenirken söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın emriylen senden hısımlık umuyoruz (Ml.-MÍA,)=Kız istemeden önce oğlanın babası ya da büyüğünün kızın babası ya da büyüğüne söylediği kalıp sözdür.
- Allah'ın evi (Dy.-DiA,)=Cami için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın garibi (İç.-SMSBYA,)

- Allah'ın hikmeti (Ys./Art.-AİYİUKA, Sf./İç.-SMSBYA, Dy.-DiA,)=Ortaya çıkan iyi, kötü herhangi bir durumun Allah'ın takdiri olduğunu, Allah tarafından geldiğini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın hikmetinden sual sorulmaz (Ayb./Or.-AyA,)=Allah'ın yazdığının bozulmayacağını, Allah'ın yazdığının sorgulanmayacağını, yazılan yazıyı kabullenip katlanılacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın hikmetine karışılmaz (Ezm.-AASFE,)= Bir olay, bir durum karşısında her şeyin Allah'tan geldiğini düşünerek, ortaya çıkan sonuca karışılmaması gerektiğini, sonuca itaat edilmesi gerektiğini belirten kalıp sözdür.
- Allah'ın işine karışılmaz (Ant.-SOTEKS,)
- Allah'ın işine karışılmaz (Tn.-TYAD,)=Bir olay, bir durum karşısında her şeyin Allah'tan geldiğini düşünerek, ortaya çıkan sonuca karışılmaması gerektiğini, sonuca itaat edilmesi gerektiğini belirten kalıp sözdür.
- Allah'ın izniyle (Mğ.-MuA,)= Geleceğe yönelik herhangi bir iş yapılacakken veya herhangi bir yere gidilecekse vb. durumlarda Allah'ın izni olmasını dileyen kalıp sözdür.
- Allah'ın kaderi (Ml.- MİA,)
- Allah'ın kaderi varsa (Ezm.-EiA,)=Kızı istenilen kişinin, “Allah kaderine yazmışsa olur” anlamında söylediği kalıp sözdür.
- Allah'ın kudret kuvveti çoktur (Tn.-TYAD,)=Allah'ın her şeyi yapmaya gücü kuvveti olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın kuli (Dy.-DiA,)
- Allah'ın kulu (Os.-AOİA II,)
- Allah'ın kuluyum (To.-STİAT,)=Kişinin genel olarak “Kimsem yok, normal bir insanım” anlamında söylediği kalıp sözdür.
- Allah'ın mukadderi (Sv.-STİAT,)= Başımıza gelen iyi ya da kötü tüm durumların Allah'ın takdiri olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın revası var mı? (Gm.-GKAYA,)= Bir kişi dert sıkıntı çekerken, ona bu derdi sıkıntıyı çektiren kişi dert sıkıntı çekmezse, mutlu, mesut hayat sürerse söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın rızasıyla (Ys./Ar.-AİYİUKA,)=Herhangi bir durumda yapılan işin Allah'ın rızasıyla yapıldığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.

- Allah'ın selamını vermiyor (Gm.-GKAYA,)=Selam alıp selam vermeyen kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın sevgili kuluymuşsun (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir işi yolunda giden, olumsuzlukla karşılaşılmayan insana söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın sırrı (To.-TİYA,)=Nasıl olduğu açıklanamayan durumların, Allah'ın sırrı, hikmeti olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın takdiri (Sv.-STİAT,)= Başımıza gelen iyi ya da kötü tüm durumların Allah'ın takdiri olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın taşında (D.Tra.-DTYA,)=Genel olarak çiftçiler, taşta toprakta çalışanlar tarafından kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ın yazdığı yazı hiçbir vakit bozulmaz (Sv.-STİAT,)
- Allah'ın yazısı (Sv.-STİAT,)=Herhangi her şeye Allah'ın takdiri diye bakarak söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın yazısı bozulmaz (Ayb./Or.-AyA,)=Allah'ın yazdığı yazının değişmeyeceğini anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ına kurban (Ml.-MİA,)=Yaptığı iyi güzel durumlarla veya herhangi bir yönünden dolayı takdir edilen kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ını peygamberini seversen (Ezm.-EiA,)=Yalvarırken, herhangi bir ricada, istekte bulunurken söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ını seversen (Tn.-TYAD, Ml.-MİA, Ezm.-ErA, Sv.-STİAT,)
- Allah'tan (Tn.-TYAD, Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II,)=Herhangi her şeyin Allah'tan geldiğini belirten kalıp sözdür.
- Allah'tan başka ilah yoktur (Ant.-SOTEKS,)
- Allah'tan başka kimse bir şey yapamaz (To.-STİAT,)=Her şeyin Allah'ın elinde olduğunu ve Allah'ın yapabileceğini anlatan kalıp sözdür.
- Allah'tan başka kimsem yok (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah'tan belanı mı istiyon (Ant.-SOTEKS,)=Aç gözlü insanlara, hep kendi istediğinin olmasını, daha iyisinin olmasını isteyen kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Allah'tan bir şey olmazsa (Sm.-SOTEKS,)=Kişinin başına herhangi kaza, bela vb. bir olumsuzluk gelmezse anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'tan geldi (Ant.-SOTEKS, Sv.-ATİAT,)

- Allah'tan geldi (İç.-SMSBYA,)
- Allah'tan gelene ben de razıyım (Dy.-DİÇÇYA,)
- Allah'tan hayırlısı (Şan.-UMA,)=Olan veya olması gereken durumlarda Allah'ın hayırlı olanı vermesini isteyen kalıp sözdür.
- Allah'tan kork (Br̄t.-BYA, Os.-AOİA II,)=Kötü bir iş yapana, içinde Allah korkusu ve acıma duygusu olmayan kötü niyetli insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allah'tan korkmaz mısın? (Sv.-STİAT,)=Herhangi bir kötülük yapana veya yapacak olana soru gibi kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'tan korkun (Os.-AOİA II,)= Kötü bir iş yapana, içinde Allah korkusu ve acıma duygusu olmayan kötü niyetli insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allah'tan korkun yok mu? (Ezm.-ErA,)
- Allah'tan olacak gayri (İç.-SMSBYA,)=Başımıza gelen iyi ya da kötü herhangi her şeyin Allah'tan olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp söz.
- Allah'tan olacak gayri (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Allah'tan reva mı? (Ant.-SOTEKS,)
- Allaha amanet (Ks.-AAT)
- Allahalla (Dy.-DiA, Şan.-UMA,)="Allah Allah" anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Allahasen (Ezm.-EiA,)= Kişinin söylediğinin gerçek olup olmadığını anlamaya çalışırken kullanılan kalıp sözdür." Gerçekten mi, hadi ya" anlamlarına gelmektedir.
- Allahım Allahım (Ayb./Or.-AyA,)=Olumsuz durumlar karşısında rahatsız olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Allahın yardımı olur (Kah.-KMA)
- Allahsız (Ezm.-EiA)=Herhangi bir kötülük yapan, günah işleyen kötü, vicdansız insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Allasen (Ezm.-ErA,)=Kişinin söylediğinin gerçek olup olmadığını anlamaya çalışırken kullanılan kalıp sözdür.
- Aman Allah'ım (Br̄t.-BYA, Mt./İç.-SMSBYA, Br̄d.-ADÜM I, To.-STİAT,)=Ummadık, şaşılın bir durumla karşılaşıldığı zaman kullanılan bir kalıp sözdür.
- Aman yarabbi (Zn.-ZBKİA,)

- Amin (El.-HETİHH, Ezm.-EiA, Sv.-STİAT, Kah.-KYA,)=Dualardan sonra duaların kabul olmasını isteyerek söylenen kalıp sözdür.
- Ay Allah (Kr.-KİA,)=Karşılaşılan kötü bir durum için kullanılan kalıp sözdür.
- Babanın hayrına (Tn.-TYAD,)=Birinden bir şey isterken kullanılan kalıp sözdür.
- Başının gözünün sadakası olsun (El.-HETİHH,)=Herhangi bir yere parası gidip geri gelmeyen vb. durumlarda kişinin üzülmemesini giden para ya da eşyayı sadaka olarak kabul etmesini isteyen kalıp sözdür.
- Benim rabbim bakidir (Şan.-UMA,)=Allah'ın sonsuz ve ölümsüz olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Bir Allah bilir (Br.-BYA,)=Hiç kimsenin olmadığı yerlerde karşılaşılan durumlar karşısında veya kişinin doğruları sadece kendisinin bildiği durumlarda kullanılan kalıp sözdür.
- Bir Allah bir ben başka kimse yok (Ezm.-EİA,)=Kişinin yalnız başına olduğunu ve Allah'tan başka kimsenin orada onunla olmadığını, onu görmediğini anlatan kalıp sözdür.
- Bismillah (Kah.-KMA, Şan.-UMA,)="Bismillahirrahmanirrahim" anlamında kullanılan kalıp sözdür. Herhangi bir işe başlanırken söylenmektedir.
- Bismillah ya Allah (Ys./Ar.-AİYİUKA, Rz.-AASFE,)=Bir işe başlanırken kullanılan kalıp sözdür.
- Bismillah, yallah (Sv.-STİAT,)= Genel olarak bir işe başlanırken, bir yere gidilirken kullanılan kalıp sözdür.
- Bisvillahirrahmanirrahim (Kah.-KYA,)
- Canım kurban olsun (Çr.-AAT,)= Kişinin kendi canının sonuna kadar sevilen değer verilen kişiye kurban olacağını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Canım kurban ola (Ml.-MİA,)=Kişinin kendi canının sonuna kadar sevilen değer verilen kişiye kurban olacağını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Cebabirabbil âlemin emrine (Ezm.-EiA,)=Kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Cemaat (Es.-OTA)=Dini bir görevi yerine getirmek için toplanan kalabalık için kullanılan kalıp sözdür.
- Cenaballah mekandan münezzehdir (Ezm.-EiA,)

- Cenaballah nasip ederse (Ezm.-EiA,)= Olması çok istenen durumlar için kullanılan kalıp sözdür. Olan ya da olmayan her işin Allah eliyle olduğunu belirtir. Genel olarak nasip, kısmet, evlilik işleri için kullanılır. Bir işin ancak Allah nasip ederse olacağını belirtir.
- Cenaballah'ın emriyle (Ezm.-EiA,)= Genel olarak kız istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Cenabı Allah (Es.-OTA)=Allah'ı anarken kullanılan kalıp sözdür.
- Cenabı Allah tarafından (Sv.- AAİÇE,)
- Cennet hatunu (Kah.-KMA)=Beğenilen takdir edilen kadınlar için söylenen kalıp sözdür.
- Cennet-i alâ (D.Tra.-DTYA, Mğ.-MuA, Çkr.-AAT,)=Cenneti anarken kullanılan kalıp sözdür.
- Derdi veren Allah dermanını da verir (Zn.-ZBKİA,)=Kişi kendi başına gelen ya da başkasının başına gelen herhangi dert ve sıkıntı karşısında metanetli olmak gerektiğini belirtmek için bu sözü kullanır. Çünkü hiçbir sıkıntı dermansız kalmaz, derdi veren Allah dermanını da verir.
- Derdi veren Allah şifasını da verir (Or.-OİYA,)
- Din kardeşiyiz (Ezm.-EiA,)=Aynı dine mensup kişiler tarafından kullanılan kalıp sözdür.
- Dinsiz imansız Allah'tan korkmaz (Çkr. -AAT)
- Elhamdulillah hepimiz Müslüman'ız (Mt./İç.-SMSBYA, Ezm.-EiA,)=Kişinin Müslüman olduğunu anlatmak için şükür eder gibi kullandığı kalıp sözdür.
- Elhamdülillah (Ezm.-EiA,)=Şükür anlamında kullanılan kalıp sözdür. Hapşırınca da hapşırın kişi tarafından söylenir.
- Elhamdulillah Cenabı Allah rıskımızı verdi (Ezm.-AASFE,)=Emeklerinin karşılığını alan kişinin şükür eder gibi söylediği kalıp sözdür.
- El.-HETİHH, Ezm.-EiA,)=Nazardan korunmak için kullanılan kalıp sözdür. Güzel ve iyi şeyler anılırken ona nazar değmemesi için bu söz kullanılır.
- Emin ol Allah'a (Ezm.-EiA,)=Hiçbir olumsuzluktan yılmamak gerektiğini, Allah'ın kişinin yanında olduğunu anlatan kalıp sözdür. Devrik cümledir.
- Emir Allah'tan (Ml.-MİA,)=Herhangi her durumda Allah'ın dediğini olduğunu, emri verenin Allah olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.

- Estağfurullah (Mn.-GBAA, Ezm.-EiA,)=Tövbe etmek anlamında kullanılan bir tür yemindir.
- Evel Allah (Ml.-MÍA, Kah.-KMA, Sf./İç.-SMSBYA, Sv.-STİAT, Kah.-KYA,)=Herhangi her türlü şeyin üstesinden gelirim, her şeyi yaparım anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Eyvallah (Ys./Ar.-AİYİUKA, Sv.-STİAT,)=Genel olarak yapılan iyi bir durum neticesinde teşekkür etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Gez Allah gez (Zn.-ZBKİA,)=Yapılan işin aşırılığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Gereğinden fazla gezildiğini gösterir.
- Git Allah git (Zn.-ZBKİA,)= Yapılan işin aşırılığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Gereğinden fazla gidildiğini gösterir.
- Gurban olayım Allah'a (Af.-ADÜM I,)
- Gurban olduğum Allah (Nş.-NYA, Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II, Kah.-KYA,)=Genel olarak Allah'tan bir şey isterken, Allah'a yalvarırken kullanılan kalıp sözdür. Kişinin Allah'ın kendisini gördüğünü ve kendisine yardımcı olacağına inandığı anlamında da kullanılmaktadır.
- Günah (Ml.-MÍA, Muğ.-MuA, Os.-AOİA II, Ezm.-EiA,)=Dini yönden olumsuz olarak görülen ve bu yüzden yapılması istenmeyen durumlar karşısında söylenen kalıp sözdür.
- Haram (Çkr.-AAT, Ml.-MÍA, Şan.-UMA,)
- Hay Allah (Br.-BYA,)=Hadi ya anlamında kullanılan, şaşılacak anlarda ve ummadık bir durumla karşılaşıldığında söylenen kalıp sözdür.
- Hay Allah (Or.-OİYA,)=Olumsuz durumlarda keşke anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Helal (Çkr.-AAT, Şan.-UMA,)
- Helal malmış (Mt./İç.-SMSBYA,)=Kaybolup bulunan ya da herhangi bir tehlike atlatıp da zarar görmeyen eşya vb. mallar için kullanılan kalıp sözdür.
- Helalim oldun (Dy.-DiA,)=Evlenince erkeğin eşine söylediği kalıp sözdür.
- Helallik (Ezm.-AAİÇE,)
- Hepimiz ahır zaman Peygamberinin ümmetiyiz (Mğ.-MuA,)=Genel olarak güreşlerde söylenen kalıp sözdür.

- Hey Allah'tan korkmaz (Or.-AASFE,)= Ayıp, günah diye kabul edilen işleri yapan, insanlara kötülük vb. yapan insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Hey Allah'tan korkmaz, kuldandan utanmaz (Or.-AASFE,)= Ayıp, günah diye kabul edilen işleri yapan, insanlara kötülük vb. yapan insanlara söylenen kalıp sözdür. Kişilere Allah'tan korkmuyorsan, kuldandan utan denilmek istenmektedir.
- Hızır gibi yetişti (Ant.-SOTEKS,)
- Hz. Peygamber ahır zaman nebisidir (Ezm.-EiA,)
- Hz. Peygamber hak resuldur (Ezm.-EiA,)
- İrahmedlik (Kah.-KMA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
- İrahmetlik (Kah.-KYA,)
- İramatlık (Mt./İç.-SMSBYA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
- İlah (Ys./Ar.-AİYİUKA,)
- İnşallah (Zn.-ZBKİA, Tn.-TYAD, Nş.-NYA, Ks.-AAT, Mn.-GBAA, Ezm.-ErA, Şan.-UMA, Or.- OİYA, To.-STİAT,)=Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir.
- İnşallahurrahman (Ezm.-EiA,)= Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir.
- İşalla (Şan.-UMA,)= Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir. "İnşallah" anlamındadır.
- İşallah (Ant.-SOTEKS, Kah.-KYA,)=Dua özelliği gösteren kalıp sözdür. Edilen dua ve bedduanın ya da olması çok istenen durumların arkasından söylenir. "İnşallah" anlamındadır.
- İşimiz Allah'a kaldı (Nş.-NYA,)=Kişinin artık her şeyden umudunu kestiği ve işinin sonucunun Allah'ın elinde olduğunu anlatmak için söylediği kalıp sözdür.
- Kader (Kü.-AASFE,)=Kişinin başına gelen her hangi olumsuz durumlarda, başına gelenin Allah'ın kişi için yazdığı kader olduğuna inanılarak söylenen kalıp sözdür.

- Kader (Ml.-MÍA,)=Kişinin kaderinin önce yazıldığını ve bu yüzden başına gelen iyi kötü tüm durumun kaderi olduğuna inanılarak söylenen kalıp sözdür.
- Kadere meydan okunmaz (Ant.-SOTEKS,)
- Kadir Mevlam (Os.-AOİA II,)=Her şeye Allah'ın kadir olduğunu ve bu yüzden bir şey isterken Allah'tan istenmesi gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- Kendi yok Allah'ı var (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir sözü geçen kişi için söylenen kalıp sözdür.
- Kendi yok Allah'ı var (Ant.-SOTESK,)=Herhangi bir nedenle dedikodusu yapılan kişinin iyi yönleri, özellikleri, yaptıkları anlatılırken, yaptıklarının görmezden gelinemeyeceğini, kendisi yok ama Allah yaptıklarını biliyor anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Kiminin parası kiminin duası (Kah.-KMA,)=Yapılan herhangi bir iyilik karşısında, iyiliğin karşılığını parayla ödeyemeyecek olan kimselere, iyiliği yapan kişinin söylediği kalıp sözdür. Kişi yaptığı işin karşılığı olarak sadece dua istemektedir.
- Kul dediğin Allah'ı bilecek, Allah'ı tanıyacak (Ezm.-EiA,)=Kul demek Allah'ın emir ve yasaklarını bilmek demektir. Bu yüzden kulun Allah'ın bilip, tanınması gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- La ilahe İllallah Muhammeden Resulullah (Ezm.-EiA,)=İslam toplumunun her yerinde ezan okunurken söylenen kalıp sözdür.
- Maşalla (Şan.-UMA,)= “Maşallah” demektir.
- Maşallah (Ed.-EİA, Tn.-TYAD, Gm.-GKAYA, Os.-AOİA II,
- Maşallah supanallah (Ezm.-EiA,)= Nazardan korunmak için kullanılan kalıp sözdür. Güzel ve iyi şeyler anılırken ona nazar değmemesi için bu söz kullanılır.
- Meded Allah (Nğ.-OAAAD,)=Allah'tan medet beklenilerek söylenen kalıp sözdür.
- Merhamet eyle (Ks.-AAT,)=Dini inancın etkisiyle kişinin kendisine ya da başkasına merhametli, vicdanlı davranılmasını isteyen kalıp sözdür. Çeşitli ağzılarda “Merhamet et, biraz merhamet” vb. şekilde kullanılan şekilleri de vardır.

- Mevlam Kerimdir (El.-HETİHH, =) Her türlü olumsuzluk sonucunda söylenen kalıp sözdür. Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve hiç bir şeyden umut kesmemek gerektiğini anlatmak için söylenir.
- Mevlamın takdiri (Es.-OTA,)=Başımıza gelen iyi ya da kötü tüm durumların Allah'ın takdiri olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Mevlanın aşkına (Ys./Ar.-AİYİUKA,)= Kişinin doğruyu söylemesini veya doğruyu yapmasını, yardımcı olmasını ve benzeri durumları anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Mübarek (Çr.-AAİÇE,)
- Namaz yok, abdest yok (Tn.-TYAD,)=Dini yönden eksiği bulunan, namazını kılmayan insanları belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Nasip olursa (İç.-SMSBYA, Kah.-KYA,)
- Nasip olursa (Kah.-KYA,)
- Ne diyeyim Allah'ın işine (İz.-ADÜM I,)=Karşılaşılan kötü durumlar karşısında, kötü durumun da Allah'tan geldiğine inanılarak söylenen kalıp sözdür.
- Nerde Allah dersen, amennah orada hazır nazırdır (Ezm.-EiA,)
- Niyet ettim niyetlendim (Sv.-STİAT,)=Herhangi bir şeye en başta da oruç tutmaya niyetlenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Öldürmeyen Allah öldürmüyor (Ezm.-AASFE,)=Başından bir sürü kaza geçen, ama her kazayı ölmeden atlatan kişilere için söylenen kalıp sözdür.
- Ölmüşlerimizin ruhuna varsın (Ant.-SOTEKS,)
- Ölmüşlerinin hayrı için (babanın, amcanın, annenin hayrına).
- Ölüm Allah emri (Sv.-STİAT, To.-STİAT,)=Ölümün Allah'ın eliyle olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Ölüm Allah'ın emri (Ay.-ADÜM I,)=Ölüm'ün Allah tarafından geldiğini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Ölüm Allah'ın emri (Kr.-KİA,)
- Peygamberin kavliyen (Ml.-MİA,)=Genel olarak kız istenirken, kız isteyenler tarafından söylenen kalıp sözdür. Fakat Malatya ağzında bu kalıp söz kızı veren aile tarafından söylenmektedir.

- Rahmetli (Dy.-DİÇÇYA, Zn.-ZBKİA, Tn.-TYAD, Mğ.-MuA,)=Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözdür.
- Rahmetlih (Şan.-UMA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
- Rahmetlik (Es.-OTA, Ml.-MİA, Os.-AOİA II, Ezm.-EiA,)= Ölen kişileri anarken kullanılan kalıp sözün yöreye has söylenişidir.
- Sana güveniyorum Allah'ım (Ed.-EİA,)= Olumlu olumsuz başa gelen tüm durumlarda Allah'ın korumacılığını bekleyen kalıp sözdür. Allah'ın kullarını yalnız bırakmayacağını, hep yanında olduğunu bu yüzden Allah'a güvenildiğini belirtir.
- Sana sığınıyorum Allah'ım (Ed.-EİA,)=Olumlu olumsuz başa gelen tüm durumlarda Allah'ın korumacılığını bekleyen kalıp sözdür.
- Sen de Allah korkusu yok mu? (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir kötülük yapana, acımasız, vicdansız insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Sen de Allah korkusu yok mu? (Sv.-STİAT,)= Herhangi bir kötülük yapana veya yapacak olana soru gibi kullanılan kalıp sözdür.
- Seni yaradan Allah beni yaratmadı mı? (Ml.-GDİAT,)=Herhangi olumsuz durumla karşılaşan, hakkı yenen veya ezilen kişinin diğer kişiye ikimizde aynı haklara sahip değil iyiyiz anlamında söylediği kalıp sözdür.
- Sevap (Ezm.-EiA,)= Dini yönden olumlu olarak görülen ve bu yüzden yapılması istenen güzel iyi şeyler karşısında söylenen kalıp sözdür.
- Söz bir Allah bir (Ezc.-EYA,)
- Supanallah (Kah.-KMA)=Herhangi bir durumdan dolayı sınırlenen, kızan kişinin öfkesini yatıştırmak için, ağzından kötü söz çıkmaması için söylediği kalıp sözdür.
- Şehit (Kü.-AASFE,)=Allah yolunda ölen, teröristler tarafından vatanını, milletini savunurken öldürülen kişiler için kullanılan kalıp sözdür.
- Takdir-i İlahi (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak ölen kişiler için kullanılan ve her şeyin takdirini Allah'ın verdiğini anlatan kalıp sözdür.
- Tanrı misafiri (Ezm.-ErA, Os.-AOİA II, Dy.-DiA,)=Misafir Türk toplumu için önemli bir değere sahiptir ve misafiri Allah'ın gönderdiğine inanılır. Bu yüzden misafir için bu kalıp söz kullanılmaktadır.

- Tevekkül Allah'ın (Kr.-AKD,)=Kişinin kendi üzerine düşeni yaptıktan sonra sonucunu Allah'a bırakarak söylediği kalıp sözdür.
- Tövbe olsun (D.Tra.-DTYA,)=Günah olduğuna inanılan durumlar sonucunda tövbe etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Vadesiylen öldü (Mt./İç.-SMSBYA,)=Genel olarak normal yollardan, belli bir yaşlılığa ulaştıktan sonra ölen kişiler için söylenen kalıp sözdür.
- Verilmiş sadakan varmış (Ant.-SOTEKS,)
- Vur Allah vur (Ys./Ar.-AİYİUKA,)= Yapılan işin aşırılığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Gereğinden fazla vurulduğunu gösterir.
- Vurdum bayıra, Allah gayıra (Gm.-GKAYA,)= Kendi haline bırakılan işlerde Allah'tan yardım beklemek için söylenen kalıp sözdür.
- Ya Allah (Kah.-KYA,)
- Ya Allah ya Bismillah (Ezm.-ErA,)= Bir işe başlanırken kullanılan kalıp sözdür.
- Yallah (Os.-AOİA II,)=Genel olarak kızılan birini kovmak için veya birini bir yere hızlıca gitmesi için gönderirken kullanılan kalıp sözdür.
- Yallah, pismillah (Nğ.-AAT)=Genel olarak bir işe başlanırken, bir yere gidilirken kullanılan kalıp sözdür.
- Yandım Allah (Mn.-ADÜM I,)=Karşılaşılan kötü durumlar karşısında üzüntüyle söylenen kalıp sözdür.
- Yaradanı seversen (Ys./Ar.-AİYİUKA,)= Bir istekte bulunurken, bir şey isterken veya yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.
- Yeri göğü yaradan Allah (Ml.-MİA,)=Her şeyi Allah'ın yarattığını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Yukarıda Allah var (Mğ.-MuA,)=Her türlü iyi veya kötü her şeyi Allah'ın gördüğünü, bu yüzden yapılan tüm işlerde doğru ve iyi niyetli olunmasını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak bir kötülük yapana veya kişiye kötü bir iş yapmasını teklif eden insanlara söylenir.
- Yüzü suyu hürmetine (El.-HETİHH,)=Herhangi bir kişinin işinin değer verilen bir zatın sayesinde olduğuna inanılarak söylenen kalıp sözdür. Bazen bir rica, bir istekte bulunurken de farklı varyantıyla kullanılmaktadır (Örn: Amcamın yüzü suyu hürmetine doğru söyle).

2.5.11. Batıl İnançları Bildiren Kalıp Sözler

- Allah'ın işine bak (Krş.-KYA,)=Olmasına şaşılan durumlarda söylenen kalıp sözdür.
- Allah'ın yeri gönüldür (Krş.-KYA,)
- Belim demür, başım daş (El.-HETİHH,)=Yağmur yağarken söylenen kalıp sözdür.
- Elemtere fiş kem gözlere fiş (Ant.-SOTEKS,)
- İmrenmeyesiniz bizlere, biz de kavuşacağız sizlere (El.-HETİHH,)=Mezarlıkta ölülerin, canlılara özendiğini düşünerek söylenen kalıp sözdür.
- İyi saatte olsunlar (Ant.-SOTEKS,)
- İzin Allah'ın sebebi kul (Es.-EİMİYA,)=Kurşun dökerken nazardan korunmak için söylenen kalıp sözdür.
- Kel daz hava ayaz (El.-HETİHH,)=Yağmura ihtiyaç duyulan günlerde söylenen kalıp sözdür.
- Kırkı kırk bastı (Mğ.-MuA,)=Çocuklara “Kırk basması” Anadolu toplumunda bir kültür birimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklara kırk basmasın diye çeşitli inanç ve adetler bulunmaktadır. Üzerinde durduğumuz bu söz, bu inanç ve adetler içinde söylenen kalıp sözdür.
- Nefesi dokundu (El.-HETİHH,)=Nazar değdirdiğine inanılan kişiye söylenen kalıp sözdür.
- Nefesi güçlü adam (El.-HETİHH,)=Nazar değdiğine inanılan kişinin hocaya götürülmesi gerektiğinde hocanın nefesinin güçlü olduğunu iyi geleceğini anlatan kalıp sözdür.
- Nefesi iyi geldi (El.-HETİHH,)=Nazar değdiğine inanılan kişinin, hoca tarafından okunulup üflendiğinde, okunulup üflenen kişinin söylediği kalıp sözdür.
- Nefesine geldi (El.-HETİHH,)
- Nefesine uğradı (El.-HETİHH,)

- Sütün dağa otlamaya gitti (El.-HETİHH,)=Sütü tamamen çekilen anne bu sözü söyseyince, dağa otlamaya giden sürünün akşam eve gelişi gibi sütünün geleceğine inanılır.
- Şeytan bunun neresinde (Ada.-AOİA II,)=Olmayan, tersine giden işlerin sonunda söylenen kalıp sözdür.
- Toprağa haber gitmeye (El.-HETİHH,)=Söylenilen herhangi bir sözün toprak tarafından yayıldığına inanılır bu yüzden, sözün toprak dâhil kimse tarafından duyulmamasını isteyerek söylenen kalıp sözdür.
- Yerin hakkı (El.-HETİHH,)=Koyunun sütünün ilk kısmının yerin hakkı olduğuna inanılarak toprağa sağılması esnasında söylenen kalıp sözdür.

2.5.12. Bir İstek Bildiren Kalıp Sözcükler

- Arz ederim (Mt./İç.-SMSBYA, Brd.-ADÜM I, To.-STİAT, Krş.-OAAD,)=Genel olarak dilekçe yazarken kullanılan bu kalıp söz, bir şey rica ederken, bir şey isterken de söylenmektedir.
- Bana müsaade (Ant.-SOTEKS,)=İzin istemek için kullanılan kalıp sözdür.
- Bize müsaade (Es.-EİMİYA,)
- Emret bir emrin varsa (Kah.-KMA,)=Karşıdaki kişinin kendisinden bir emri, bir isteği olup olmadığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Gereğini arz ederim (Trk.-SOTEKS,)
- İzin ver gideyim (Es.-AAİÇE,)
- İzin verirmisiniz (Es.-AAİÇE,)
- İzninizle (Trk.-SOTEKS,)=Herhangi bir yerden çıkarken veya bir yere giderken söylenilen kalıp sözdür.
- Müsaade edersen (Es.-EİMİYA,)=İzin istemek için kullanılan kalıp sözdür.
- Müsaade et (Os.-AOİA II,)= “İzin ver” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Müsaade senin (Ant.- SOTEKS, Es.-EİMİYA,)=Müsaade isteyen kişiye izin vermek için kullanılan kalıp sözdür.
- Müsaade sizin (Es.-EİMİYA,)

- Zahmet olmazsa (Kah.-KYA,)= Herhangi bir şey isterken kullanılan kalıp sözdür. (Örn: Zahmet olmazsa su alabilirmiyim?)

2.5.13. Soru Sorup Cevap Almak İçin Kullanılan Kalıp Sözler

- Adın ne senin? (Ant.-AAİÇE,)
- Anlamayan var mı (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak bir şey anlatanın dinleyenlere sorduğu sorudur. Çoğunlukla öğretmenler tarafından öğrencilere sorulur.
- Ateşiniz var mı? (Ant.-SOTEKS,)=Kibrit ve çakmak anlamında sorulan kalıp sözdür.
- Ben sana demedim mi? (Af.-AMA,)
- Beni misafir alır mısınız? (Ml.-GDİAT,)=Herhangi bir yere misafir olmak isteyen kişinin kullandığı kalıp sözdür. Genel olarak yolda kalan veya kalacak yeri olmayan kişiler tarafından kullanılır.
- Boş yeriniz var mı (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir otele, misafirhaneye vb. yere kalacak yer sorarken kullanılan kalıp sözdür.
- Bu adamı nasıl bilirsiniz? (Ml.-MİA,)=Ölen kişinin arkasından imam tarafından cemaata sorulan kalıp sözdür.
- Büyüyünce ne olacaksın? (Ada.-AOİA II,)
- Essah mı yalan mı? (Kah.-KMA,)=Söylenilen bir sözün doğru ya da yalan mı olduğunu öğrenmek için söylenilen kalıp sözdür. Genel olarak duyulunca inanılmayan durum karşısında şaşkınlıkla sorulan sorudur.
- Eş olarak kabul ediyor musunuz? (Trk.-SOTEKS,)
- Hemşerim memleket nere? (Ant.-SOTEKS,)
- Kim o? (Dz.-GBAA, Ezm.-EİA,)=Kapı çalındığı zaman gelenin kim olduğunu öğrenmek için sorulan kalıp sözdür.
- Kimdir o? (Ezm.-EİA,)
- Kimlerdensin sen? (Kah.-KYA,)
- Memleket nere? (Nş. –AAİÇE,)
- Nereden gelip nereye gidiyorsun? (Ml.-GDİAT,)=Genel olarak bir yerden bir yere giden yolcular için kullanılır.

- Nerelisin? (Os.-AOİA II, Sv.-STİAT,)
- Razi mısınız? (Ml.-MİA,)=İmam ölünün arkasından cemaate cenazeden razı mısınız diye sorar. Halk da 3 kez “razıyız” diye cevap verir. Bu durumda söylenen kalıp sözdür.
- Saat kaç? (Ant.-SOTEKS,)
- Sen kimin oğlusun? (Kü.-AAİÇE, Sv.-STİAT,)
- Sen kimsin? (Os.-AOİA II, Ml.-GDİAT,)
- Senin adın ne? (Sv.-STİAT,)=Birisıyla tanışırken veya ilk gördüğün kişinin adını öğrenmek istenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Şafak kaç? (Trk.-SOTEKS,)=Askerlere askerliklerinin bitmesine kaç gün kaldığını sormak için kullanılan kalıp sözdür.
- Tanrı misafiri kabul eder misiniz? (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir yere misafirliğe gidileceği zaman, ev sahiplerine haber vermek için sorulan kalıp sözdür.

2.5.14. Bir İsteği Kabul Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Allah derim (Trk.-AAİBHK,)=Kişinin umduğundan fazlası olduğunda söylediği kalıp sözdür.
- Allah derim başka bir şey demem (Trk.-AAİBHK,)
- Anam babam nere keserse kanım oraya akar (Ml.-MİA,)=İstemeye gelinen kızların, ailesi ne karar verirse o karara uyacağını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Ayıp ediyorsun (Ayb./Or.-AyA,)=Karşıdakinden utanıp sıkılarak bir şey isteyene, istediğinin yapılacağını, öyle yanlış düşüncelerde bulunmaması gerektiğini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Baş üstüne (Ant.-SOTEKS, Sv.-STİAT, Kah.-GDİAT,)=Bir emir verilince, emri kabul etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Başım gözüm üstüne (Ml.-MİA,)=Herhangi bir selam yollayana veya bir istekte bulunana vb. durumlarda isteği kabul edenin söylediği kalıp sözdür.
- Canıma minnet (Ant.-SOTEKS,)

- Canıma minnet (Ant.-SOTEKS,)
- Emret beyim (To.-STİAT,)=Herhangi verilecek bir emri kabul etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Emriniz olur (Ant.-SOTEKS,)
- Ha üle ha (Kah.-KYA,)= “Evet” anlamında kullanılan yöresel kalıp sözdür (Üle: len.)
- Hay hay (Uş.-UİA, İğ.-DİAT,)= “Evet” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Peki (Ant.-SOTEKS,)
- Tabi (Kah.-KYA,)
- Tabiki (Kah.-KYA,)
- Tabikide (Ant.-SOTEKS,)
- Tamam (Ant.-SOTEKS,)

2.5.15. Bir İsteği Reddetmek İçin Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Aman canım sende (Mt./İç.-SMSBYA,)=Herhangi bir konuyla alakası olmadığını, söylenen konunun kendisini alakadar etmediğini anlatmak için kullanılan kalıp sözdür. Bu sözü söyleyen kişi, konuya ılımlı bakmaktadır fakat kendisini konuyla alakasız gibi göstermeye çalışmaktadır.
- Hayır (Ant.-SOTEKS,)
- Maalesef (Ant.-SOTEKS, Af.-AMA,)
- Ne bilim ben (Bilim=bileyim) (Kah.-KMA,)=Sorulan herhangi bir soruya, o konu hakkında bilgisi olmadığını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Olacak iş değil (Ant.-SOTEKS,)
- Oldu canım (Kah.-KYA,)=Kişinin kendisinden istenilen şeyi yapmak istemediği durumlarda mecazlı olarak söylediği kalıp sözdür.

2.5.16. Bir İyilik Karşısında Teşekkür Etmek İçin Kullanılan Kalıp Sözcükler

- Rica ederim (El.-EYSV, Gaz.-GDİAT, Krş.-KYA,)=Genel olarak teşekkür eden kişiye söylenen kalıp sözdür.
- Teşekkür ederim (Ezm.-EİA, Krş.-OAAAD, Krş.-KYA, Gr.-GİYA, Kah.-KYA,)
- Teşekkürler (Es.-EİMİYA,)

2.5.17. Şaşırlan Durumlarda Kullanılan Kalıp Sözlere

- Aboo (Kah.-KYA,)
- Bak hele (Af.-AMA,)= “Deme ya” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Bir de ne göreyim? (Af.-AMA,)
- Hadi canım sende! (Ant.-SOTEKS,)
- Nasıl yani! (Ant.-SOTEKS,)
- Yok artık (Af.-AMA,)= “Bu kadar da olamaz” anlamında kullanılan kalıp sözdür.

2.6- ATALAR SÖZÜ ŞEKLİNDE MEŞHURLAŞMIŞ KALIP SÖZLER

- Ağlarsa anam ağlar gerisi yalan ağlar (Trk.-SOTEKS,)
- Algi yok vergi yok (Ant.-SOTEKS,)=Kaygı, tasa olmayan insanlar için kullanılan kalıp sözdür.
- Anam! Yerin kulağı var (El.-HETİHH,)=Şaşırılan durumlarda, hemen yayılan, kim tarafından dağıtıldığı bilinmeyen olaylarda kullanılan kalıp sözdür.
- Anana babana sevgili olma vardığın yerde sevgili ol (Kah.-KMA,)=Evlenecek genç kızlara, evlenerek gittikleri yerde kendilerini sevdirmeleri için nasihat gibi söylenen kalıp sözdür.
- Anneler hem döver hem sever (Ant.-SOTEKS)=Annelerin evlatlarını bazen dövse de çok sevdiklerini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Bu kalıp sözün “Babalar” içinde aynı kullanımı vardır.
- Arife tarif ne hacet (Kah.-GDİAT,)=Bir kişinin herhangi bir işi çok iyi bildiğini, o kişiye tarife gerek olmadığını anlatan kalıp sözdür.
- Aslan paçasından av vermez (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Ateşe yakın olan kızınır (Ant.-SOTEKS)=Herhangi bir durum karşısında o olaydan o olaya yakın kimsenin faydalanacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Ayranı yok içmeye kürkünen gider sıçmaya (Ky.-AAİÇE,)
- Bok ile gelen sidikle gider (Ant.-SOTEKS,)=Haksız şekilde elde ettiğimiz kazançların, bize hayır getirmeyeceğini ve geldiği gibi gideceğini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Başan dövlet guşu gondu! (El.-HETİHH)=Herhangi bir sebepten dolayı zengin olan, piyango çıkan, miras kalan veya varlıklı bir ailenin kızı ya da oğluyla evlenen kişi için söylenen kalıp sözdür.
- Ben sana vezir olamazsın demedim, adam olamazsın dedim (Çkr.-AAT,)
- Bir kızı bin yiğit ister bir yiğit alır (Ant.-SOTEKS,)
- Bir yiğit sevdiğini almazsa, ölene kadar beli bükülür gidilir (Yz.-AASFE,)=Kişi sevdiğini alamazsa, bunun acısını, üzüntüsünü yıllarca çekeceğini anlatan kalıp sözdür.

- Bu dünyada ettiğini ahrette çekersin (Ezm.-AASFE,)=Kişinin dünyada ettiği kötülüklerin, işlediği günahların karşılığını ahrette alacağını belirten kalıp sözdür.
- Bundan iyisi Şam'da kayısı (Ant.-SOTEKS,)
- Cana gelmesin de mala gelsin (Kah.-KYA,)=Kişinin canına bir şey olmamasını isteyen kalıp sözdür.
- Çok yaşayıp meynetilen ölmeden, az yaşayıp dem sürmesi iyi (Mut./Mrs.-SMSBYA,)=
- Dağdan gelmiş, bağdakini kovuyor (Ant.-SOTEKS,)
- Dermanı olmayan dert yoktur (Gm.-AASFE)=Her derdin bir dermanı olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Deve kadar durdun da kulağı kadar duramayacak mısın? (Ant.-SOTEKS,)=Deve evcil hayvanların en büyüğüdür. Devenin yanında kulak önemsiz, küçücük bir ayrıntıdır. Kişinin çok büyük olan deve kadar bekleyip, sabrettikten sonra küçücük kulağı kadar bekleyemeyecek misin anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Domuzun gücüğü olacağına çobanın büyüğü ol (Ant.-SOTEKS)=Çobanlar arasında tüm işleri en küçüğe yaptırırlar. Hayvanların güdülmesini, çevrilmesini en küçük çobana yaptırırlar. Bu durum karşısında küçük çobana söylenen kalıp sözdür.
- Dost acı söyler (Ant.-SOTEKS,)=İnsanı en gerçekçi şekilde eleştirebilenin kişinin iyiliğini isteyen kişi yani dostu olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Dostumu düşmanımı ayırt edemez oldum (Bo.-AAİÇE,)
- Dostumu düşmanımı iraktan sezerim (Bo.-AAİÇE,)
- Edebi olmayan bir insan yer ile göğün arasını doldursa Allah yanında sineğin kıcı kadar kıymeti yok (Ml.-MÍA,)=Edepsiz kişilerin olması imkânsız olan işleri bile yapsa, Allah katında değersiz olacağını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- El içine çıkacak durum kalmamak (Ml.-AASFE,)=Ailesinde herhangi ayıp kabul edilen bir durum olan, bir olumsuzlukla karşılaşan insanların söylediği kalıp sözdür.

- Ele karışan hâli perişan (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak dışarıdan, kendi tanıdığı yerin dışından kız alan ailelerin söylediği kalıp sözdür.
- En büyük asker bizim asker (Ant.-SOTEKS,)
- Erkek eşeğin agırmazı olmaz (Ant.-SOTEKS,)=Erkeklerin birçok kızla ilgilendiğini, gözünün dışarıda olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Erkek kırk kapı çalar (Ant.-SOTEKS,)=Bir erkeğin birden fazla kız istemeye gideceğini, bunun ayıp olmadığını anlatan kalıp sözdür.
- Eski dosttan düşman olmaz (Ant.-SOTEKS,)
- Gönül kimi severse güzel odur (Nğ.-OAAAD,)
- Gönül kimi severse güzel odur (Ys./Ar.-AİYİUKA,)=İnsan kimi severse, kimi isterse sevip, isteyen kişinin gözünde, sevip istenilenin herkesten güzel olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Gönül yapmak kabe yapmaktan evla imiş (Ml.-MİA,)=Müslümanlar için Kâbe'nin önemi büyüktür. Kâbe yapmak sevapların en büyüğü olarak kabul edilmektedir. Fakat gönül yapmanın, insanları kırmamanın en büyük sevap olduğu belirtilmektedir. Bu önemi belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Göz bakar su akar (Ant.-SOTEKS,)=Eskiden deve sulayan birisi deveye ıslık çalarak su içmesini sağlıyormuş. Oradan geçen bir adam da “ya kardeşim göz bakar su akar bu ıslığa ne gerek var” demiş. “Bu hayvan bu suyu kendi görüyor eğer içecekse içer” demiş. Bu söylentiden çıktığına inanılan bu kalıp söz Antalya Karakoyunlu Yörükleri arasında sıklıkla kullanılmaktadır. Kişinin gözü görüyor eğer yapacaksa kendi yapar senin tarif etmene gerek yok anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Gülün ömrü az olur (To.-STİAT,)
- Gün doğmadan neler doğar (Ant.-SOTEKS,)
- Gün olur devran döner (Ant.-SOTEKS,)=İşi yolunda gitmeyen veya olumsuzluklarla karşılaşan insanların, bir gün her şeyin kendi lehlerine döneceğine inanarak söyledikleri kalıp sözdür.
- Haktır diyenin yüzü aktır (Çr.-AASFİ,)=Hakka geçmek kötü bir durumdur. Bu yüzden hakkı, hukuku bilen kişinin doğru, düzgün kişi olduğunu anlatan kalıp sözdür.

- Hem suçlu hem güçlü (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin işlediği suçu kabullenmeyip zeytinyağı gibi üste çıkmaya çalıştığını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Her iş olacağına varır (Kah.-AASFE,)=Herhangi bir işin nasıl başlarsa öyle gideceğini ve sonucunun değiştirilemeyeceğini anlatan kalıp sözdür.
- Her yüzüne güleni dost sanma (Es.-EİMİYA,)=Herkesten dost, arkadaş olmayacağını, onun için yüzüne gülüp, iyi görünmeye çalışan insanlara aldanmamak gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- İnsanoğluna iyilik yaramaz (Mğ.-MuA,)=İyilik yapıp da karşılığında beklediği iyiliği göremeyen hatta kötülükle karşılaşan insanlar tarafından kullanılan kalıp sözdür.
- İyilik yapan kötülük bulur (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir şekilde birine iyilik yapacak olan kişiye veya herhangi bir şekilde iyilik yapıp da karşılığında kötülük bulan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Kaşıkla aş verir sapıyla göz çıkarır (Ant.-SOTEKS,)
- Kimse acından ölmez (Ada.-AOİA II,)
- Kis kisinin üren it, anasını babasını dinlemeyen evlat, buyurmuglan vazife hizmetini gören avrat, üzengiyinen yürüyen at, al guyruğundan yabana at (İz.-AASFE,)
- Kol aç gelene doğru gül aç gülene doğru (El.-AASFE,)=Herkesi gerektirdiği gibi davranmak gerektiğini anlatan kalıp sözdür. Kötülük yapana kötülükle, iyilik yapana da iyilikle karşılık vermek gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- Kork korkmazdan utan utanmazdan (El.-AASFE,)=Korkmak bilmeyen ve kimseden utanmayan insanlardan korkup, utanmak gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- Korkunun ecele faydası yok (Ant.-SOTEKS,)
- Kurdu çakal öldürürse destan da yazılmaz lafi da olmaz (Ada.-AOİA-II,)=Nami olan, her yerde sözü geçen birinin değersiz, korkak biri tarafında öldürülünce, namını yitireceğini ve arkasından pek söz söylenmeyip kişinin unutulacağını anlatan kalıp sözdür.
- Kurt kocadı mı köpeklerin maskarası olur (Rz.-RİA,)=Gençliğinde belli bir konumu, ağırlığı olan kişilerin yaşlanınca eski itibarlarını kaybettiklerini anlatan kalıp sözdür.

- Mal koklaşa koklaşa insan tanışa tanışa (Uş.-UİA,)
- Maraşlılar sözüne sağlam olur (Kah.-KMA,)=Maraşlıların sözlerine sadık olduğunu, sözlerinin arkasında durduklarını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Mercimekten aşım var ne gülmedik başım var (Kü.-AASFE,)=Sürekli dert, sıkıntı, acı çeken, bahtı gülmeyen kimsenin söylediği kalıp sözdür.
- Misafir umduğunu değil bulduğunu yer (Ant.-SOTEKS,)
- Mühür kimdeyse odur Süleyman (Çr.-AAT,)=Hz. Süleyman'ın mührü halkımız arasında önemli bir kutsallığa sahiptir. Hz. Süleyman mührü sayesinde kuşlarla kurtlarla konuşmuştur. Hz. Süleyman'ın mührü nasıl Hz. Süleyman'ın kuşlarla konuşmasını sağlıyorsa, kimin elinde fırsat varsa bu fırsatı onun değerlendireceğini, başkasının faydalanamayacağını belirtmek amacıyla kullanılan kalıp sözdür.
- Nal didik mi mih demeyiz (Uş.-UİA,)=Sözünün eri olduğunu anlatan kalıp sözdür (Didik: Dedik).
- Nazar insanı mezara, deveyi kazana getirir (El.-HETİHH,)
- Ne umarsın bacından bacın öliy acından (Ml.-GDİAT,)=Kendisinden herhangi bir yardım umulan kişinin bu yardımı yapamayacağını anlatan kalıp sözdür (Öliy: Ölüyor).
- Ne verirsen elinnen o gelir seninlen (Adı.-AYA,)=Kişinin yaptığı hayırların karşılığını ahrette alacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Oğlanlan kıza kalırsak davulcuynan zurnacıya kalır (Af.-AMA,)=Ailelerin Çocuklarını başıboş bırakmaması gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- Oldunan öldüye çare yok (El.-AASFE,)=Herhangi olan bir işin ve ölen kimsenin geri dönüşünün olmadığını anlatan kalıp sözdür.
- Orucu bozan ya açlıktan ya susuzluktan (Ant.-SOTEKS,)=Her yapılan şeyin bir zorunluluktan dolayı yapıldığını anlatan kalıp sözdür.
- Ölüden değil diriden kork (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak mezarlığa gitmekten, ölü görmekten korkan kişilere ölümlerin zararsız olduğunu, bir kötülük gelirse dirilerden geleceğini anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.

- Parayı görmedik adam parayı tez tez sayarmış (Sv.-AASFE,)=Parası az olan, eline para arada geçen kimsenin, parasını biri görecek, biri alacak gibi çabucak saydığını anlatan kalıp sözdür.
- Sabır taşı olsa çatlardı (El.-HETİHH,)=Kişinin kendi yerinde sabır taşı olsa, kendi kadar sabırlı olamayacağını anlatan kalıp sözdür.
- Sağ gözün sol göze faydası olmaz (Ard.-DİAT,)=En yakının bile insana faydası olmayacağını anlatan kalıp söz.
- Sellik gün tepede yellik gün derede (Ant.-SOTEKS,)=Hiçbir yardımı olmayan, kafasına göre gezen insanlar için kullanılan kalıp sözdür.
- Sen bi yana dünya bi yana (Ant.-SOTEKS,)=Karşıdaki kişinin çok sevildiğini ve dünyadaki her şeyi herkesi bir kenara koysalar, bu kişinin sevgisi ve değerine eşit olamayacağını belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Sen insanı hem rezil edersin hem vezir (Dz.-GBAA,)=Kişinin karşıdakini yükseltecek de, alçaltacak da güce sahip olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Sen yumruk kadar boksun (İz.-GBAA,)=Genel olarak kızılan insanları aşağılamak için kullanılan kalıp sözdür. Kişinin b.. kadar değersiz ve küçük olduğunu anlatmak için kullanılır.
- Sıcağı sıcak keser (Ant.-SOTEKS,)=Genel olarak sıcaktan bunalan, serinlemek isteyen kişilere sıcak bir şey içerse serinleyeceğini anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Söğüt gölgesi yiğit gölgesi (El.-HETİHH,)=Yiğitlik, mertlikle alakalı kalıp sözdür.
- Su içersen kendi gölünden, evlat istersen kendi belinden, kız da alırsan kendi yörenden al (Ml.-MİA,)=Her şeyin en iyisinin kendi bilip tanıdığının olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Suyun akarından, insanın yere bakarından kork (El.-AASFE,)=Akarı olan suyun insana zarar vereceğini, insanı alıp gideceğini, insanın yere bakanının ise sinsi olacağını, içinden neler çevireceğini anlatan kalıp sözdür.
- Taştan laf çıkar benden çıkmaz (Ant.-SOTEKS)=Kişinin iyi sır sakladığını, kimseye bir şey anlatmayacağını, cansız taştan laf çıksa kendisinden laf çıkmayacağını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.

- Tehdirde yazılan, tebdilde bozulmaz (Ezm.-EİA,)
- Ürmesini bilmeyen it sürüye kurt getirir (Mn.-AASFE,)=Her işin bir metodu olduğunu ve ona göre yapılması gerektiğini, yanlış hareketin sonucunun pahalı olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Vermedi Mabud neylesin Mahmud (Çkr.-AAT,)
- Yalnızlık Allah'a mahsustur (Ant.-SOTEKS,)
- Yerler gökler mühürlenmiş (El.-HETİHH,)
- Yüzüne güleni dosdoğru sanma (Krm.-OAAD,)
- Zararın neresinden dönersen orası kârdır (Kah.-MMA,)

2.7-ANLATIMI SÜSLEMELİK İÇİN KULLANILAN TAKIMLAŞMIŞ KALIP SÖZLER

- Aç kurtlar (Ada.-AOİA II,)
- Adam akıllı (Ant.-SOTEKS,)=Her yönüyle dört dörtlük, çok iyi anlamlarına gelen takım kullanımıdır.
- Adamına göre muamele (Ant.-SOTEKS,)=Kişiyeye göre davranıldığını anlatan kalıp sözdür.
- Akıllara zarar valla (Uş.-UİA,)=Enteresan olaylar karşısında kullanılan kalıp sözdür.
- Akli başına gelene kadar (Ezc.-AASFE,)=Herhangi bir sebeple istenilen şeyi yapmayan, karşı gelen insanları, yola getirmek için yapılacak bir işin, “Kişinin akli başına gelene kadar” yapılmasını isteyerek söylenen kalıp sözdür.
- Anadan doğma (Ada.-AOİA II)=Çıplak olan kişileri belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Annamasuz dinnemesüz (Ezc.-AASFE,)= “Anlamaz dinlemez” anlamındaki kalıp sözdür. Herhangi bir şeyi anlamayan veya anlamak istemeyen kişilere söylenir.
- Atsan atılmaz satsan satılmaz (Ada.-AOİA II,)
- Balık kavağa çıkınca (Ant.-SOTEKS,)= Bir işin hiçbir zaman olmayacağını anlatan kalıp sözdür.
- Başa gelen çekilir (Nğ.-OAAAD,)
- Başıma gelmeyen iş kalmadı (Kü.-AASFE,)=Başına bir sürü kötü iş geldiğini anlatan insanların kullandığı kalıp sözdür.
- Ben ağlamım da kimler ağlasın (Yz.-OAAAD,)=Herhangi üzücü bir olay sonrasında kullanılan kalıp sözdür.
- Benim gördüğümü sen görmüş olsaydın (Rz.-AASFE,)=Herhangi olumsuz, kötü, görülmemesi gereken bir durumu gören kişinin, gördüğünün ne kadar ağır olduğunu anlatmak için kullandığı kalıp sözdür.
- Bir nevi (Kah.-KYA,)= “Öyle de söylenebilir” anlamına gelen kalıp sözdür.
- Bize her yer Trabzon (Tr.-SOKTEKS,)=Son yıllarda Trabzonspor’a tezahürat şeklinde gelişen ve Türkiye’nin her yerine yayılan kalıp sözdür.

- Bunun hiç şakası yok (Os.-AOİA II,)=Karşıdaki kişinin ciddi olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Büyüğe küçüğe saygı kalmadı (Zn.-ZBKİA,)=İnsanların giderek değiştiğini, eski saygı ortamının kalmadığını belirten kalıp sözdür.
- Büyümüş de küçülmüş (Ant.- SOTEKS,)
- Canıma minnet (Ant.-SOTEKS,)
- Cavur icatı (Os.-AOİA II,)=Yabancılar tarafından imal edilen herhangi bir eşya vb. şey için söylenen kalıp sözdür.
- Çıkar çıkmaz (Adı.-AYA,)= ‘Aniden’ anlamına gelir.
- Duz ekmek hakkı (Kl.-GDİAT,)=Yemeği yenilen kişilere “Tuz ekmek hakkını helal et” diye söylenir. Tuz ekmek hakkı geçtiği inanılan durumlarda kullanılır.
- Duz ekmek kıymeti (Gaz.-AASFE,)=Bir şey yenilip, içilen kişinin yedirdiği yemekte bulunan tuzun, ekmeğin hatırının olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- Dünya ahret bacımsın (To.-STİAT,)=Takdir edilen kişiler için kullanılan kalıp sözdür. Kişiyi arasında hiçbir ilişki olamayacağını, kötü gözle bakmayacağını da anlatmak için kullanılmaktadır.
- Ekmek elden su gölden (Ant.-SOTEKS,)=Her şeyin beleş olduğunu anlatan kalıp sözdür.
- El kızı (Es.-OTA,)=Ailelerin evlerine sonradan giren gelinleri için kullandığı kalıp sözdür.
- Ellerinizden öper (Mğ.-MuA,)=Kaç çocuğun var diye sorulan kişilerin, çocuklarının sayısını söylemeden önce kullandığı veya kişiye “bu çocuk sizin mi” diye sorduklarında söylenen kalıp sözdür. (Örn.= Ellerinizden öper 2 çocuğum var.)
- Emmiyor ki kut bula (El.-HETİHH,)=Herhangi bir hayvanın yavrusunun emmediği için canına can gelmediğini anlatan kalıp sözdür.
- En büyük asker bizim asker (Trk.-SOTEKS,)
- Eti senin kemiği benim (Ant.-SOTEKS,)
- Gel zaman git zaman (Ks.-AAT,)=Belli bir zaman geçtikten sonra istenilen işin yapıldığını anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Geleceği varsa göreceği de var (Ant.-SOTEKS,)

- Görmemişin oğlu olmuş (El.-AASFE,)=Herhangi bir malzemesi, bir eşyası vb. yeni bir şeyi olan kişilerin, yeni eşyasıyla sürekli ilgilenmesi, sürekli üstüne olması sonucunda söylenen kalıp sözdür.
- Hâli vakti iyi (Es.-EİMİYA,)=Parasal konularda sıkıntısı olmayan kişiler için söylenen kalıp sözdür.
- Hastaya çorba sorulur mu? (Ant.-SOTEKS,)=Bir şeyi sormaya gerek olmadığını, hasta nasıl çorbaya hayır demezse kişinin de sorulan şeye zati hayır demeyeceğini anlatan kalıp sözdür.
- Hem ziyaret hem ticaret (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin ziyarete gelinen yerde aynı zamanda başka işlerini de halledeceğini anlatan kalıp sözdür.
- Herkes hak ettiğini yaşar (Ant.-SOTEKS,)=Tüm yapılanın bir karşılığı olduğunu ve geçmişte ne yaparsan ona göre yaşarsın anlamına gelen kalıp sözdür.
- Hoş beş etmek (To.-AASFE,)=Tokalaşmak, merhabalaşmak anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- İade-i ziyaret (Ant.-SOTEKS,)=Ziyaret eden bir kişiyi geriye ziyaret etmek anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- İki iki dört eder.(Rz.-AAİÇE,)
- İnsanoğlu kuş misali bi orda bi burda (Ant.-SOTEKS,)=Oradan oraya giden, sürekli gezen vb. insanlar için kullanılan kalıp sözdür.
- Karada kaçan havada uçan var mı lan bana yan bakan (Trk.-TAA,)=Nara atmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Kırk gün kırk gece düğün (Ant.-SOTEKS,)
- Kız oğlu kız (Tn.-TYAD,)=Kızların dört dörtlük olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Küllü beleş (Kah.-KMA,)=Kişinin yaptığı her işini toptan beleşe getirdiğini anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Küsmeye darılmaca olmasın (Ada.-AOİA II,)
- Mal maşat (Uş.-UİA,)=Hayvanlar ve eşyalar için kullanılan kalıp sözdür.
- Ne dolmadık çilem varmış (Yz.-AASFE,)=Bir sürü olumsuzlukla karşılaşan, sürekli acı çeken, dert gören kişilerin söylediği kalıp sözdür.

- Ne sen sor ne ben söyleyeyim (Ada.-AOİA-II,)=Herhangi birşey sorulunca, anlatılması zor olan şeyler karşısında kullanılan kalıp sözdür.
- Nerden nereye (Ant.-SOTEKS,)=Değişim ve gelişme gösteren, farklılaşan durumlar için kullanılan kalıp sözdür.
- Neyse ne (Ant.-SOTEKS)=Çok soru soran kişiye veya bilinmesi istenmeyen durumlarda konunun karşdakini alakadar etmediğini belirtmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Ninni yavrum ninni (To.-STİAT,)=Bebekleri uyutmak için kullanılan kalıp sözdür.
- O günün bahrinde (Kah.-KYA,)= (Bahrinde=Bağrında)= “Eski günlerin zorluğu” anlamına gelen kalıp sözdür.
- O değilden (Ant.-SOTEKS,)=Herhangi bir işle ilgilenmiyormuş gibi görünmek anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Oldum olası (El.-AASFE, Af.-AMA,)=Dünyaya geldim geleli, kendimi bildim bileli anlamlarına gelen takım sözdür.
- Oldum olasıya (Gaz.-GaA-II,)
- Onun da hakkı var (El.-HETİHH,)=Herhangi her şeyde yerin de hakkı olduğuna inanılarak söylenen kalıp sözdür.
- Ortalık güllük gülistanlık (Mğ.-MuA,)=Genel olarak güzel güneşli havalarda veya her şeyin yolunda gittiği durumlarda, olumsuz bir durumun olmadığı zamanlarda söylenen kalıp sözdür.
- Ölmeyecek kadar (Br.-AASFE,)=Genel olarak az yemek yiyen kişiler için kullanılan takım sözdür.
- Ölü evinin ağırlığını üzerimden atamadım (El.-HETİHH,)=Ölü evinin yaşanılan üzüntü, hüznün ortamının hala devamlılığını sürdürdüğünü anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Sabrın sonu selamet (Nğ.-OAAAD,)=Sabredeninin karşılığını alacağını anlatan kalıp sözdür.
- Sana bakacak yüzüm yok (Tn.-AASFE,)=Yaptıklarından dolayı utanan kişilerin söylediği kalıp sözdür.
- Sayılı gün biter (Es.-EİMİYA,)

- Sen az çakal değilsin (Ant.-SOTEKS,)=Gözü açık, akli her türlü kurnazlığa çalışan insanlar için kullanılan kalıp sözdür.
- Sen orasını düşünme (Mğ.-MuA,)=Aklında soru işaretleri olan, olumsuzlukla karşılaşılacağını düşünen insanları yatıştırmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Sen öleceğine ben öleydim (Kü.-AASFE,)=Çok sevilen, değer verilen kişinin ölmesi sonucu söylenen takım sözdür.
- Siz münasip gördükten sonra (Kü.-AASFE,)=Genel olarak kız istemeye gidilince, kızın ailesinin kıza “Evlenmek istiyor musun” diye sorduklarında, kızın cevap olarak söylediği kalıp sözdür.
- Sürüsüne bereket (Ant.-SOTEKS)=Herhangi bir şeyin haddinden fazla olduğunu anlatmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Şafak doğan güneş (Trk.-SOTEKS,)= “Şafak kaç?” diye sorulan askerlerden teskere almalarına sadece bir güneş doğumluk zaman kalanların söylediği kalıp sözdür.
- Tabir-i caizse (Ant.-SOTEKS,)
- Üstün körü (Kri./Ada.-MF,)
- Üzerine ölü toprağı mı serptiler ki uyanamıyorsun (El.-HETİHH,)=Halsiz, hareketsiz, iş yapası gelmeyen, çok uyuyup uyanamayan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Vay arkadaş (Ant.-SOTEKS,)=Şaşırma anlamı bildiren kalıp sözdür.
- Vur patlasın çal oynasın (Ezc.-EYA,)=Aşırı eğlenmek anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Ya olacak ya olacak başka yolu yok (Os.-AOİA II,)=Çok istenilen bir işin mutlaka olması gerektiğini anlatan kalıp sözdür.
- Yalan buçugdan (Kah.-KMA,)=”Yalandan yere” manasında kullanılan kalıp sözdür.
- Yaşı ne başı ne? (Ant.-SOTEKS,)
- Yaşınızı hiç göstermiyorsunuz (Es.-EİMİYA,)=Yaşına göre genç görünen kişilere iltifat etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Ye ki canan gut gele (El.-HETİHH,)=Kişinin yiyip içince canına can geleceğini anlatan kalıp sözdür.

- Yer aldı (El.-HETİHH,)=Ölen kişinin yer tarafından alındığına inanılarak söylenen kalıp sözdür.
- Yol geçen hanı (Kri./Ada.-MF,)

2.8-KÜFÜR GİBİ KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Ağzına yivildimin oğlu (Yivil:- İşemek).
- Aşşağılık herifler (Ant.-SOTEKS)=Kızılan insanlara küfür gibi söylenen kalıp sözdür.
- Başsız (Uş.-UİA,)
- Cavour oğlu cavour (Rz.-RİA,)= ‘Gavur oğlu gavur’ anlamındadır. İnatçı, gaddar kişiler için kullanılır.
- Deyus oğlu deyüs (Uş.-UİA,)
- Deyusun dölü (Os.-AOİA II,)
- Deyusun oğlu (Ant.-SOTEKS,)
- Dümbüğün oğlu (Os.-AOİA II,)
- Edepsiz (Uş.-UİA,)
- Enayi (Uş.-UİA,)
- Eşşoğlu eşek (Zn.-ZBKİA, Ml.-MİA, Krş.-KYA,)=Kızıldığında erkeklere söylenen küfüre yakın kalıp sözdür.
- Geri kafalı (Krş.-KYA,)
- Görgüsüz (Krş.-KYA,)
- Gudubet (Uş.-UİA,)
- İtoğlu it (Ezm.-ErA,- Kah.- AAİÇE, Ezm.-EİA, Ezc.-EYA, İğ.-DİAT,)
- İtoli it (Dy.-DiA, Rz.-RİA,)= “İtoğlu it” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Kaltak (Br.-AASFE,)=Kadınlar için kullanılan bir tür küfürdür.
- Kanı bozuk (Ant.-SOTEKS,)= ‘Sütü Bozuk’ ile aynı anlama gelir.
- Köpoğlu (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Namussuz (Ezm.-EİA, Es.-EİMİYA, Ezc.-EYA,)=Namus, şeref, edep, hayâ bir insan için en kutsal değerlerdir. Bu yüzden kişinin kutsal olarak gördüğü değer üzerine söylenen olumsuz bir kalıp sözdür.
- Pezevenkin oğlu (Os.-AOİA II,)
- Puşt (Es.-AASFE,)
- Seni düzü (Es.-EİMİYA,)
- Sittir ol git (Ezm.-EİA,)=Kızılan kişileri kovmak için kullanılan küfürdür.

- Sütü bozuk (El.-GDÍAT,)=Genel olarak ikiyüzlü, hâyin insanlara söylenilen kalıp sözdür.
- Şerefsiz (Es.-EİMİYA,)=Kişinin kutsal olarak gördüğü değerler üzerine söylenen olumsuz kalıp sözdür.
- Terbiyesiz (U.-UİA,)
- Ukala (Uşk.-UİA,
- Zevzek (Trk.-SOTEKS,)

2.9- KIZILAN KİŞİLERE SÖYLENEN KALIP SÖZLER

- Alacağın olsun (Gm.-GKAYA,)=Herhangi bir olayı haber vermeyen, herhangi bir olaya yardımcı olmayan vb. olumsuz davranışta bulunanlara söylenen kalıp sözdür.
- Benden günah gitti (Ant.-SOTEKS,)
- Beş para etmezsin (Ant.-SOTEKS,)
- Bunun hesabını vereceksin (Ant.-SOTEKS,)
- Defol git (Es.-EİMİYA,)=Kızılan kişileri kovmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Elinin körü (Ant.-SOTEKS,)= “Bu ne” anlamında sürekli soru soran kişiye tersleme amacıyla söylenen kalıp sözdür.
- Ettiğin yanına kalmaz (Kr.-DİAT,)
- Geberdirim şimdi seni (Kah.-KMA,)=Kızılan, sinir olunan kişilere anlık öfkeyle söylenen kalıp sözdür.
- Gözüme görünme (Ezm.-EİA,)=Kızılan, yüzü görülmek istenmeyen kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Hadi yalla, babam yalla (Dy.-DiA,)= Kızılan kişileri kovmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Hadi yallah (Br.-BYA,)=Kızılan kişileri kovmak için kullanılan veya birini bir yere gönderirken kullanılan kalıp sözdür.
- Kafanı ezerim (Yz.-OAAD,)
- Kızımı yedi kat yabancıya veririm sana gene vermem (El.-HETİHH,)=Kişinin, kızılan kişiye kızını asla vermeyeceğini belirten kalıp sözdür.
- Ne halin varsa gör (El.-EYSV,)
- Ocağı batmış (El.-HETİHH,)= Elazığ yöresinde erkekleri aşağılamak için kullanılan kalıp sözdür. Kişinin ocağının battığını, dumanının tütmediğini anlatan kalıp sözdür.
- Ocağı sönmüş (El.-HETİHH,)= Elazığ yöresinde erkekleri aşağılamak için kullanılan kalıp sözdür. Kişinin ocağının battığını, dumanının tütmediğini anlatan kalıp sözdür.
- Sen adam olmazsın (Ant.-SOTEKS,)= Olumsuz davranışlarda bulunan kişilere söylenen kalıp sözdür.

- Senden adam olmaz (Ant.-SOTEKS,)
- Senden adam olmaz (Ant.-SOTEKS,)=Olumsuz davranışlarda bulunan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Yedi kat yabancı senden iyidir (El.-HETİHH,)= Kişinin kızılan kişiye, elin yabancılarından daha kötü olduğunu belirtmek için söylediği kalıp sözdür.
- Züriyetsiz (El.-HETİHH,)=Elazığ yöresinde erkekleri aşağılamak için kullanılan kalıp sözdür. Kişinin soyunu devam ettirecek çocuklarının olmayacağını veya olmadığını anlatan kalıp sözdür.

2.10-CEVABI BEKLENMEYEN SORULARDA KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Can kurtaran yok mu? (Ayb./Or.-AyA,)=İmdat istemek için zor durumdaki kimselerin bağırarak kurtarıcı beklediği kalıp sözdür.
- Deli misin nesin? (Ayb./Or.-AyA,)=Dengesiz hareketler yapana, alakasız sorular sorana veya olumsuz davranışlarda bulunana söylenen kalıp sözdür.
- İncilerin mi dökülür? (Kah.-MMA,)=Kızılan kişilere “Bu işi niye yapmıyorsun, yapsan ne olur sanki” anlamında söylenen kalıp sözdür.
- Sahipsiz mi sandınız? (Ant.-SOTEKS,)=Dövülen, aşağılanan, ezilmeye çalışılan kişinin çevresi tarafından “Arkasında kimse yok mu sandınız” anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Sana ne? (Ezm.-ErA,)=Kendisini alakadar etmeyen şeyleri soran kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Sen bize tenezül eder miydin? (Krş.-KYA,)=Kendisinden bir istekte bulunmasına şaşılın kimselere söylenen kalıp sözdür.
- Sen deli min delek min? (Af.-AMA,)
- Sen deli misin? (Ezm.-ErA,)
- Senin aklına zorun mu var? (Ada.-AOİA II,)=Şaşılın bir durum karşısında söylenen kalıp sözdür. Sorunun karşısında cevap beklemez.
- Tasası sana mı düştü? (Kri./Ada.-MF,)

2.11-BENZETME AMACIYLA KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Ana baba günü gibi (Es.-EİMİYA, Ada.-AOİA II,)=Çok kalabalık olan yerler için kullanılan benzetmedir.
- Ayın on dördü gibi (Brn.-BYA,)=Genellikle güzel kızlar için veya yeni doğan güzel bebekler için kullanılan bir kalıp sözdür. Ayın on dördünde ay çok parlaktır ve güzel görünür. Bu yüzden bu benzetmeden sıklıkla yararlanır.
- Ayın on dördü gibi (Dy.-DiA,)=Çok güzel, beyaz tenli kızlar için kullanılan kalıp sözdür.
- Erkek gibi kız (Es.-EİMİYA,)=Kızın her yönüyle, hâli, hareketi, davranışı, duruşuyla erkeğe yaraşır şekilde olduğunu anlatan kalıp sözdür. Çünkü günümüzde erkeklikle alakası olmayan erkekler de olduğu için bu ‘ erkek’ tabirini yerinde anlayabilmek gerekir.
- Eşek ölüsü gibi (Ant.-SOTEKS,)=Kötü kokan ve çok ağır olan şeyler için kullanılan kalıp sözdür.
- Fenerlen arar gibi (Kü.-AASFEE,)
- Gatrır gibi huysuz (Mt./İç.-SMSBYA,)=Katırlar huysuz hayvanlardır. İnsanlar arasında da bu hayvanlar gibi huysuz olanları vardır. Bu yönlerinden yola çıkarak yapılan bu benzetme, huysuz insanlar için kullanılmaktadır.
- Götten bacak (Kah.-KMA,)=Kısa boylu kişilere söylenen kalıp sözdür.
- İnci gibi dişler (Gaz.-AASFEE,)=Dişleri çok parlak, çok beyaz, dümdüz, sıralı olan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Kıtılıktan çıkmış gibi (Gm.-AASFEE,)=Hızlı hızlı ve çok yiyen insanlara söylenen kalıp sözdür. Bazı yörelerde “Kıtılıktan mı çıktın” da denmektedir.
- Nur topu gibi (Dy.-DiA,)=Yeni doğan çocuklar için söylenen kalıp sözdür.
- Papağan gibi tekrarlama (Ant.-SOTEKS,)=Söylenilen sözleri tekrarlayan kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Şahan gibi (Kah.-KMA,)
- Yıllanmış şarap gibi (Ant.-SOTEKS,)

2.12-BİRŞEY RİCA EDERKEN, BİR İSTEKTE BULUNURKEN VE YALVARIRKEN KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Allah hakkı için (Trk.-AAİBHK,)
- Allah için söyleyin (Rz.-RİA,)
- Allah rızası için (Ayb./Or.-AyA,)
- Allah'ın başı için (Kah.-KMA,)=Dini inançları yansıtan kalıp sözdür. Genel olarak karşıdakinin doğruyu söylemesi için veya bu sözü söyleyen kişiye yardımcı olması için kullanılan kalıp sözdür.
- Allah'ını peygamberini seversen (Krs.-AKD,)
- Atanın başı için (El.-HETİHH,)= Bir istekte bulunurken, bir yardım isterken, bir iyilik beklerken veya kişinin doğru söylemesi için yalvarırken karşıdakinin atasının başı için yardımcı olmasını isteyen kalıp sözdür.
- Atanın ruhu için (El.-HETİHH,)
- Ayağının altını öpeyim (Ant.-SOKTEKS,)=Genel dilde de kullanılan, yalvarma anlamındaki kalıp sözdür.
- Baban gardaşın başı için (El.-HETİHH,)=Bir istekte bulunurken, bir yardım isterken, bir iyilik beklerken veya kişinin doğru söylemesi için yalvarırken karşıdakinin babasının, kardeşinin başı için yardımcı olmasını isteyen kalıp sözdür.
- Babanın başı hakkı için (El.-HETİHH,)= Bir istekte bulunurken, bir yardım isterken, bir iyilik beklerken veya kişinin doğru söylemesi için yalvarırken karşıdakinin babasının başı için yardımcı olmasını isteyen kalıp sözdür.
- Başın için doğru söyle (Md.-GDİAT,)
- Ben ettim sen etme (Gaz.-GDİAT,)
- Ben yaptım sen yapma (Ada.-AOİA II,)=Herhangi bir kötülük yapan kişiye, yalvarmak amacıyla kullandığı kalıp sözdür.
- Benden de selam söyle (Ezm.-EİA,)=Birisine başka kişiler selam yollarken, kişinin de selam yolladığı kalıp sözdür.
- Benden selam söyle (Ezm.-EİA,)=Kişinin birine selam yollamak için kullandığı kalıp sözdür.

- Bires bakar mısın? (Kah.-KYA,)=Bir kişiye bir şey söyleneceği zaman veya bir istekte bulunulacağı zaman kullanılan kalıp sözdür.
- Bokunu yiyeyim (Krş.-KYA,)=Bir kişiye yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.
- Çocuğun başı için (El.-HETİHH,)= Bir istekte bulunurken, bir yardım isterken, bir iyilik beklerken veya kişinin doğru söylemesi için yalvarırken karşıdakinin çocuğunun başı için yardımcı olmasını isteyen kalıp sözdür.
- Din hak hürmetine (Ezm-EİA,)= Bir rica, bir istekte bulunurken, yalvarırken dinimizin hürmeti için yardım bekleyerek kullanılan kalıp sözdür.
- Elin ayağın öpüm (Dy.-DiA,)=Herhangi bir zor durumdayken, o zorluktan kurtulmak için veya birisinden çok istenilen bir şeyi yapması için istekte bulunurken, o kişiye yalvarmak için kullanılan kalıp sözdür.
- Emredersin (Ar.- AAİÇE,)
- Eşiğine düştüm (El.-HETİHH,)=Herhangi bir iyilik, bir yardım istenen, yalvarılan kişiye söylenen kalıp sözdür.
- Gözünü seveyim (Af.-AMA, Krş.-KYA,)
- Gurban olam (El.-KBAYA, Tn.-TYAD,)=İslamiyet dininde kurban kesmek önemli bir ibadettir. Bundan yola çıkarak kişi, başka bir kişiye yalvarırken, o kişiden bir şey isterken bu kalıp sözü kullanmaktadır. Ayrıca bu kalıp söz beğenilen, takdir edilen kişiler için de kullanılmaktadır.
- Gurban olam (El.-KBAYA, Tn.-TYAD,)=İslamiyet dininde kurban kesmek önemli bir ibadettir. Bundan yola çıkarak kişi, başka bir kişiye yalvarırken, o kişiden bir şey isterken bu kalıp sözü kullanmaktadır. Ayrıca bu kalıp söz beğenilen, takdir edilen kişiler için de kullanılmaktadır.
- Kölen olayım (Ml.-GDİAT,)
- Kulun, köpeğin olayım (Ant.-SOTEKS,)
- Kurban olayım (Ezm.-EİA,)= İslamiyet dininde kurban kesmek önemli bir ibadettir. Bundan yola çıkarak kişi, başka bir kişiye yalvarırken, o kişiden bir şey isterken bu kalıp sözü kullanmaktadır. Ayrıca bu kalıp söz beğenilen, takdir edilen kişiler için de kullanılmaktadır.
- Lütfen (Es.-EİMİYA,)=Bir şey rica ederken, izin isterken söylenen kalıp sözdür.
- Merhamet et (Ml.-GDİAT,)

- Müsait bir yerde inecek var (Trk.-SOTEKS,)=Son yıllarda kullanılmaya başlayan kalıp sözdür. Otobüs, dolmuş, münibüs gibi toplu taşıma araçlarına binen insanların, inme isteklerini şöföre iletmek için kullandıkları kalıp sözdür.
- Ocağına düştüm (El.-HETİHH,)
- Ölümü gör (Ezm.-EİA,)=Kişinin söylenilen sözün doğruluğunu, yapılan işin doğruluğunu bekleyerek, karşıdakinin kendi ölüsünü görmesi üzerine doğruyu söylemesini isteyen kalıp sözdür.
- Önünde öleyim (Ezm.-EİA,)=Bir rica, bir istekte bulunurken, herhangi bir konuda bir iyilik beklerken ve yalvarırken kullanılan kalıp sözdür.
- Peygamberimizin hürmetine (Ezm.-EİA,)=Bir rica, bir istekte bulunurken, yalvarırken Peygamber efendimizin hürmeti için yardım bekleyerek kullanılan kalıp sözdür.
- Sakalını seveyim (Krş.-KYA,)
- Sevdiğinin başı için (Gaz.-AAİÇE,)=Bir istekte bulunurken, bir yardım isterken, bir iyilik beklerken veya kişinin doğru söylemesi için yalvarırken karşıdakinin sevdiğinin başı için yardımcı olmasını isteyen kalıp sözdür.
- Teslim olun (Sf./İç.-SMSBYA, Mğ.-MuA, Ba.-ADÜM I, Kr.-KİA,)=Genel olarak suçluları tevkif etmek için kullanılan kalıp sözdür.

2.13-KARŞILIKLI KONUŞMALARDA KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Anladın mı? (Ml.-MÍA, Os.-AOÍA II, Ezm.-EİA, Rz.-RİA,)=Karşılıklı konuşmalarda anlatanın dinleyeni uyarmak için kullandığı kalıp sözdür.
- Anlatabildim mi? (Kah.-KYA,)
- Anlatabiliyim mi? (Ml.-MÍA,)=Karşılıklı konuşmalarda anlatanın dinleyeni uyarmak için kullandığı kalıp sözdür.
- Ayıp olmasın (Dy.-DiA,)=Kişinin yaptığı bir olayı anlatırken, söylediğinin ayıp olarak algılanmasını istemediği kalıp sözdür.
- Bak hele (Kah.-KMA,)”Bana bak” anlamında birine seslenirken veya kişinin söylediğinin doğruluğuna şaşırma anlamında kullanılan kalıp sözdür.
- Başınızı ağrıdıyorum (Ada.-AOÍA II,)
- Başınızı ağrıttım, kusura bakmayın (Kr.-KİA,)= Karşılıklı konuşmalarda, çok konuşan kimsenin, çok konuştuğunu ve bu yüzden dinleyenlerin başlarını ağrıttığını düşünüp özür dilemek için kullandığı kalıp sözdür.
- Başızı ağrıttım (Dy.-DiA,)=Karşılıklı konuşmalarda, çok konuşan kimsenin, dinleyenlere çok konuştuğunu ve bu yüzden başlarını ağrıttığını düşünerek kullandığı kalıp sözdür.
- Bi yol (Af.-AMA,)
- Biliyo musun? (Kah.-KYA,)
- Biliyon mu? (Ml.-MÍA, Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOÍA II,)=Karşılıklı konuşmalarda anlatanın dinleyeni uyarmak için kullandığı kalıp sözdür.
- Efendim (Kah.-KYA,)=Sohbet aralarında kullanılan kalıp sözdür.
- İsbet olmuş (Ant.-SOTEKS,)=Karşıdaki kişinin doğru karar verdiğini, doğru iş yaptığını anlatan kalıp sözdür.
- Laf aramızda (Ant.-SOTEKS,)=Söylenilen sözün gizli kalmasını anlatan kalıp sözdür.
- Makbule geçer (Ant.-SOTEKS,)=Kişinin yapacağı işin doğru olduğunu ve yapmasının yararlı olacağını anlatan kalıp sözdür.
- Mesela (Kah.-KMA, Os.-AOÍA II, Ng.-AAİÇE, Ezm.-AASFE, Kah.-KYA,)=Karşılıklı konuşmalarda veya dinleyen bir topluluğa konuşma yapılırken, örnek vermek için kullanılan kalıp sözdür.

- Misal (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Nise (Kah.-KMA,)="Neysel" anlamında kullanılan kalıp sözün yöreye has şeklidir.
- Söylemesi ayıp (Kah.-KYA,)
- Söylemesi ayıp olmasın (Os.-AOİA II,)=Kişinin anlattığı olayın ayıp olarak algılanmamasını isteyerek söylediği kalıp sözdür.
- Söylemesi kötülük (Ant.-SOTEKS,)=Söylenilen sözün veya verilen örneğin başka kimselerle alakalı olduğunu belirtmek için kullanılan kalıp sözdür. Kültürümüze göre, kişi yediğini, içtiğini, yaptığını söylemenin ayıp olacağını düşünür ve söylemesi gerekiyorsa karşıdakinin yanlış anlamaması için bu kalıp sözü kullanır.
- Söz gelimi (Mt./İç.-SSBYA,)="Örneğin" anlamına gelen bu kalıp söz, herhangi olmayan bir olayın misalini verirken kullanılır.
- Söz gelişi (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Söz misali (Mt./İç.-SMSBYA,)
- Sözü buradan dışarı (Af.-AMA,)
- Sözü buradan uzak olsun (Krş.-KYA,)
- Sözü meclisten dışarı (Trk.-SOTEKS,)=Kişinin söylediği sözün, orada onu dinleyenlerle alakalı olmadığını ve olmasını istemediğini anlatmak için kullandığı kalıp sözdür.
- Sözü ona (Ml.-MİA, Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II, Uş.-UİA, Kah.-KYA,)=Karşılıklı konuşmalarda, sohbetlerde iyi ya da kötü yönü anlatılan kişiyi işaret etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Sözü yabana (Sf./İç.-SMSBYA,)=Karşılıklı konuşmalarda herhangi bir olayın kötü yanından bahsederken kullanılan kalıp sözdür. Kişi söylediği sözün, dinleyenlerle alakası olmadığını, söylediği sözün başka kişilerle alakalı olduğunu anlatmak için, bu sözü kullanmaktadır.
- Sözün geleşi (Mt./İç.-SMSBYA,)= Karşılıklı konuşmalarda kişi hemen söze giremez, çeşitli konulardan bahsederken asıl konuşmak istediği konuya gelince bu kalıp sözü kullanır.

- Sözü gelimi (Mt./İç.-SMSBYA,)=Karşılıklı konuşmalarda kişi hemen söze giremez, çeşitli konulardan bahsederken asıl konuşmak istediği konuya gelince bu kalıp sözü kullanır.
- Uzun lafın kisası (Ant.-SOTEKS,)
- Velhasılı (Os.-AOİA II,)=Konuşmalarda sözün özüne, asıl anlatılmak istenen konuya geçerken kullanılan kalıp sözdür.
- Yalan olmasın (Ant.-SOTEKS, Mğ.-MuA,)= Söylenilen sözün doğruluğundan emin olunmayan durumlarda, dinleyeni yanlış bilgilendirmemek için, söylediğinin tam net olup olmadığını düşünürken kullanılan kalıp sözdür.
- Yalan söylemeyim (Mt./İç.-SMSBYA,)=Söylenilen sözün doğruluğundan emin olunmayan durumlarda, dinleyeni yanlış bilgilendirmemek için, söylediğinin tam net olup olmadığını düşünürken kullanılan kalıp sözdür.
- Yav! (Kah.-KYA,)

2.14-GÜNLÜK HAYATLA İLGİLİ İYİLİK DİLEYEN KALIP SÖZLER

- Akşam-ı şerifleriniz hayrola (Ala.-AFA,)
- Hayatınızda esenlikler, saadetler, başarılar, mutluluklar dilerim (El.-KBAYA,)
- Hayırlı günler (Es.-OTA,)=Kişinin gününün güzel, hayırlı bir şekilde geçmesini dileyen kalıp sözdür.
- Hayırlı günner (Kah.-KYA,)
- İyi günler (El.-KBAYA,)
- Sabah-ı şerifleriniz hayrola (Ala.-AFA,)

2.15-MİSAFİRE VEYA BİR YERDEN GELENE SÖYLENEN KALIP SÖZLER

- Beri gel hele buyur (Ada.-AOİA-II)
- Bize misafirliğe buyurun (Ba.-ADÜM I,)=Misafir davet etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Buyrun efendim (Kr.-KİA, Krş.-KYA,)
- Buyrun! (Dy.-DiA, Rz.-RİA, Ada.-AOİA II,)
- Buyur (Kah.-KYA,)
- Buyurun! (El.-KBAYA, Isp.-ADÜM II, Ml.- MİA, Dz.-GBAA, Mt./İç.-SMSBYA, To.-TİYA, Mğ.-MuA, Os.-AOİA II, Ezm.-EİA, Af.-AMA, İğ.-DİAT, Kah.-KYA,)
- Cümleten hoş geldiniz sefa getirdiniz (Nş.-NYA,)=Misafir için kullanılan kalıp sözdür. Kişi misafirlerin gelmesinden dolayı çok mutlu olduğunu belirtmek için “sefa getirdiniz” tabirini kullanmaktadır.
- Evdekilere selam söyleyin (Mn.-GBAA,)=Evde kalıp misafirliğe gelmeyen kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Gel babam gel (Dy.-DiA,)=Misafirliğe gelen kişileri eve buyur ederken kullanılan kalıp sözdür.
- Gel buyur (Kah.-KYA,)
- Gel hele gel (Ada.-AOİA-II,)
- Gel otur şöyle (Kah.-KYA,)=Misafirliğe gelen kişilerin ayakta durmamasını, uygun bir yere oturmasını isteyen kalıp sözdür.
- Hoş buldug (Kah.-KYA,)
- Hoş bulduk (Brd.-ADÜM I,)=”Hoş geldiniz” diyen ev sahibine misafirin söylediği kalıp sözdür.
- Hoş geldin (Gaz.-GDİAT, Adı.-AYA, Krş.-KYA, Ada.-AOİA II, Gr.-GİYA,)
- Hoş geldinis (Kah.-KYA,)
- Hoş geldin safa geldin (Kah.-KYA,)= (Safa: Sefa)
- Hoş geldin sega getirdin (Kr.-AKD,)=(Sega: Sefa).
- Hoş geldiniz (Ed.-EİA, Tn.-TYAD, Ml.-MİA, Isp.-ADÜM I, Os.-AOİA II, Ezm.-EİA, Sv.-STİAT, Bt.-AİAD, Krş.-OAAD, Kah.-KYA,)

- Hoş geldiniz, Sefa geldiniz (Ed.-EİA, Tn.-TYAD, Mn.-GBAA, Mğ.-MuA, Af.-ADÜM I, Kr.-DİAT,)=Genel olarak misafir için kullanılan kalıp sözdür. Misafirin rızkıyla geldiğine inanılır ve misafirin gelmesinden çok mutlu olduğunu belirtmek için “sefa geldiniz” tabiri kullanılır.
- Hoş geli (Bl.-AAİÇE.)
- Hoş gelmişin (Os.-AOİA II,)
- Hoş gelmişsin (Kah.-KYA,)
- İçeri gir hele (Kah.-KYA,)=Misafiri içeri buyur etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Kendi eviniz gibi davranın (Dy.-DiA,)=Misafirlerin misafir gibi değil de kendi evlerindeymiş gibi rahat davranmasını isteyen kalıp sözdür.
- Misafirim sefa geldin (Çr.-ADÜM,)
- Oturun baham (Kah.-KYA,)= (Baham: Bakayım.).
- Sefa buldug (Kah.-KYA,)=Misafirin “Hoş geldin, sefa getirdin” diyen ev sahibine söylediği kalıp sözdür.
- Sefa geldin (Os.-AOİA II, Ezm.-AASFE, Sv.-STİAT, Krş.-KYA,)
- Yine buyurun, yine bekleriz (Mn.-GBAA,)=Misafir evine dönerken söylenen kalıp sözdür.

2.16-MASALLARDA VE HİKÂYELERDE KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Allah'ın kulu çokmuş (Ml.-MÍA,)
- Arkamı dönüp baktım bir arpa boyu yol gitmişiz (Mn.-GBAA,)
- Az gedmiş uz gedmiş dere depe düz gedmiş (Kah.-KMA,)
- Az gidiyo, uz gidiyo dere depe düz gidiyo (Ks.- AAT)
- Az gittik, uz gittik, dere depe düz gittik, altı ay bin güz gittik. Arkamıza döndük baktık ki iğne ile çuvaldız kadar yer gitmişiz (Mn.-GBAA,)
- Az gittiler uz gideler konraktan giçerekten (Dy.-AAİÇE,)
- Ben ne isim ne cisim (Ml.-MÍA,)=”Sen is misin cis misin” diye sorulan soruya cevap verilirken kullanılan kalıp sözdür.
- Bi varmış bi yoğumuş
Allahın kulu çoğumuş
Evvel zaman içinde
Kalbur zaman içinde
Anam eşiydeyken
Babam beşikdeyken
Ben on beş yaşındayken (Ks. -AAT)
- Bir varmış bir yoğumuş Allah'ın kulu darıdan çokmuş (Nğ.-OAAD,)
- Bir varmış bir yokmuş (Br̄t.-BYA, Zn.-ZBKİA, Ys./Ar.-AİYİUKA, Mn.-GBAA, Ezm.-ErA, Kah.-KMA, Isp.-ADÜM I, Ml.-GDİAT,)=Masallara başlarken kullanılan kalıp sözdür.
- Bir varmış bir yokmuş, Allah'ın günü çokmuş, Çok söylemesi günahmış (Ml.-MÍA,)
- Bir varmış bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş, Çok demek de çok günahmış (Ml.-MÍA,)
- Bir varmış bir yokmuş, Allah'ın kulu pek çokmuş, Eveli evel iken, deve dellal iken, sinek berber, tosbağa ölçekçi iken, bitmedik orman dibinde doğmadık davşan avlardım. Babam ufak iken ben beşiğini irtardım (Af.-GBAA,)
- Bir varmış bir yokmuş, Allah'tan başka hiçbir kul yokmuş (Ezm.-EİA,)=Masallara başlarken kullanılan kalıp sözdür.
- Biz de yedik içtik bu kenara geçtik (Ezm.-ErA,)

- Biz de yiyelim içelim muradımıza erelim (Ezm.-ErA,)
- Deve tellal iken, eşek berber iken (BrT.-BYA,)=Masallarda olmayacak mübalağalardan yararlanır. Devenin tellal olması eşegin berber olması ancak masallarda karşılaşılan bir durumdur. Bu kalıp söz de masallarda sıklıkla kullanılan ahenkli bir mübalağa biçimidir.
- Dile benden dileyeceni (Ks.-AASFE,)
- Dile benden ne dilersen (Ml.-MİA, Ys./Ar.-AİYİUKA, Dz.-GBAA, Rz.-RİA,)
- Dile dilen ki verem muradını (Ml.-GDİAT,)= (Dilen: Dileğini).
- Evvel zaman iken kalbır zaman iken (Brd.-ADÜM I,)
- Hindi eveli bir var ımuş yoğumuş (Mğ.-MuA,)= Masallara başlarken kullanılan kalıp sözün yöreye has şeklidir.
- Kırk gatr mı? Kırk satır mı? (BrT.-BYA, Dz.-GBAA,)=Genel dilde Anadolu'nun her yerindeki masallarda kullanılan kalıp sözdür. Bu söz kötü karakterlere sorulan bir sorudur.
- Muratlı muradan, sen de muradına (Tn.-TYAD,)= Mutlu biten masalların sonunda kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak masaldaki kız ve erkek sonunda kavuşur, evlenir ve mutlu olurlar. Masalı dinleyen de muradına ermesini dileyen sözdür.
- Ne isim ne cisim senin gibi bir adamım (Gaz.-AAİÇE,)
- Onlar ermiş muradına biz çikalım guramına (Kerevetine) (Ant.-SOTEKS,)
- Onlar ermiş muradına biz çikalım guramına (Kerevetine) (Zn.-ZBKİA,)=Mutlu biten masalların sonunda kullanılan kalıp sözdür. Genel olarak masaldaki kız ve erkek sonunda kavuşur, evlenir ve mutlu olurlar.
- Onlar ermiş muradına biz çikalım kirevetine (Ks.-AAT)
- Onlar ermiş muradına biz de erelim muradımıza(Ks.-AAT)
- Onlar ermiş muradına darısı bizikiler başına ola (Dy.-AAİÇE,)
- Onlar ermiş muradına, darısı ermiyenlere (Kah.-KMA,)
- Onlar murazına ermiş biz de erek (Os.-AOİA II,)=(Murazına: Muradına.).
- Onlar yemiş içmiş muradına geçmiş, biz de yiyelim içelim dünya muradımıza nayil olalım (Ezm.-EİA,)
- Onlara ömür bizlere kara kömür (Dz.-GBAA,)

- Sağlığını dilerim (Rz.-RĪA,)= ‘Dile benden ne dilersem’ diyen kişiye sđylenilen kalıp sđzdđr. Gđnlđk hayatta ‘Bir isteğin var mı?’ diye soran kişilere de sđylenilir.
- Sen in misin cin misin? (Nđđ.-OAAAD,)
- Sen ins misin cins misin? (Tn.-GDĪAT,)
- Sen ismisin cismisin (Çkr.-AAT, Ml.-MĪA,)
- Siz de yiyin için muradınıza geçin (Ys./Ar.-AĪYĪUKA,)
- Őevketlim (Ks.-AASFE, Ml.-GDĪAT,)=Masallarda padişahlara hitap etmek için kullanılan kalıp sđzdđr.
- Vahdı zamanında (Tn.-GDĪAT,)= (Vahdı zamanında: Vaktin zamanında).
- Vakti zamanında (Ml.-GDĪAT,).

2.17-HALK AĞZINDAKİ ŞARKI, TÜRKÜ VE OYUNLARDA GEÇEN KALIP SÖZLER

- Çok verenin oğlu olsun
Az verenin gızı olsun
Gız çatlasın ölsün
Oğlan yanımıza yoldaş kalsın (Nğ.-ADÜM,)=Halk ağzındaki şarkılarda kullanılan dua ve bedduadır.
- Verenin oğlu olsun
Vermeyenin kara kedisi (Nğ.-ADÜM,)=Halk ağzındaki oyunlarda geçen dua ve beddualı kalıp sözdür.

2.18-GÜREŞLERDE GEÇEN KALIP SÖZLER

- Allah Allah İllallah
Muhammeden Resulullah
Alkışlarla diyelim yiğitlere Maşallah (Mğ.-MuA,)
- Merdane merdane
İki yiğit çıktı meydana
Büyüğüm diye sevinme
Küçüğüm diye yerinme
Hazreti Ali indi pınara
Allah her ikinizin işini de oyara (Kn.-ADÜM II,)=Güreşlere renk katmak,
pehlivanlara moral vermek vb. durumlar için ahenkli şekilde söylenen pehlivan
duasıdır.

2.19-İNSANLARA HİTAP ETMEK İÇİN KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Aba (Mt./İç.-SMSBYA, Uş.-UİA,)="Abla" manasında kullanılmaktadır. Yaş olarak büyük olan bayanlara veya büyük kız kardeşlere seslenirken kullanılan hitap şeklidir.
- Abi (Kah.-KYA,)= (Abi: Ağabey).
- Abla (Os.-AOİA II,)= Yaş olarak büyük olan bayanlara veya büyük kız kardeşlere seslenirken kullanılan hitap şeklidir
- Adaş (Mt./İç.-SMSBYA,)=İsimleri aynı olan kişilerin birbirine seslenirken kullandıkları hitap şeklidir.
- Aga (Os.-AOİA II,)= "Ağabey" anlamında kullanılan kalıp sözdür. Yaşça kendimizden çok az büyük olan erkeklere ve kendimizden büyük olan ağabeyimize hitap ederken kullanılır.
- Akrabam (Sf./İç.-SMSBYA,)=Akraba olan kişilerin birbirlerine seslenirken kullandıkları hitap şeklidir.
- Alo (Mğ.-MuA,)=Telefon çalınca, telefonu açan kişinin karşıdakine hitap etmek için kullandığı kalıp sözdür.
- Amcagızı (Mt./İç.-SMSBYA,)=Erkek kardeşlerin kız çocuklarına seslenirken kullanılan hitap şeklidir.
- Analık (Mğ.-MuA,)=Kaynana anlamına gelen kalıp sözdür.
- Arkideş (Mğ.-MuA,)="Arkadaş" manasında kullanılan kalıp sözdür.
- Aşkım (Ant.-SOTEKS,)=Çiftler arasında kullanılan kalıp sözdür. Bazen de aillerin küçük çocuklarına seslenirken kullandığı hitap şeklidir.
- Avrat (Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II,)=Erkeklerin eşlerine seslenirken kullandıkları hitap şeklidir.
- Ay (Mt./İç.-SMSBYA, Ant.-SOTEKS,)=Birine seslenirken isminin önüne eklenen hitap şeklidir. "Ay Gamze, Ay Ayşe, Ay oğlum, ay gızım" vb. şekilde kullanımları vardır.
- Baba (Os.-AOİA II,)=Kendi babamızın yanında arkadaşlar arasında birbirine hitap ederken kullanılan kalıp sözdür.
- Babayiğit (Os.-AOİA II,)=Güçlü, kuvvetli, korkusuz insanlara hitap ederken kullanılan kalıp sözdür.

- Bacı (Os.-AOİA II, Ml.-AASFE,)=Kişinin kız kardeşine veya kız kardeşi gibi gördüğü kızlara hitap ederken kullandığı kalıp sözdür.
- Bacım (Kah.-KYA,)
- Bibi (Os.-AOİA II,)="Hala" için kullanılan kalıp sözdür.
- Biriciğim (Ant.-SOTEKS,)
- Bizim oğlan (Mt./İç.-SMSBYA,)=Kişi kendisine yakın gördüğü kardeşi, akrabası, eşi dostu olan erkeğe seslenirken bu kalıp sözü kullanır.
- Bubalık (Mğ.-MuA,)=Kayınbaba anlamına gelen kalıp sözdür.
- Canım (Ml.-MİA, Mt./İç.-SMSBYA, Mğ.-MuA, Os.-AOİA II, Uş.-UİA, Kah.-KYA,)=Samimiyeti tatlı dilliliği belirtmek için kullanılan hitap şeklidir.
- Canımsın (Kah.-KYA,)= Beğenilen, takdir edilen kişilere söylenen kalıp sözdür.
- Cice (Mt./İç.-SMSBYA,)=Amca kızına "cice" denmektedir.
- Ciğerim (Kah.-KYA,)=İyi niyeti, samimiyeti bildiren kalıp sözdür.
- Datlım (Os.-AOİA II,)=Arasında belli bir samimiyet bulunan insanların sevgilerini, tatlı dilliliklerini göstermek için kullandıkları kalıp sözdür.
- Dayı (Os.-AOİA II,)=Annenin erkek kardeşine veya anneden akraba olan erkeklere ve belli bir yaşın üzerindeki erkeklere hitap ederken kullanılan kalıp sözdür.
- Dede (Os.-AOİA II,)=Anne, babamızın babasına veya belli bir yaşın üzerindeki yaşlılara söylediğimiz kalıp sözdür.
- Delikanlı (Os.-AOİA, Ml.-AASFE,)=Genç erkeklere seslenirken kullanılan kalıp sözdür.
- Deyze (Kah.-KYA,)= (Deyze: Teyze)
- Dezoğlu (Os.-AOİA II,)=Annenin kız kardeşinin oğluna hitap etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Dezze (Kah.-KYA,)= (Dezze: Teyze)
- Dostum (Osm.-AOİA II,)=kişinin her yönden kendisine yakın hissettiği kişilere hitap ederken kullandığı kalıp sözdür.
- Efem (Os.-AOİA II,)=Korkusuz, mert insanlara seslenirken kullanılan kalıp sözdür.

- Efendi (Os.-AOİA II,)=Aramızda mesafe olan, kızılan veya belli bir konuma sahip olan erkeklere hitap etmek için kullanılan kalıp sözdür.
- Emmi (Os.-AOİA II,)=Babamızın erkek kardeşine ve belli yaşın üzerindeki erkeklere hitap ederken kullanılan kalıp sözdür.
- Emmi olu (Kah.-KYA,)= (Emmi olu: Emmi oğlu)
- Emmigızı (Mt./İç.-SMSBYA,)=Erkek kardeşlerin kız çocuklarına seslenirken kullanılan hitap şeklidir.
- Emmoğlu (Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II,)=Erkek kardeşlerin erkek çocuklarına seslenirken kullanılan hitap şeklidir.
- Evladım (Mt./İç.-SMSBYA,)=Yaşça büyük olan kişilerin çocuğu gibi gördüğü küçüklere seslenirken kullandığı hitap şeklidir.
- Gardaş (Ml.-MİA,)=Erkeklere söylenen hitap şeklidir. “Kardeş” anlamına gelmektedir.
- Gardaşım (Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II,)= Erkeklere söylenen hitap şeklidir. “Kardeşim” manasına gelmektedir.
- Garı (Mt./İç.-SMSBYA,)=”Karı” anlamına gelen sözcük, erkekler tarafından eşlerine seslenirken kullanılan hitap şeklidir.
- Gaynana (Mğ.-MuA, Os.-AOİA II,)= Kişinin eşinin annesine hitap etmek için kullandığı kalıp sözdür.
- Gaynata (Ezm.-AASFE, Uş.-UİA,)= Kişinin eşinin babasına hitap etmek için kullandığı yöreye has kalıp sözdür.
- Gız avrat (Ml.-GDİAT,)
- Gız garı (Ant.-SOTEKS,)
- Gızım (Os.-AOİA II, Kah.-KYA,)= Ailelerin kızlarına seslenirken veya insanların kızı gibi gördükleri kızlara seslenirken kullandığı kalıp sözdür.
- Götdeş (Uş.-UİA,)=Arkadaş anlamına gelir.
- Gurban (Uş.-UİA, Kah.-KYA, Kah.-KYA,)
- Guzum (Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II,)
- Hacı (Os.-AOİA II,)=Hacca giden insanlara hitap etmek için kullanılan kalıp sözdür.

- Hanım (Os.-AOİA II,)= Erkeklerin eşlerine seslenirken kullandıkları hitap şeklidir.
- Herif (Sf./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II, Ml.-GDİAT, Uş.-UİA,)=Evli olan çiftlerde, kadınların eşlerine seslenirken kullandıkları hitap şeklidir.
- Hoyn ev sahibi (Mt./İç.-SMSBYA,)=Evine misafir olarak gelen aileye seslenmek için kullanılan kalıp sözdür.
- İki gözüm (Isp.-ADÜM I, To.-STİAT,)=Çok sevilen, değer verilen insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Kayınbaba (Os.-AOİA II,)= Kişinin eşinin babasına hitap etmek için kullandığı kalıp sözdür.
- Kayınbuba (Uş.-UİA,)=Kayınbaba.
- Kayınna (Uş.-UİA,)= (Kayınna: Kaynana).
- Kele (Os.-AOİA II,)=Genel olarak kadınlar tarafından kullanılan kalıp sözdür.
- Komşu kızı (Os.-AOİA II,)=Komşularımızın kızlarına seslenirken kullandığımız kalıp sözdür.
- Kömür gözlüm (Kah.-GDİAT,)=Bayanlar için kullanılan hitap sözüdür.
- Kurban (Ml.-MİA,)=Kişilere söylenen hitap şeklidir.
- Kuzum (Mt./İç.-SMSBYA,)=Genel olarak annelerin çocukları için kullandığı bu kalıp söz, iyi niyeti, tatlı dilliliği göstermek için gençler arasında da kullanılmaktadır.
- Len (Mt./İç.-SMSBYA, Mğ.-MuA, Uş.-UİA,)=Erkeklerle seslenmek için kullanılan hitap şeklidir.
- Nazlı yarım (Os.-AOİA II,)=Erkeklerin sevdiklerine, sevgililerine, eşleri vb. yakınlarına hitap ederken kullandıkları kalıp sözdür.
- Oğlum (Mt./İç.-SMSBYA, Uş.-UİA,)=Erkeklerin kendi aralarında konuşurken birbirlerine kullandıkları ve ailelerin erkek çocuklarına seslenirken kullandıkları hitap şeklidir.
- Suna boylum (Kah.-GDİAT,)=Bayanlar için kullanılan hitap sözüdür.
- Ulan (Çkr.-AAT, Ml.-MİA, Mt./İç.-SMSBYA, Os.-AOİA II, Uş.-UİA,)= Erkeklerle özellikle de kızılan erkeklere söylenen hitap şeklidir.
- Uşaklar (Os.-AOİA II,)=Çocuklara veya belli yaşın altındaki gençlere hitap ederken kullanılan kalıp sözdür.

- Üle (Mğ.-MuA,)=”Ülen” anlamında kullanılan ve erkeklere söylenen kalıp sözdür.
- Yavrim (Kah.-KYA,)
- Yavrucazım (Uş.-UÍA,)= (Yavrucazım: Yavrucağızım).
- Yavrum (Mğ.-MuA, Os.-AOÍA II,)=Genel olarak yaşça büyük olan kişilerin küçüklere söylediği veya insanların çocukları için kullandığı kalıp sözdür.

2.20-HAYVANLARA SESLENİRKEN KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Bisten bisi bisi (Ant.-SOTEKS,)=Kedileri çağırırken kullanılan kalıp sözdür.
- Bülü bülü (Ant.-SOTEKS,)=Tavukları çağırarak için kullanılan kalıp sözdür.
- Eğyek gızım me (Ant.-SOTEKS,)=İnekleri çağırarak için kullanılan kalıp sözdür.
- Enik me gıdık gıdık (Ant.-SOTEKS,)=Köpekleri çağırarak için kullanılan kalıp sözdür.
- Hoh (Ant.-SOTEKS,)=İnekleri sürmek için yani gitmelerini sağlamak için kullanılan kalıp sözdür.
- Hoşt (Ant.-SOTEKS,)=Köpekleri kovalamak için kullanılan kalıp sözdür.
- Oşt köpek (Ant.-SOTEKS)=Köpekleri kovalamak için kullanılan kalıp sözdür.

2.21-SEVGİ VE AŞK İÇİN KULLANILAN KALIP SÖZLER

- Ağzımı yiyeyim (Ezm.-EİA,)
- Canım benim (Ant.-SOTEKS,)
- Canını yiyim (Ezm.-EİA,)
- Gadanı alırım (Osm.-AOİA II,)=Çok sevilen insanlara söylenen kalıp sözdür.
- Gözünü sevdiğim (Gaz.-GDİAT,)
- Seni çok sevirem (El.-EYSV,)
- Seni çok seviyorum (Ezm.-ErA,)=Sevgililer arasında ve birbirini seven insanlar arasında en yaygın olarak kullanılan kalıp sözdür.
- Seni seviyorum (To.-STİAT,)= Sevgililer arasında ve birbirini seven insanlar arasında en yaygın olarak kullanılan kalıp sözdür.
- Yolunda canım feda (Sv.-STİAT,)=Sevilen kişiye, çok sevildiğini göstermek için kullanılan kalıp sözdür.

SONUÇ

Anadolu Ağzları içerisinde yer alan Kalıp sözlerin ele alındığı bu çalışmada anlam yönünden kalıp sözler ele alınmış ve örnekleri illere göre gösterilmeye çalışılmıştır. Ulaştığımız bulgular şunlardır:

1. Aynı durumlar için, Anadolu'nun farklı yerlerinde farklı kalıp sözler kullanılır.

2. Aynı türden kalıp sözler ufak ses değişiklikleri olsa da Anadolu'nun her yerinde benzer şekilleri görülür.

3. Emir kipinde çekimlenmiş kalıp sözler bulunur (Örn: Çok bayramlar gör.)

4. Halkın el değmemiş mirası olarak bulunan kalıp sözler sohbetleri daha zevkli ve daha güzel hâle getirir.

5. Kalıp sözler belirli durumlarda söylenme beklentisi oluşturur. Dinleyenin de söyleyenin de bu sözlerin kullanılmasını beklediği görülür.

6. Kalıp sözler bir şey söylenmesi zaruri hâle gelen durumlarda, söylenilmesi toplum kurallarına uygun olan ve kolay söylenen sözlerden oluşarak iletişimi kolaylaştırır.

7. Kalıp sözlerde ölçülü ve kafiyeli yapılar da bulunur.

8. Tek sözcükten oluşan kalıp sözler vardır (Örn: Amin, Şükür vb.). Fakat atasözü, deyim, ikileme gibi diğer söz kalıpları en az iki sözcükten oluşturur.

9. Kalıp sözler genel olarak basit kiplerde çekimlenirken nadir de olsa birleşik kipli şekilleri vardır (örn: Birleşik çekim: Ayağın kırılısın, gelmez olaydın.)

10. Kalıp sözler içerisinde eksilteli yapılar fazladır (Örn: “Allah” Ellerine sağlık “versin”).

11. Kalıp sözler içerisinde en fazla yere “Dualar, beddualar, yeminler ve dini inançları yansıtan sözler” sahiptir.

12. Kalıp sözler içerisinde ki’li birleşik yapıda olan cümleler çoktur (Örn: Allah şahit olsun ki.).

13. Kalıp sözler içerisinde sıfat tamlaması ve isim tamlaması şeklinde kurulan yapılar mevcuttur (Örn: Cennet hatunusun, Kırk bir kere maşallah.).

14. Kalıp sözlerin birçoğu diek-şart çekiminde kurulmuştur (Örn: Yalanım varsa gözüm kör olsun.).

15. Kalıp sözler içerisinde yer alan bedduaları en fazla kadınlar kullanır. Bu da kadınlarımızın kendilerine yapılan kötülöklere bizzat cevap veremediklerini ve bu durumda Allah'tan yardım bekleediklerini gösterir.

16. Kalıp sözler içerisinde yer alan dua ve bedduaların bu kadar fazla olması, toplumumuzda iyi dilekler kadar kötü dileklerin de etkili olduğunun kanıtıdır.

17. Kalıp sözler içerisindeki dua ve beddualarda istek kipleri çok fazla yer tutar.

18. Kalıp sözler içerisinde ikilemeler de vardır (Örn: Ettiklerin fitil fitil burnundan gelsin.).

19. Kalıp sözler içinde bugün ölçünlü dilde kullanılmayan veya çok az kullanılan hatta geçmiş Eski Türkçeye dayalı arkaik olarak niteleyebileceğimiz “ası, esi, asıca, esice”, “ca”, “cık” gibi ekler hâlâ kullanılır (Örn: Geberesice.).

20. Kalıp sözler sayesinde dil kullanıcılarına belirli durumlarda söylemeleri gereken hazır malzeme bulunur.

21. Kalıp sözler üzerinde toplumsal kuralların, dini faktörlerin, inançların, kültürün ve yaşamın etkileri söz konusudur. Toplumun hafızasında yer eden bu sözlerin zamanla unutulmadan toplum hafızasında kalır ve zamanı geldiğinde gün yüzüne çıkar.

22. Kalıp sözler üzerinde toplumun muhafazakâr yapısı etkilidir. Yani kalıp sözler üzerinde dini faktörler geniş yer tutar.

23. Kalıp sözler, insanları sohbet ederken söylenilecek söz arama külfetinden kurtarır.

24. Kalıp sözlerin cümle yapıları genel olarak basit yapıdadır (Örn: Adı batsın.).

25. Kalıp sözlerin gerekli yerlerde söylenmesi, dünyanın en güzel sözlerini söylemekten daha etkilidir. Kalıp sözlerin söylenildiği kişi, kalıp sözleri duymayı dünyanın en güzel sözlerini duymaya tercih eder.

26. Kalıp sözlerin kullanım alanları atasözü ve deyimlere göre daha dardır. Atasözü ve deyimler her durumda kullanılabilirken kalıp sözler her durumda kullanılamaz.

27. Kalıp sözlerin, söylenildiği insanları övme amacı da mevcuttur (Örn: Senden iyi olmasın.).

28. Kalıp sözlerin tanımının net olarak yapılabilmesi ve karşılaşıncı kalıp söz olduğunun tanınabilmesi için yapı, işlev, anlam ve bağlam özellikleri ayrı ayrı yeterli

değildir ve kalıplaşmış dil birimiyle karşılaşılnca onun kalıp söz olup olmadığının belirlenmesi, ancak bu özelliklerin bir arada düşünülmesiyle mümkün olacaktır. Yani bir kalıplaşmış dil biriminin kalıp söz olup olmadığının net ifadelerle açıklanabilmesi mümkün değildir.

29. Kalıp sözlerin yüklemeleri hem fiil hem de isim yapısındadır (Örn: Fiil cümlesi: Allah selamet versin; İsim cümlesi: Allah şahidim.).

30. Soru kalıbında oluşturulmuş kalıp sözler mevcuttur (Örn: Sende Allah korkusu yok mu?).

31. Ünlem kalıbında oluşturulmuş kalıp sözler vardır (Örn: Bir de ne göreyim!.).

32. Yükleme aynı olan cümlelerde yüklem birisi yazılır (Örn: Allah kimseyi yaz günü ayransız “koymasın”, kış günü yorgansız “koymasın”, bayram günü oğlansız koymasın.).

KAYNAKÇA

KİTAPLAR:

- AKAR, Ali, **Muğla Ağzları**, Muğla Üniversitesi Yayınları, Muğla 2006.
- AKSAN, Doğan, **Anadilimizin Söz Denizinde**, 2. Baskı, Bilgi Yayınevi, Ankara 2006.
- AKSAN, Doğan, **Türkçenin Gücü**, Genişletilmiş 6. Basım, Bilgi Yayınları, Ankara 1999.
- AKSAN, Doğan, **Türkçenin Sözvarlığı**, Engin Yayınevi, Ankara 1996.
- AKSOY, Ömer Asım, **Gaziantep Ağzı-I**, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- AKSOY, Ömer Asım, **Gaziantep Ağzı-II**, TDK Yayınları, İstanbul 1945.
- AKSOY, Ömer Asım, **Gaziantep Ağzı-III**, TDK Yayınları, İstanbul 1946.
- ARAZ, Rıfat, **Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1995.
- AYDIN, Mehmet, **Aybastı Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- BİLGİN, Muhittin, **Anlamdan Anlatıma Türkçemiz**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- BURAN, Ahmet, **Doğu ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar II**, Boğaziçi Yayınları, Ankara 1992.
- BURAN, Ahmet, **Keban, Baskil ve Ağın Yöresi Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu Ağzlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1943.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-1**, İstanbul 1941.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu İlleri Ağzlarından Derlemeler**, İstanbul 1951.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme-I**, İstanbul 1940.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1941.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Güney Doğu İllerimiz Ağzlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, Ankara 1946.

CAFEROĞLU, Ahmet, **Kuzey-Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1946.

CAFEROĞLU, Ahmet, **Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler**, İstanbul Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1948.

CAFEROĞLU, Ahmet, **Sivas ve Tokat İlleri Ağızlarından Toplamalar**, TDK Yayınları, İstanbul 1944.

DEMİR, Necati - Özkan Aydoğdu, **Giresun İli ve Yöresi Ağızları**, Giresun Valiliği Yayınları, Ankara 2009.

DEMİR, Necati, **Ordu İli ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 2001.

DEMİR, Necati, **Tokat İli ve Yöresi Ağızları**, Niksar Belediyesi Yayınları, 2005.

ERCİLASUN, Ahmet Bican, **Kars İli Ağızları**, Ankara 1983.

EREN, M. Emin, **Zonguldak, Bartın, Karabük İlleri Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 1997.

ERDEM, Mehmet Dursun – Esra Kirik, **Kahramanmaraş ve Yöresi Ağızları**, Kahramanmaraş İl Özel İdaresi Yayınları, Kahramanmaraş 2011.

ERTEN, Münir, **Diyarbakır Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 1994.

GEMALMAZ, Efrasiyap, **Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler**, Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1989.

GEMALMAZ, Efrasiyap, **Erzurum İli Ağızları-I**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

GEMALMAZ, Efrasiyap, **Erzurum İli Ağızları-II**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

GEMALMAZ, Efrasiyap, **Erzurum İli Ağızları-III**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.

GÜLENSOY, Tuncer - A. Buran, **Elazığ Yöresi Ağızlarından Derlemeler**, TDK Yayınları, Ankara 1994.

GÜLENSOY, Tuncer - Ahmet Buran, **Tunceli Yöresi Ağızlarından Derlemeler**, Boğaziçi İlmî Araştırmalar Serisi: 14, Ankara 1992,

GÜLENSOY, Tuncer, **Doğu ve Güneydoğu Anadolu Ağızları Üzerine Düşünceler**, Boğaziçi Yayınları, Ankara 1993.

GÜLENSOY, Tuncer, **Kütahya ve Yöresi Ağızları**, TDK Yayınları, Ankara 1988.

- GÜLSEREN, Cemil, **Malatya İli Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- GÜLSEVİN, Gürer, **Uşak İli Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- GÜNAY, Turgut, **Rize İli Ağzları**, MFAD Yayınları, Ankara 1978.
- GÜNŞEN, Ahmet, **Kırşehir ve Yöresi Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 2000.
- HACIHAMİDOĞLU, Tevfik, **Alanya Folkloru Araştırmaları**, Sayı: 3, Bayrak Yayıncılık, İstanbul 1985.
- İLERİ, Canan, **Eskişehir İli Mihaliççik İlçesi ve Yöresi Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 2008.
- KALAY, Emin, **Edirne İli Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 1998.
- KORKMAZ, Zeynep, **Nevşehir ve Yöresi Ağzları**, DTCF Yayınları, Ankara 1977.
- KORKMAZ, Zeynep, **Bartın ve Yöresi Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 1994.
- KORKMAZ, Zeynep, **Güney Batı Anadolu Ağzları**, DTCF Yayınları, Ankara 1956.
- KÜRKÇÜOĞLU, K. Edip, **Urfa Ağzı**, İstanbul 1945.
- NASRATTINOĞLU, İ. Ü-M. Ü. Nasrattinoğlu, **Afyonkarahisar Ağzı**, Ankara 1986.
- OLCAY, Selahattin, **Doğu Trakya Yerli Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 1995.
- OLCAY, Selahattin, **Erzurum Ağzı**, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1966.
- OLCAY, Selahattin-A. B. Ercilasun-E. Aslan, **Arpaçay Köylerinden Derlemeler**, TDK Yayınları, Ankara 1976.
- ÖZÇELİK, Saadettin, **Urfa Merkez Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- ÖZÇELİK, Sadettin-Erdoğan Boz, **Diyarbakır İli Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 2001.
- ÖZKAN, Fatma, **Osmaniye Tatar Ağzı /ESKİŞEHİR /**, TDK Yayınları, Ankara 1997.
- ÖZTÜRK, Erol, **Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 2009.
- SAĞIR, Mukim, **Erzincan ve Yöresi Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 1988. 2. Baskı, Ankara 1995.
- SAN, Sabri Özcan, **Gümüşhane Kültür Araştırmaları ve Yöre Ağzları**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

TURAN, Zikri, **Artvin İli Yusufeli İlçesi Uşhum Köyü Ağzı**, TDK Yayınları, Ankara 2006.

YILDIRIM, Faruk, **Adana ve Osmaniye İlleri Ağzları**, TDK Yayınları, Ankara 2006.

MAKALELER:

ARSLAN, Ali, “Ankara Türkmen Köyünde Halk İnanışları Büyüleri, Kargışlar, Yakarışlar: Kavaközü Derlemesi”, **Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi**, S. 10, Eylül 2006, ss. 1-19.

ARTAN, Gündüz, “Sındırgı’da Derlenen Dualar İlenmeler”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 223, Şubat 1968, s. 4678.

CEYLAN, Emre, “Deste Gol Be Âb Dâden ve Dilin Olmaz Unsurları Olarak Söz Kalıpları”, **Milli Folklor**, 2010, Yıl 22, S.88, ss. 16-21.

GÖKDAYI, Hürriyet, “Türkçede Kalıp Sözler”, **Bilig Dergisi**, S. 44, Kış 2008, ss. 89-110.

GÜL, Rıza, “Dede Korkut Hikâyelerinde Söz Kalıpları”, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, S. 10, 2008, ss. 100-105.

KARADEMİR, Fevzi, “Kalıp Kullanımları Bakımından Türk Halk Bilmeceleri”, **Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi**, Cilt: VII, S. 2, İzmir 2007, ss. 103-132.

KAYA, Doğan, “Dualar ve Beddualar”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.4, Sivas 1997, ss. 99-121.

KAYA, Erol, “Van Bedduaları-I”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 231, Ekim 1968, ss. 5093-5096.

KAYA, Erol, “Van Bedduaları-II”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 232, Kasım 1968, ss. 5129-5132.

KAYA, Erol, “Van Bedduaları-III”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 234, Ocak 1969, ss. 5178-5181.

KAYA, Erol, “Van Bedduaları-IV”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 235, Şubat 1969, ss. 5207-5208.

KAYA, Erol, “Van Duaları-II”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 256, Kasım 1970, ss. 5795-5796.

KOCAER, Sibel, “Bir Sosyal Kontrol Aracı Olarak Beddualar ve İnternet”, **Milli Folklor Dergisi**, 2007, Yıl 19, S. 75, ss. 30-33.

KORKMAZ, Zeynep, “Anadolu Ağzları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar”, **TDAY Belleten Dergisi**, s. 143.

KÖKSAL, M. Fatih, “Edebiyatımızda Kalıp Sözler ve Divan Şiirimizden Dört Örnek”, **İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, S. 30, 2003, ss. 331-348.

ORTA, Nedim, “İlençler ve Maniler”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 198, Ocak 1966, s. 396

ORTA, Nedim, “Kaymakçı’dan Bed-dualar ve Hayır-dualar”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 204, Temmuz 1966, s. 4134.

ÖZMEN, Mehmet, “Alkış ve Kargışlarda Cümle ve Anlatım Özellikleri”, **Türk Dili Dergisi**, Eylül 2000, S. 585, ss. 280-293.

ÖZTÜRK, Erol, “Mersin Yörüklerinden Derleme Sözlüğüne Katkılar”, **Türk Dili Dergisi**, S. 689, Mayıs 2009.

SELÇUK, Ayhan, “Kültürlerarası İletişim Açısından Gündelik İletişim Davranışları”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S. 13, 2005, ss. 1-17.

SİS, Nesrin-Bekir GÖKÇE, “Gülten Dayıoğlu’nun Çocuk Öykülerinde Yansımalar ve Kalıp Sözler”, **Turkish Studies**, Volume 4/3, Spring 2009, ss.1976-1989.

TÜRKMEN, Hayret.M., “Allah Adı İle Başlayan Halk Konuşmaları”, **Türk Folklor Araştırmaları**, S. 182, s. 3523.

ZÜLFİKAR, Hamza, “Dünden Bugüne Türkçe”, **Türk Dili Dergisi**, Ağustos 2007, S. 668, ss. 349-350.

ZÜLFİKAR, Hamza, “Ne Derlerdi Ne Diyoruz, “Dünden Bugüne Türkçe”, **Türk Dili Dergisi**, Haziran 2011, S. 714, ss. 519-527.

SÖZLÜKLER:

KARATAŞ, Turan, **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, 6 Cilt, Ankara 2009.

TEZLER:

Çiğdem EROL, “Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2007.